

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07569

FUN ALE MAYNE YORN

Avraham Zak

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

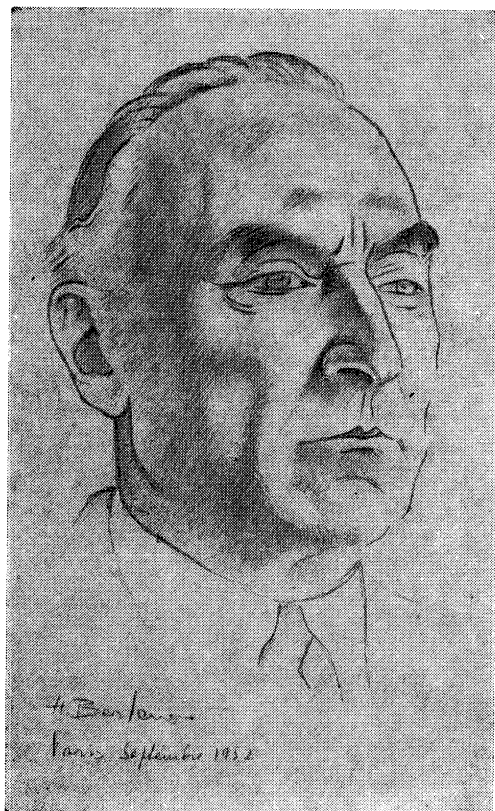
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אונק נישן רעכענען
ציען קאסטל-זיסען יאקע זיסע
אונק רעכענען געלויבן.
24 יאנואר 1975
יש רהם זאק

אברהם זאק

פון אלע מיניע יארן

אַבְרָהָם זַאָר

אַבֿרָהָם זאַק

פֿון אַלע מײַנע יאָרן

(אַנטאָלאָגיע פֿון מײַנע לידער און פּאַעמעס)

הויפּט-פּאַרקויף:

אַלוועלטלעכער ייִדישער קולטור-קאַנגרעס

אַרגענטינער אַפטייל

בוענאָס-אַירעס, 1975

Copyright by

ABRAHAM ZAK

Fgta. Sarmiento 1640

Buenos Aires

**Fun ale meine joren
(A través de mis años)**

צייכענונג פון דער הילע — בען (פאריז)

צייכענונג פון מחבר — הענריק בערלעווי ע"ה (פאריז)

Hecho el Depósito que marca la ley

IMPRESO EN LA ARGENTINA - PRINTED IN ARGENTINA

Este libro se terminó de imprimir en el mes de noviembre de 1975,
en los Talleres Gráficos ZLOTOPIORO S.A.C.I.F., Sarmiento 3149, Bs. As.

געזאנג אין פארנאכט

פון מחבר

אין דעם ערשטן אפטייל — „געזאנג אין פארנאכט“ — קומען אריין לידער פון די לעצטע עטלעכע יאָר, וועלכע זײַנען נאָך נישט אַרײַן אין קיין בוך. טייל לחלוטין נאָך נישט פאַרעפנטלעכט.

דער צווייטער אפטייל — „פון אַלע מײַנע יאָרן“ — איז די אייגנטלעכע נע אַנטאַלאָגיע, אין וועלכער עס קומט אַרײַן אַן אַפּקלייב פון אַלע מײַנע צען ביז איצט פאַרעפנטלעכטע לידער־זאַמלונגען: פון יעדער זאַמלונג אַן אַפּקלייב אונטערן טיטל פון געגעבענעס בוך, מיט אַרט, דאַטע און כראָנאָ־לאַגישן סדר פון דערשיינען.

אין צוויי ביכער („יאָרן אין וואַנדער“ און „פון אַלע נע־ונדן“) קומען אַרײַן ציקלען לידער און פּאַעמעס פון בוך „ווערבעס בײַם וואַסער“, דאָס זײַנט לידער, וואָס זײַנען געהאַט אַרײַן אין אַ צוגעגרייטער לידער־זאַמלונג אונטערן דאָזיקן נאָמען, וואָס האָט געזאָלט דערשיינען אין דער סעריע פון ייִדישן פּען־קלוב אין וואַרשע און איז שוין נישט דערשינען מחמת דעם מלחמה־אויסברוך אין 1939. אונטער די חורבות פון וואַרשע ווער געטאָ איז, פונקט ווי די לידער־זאַמלונג, אויך פאַרניכטעט געוואָרן דער מאַנוסקריפט פון מײַן סצענישן מלחמה־רעפּאַרטאַזש אין 11 בילדער „די ערד אונטער בלוט“.

די לידער פון די ציקלען „ווערבעס בײַם וואַסער“ האָב איך נאָך דער מלחמה אָפּגעזוכט אין פאַרשיידענע צײַטשריפטן אין די לענדער פון מײַנע וואַנדערונגען. די נאָך אין ערגעץ ניט־געדרוקטע זײַנען, פאַרשטייט זיך, פאַר מיר פאַרלוירן געגאַנגען, פונקט ווי דער דערמאָנטער מאַנוסקריפט פון מײַן סצענישן רעפּאַרטאַזש.

און לסוף — אַ באַמערקונג פון טעכנישן כאַראַקטער: איך דאָרף מחילה בעטן בײַ מײַנע לידער, וואָס אין די באַגרענעצטע ראַמען פונעם בוך האָב איך זײ נישט געשענקט קיין רחבותדיקן רוים אויף די עמודים, ווי עס פאַדערט די עסטעטישע אויסשטאַטונג פון אַ לידער־בוך: טאָלדיק דערין איז דער אויפגעשרויפטער ביוזשעט פון אַ בוך אין אונזער איצטיקער צײַט. בפרט אַז די לאַסט פונעם ביוזשעט פאַלט כמעט זומיד אויפן מחבר גופא...

אַ גרויסן יישר כח מײַן פאַריזער ליבן פריינד, דעם גרויסן קינסטלער **בען**, פאַר דער זייער טרעפלעכער הילע־צײכענונג צום בוך.

פרעלוד

פון אלע מיניע יאָרן
וואָס האָב איך אָפגעשפּאַרט ?
האַב אָפגעשפּאַרט נאָר לידער,
נאָר דאָס אינטימסטע וואָרט.

האַב אָפגעשפּאַרט חלומות,
נעמהדיק געזאַנג.
איך בעט בײַ אַלע מזעס
סיזאַל בלייבן כאַטש אויף לאַנג ...

נאָר וועלן בלייבן יורשים
פאַר אַט אַזאַ פאַרמעג ?
עס פּײַניקן די ספּקות
באַחרות פון די טעג — — —

ביזן לעצטן טאָג

א מוזע מײנע, נישט פאַרלאָזן מײך,
פאַרבלייב מיט מיר ביז לעצטן טאָג.
אן דיר — אַ חשכות נעמט אַרום מײך,
כ׳פאַרנעם פון ווינט נאָר אַ געקלאָנג.

דו האָסט די טריבסטע יאָרן מײנע
באַשטראַלט מיט לידער, מיט געזאַנג;
מיט צאַרטן אויפלייכט פון באַגינגען,
מיט פּורפור פּונעם זון־פאַרגאַנג.

אין פרעמדן יאָך פון ווילדער טינגע —
אויך דאָרט ביסטו מיט מיר געווען.
אין שוואַרצע שעהען פון פאַרצווייפלונג
כ׳האַב דיך דערפילט, האָב דיך דערזען.

און אויך אַצינד, ווען מײנע וועגן
גענענען שוין צום לעצטן ראַנד —
פאַרזינג מײן טרויער ביז צום טויער
פון שוואַרצן, שווינגעוודיקן לאַנד — — —

מאָר דעל פּלאַטאָ, 1974

מײן וועלט

מײן וועלט קומט מיר אָפט מאָל צו חלום, —
אַ בלויע, אַ לויטערע וועלט!
עס קומען געשטאַלטן פון קברים,
מיט יונגשאַפט פון עבר צעהעלט.

מיט פרייד, מיט געזאַנג, מיט חלומות,
מיט גלויבן אין ליכטיקער צייט:
(עס איז נאָך געווען פאַרן מבול,
פון בלוטיקן מבול נאָך ווייט...).

זיי האבן דערזען אונדזער אמת.
די טריבע, פארבלוטיקטע ערד ...
מען פליט טאקע הויך צו לבנה —
דער מענטש אָבער נידריקער ווערט ...

דער מענטש דאך געהאט אַמאָל פליגל,
געשוועבט דאך אין עתיד אַרײַן ...
איצט וווּ זינע פליגל ? זײַן גלויבן ?
פון עתיד דער הייליקער שנין ? — — —

אַנטוישט די געשטאַלטן — זיי אַנלן
צוריק אין דעם קברים-געצעלט:
זיי ווילן נישט זען אַזאַ אמת.
זיי ווילן נישט זען אַזאַ וועלט ! — — —

מאָר דעל פּלאַטאָ, 1973

טײַוײַסײַ ...

סײַ ווי סײַ שטיי איך אַלץ בני דעם אָנהייב,
ס'האַבן יאָרן מיך זאַט נישט געמאַכט, —
גלײַך ווי ערשט כ'וואָלט דערזען אַלע ווונדער,
אַלע ווונדער פון טאַג און פון נאַכט.

און דער כישוף פון זון און פון שטערן
הילט נאָך אַזײַן מײַן נשמה, מײַן זין.
כ'ווער באַרוישט אַלץ פון ערדישער שיינקייט,
כ'ווער פאַרשיכורט פון וויסן זשאַסמין.

כ'ווער געפאַנגען פון פרויישע רייזן,
פון דער ליבשאַפט באַרוישט ווי אַמאָל.
אַז עס וועקט מיך אַיעטוועדער פּרילינג,
יעדע גרינקייט פון באַרג און פון טאַל.

אלע וועגן מיך לאַקן אין ווינטקייט,
אינעם בלויען צעשפרייטן אין-סוף...
אז איד שטיי ווי אַמאַל אַליץ בנים אַנהייב, —
נישט דערמאָנט מיך דעם אייביקן שלאָף — — —

מאָר דעל פּלאַטאַ, 1974

צו פּרצן

(צו זיין 60סטן יאַרצייט)

וויפל טיכטן פון בלוט שוין פאַרשווומען
זינט דו ביסט נישטאָ!
דזנע יידן אָועק מיט די רויכן
אין גרויליקער שעה...

איצט נישטאָ שוין דזין יידישע יוגנט
פון ווייטן אַמאַל, —
וואָס פּלעגט שטראָמען צו דיר אין „הזמיר“,
צו הערן דזין קול...

דו פּלעגסט צינדן די הערצער די יונגע
מיט הייליקן פּלאַם.
שוין נישטאָ יענע יוגנט. דערטרונקען
אין בלוטיקן ים — — —

ווען וואָלסט אויפשטיין פון קבר אַ בליק טאָן
צו וואַרשע — דזין שטאַט.
אז גאַר אַנדערע נאַלעווקעס, גזשביאָוו,
אז יידן, אַן גאַט — — —

איצט געבליבן אויף גענשער בית-עולם
דזין „אוהל“ אַליין...
שוין נישטאָ דאַרט דזין פּאַלק. קיינער קומט נישט
מיט קיין בלימל צוגיין...

דינע יורשים צעשפרייט איבער לענדער,
 צעיאגט אין דער פרעמד ...
 ס'ווערט דיין לשון פון אייגענע ברידער
 פארלאזט און פארשעמט ...
 ווען דו קומסט איצט אין מלכות ישראל, —
 א, נחת א סך! —
 נאר עס וואלט דיך געפלעפט: ווי פארשעמט מען
 אן אייגענע שפראך?! — — —

מאָר דעל פּלאַטאָ, 1975

צוריקגאנג

ווען דו האַלטסט שוין בני פרשה צוריקגאנג
 אין שפּיל אויף דער זינדיקער ערד;
 ווען די שטורעמס שוין ווערן פאַרלאָשן,
 די נשמה פון פּינען פאַרצערט, —
 ווען דאָס הייליקע, שיינע צעטראָטן
 דורך משחית פון הפּקרער צינט;
 ווען געבליבן נאָר חורבות, נאָר חורבות
 פון היים דאָרטן ווינט, דאָרטן ווינט ... —
 ווען דו האַלטסט שוין בני פרשה צוריקגאנג
 עס ווילט זיך פאַרהאַלטן דעם גאַנג:
 ס'קאָן דאָך אפשר נאָך אויפגיין אַ לעבן,
 צעקלינגען אַ נייער געזאַנג ...
 דאָרטן ווינט, צווישן חורבות און אַשן
 אַ נביא באַווייזן זיך קען ...
 ס'וועלן לעבעדיק ווערן די ביינער
 אַזוי ווי אַמאָל שוין געשען — — —

מאָר דעל פּלאַטאָ, 1974

דער גאסט דער אומגעבעטענער

דער גאסט דער אומגעבעטענער,
דוכט, קלאפט שוין אין מזין טיר...
גאר פלוצלינגטהאלבן, חוצפהדיק
ער יאוועט זיך צו מיר?!...
איך האָב גאר איצט קיין צינט צו אים,
פארנומען איצט ביז גאר.
אין מיטן שרייבן דאָס און יענץ —
ווער דאָרף אים, דעם שוואַרץ-יאָר?...
ניין, כ'וועל די טיר נישט עפענען,
איך וויל אים גאר נישט זען.
גאר וויי! אפילו דורך דער וואַנט
אַרענגיין אויך ער קען...
איך אַזל מיד, וויל פאַרענדיקן
כאַטש נאָך, כאַטש נאָך איין ליד...
נאָר „יענער“ קלאַפט, זיך חלף שאַרפט,
ווערט קיין מאָל זאָט פון שניט — — —

מאָר דעל פּלאַטאָ, 1975

אין אַ טאָג אַ טריבן

אַ גאַנציקן טאָג הינט דער הימל פאַרכמאַרעט,
דער דרויסן אַרום אַזוי טרויעריק, טריב, —
דאָך מיך טראַגט דער דמיון אַוועק צו אַ פּרילינג,
ווי אַלץ איז צעזוניקט, ווי אַלץ אַזוי ליב...
כ'צעצינד אין קאַמין מיר דאָס פּריילעכע פּינער —
און ס'שטייט-אויף אַ וועלט, וואָס איז לאַנג שוין נישטאַ...
כ'זע פּנימער, פּנימער... גאַנטע... באַקאַנטע...
ווי גינסטער אין שטילער פאַרחלומטער שעה — — —

ס'איז גוט מיר אַזוי מיט די היימישע אַלטע,
די ליבע געשטאַלטן, פון עבר די פּרײַנד.
פאַרגעסט אין די רגעס די לאַסט פון די יאָרן,
די אומעטן אַלע, וואָס פּרעסן דיך הײַנט.

כ'צעצײַנד אין קאַמין מיר דאָס פּרײַלעכע פּײַער,
עס ווערט אַזוי לײַכט, ווי אַמאָל, ווי שוין לאַנג...
ס'פאַרגעסט זיך אַזוי מיר דער גור פּונעם גורל,
קומט ווידער די יונגשאַפט מיט ליד, מיט געזאַנג — — —

מאַר דעל פּלאַטאַ, 1975

אַ יעטוועדער וועג...

אַ יעטוועדער וועג טוט מיך רײַצן און לאַקן,
אַ יעטוועדער וועג איז מיר נײַ, אומבאַקאַנט.
געבוירן בײַ מיר ווערט אַ נײַע דערוואַרטונג,
גלײַך ערב אַ נײַעם געפונענעם לאַנד.

און וויפל שוין לענדער איך האָב דאָך געמאַסטן,
דורך ערדן, דורך בלויקײַט פון עטער, דורך ים, —
דאָך ווערט נישט געשטילט אַלץ דער דורשט פון נשמה,
די בענקשאַפט צעגליט איז אַזוי ווי אַ פּלאַם.

עס צײַט מיך אין ווינטן, אין ערגעצן ווינטע,
עס יאַגט מיך די גרויקײַט פון וואַכיקע טעג.
גלײַך ערגעץ וואַלט וואַרטן אַ יום־טוב אַ גרויסער,
מען דאַרף צו דעם יום־טוב נאָר טרעפן דעם וועג — — —

מאַר דעל פּלאַטאַ, 1974

אָזוי פֿיל מאָל ...

אָזוי פֿיל מאָל, אָזוי פֿיל מאָל שוין, דאַכט זיך, כ'בין געוועזן
בנים סאַמע אָפּגרונט, אין מלאך-המוות'ס לאַנד ;
נאָר ס'האַט צו מיר אויך, ווי אַמאָל ביי דער עקידה יצחקס,
זיך פּלוצלינג אויסגעשטרעקט אַ גוטן מלאכס האַנט :

אויף שלאַכט־פעלדער ... אין דעם שגעון־ווירוואַר פון מלחמה ...
מיט בלוי און טויט געהאַגלט האָט עס איבער מיר.
און שפּעטער — — וויסער קאַלטער טויט אין ים פון טיפע שנייען
אין ווילדע טינגעס פון פאַרוואַרפענעם סיביר ... —

און אין דער שוואַרצער היטלער־נאַכט, ווען מ'האַט מנין פּאַלק געטריבן
צו בראַנדיקער עקידה אין זיין לעצטן וועג ;
ווען אויפגעגאַנגען צו די הימלען זינגען די יללות
און ים פון בלוט געפּלייצט אַריבער יעדן ברעג, —

ס'האַט אומעטום געוויזן זיך די האַנט פון גוטן מלאך,
וואָס האָט אין צייט מיך אויסגעלייזט פון חלפּס שניט ;
פון לאַנגן פּנין און וואַגל, פון די וויסטע נע־ונדן
אַרויס כ'בין גאַנץ מיט לייב־און־לעבן, מיט מנין ליד.

וועט אויכעט איצטער ווידער אין מנין אומעטיקן אָסיען
זיך אויסשטרעקן צו מיר דעם גואלס צאַרטע האַנט ?
וועט ווייזן זיך צו מיר דער גוטער מלאך, ווי אַ מאַמע,
ווען כ'וועל שוין שטיין אָן עלנטער בנים לעצטן ראַנד ? — — —

בוּנאַס־אַירעס, 1974

איך בין געבליבן ...

איך בין געבליבן ווי אַ קדיש־זאָגער
נאָך אַ פאַרגאַנגען־טויטער וועלט ;
אָזוי פֿיל זינגערס־זאָגערס — פען־חברים —
שוין אויף אַ בית־הקברות־פעלד.

בית-עולמס דאָ, בית-עולמס אין מרחקים
פאַרשלונגען זיי אין סאַמע מיט.
אין סאַמע מיט פון זייערע געזאַנגען
געקומען איז דער טויטן-שניט.

איז שווער דער טריבער גורל פון אַן אַבל
אין פוסט-געוואָרענעם געצעלט.
איז שווער דער עלנט, שווער דער אַבל-קדיש
נאָך דער פאַרגאַנגען-טויטער וועלט.

אַלץ קלענער, אַינגעשרומפענער די מחנה
פון דעם צעזונגענעם פאַרנאַס.
דאָס ליד דאָס ייִדישע אַצינד — דער יתום —
קלינגט אַבלדיק אויף אונדזער גאַס — — —

בוּענאַס־אַירעס, 1974

„זאט אין יארן“...

ווער זאָגט עס: „זאט אין יארן“? —
אַז ס'האַרץ איז אַזוי יונג,
(כאָטש, אמת, מער געלאָסן
די טריט, — נישט גרייט צו שפרונג...).

אַז פריש איז נאָך מַזְנֵן הונגער
צו אַלץ, וואָס בליט און רייצט;
צום כישוף פונעם פּרילינג.
וואָס קוואַלן חדווה פלייצט;
צום פעלד, צום בוים, צום גרעזל,
צום שטילן רויש פון וואַלד;
צום שמעטערלינג, וואָס פּלאַטערט,
צום פייגל־כאַר, וואָס שאַלט.

אַז ס'גליט אין מיר אַ הונגער
צו אַלץ, וואָס יונג דערוואַכט, —

ווען זומער ווי א יונגפרוי
צעוויקלט זיך אין פראכט.

אז ס'כישופט גרינער רחבות,
אז ס'לאקן בארג און טאל;
אז ס'ברענט נאך הארץ אין פלאמען,
א בענקען ווי אמאל...

אז כ'שטיי נאך, דוכט, ביים אנהייב,
מיט יונגשאפט אין געמיט... —
מעג שניי מ'זיין קאפ באדעקן,
אזוי ביז לעצטן ליד — — —

בווענט־איירעס, 1974

מיין פאלק איז צעטיילט...

מ'זיין פאלק איז צעטיילט, איז צעריסן אויף שבטים,
די שבטים צעווארפן דאָ-דאָרט איבער ערד.
איעטוועדער שבת מאכט פאר-זיך זיין שבת,
און ס'וואקסט די מחיצה, אלץ גרעסער זי ווערט.

אך, אייביק די שבטים, פון אוראלטע צייטן —
די אייביקע קללה פאר עברישן שטאם.
ווי איז ער, דער נביא, וואָס זאל זיי באהעפטן,
צעשטערן דעם גדר, צעברעכן דעם צאם?

אך, דער דור-הפלגה, ער דויערט זינט דורות,
צעמישונג פון שפראכן, פון קלאָרן געדאַנק,
וואַקסט טיפער דער תהום צווישן שבת און שבת,
און ס'איז שוין קיין חידוש — מ'זיין אומה איז קראַנק.

זי קאָן נאָך געמאַלט זיין אָן אַחרית הימים?
און קאָן אַ גאולה נאָך קומען אַ מאָל?

אז ברודער צו ברודער מיט האַרץ זאָל זיך שטרעקן?
פון שופר משיחס זאָל שאַלן דער קול? — — —

בוּענאַס־אַיַרעס, 1974

ישראל־מאַטיוון

א. בנים כותל המערבי

איך האָב נישט פאַרגאַסן קיין טרערן
בני דיר אויף די שטיינער די אַלטע.
איך האָב זיך געפרייט מיט דעם ווונדער
צוזאַמען מיט ייִדן צעשטראַלטע.

געפרייט זיך גליַך ווי מיט אַ מאַמען,
וואָס האַסט נישט געזען שוין זינט יאָרן;
וואָס תמיד דו זעסט אין דיין בענקען
און גייט נישט אַרויס פון זכרון.

איצט איז זי מיט אונדז שוין צוזאַמען,
פאַרנעמט שטום די תפילות, געבעטן;
דערמאָנט אונדז אַמאָליקע גדולה
פון פרי ביז אין אַונט אין שפעטן.

עס שטראַמען צו איר אירע קינדער,
מען קושט זי אין הייליקן ציטער.
עס וועט אונדז שוין קיינער צעשיידן,
קיין שונא און קיין שום געוויטער.

עס וועט אונדז שוין קיינער צעשיידן,
אין קדושה און גבורה באַננטער.
אַ פאַלק — אַ בן־חורין געוואָרן,
פון פרעמדשאַפט פון יאָך אַ באַפֿרעטער...

ירושלים, 1972

ב. די צוואה פון קדושים

און האָט שוין מײַן פּאַלק אויך דעראַבערט אַ ווינקל
אַ מקלט נאָך ימים פּאַרגאַסענעם בלוט, —
אַן אַלטע ירושה פון דורות פון גרויע,
ווי ס'האַבן די אַבות פּאַרצײַטן גערוט... —

און האָט שוין מײַן אומה געפונען מנוחה,
אַן אייגענעם הימל, אַן אייגענע ערד... —
ווי וועלף ווי צערייצטע די מחנות פון שונאים,
מזו פּאַלק אַפט פּאַרבײַטן דעם אַקער אויף שווערד.

ס'איז ווייניק דער מס פון די זעקס מיליאָן קדושים,
„ענדגילטיקע לייזונג!“ — וויל דווקא דער פּײַנט:
עס זאָל פון קיין ייִדן קיין זכר נישט בלייבן —
אַזוי ווילן שונאים, ווי נעכטן אויך היינט.

נאָר ס'לאָזט זיך מײַן פּאַלק מער נישט ווערגן, נישט שעכטן —
די שוואַכע געוואָרן גיבורים, אַן שרעק!
דאָס איז די צוואה פון אונדזערע קדושים,
די צײַט פון די גאַזקאַמערס אין שוין אַוועק — — —

בוטנאָס־אײַרעס, 1974

ג. זייערע מאַמעס

דעם זכר פון די געפּאַלענע
צה"ל־העלדן אין דער יום־כיפור־מלחמה.

זייערע מאַמעס אין טרויער אין שוואַרצן
צום כותל־מעריבי ווי שאַטנס זיי קומען.
זיי קומען מיט מאַמעשע טרערן פּאַרשטיקטע,
מיט פינצטערן צער דערוואַרגענעם, שטומען.
זיי טוליען די שטערנס, צעברענטע פון פּײַנען,
צו שטיינער פון כותל, צו שוונגיגע, קאַלטע.
עס האָבן שוין אַננגעזאַפט טרערן פון דורות
גענוג שוין, בשפּע, די שטיינער די אַלטע.

זיי טענהן זיך אויס מיט די שטיינער בלחש:
"יא, אמת, די זין ווי די העלדן געפאלן
פאר הייליקער ערד און פאר אומה געפלאגטער,
און ס'וועט זייער זכר אין קדושה צעשטראלן..."

נאר ווער זשע וועט גאנץ מאכן הערצער פון מאמעס?
די הערצער פון פינצטערער בשורה צעבראכן?" — — —

אזוי קומען מאמעס אין שווארצן צום כותל
און זוכן נחמה, און זוכן בטחון — — —

מאר דעל פלאטא, 1973

ד. אזוי פיל קברים...

אזוי פיל קברים שוין צעזיט-צעשפרייט אין קליינעם לאַנד,
מצבות וויסע נאך קרבנות דא און דארט.
פון אלע גרענעצן דרינגט האַס, דרינגט שנאה נאך אנאנד,
די שונאים לוייערן פון יעדן, יעדן אַרט.

דו צאָלט דעם גרויסן מס פון בלוט בשפע, אָן אַ שיעור,
מיט לעבנס פון די שענסטע, יינגסטע העלדן-זין.
צה"ל — דײַן פעסטונג! ברויזט מיט שוים דמשק, ברויזט קאַר.
אַ וועלט פון שונאים, וווּ לית דיין ולית דיין.

און ס'קוקט זיך צו די וועלט ווי צו אַ "שוישפיל", קוקט און שווינגט
ווי דאָן, ווען אַ מטורף האָט אַ פּאַלק געברענגט...
און ס'גיסט נאָך בוימאייל צו צום פּלאַם יענץ לאַנד, וואָס תמיד לנגט
און גיט אַ מעסער נאָך די רוצחים אין די הענט...

איז הייליק דער געראַנגל פאַר דער אויסגעטרוימטער ערד,
עס לאַקט דער באַחרית הימים אויף דער פּאַן —
ווען ס'וועט אין אַקעראַיזן דאָך פאַרוואַנדלען זיך די שווערד
און ס'הייבט אַ צייט פון ליבשאַפט אויף דער ערד זיך אָן — — —

מאר דעל פלאטא, 1975

ה. צוויי חברים

(א ישראל-רזמאנט)

(געשריבן אונטער
א מעלאדיע פון לעאן ווינגער)

חברים צוויי געווען אין דער מדינה,
אוועק אין סיני קעמפן זינגען זיי.
ביידע יונגע סאברעס, ביידע העלדן,
פלאמיקע צה"ל-סאלדאטן צוויי.

איינעם א גראנאט האט שווער פארווונדעט,
א קויל דעם צווייטן האט געטאן א ברען.
האט מען זיי די ווונדן פעסט פארבונדן,
און ביידע לעבן — ס'איז א נס געשען.

ביידע אין שפיטאל זיך דאן געטראפן,
בעט לעם בעט, נאָר ביידע צוגעשמידט.
ביידע יונגע סאברעס, ביידע העלדן,
איעדערן די פרישע ווונד נאָך בריט.

ביידן מיט א לעפעלע געקארמעט,
מיט א שמייכל לינד געמאכט דעם וויי, —
האט די שיינע קראנקן-שוועסטער נעמי,
געגארט צו איר האט איטלעכער פון זיי.

געזונט געוואָרן — און צוריק אין סיני,
ווי ס'האלטן וואָך די העלדן פון צה"ל.
באָגלייט האָט ביידן נעמי מיט איר שמייכל,
געווישט אַ טרער, געפאָכעט מיטן שאַל.

און קיינער פון זיי ביידן נישט געוויסט האָט,
אַז נעמיס האַרץ אַן אַנדערן געהערט:
אויך אַ העלד פון סיני, אים דערוואַרט זי,
יענער איז פון לאַנג שוין איר באַשערט.

און דאָרט אין סיני, אונטער קאלטע שטערן,
געחלומט האָט אַיעדער שטיל און צאָרט
פון דער ליבער שמייכלדיקער נעמי,
יעדער גלייבט, אַז נאָר אויף אים זי וואָרט ...

מאָר דעל פּלאַטאָ, 1972

אין די געסלעך פון יהודה הלוי

טאַלעדאָ ... ס'האַט אַמאָל געטראָטן אַ פאַרבענקטער
דער שטילער בעל־חלומות דאָ, דער גרויסער ייד, —
נאָך אַידער ר'האַט איין טאַג „דעם ים זיך אָפּגעגעבן“
מיט ליבשאַפּט, מיטן האַרץ צו ציון אין זײַן ליד ...

איך האָב געזוכט זײַן שאַטן דאָ, די וואַגל־שפורן,
נאָר צלמים האָבן מיך באַגענגט אומעטום.
און אונטער צלם האָט מען דאָ געברענט מײַן אומה,
אין שניטערס „שמע ישראל“ איז געוואָרן שטום ...

געבליבן נאָר אַ סינאָגאָגע אַ פאַרשוועכטע,
מיט קלויסטער־גלאַק דערבײַ, מיט צלם אין דער הויך.
„עפּאָכע גאַלדענע“ ... גאונים ... דיכטערס ... דענקערס ... —
גישטאַ קיין סימן מער, פאַרשוונדן ווי אַ רויך — — —

טאַלעדאָ, 1972

כ'האָב ליב דאָס געזאַנג ...

כ'האָב ליב דאָס געזאַנג פון צעשטורעמטן ים,
ווען שוימיקע בערגלעך באַפּאַלן זײַן פּלאַך.
בעטהאַווען בײַם שרייבן זײַן „גנינטע“ מסתם
צעפּלאַמט האָט פאַרנומען פון שטורעם די שפּראַך.

כ'האָב ליב דאָס געברויז, דוכט, עס קערט זיך אַ וועלט.
אויף העכסטער אַקטאַווע צעזונגען אַ כאָר.

ס'רניסט-מיט די סימפאניע, אַזש אַטעם פאַרפעלט.
זינגסט-מיט מיטן שטורעם. מיט שטורעם „מאַזשאַר“.

פאַרשעמט דיין „אַנדאַנטע“, דיין שטילער געזאַנג
אַנטקעגן צעברויזטן, צעשטורעמטן ים.
שאַ! ס'ענטפערט אויך הימל מיט דונער-געקלאַנג,
צעפלאַקערט מיט בליצן, מיט פּייער און פּלאַם — — —

מאַר דעל פּלאַטאַ, 1973

אין ראָד

עס יאָגן זיך טעג און עס יאָגן זיך יאָרן,
אַזוי ווי אַ ראָד אין געדריי.
זיי יאָגן מיט זון זיך, מיט שטערן, לבנה, —
אין ווירבל צוזאַמען מיט זיי.

עס שווינדלט אין קאַפּ שוין דאָס שוועבן, דאָס יאָגן,
דער אייביקער שטוימער געיעג.
ווי קאַנסטו פאַרהאַלטן די אַניליקע שטערן?
ווי קאַנסטו פאַרהאַלטן די טעג? ...

ווהיזן און ביז וואַנען דאָס פליען, דאָס שוועבן?
פאַראַן איז דען ערגעץ אַ ברעג?
דו פּרעגסט — נאָר עס שטומען די זון און די שטערן
אין מיטן געלאַף פון די טעג.

אומזיסט! די גלגלים אין אייביקן שווינגן,
זיי בלייבן ניט שטיין אינעם וועג.
נאָר דו... אַ בלוז דו האַסט אַ מעטע, אַ גרענעץ,
עס בלייבן דאָן שטיין דינע טעג — — —

מאַר דעל פּלאַטאַ, 1973

נישט נעם זיך איבער ...

בן-אדמל! נישט נעם זיך איבער מיט די בידנע יארעלעך —
אַז אויך יאַרטויזנטער פאַר אייביקייט אַ רגע בלויז.
די שלעסער דנינע לופטיקע, דינן גאַנצער ברען און יאַגעניש —
אַ שפּילכל פון אַ לץ איז נאַר, אַ שפּאַסעלע און — אויס! ...

בן-אדמל פאַרנאַרישטער! סך-הכל איז דינן וועלטעלע —
אַ שטויבעלע אין חלל צווישן שטויבעלעך אַ שלל.
מיליאָסן שטויבעלעך אַזוי אין ראַשן פלי אין אייביקן,
אַ שפּיל-געיעג אַן אייביקער, אַ וויסטער כּף-הקל.

בן-אדמל — דו פליגעלע! דו פליגעלע צוויי-פיסיקע!
דינן גאַנצע טרוימעניש אַ נישטעלע, אַ פּוסטער נול.
אַז ס'גאַנצע ערדעלע איז בלויז אַ פינטעלע אַ שוועבעדיקס,
אַ וועלטל מיקראַסקאָפּישע, וואָס איז געוואָרן דול ...

צעקריגט, צעפלאַמט די פליגעלעך אין ראַנגלעניש, אין שטעכעניש
און טרינקען זיך אין ימעלעך, אין ימעלעך פון בלוט ...
און ס'קניכט דער לץ דער קאַסמישער, דער לץ פון גרויער אייביקייט,
ער קניכט פון שפּאַס פון אייגענעם און זאַגט: „כי טוב, ס'איז גוט“ — —

מאַר דעל פּלאַטאַ, 1973

אין אַ פאַרטאַגיקן שטורעם

דער אַקעאָן אַ כעסיקער האָט הינט פאַר טאַג דערוואַכט,
ווי נאָך אַ ביזן, וויסטן חלום אין דער בלינדער נאַכט.
ער וואַרפט זיך מיט אַ צאַרן שווימיקן צום שטילן ברעג.
די כּוואַליעס ברויזן, שטורעמען אין ווילדן קריג-געיעג.
עס האָט צעשפּילט, צעפלאַקערט זיך אַן אמתדיקע שלאַכט,
און ס'ליגט אַן אונטערטעניקע די בידנע ערד אַן מאַכט.
צי איז עס קעגן בריאַת עולם פּלוצלינג אַ פאַרמעסט?
צי קעגן מענטש דעם חוטא? קעגן פּויגל אינעם נעסט?

ס'האט גאט דאך צוגעזאגט, אז «ס'וועט קיין מבויל מער נישט זיין»...
חרטה גאר? און אפשר נעמט ער צו אויך זונענשניין? ...

וונלל כמאָרעס שווערע, שוואַרצע פינצטערן מיט גרויל אַרום. —

צי האַלט עס שוין בניים לעצטן אונטערגאַנג פאַר כל היקום? ...

צי ווידער מעשה־סדום? צי איבערפולט די ערד מיט זינד?

קומט איצט נקמה פאַרן בלוט פון זקן און פון קינד? — — —

נאַר, גאַט! געפינסטו נישט קיין צדיק מער אין נייעם סדום?

דער הימל שטומט, נאַר אַקעאַן ער ברומט — אַ וויסטער תהום! — — —

מאַר דעל פלאַטאַ, 1973

פאַריזער מאַטיוון

1. אין ביט־שאַמאַן

אין ביט־שאַמאַן עס שווימען רחבותדיק די וויסע שוואַנען

אין טיפן גרינעם טאַל אויף דין געקנייטשטער וואַסערפלאַך.

אין פאַרק געבערגלטן זיך שפרייט אַ גאַט־געבענטשטע שטילקייט.

אַן אינדול פאַר בעלי־חלומות פונעם אַלטן כרך.

ארויף־אַראַפן. בוים אַריבער בוים. דאָ זון, דאָ שאַטן.

דער מענטש פון זאַרג מנוחה דאָ געפינט פאַר זיין געמיט.

פאַר זקן, קינד — פאַר אַלעמען איז דער גן־עדן גרינער.

ס'באַרוישט אַ דינער אַראַמאַט ווען פּרילינג גריין צעבליט.

און ווער עס זוכט אַ מאָל התבודדות אין דער שטאַט צערוישטער.

ווער לויפן וויל פון אַלעמען און אויך פון זיך אַליין —

דער ביט־שאַמאַן נעמט וואַרעם אויף מיט גאַסטפּריינדשאַפט און ברכה

אויף זינע גרינע טעפּיכער: „קומט, קומט צו מיר צוגיין“...

פאַר'י, 1972

11. אויף פער לאַשעז

אויף פער לאַשעז פאַרבלאַסט איז איצט די וואַנט פון קאַמונאַרן
לגבי אַלע דענקמעלער אַנטקעגן אין אַלזי?
פון מאַטהיזון ... מַנדאַנעק ... אוישוויץ ... ס'איז נישט צום פאַרגלייכן
מיט יענעם גרויל פון גאַז־קאַמערס, מיט יענעם ווייגערשיי ...

אַט זעסט אין בראַנדז: אַ מענטש — דער קרבן־מענטש — גייט־אויף
אין פלאַמען,

און הימל נעמט דעם קדוש אויף מיט גלייכגילט־קאַלטן בלוי.
און זעבעכדיק געווען די וועלט, פאַרקלעמט אין אַ פחדנות,
ווען ברוינער תליון האָט דערשטיקט דעם קרבנס לעצטן „אוי“ — — —

אויף פער לאַשעז אין מאַרמאַר־גלאַנץ פון קברימשע פאַלאַצלעך
פון נייט־געשטערטער רו געניסן וועלט־באַרימטע לייט.
ס'איז די ירושה זייערע — מאַראַלישע טראַקטאַטן —
זעטראַטן דורך די קאַניבאַלן פון דער „נײַער צײַט“ ...

נאַזו געווען געפאַלענע ביי וואַנט פון קאַמונאַרן.
פאַרשוועכט ווערט מענטשנס אידעאַל אויך אונטער רויטער פאַן ...
דער מענטש — דער קדוש־מענטש — גייט־אויף אין פלאַם, מיט
אים זיין גלויבן,

אין נײַער צײַט אַטאַמישער און טויטן דורך „ציקלאָן“ — — —

פאַרײ, 1972

יענע ערד ...

יענע ערד פלעג איך תמיד דערמאָנען
מיט אַ בענקען, מיט הייליקן פלאַם.
יענעם טאַל פלעג איך זען אין מיין חלום,
צו מיר שטראַמען פלעגט ליבשאַפט אַ ים.
און אַ ליבשאַפט אויך איך פלעג דאַרט שיקן
פון די פרעמדן די קאַלטע אין וועלט.
פלעג איך קומען אַהין ווען אַ מידער
אין די טעג ווען אַ טרייסט האָט געפעלט.

פלעגט מיך טרייסטן אַ מאַמעשע ברכה,
פלעגט פאַרוויגן דער היימישער וואָלד.
אין פרימאַרגן פלעגט וועקן אַ שוועלבל
ווען דאָס פענצטער אין זון שוין צעשטראַלט.

פלעגט מיר שמעקן דאָס אַרעמע שוואַרצברויט
מיט נאָך וואַרעמער מילך פון דער קו.
דאָס דערלאַנגט האָט אַ מאַמעשע האַנט מיר,
וואָס געשטראַמט מיט נחמה און רו — — —

יענע ערד ... איצט איז זי אַ פאַרשוועכטע
נאָכן מבול פון טרערן און בלוט ...
שוין נישטאָ דאָרטן ווער ס'זאָל מיך טרייסטן
אין אַ טריבער, אין שווערער מינוט.

שוין נישטאָ דאָרטן איצטער איז קיינער
פון די נאַנטסטע, פון ליבן אַמאָל ...
נאָר די אַשן און שטויבן געבליבן
פון זיי אַלע אין היימישן טאָל.

ס'איז די ערד איצטער דאָרטן אַ פרעמדע,
ס'ברענגט דער ווינט, דוכט, פון דאָרט אַ געוויין.
איך פאַרנעם עס אין געכט אין די שטילע
ווען איך בלייב מיטן טרויער אַליין — — —

1971

אַ ד ר ט

מײַן טאַשן־בלאַקל פול געוואָרן,
פאַרשריבן שוין אַ יעדע זײַט.
קיין חידוש; כ'האַב עס שוין זינט יאָרן,
זיך אַננשאַפן אַ נײַס שוין צײַט.

אַ שלל אַדרעסן: פּרײַנד ... חברים ...
צעזײַט, צעשפּרײַט אין יעדן לאַנד.

כ'נעם איבערשרייבן טייל אדרעסן
און כ'שפיר א ציטער אין מזנ האנט:

אזוי פיל שוין איצט מער נישט גילטיק,
שוין איבעריק נישט איין אדרעס:
אזוי פיל פרענד שוין איצט נישטאָ מער,
ס'איז דער און יענער שוין אַ מת...

זיי אַלע האָבן איין אדרעס איצט:
עולם ואמנות... ס'גרױלט אַ שרעק!
אין ננעם בלאַקל איז שוין שיטער —
נישטאָ דאָך די וואָס שוין אַוועק — — —

כ'לייגאָפּ דאָס אַלטע בלאַקל איצטער
צום פעקל בלאַקלעך אין אַרכיוו...
ס'איז יעדער בלאַקל — אַ בית-עולם
צעווישן אַלע ליבע בריוו — — —

מאָר דעל פלאַטאָ, 1972

פאַר וועמען?

און וועסטו אַ טראַכט טאָן: פאַר וועמען?
פאַר וועמען דנין וואָרט און דנין טרוים?
פאַר וועמען דנין מי פון אַ לעבן?
פאַר וועמען די פרוכט פון דנין בוים?

צי וועלן זיך ווייזן נאָך יורשים,
וואָס ירשענען וועלן דנין וועלט?
צי עלנט דנין בוים וועט פאַרבליבן?
די פרוכט וועט פאַרדאַרן פון קעלט?

אַז פרעמדע די דורות, וואָס קומען;
אַז פרעמד זיי דנין חלום, דנין שפראַך.
אַז ס'לאַקן זיי געצן און תרפים,
די פניערן פרעמדע פון כרך.

אָ אָפּגעפרעמדט ווערט זי, די יוגנט,
א יוגנט מיט קודלעס, מיט בערד...
עס טיילט דיך פון זיי אָפּ אַן אָפּגרוגט,
כאַטש טרעטסט אויף דער זעלביקער ערד.

פאַר וועמען דיין ליד און דיין חלום?
דיין וועלט ווערט אַלץ שמעלער און קליין.
עס ווילדעווען הפּקרע ווינטן,
וואָס ווייען מיט שרעק פון פאַרגיין — — —

מאַר דעל פּלאַטאַ, 1972

צו מיינע גבורות

איך מאַך אַ סך־הכל, דעם חשבון־הנפשׁ,
איך חשבון און חשבון מיט סדר די יאָרן.
נאָר כ'בין מיטן חשבון נישט שווה בשווה,
אַזוי פיל די יאָרן אַן תכלית פאַרלאָרן.

די יאָרן פון פּינען, די יאָרן יסורים —
זיי וויל איך אין ספּר־החיים נישט ציילן...
מלחמות... פּורעניות... און תּפּיסה און לאַגער... —
אַ שאַנד גאָר פאַר מענטשלעכן מין צו דערציילן.

אַ קינד־הייט אַן פּרייד... — צי אויך דאָס קומט אין חשבון?
דער דלות, דער הונגער אין היים אין דער אַלטער.
דער „פּאַלאַץ“ פון דלד על דלד בנים טאַטן,
דער באַלקן, וואָס, דוכט זיך, אַז אַט־אַט־אַט פּאַלט ער.

און פּלאַגן און מחלות. זעסט טויט פאַר די אויגן.
ס'האַט פינצטערער קבר נישט אויפּגעהערט שרעקן...
צי קומען אין חשבון אַזעלכענע יאָרן?
די טרויריקע שאַטנס? די פינצטערע פּלעקן? ...

אַ ניין, כ'בין נישט מסכים, רבּונו־של־עולם,
דו מוזסט מיר דעם חשבון גאָר היפש קאַרעגירן;

דו מוזסט על-פי יושר מיר צולייגן יארן,
איך זאל נישט גענארט זיין, איך זאל נישט פארלירן...

אין ים אַרײַן וואָרף איך די יאָרן די שוואַרצע.
איך האָף, וועסט דײַן שאַפונג גענאַרן נישט וועלן.
אויב גבורות — דאַן רעכנ נאָר ליכטיקע יאָרן,
עס זאל צו דעם חשבון נישט פעלן, נישט פֿעלן — — —

מאָר דעל פֿלאַטאָ, 1972

צווישן בלויקייטן

בלוי פון אויבן, ים פון אונטן.
ס'איז אַ וועלט פון בלוי.
ס'שוועבט מײַן אַדלער, שטאַל געפאַנגערט,
איבער רוים אַזוי.

יאָגט אַזוי מיט ווילדן אימפעט
אין דער הויכער הויך.
שלינגט און שפּיט-אויס קאַנטינענטן,
לאַזט נאָר בלויען רוין.

אונטן ים און אויבן הימל.
אויס מיט מאַמע ערד.
סטײַעס וואַלקנס בלויז ווי שנייען
שוועבן אומגעשטערט.

רוישט ער, ליאַרעמט, וועקט די רוימען,
שטילקייטן צעפליקט.
קוקן ברוגע די רוימען,
ווי פון שד באַזיגט.

און דער מענטש אין בוין פון אַדלער
גאַרט גראַד צו דער ערד ... —
כאַטש ווי אַפּט אַן אַפּגענאַרטער
אויף דער ערד ער ווערט.

ס'ווערט אים מיאוס בלויע פוסטקייט,
 פוסטע בלויע וועלט,
 ס'גלוסט זיך איבער ערד אַ שפּאַן טאַן,
 ערד ווי לופט אים פעלט...
 כאַטש איר שיינקייט און איר גרינקייט
 אַפט מיט בלוט באַפּלעקט...
 מאַסן־קברים דאָ און דאָרטן
 אונדזער ערד באַדעקט — — —

אין אויגאָ, 1972

די וויפּלעטע יוגנט...

די וויפּלעטע יוגנט איך הייב איצטער אָן?
 פאַרגעסן דעם חשבון, איך ווייס נישט אויף קלאָר.
 איך ווייס נאָר: לאַפּלאַטאַ — אַ נײַער עטאַפּ,
 וווּ ס'רוקט זיך פאַמעלעך אַ יאָר נאָך אַ יאָר.
 די פאַלמעס, ציפּרעסן — זיי רייצן דעם בליק
 דאָ־דאָרט בײַ אַ פאַרביקן רײַכן טשאַלעט;
 דאָך בטל בשישים עס ווערט ווען דו זעסט
 די פוסטקייטן ברייטע, וואָס צווישן די שטעט.
 דער דלות, די ראַנטשאַס פון ברעטלעך, צי בלעך
 דאָ־דאָרט אויף די פאַמפּאַס צעזויט און צעשפּרייט.
 אין ערגעץ נישטאָ איז בײַ אַלעמען גליק,
 אין ערגעץ נישטאָ איז בײַ אַלעמען פּרייד...
 וווּ גאָרטן אין בלומען, צעגרינט און צעבליט,
 וווּ שטעכיקע סאַברעס בײַ זײַטן פון וועג;
 וווּ זאַטקייט אַ שפּע, וווּ גלאַנץ איבער מאַס;
 וווּ הונגער, וווּ דלות, וווּ פינצטערע טעג — — —
 אזוי דאָס געזעץ איז פאַר אונדזער פּלאַנעט,
 אזוי דאָך פון בראַשית געווען מן הסתם...

אזוי אויך מײן ליד, וואָס קלינגט עלנט און שטיל
אנטקעגן דעם מעכטיקן ברויזיקן ים.

געזוכט כ׳האָב אין וואַנדער אַ שטילן געצעלט.
געזוכט און פאַרלירן אַ יאָר נאָך אַ יאָר...
וואָס גיט מיר די ערד דאָ? אַ לעצטן אַזיל?
אַ פּרילינג אַ נײַעם? איך ווייס נישט אויף קלאָר.

די וויפלטע יוגנט איך הייב איצטער אָן
אַט דאָ אין דער פּרעמד, אין פאַרוואַרפענעם העק?
צו וואַרטן נאָך אַנדערע קרעטשמעס אויף מיר?
צו דאָ איז דער סוף שוין פון וואַנדערשן וועג? — —

מאַר דעל פּלאַטאָ, 1972

די יאָרן מײנע

ס׳ווערט אומעטיק ווען עמעץ ציילט דיר דײַנע יאָרן,
ווען פּרײַנד עס ווילן פּראַווען דיר אַ יוביליי.
אַז כ׳וויל פאַרגעסן גאַר, פאַרטויבן דעם זכרון.
די יאָרן... יאָרן... כ׳וויל פאַרגעסן גראַד פון זיי.

איך צייל די פּרײַנד, חברים, וואָס שוין לאַנג פאַרלאָרן,
די קברים זייערע, וואָס לאַנג צעזייט, צעשפּרייט;
די שטעט די היימישע, וואָס חרוב לאַנג געוואָרן;
די נאַנטע, וואָס געטיילט מיט זיי האַסט פּרייד און לייד — —

ווער ס׳איז פאַרברענט, פאַרלענדט, אין כּף-הקל פאַרשווונדן,
ווען ס׳האַבן רוצחים „יידן-ריין“ די שטעט געמאַכט.
און אין דײַן נע-ונד געבליבן דיר נאָר ווונדן,
קאַשמאַרן פּניקן ווען ס׳רוקט זיך אָן די נאַכט...

און ס׳טראַכט זיך: כ׳בין געבליבן נאָר ווי אַ באַוויינער,
אַ קדיש-וואַגער נאָך אזוי פיל נאַנטע, פּרײַנד.
אַז פאַר די אויגן זע איך נאָר אַ טאַל פון ביינער;
די יתומשאַפט מיך קלעמט, מיך ברייט נאָך הינט, נאָך הינט — — —

ס'ווערט אומעטיק ווען עמעץ ציילט די יארן דענע, —
ס'ווערט אויפגעוויקלט א מגילה דאן פון פנין.
איז גלייכער לאזט צו רו, פארגעסט די יארן מיינע,
כ'בין מוחל אייך די יובלס אין מיינן טריבן זיין — — —

.. בוענאָט־אירעט, 1972

אַמאַל אַ מאָרד ...

(צייט־מאַטיוו)

אַמאַל אַ מאָרד אַ זין געהאַט האָט עפעס: רעוואָלוציע!
אַ קאַמף פון מענטש פאַר מענטש, פאַר פאַלק, פאַר פרייהייט אויף דער ערד.
מ'האַט מיט אַ פאַלקטפּינט, אַ סאַטראַפּ, אַ תּליוֹן זיך צעחשבוֹנט
פאַר בלוטיקע אַכזריותן, טאַרטורן אומדערהערט.

הינט מאָרדעט מען אָט סתּם אַזוי אין נאַמען פון רציחה,
רציחה איז געוואָרן איצטער אַ באַליבטער ספּאָרט.
די רוצחים רופן זיך מיט שיינע, קלינגענדיקע נעמען,
גאַר נניע „קעמפּערס“ הינטיקע! — אַ חילול פאַרן וואָרט.

אין צייט אַטאַמישער — גאַר אַנדערש, אַנדערש די באַגריפּן,
דער מאַסן־טויט געוואָרן איצט אַן „אומשולדיקע שפּיל“.
אַ בנשפּיל ווייזן די מלוכהלעך, וואָס פּריש געבאַקן,
גלייך שעכטן זיך וואָלט גאַר געוועזן זייער עיקר־ציל.

און שכנים פון ישראל — אַ זיי קענען די מלאכה,
די קונסט פון שעכטן גרויס און קליין, סיי פרויען און סיי קינד.
זיי האָבן דאָך די „ראַטגעבערס“ — די „רויטע“ האַטענטאַטן ...
אַזוי זעט־אויס דאָס וועלטעלע און די מאַראַל אַצינד — — —

.. בוענאָט־אירעט, 1974

רשעים

(פרא דאמא סוא)

דער רשע לעבט זיך אויס מיט רשעות.
דאס איז פאר אים דער בעסטער לויין.
דאס רשעות איז זיין בעסטער תענוג.
ער טראגט עס ווי א האר זיין קרוין.

ס'איז פרעמדער צער פאר אים א נחת.
עס פרייט אים ווען זיין חבר פאלט;
ווען יענער פנינקט זיך אין טרויער —
דער רשע יובלט דאן און שטראלט.

און האט זיין חבר מיסדערפאלג ווען —
דעם רשע נעמט-ארום א פרייד.
און ווען זיין חבר האט טרומפן —
דער רשע טרויעריק דאן גייט.

איעדער לארבער-קראנץ פון יענעם
עס פרעסט אים ווי א ווארעם טיף.
ס'פארסמט אים זינע טעג און וואכן,
איר זעט אים ווי א בייזן מייף.

איר קריגט אויף אים דאן אַזש רחמנות,
ער איז פאר צער אַזש גרין און געל.
כאטש טראגט אים אינטער יענעמס פנינען —
צו ראטעווען זיין שווארצע זעל.

ווייל ער אליין איז אַ לא יוצלה.
פארשטאפט ביי אים דער שאפונג-קוואל;
ר/קאן פון דער ערד זיך נישט דערהויבן,
קאן פון דער הויך נישט טאן קיין שטראל — — —

בונואס־איירעס, 1963

ד י ש פ אַ נ י ע ר י ן *

נישט קיין באַלעראַ טאַנצט זי איצט צעווישן שויםענדיקן ווען און לידער.
נישט קאַסטאַניעטן צימבלען לוסטיק צו אין אירע הענט; —
איצט איז זי אויף דער גאַס אַרויס, וווּ ס'קעמפן אירע ברידער,
אַן אַנדער פלאַם אין אירע שוואַרצע אויגן ברענט.

איצט האַלט זי דרייסט אין האַנט אַ ביקס און צילט צום ברוינעם קריגער;
איצט איז זי, די שוואַרצאויגיקע, די העלדין פון מאַדריד;
און דאַרף מען נאָר — מאַרשירט זי שטאַלץ אין ריי פון פּרינציפּאַל-זיגער,
און דאַרף מען שטאַרבן — שטאַרבט זי מיט אַ העלדן-ליד.

און דאַרף מען שטאַרבן — צי אויף באַריקאַדן, צי אין גריבער,
און דאַרף מען פּניערן צום פּנינט מיט פּולווער און מיט בליץ —
באַלד גרייט איז זי מיט קערפּער בלייקן: — עס איז איר ליבער
דער טויט פאַר פּרינציפּאַל, איידער ברוינע שקלאַפּעריי — —

וואַרשע, דעצעמבער, 1936

(* דאָס דאָזיקע ליד — געווינדמעט די שפּאַנישע קעמפּערינס קעגן די פּאַשיסטישע האַרדעס אינעם בירגער-קריג פון 1936-7 — געהערט צו אַ ווייטערדיקן ציקל פּונעם בוך „יאָרן אין וואַנדער“. עס קומט דאָ אויף דער זינט מחמת אַ טעכנישער סיבה.)

פון אלע מיינע יארן

(אנטאָלאָגיע פון מיינע לידער און פּאַעמעס)

I

אקארדן

(גראַדנע, 1918)

מיין האַרץ איז אַ האַרפע...

מיין האַרץ איז אַ האַרפע מיט סטרוגעס מיט צאַרטע,
וואָס קאַנען אי וויינען, אי לאַכן;
וואָס קאַנען באַקלאַגן די ליליען פאַרדאַרטע,
באַזינגען דעם פּרילנגס דערוואַכן.

אין זוניקע טעג, אין דעם יום־טוב דעם גרינעם
פון פאַרבן, פון וואַלד און געטרילער —
אין שליער פון פּורפור, אין דורכזיכטיק דינעם,
אַ מלאכל קומט דאָן אַ שטילער.

ס'באַרירן די פליגל די ווייסע, ווי שטראַלן,
די סטרוגעס פון האַרפע, וואָס דרימלען, —
און ס'זועקן אַקארדן זיך יונגע, וואָס שאַלן
און שוועבן פון גליק צו די הימלען — —

אין אַסיען־פאַרנאַכטן, אין טריבע פאַרנאַכטן
עס שטומען די סטרוגעס פון האַרצן. —
פון הימל פון גרויען, פון הימל פאַרטראַכטן
דאָן נידערט דער דעמאָן אין שוואַרצן.

ער נידערט מיט שאַטנס, פאַרלאַשענע שטערן,
באַרירט קיים די סטרוגעס די שטילע... —

און ס'פליסן אקארדן, וואס וויינען מיט טרערן:
דא ראשע, דא שטיל ווי א תפילה.

און ס'פליסן אקארדן, באוויינען מיט טרערן
די שטילע חלומות, וואס שטארבן.
די זוניקע טעג און דעם הימל דעם לערן,
דעם פוסטן אזוי ווי א שארבן — — —

מזן הארץ איז א הארפע מיט סטרונעס, מיט צארטע — — —

מין גליק

מזן גליק ווערט געבוירן א מאל אין א רגע
און לעשט זיך צוריק.
א מזנטער דאס הארץ נאר, נשמה א צאפל —
אט דאס איז מזן גליק.

א וונק פון דעם הימל, א גרוס פון א בלימל,
פון ליבסטער א בליק.
נאר קורצע די פריידן, ווי רויך זיי פארווייען —
און אויס מיט מזן גליק.

מזן גליק ווערט געבוירן און שווינדט ווי א רגע
און טריב ווערט אויף ס'נב.
און שפרייט איך אים אויס נאר די ארעמס אנטקעגן —
עס איז שוין פארבב.

און ווידער פארזינקט די נשמה אין טרויער,
אין שפינוועבס פון טויט.
און נאר ווי א מעשהלע קלינגט אפ די רגע
פון גליק, וואס פארגייט — — —

ביים קלאוויר

אלץ טונקעלער ווערן די שאַטנס אין צימער,
עס שפרייט זיך דער שלייער פון נאַכט.
פון אונטער די ציטערדיק וויסע קלאַווישן
שטיל טראָגן זיך קלאַנגען פאַרטראַכט.

זי זיצט ביים קלאַוויר אַ פאַרבענקטע, אַ שטילע,
די פינגער נאָר וויגן זיך שנעל.
און ס'דוכט זיך: עס רעדט ווער פון בלומען און ליבע,
פון הימלען, וואָס צויבערן העל.

פאַרנאַכטיקע שאַטנס, אַקאָרדן פאַרבענקטע,
און כוואַליעס פון פינצטערע האָר.
איר קאַפּ אָנגעבויגן, עס בלאַנקט שטום איר בלאַסקייט.
די אויגן — ווי טיף און ווי קלאַר!

איך שטיי הינטער איר, ווי עס שמעקן די כוואַליעס!
עס טאַנצן די הענטלעך — ווי גיך.
אַ מיידל! זי מוחל די איצטיקע קושן:
בעטהאַווען איז שולדיק, ניט איך...

אין וואַלס

דו ביסט געווען אין וואַלס אַ ליכטיקע, אין שטראַלן,
און יונג און פלאַטערדיק — אַ צויבער־קינד.
עס האָבן שטאַרקע, ראַשע טענער זיך געריסן —
און דו האַסט זיך געטראָגן ווי אַ ווינט.

עס האָבן דינע וויסע דעקאַלטירטע הענטלעך
געשלענגלט און געוויקלט זיך אַרום.
די לאַקן שוואַרץ, די בעקלעך בלאַס, די אויגן בליצן.
ס'האַט אויף דיין ברוסט גערויטלט זיך אַ בלום.

דו האַסט געטראָגן זיך אין וויכער פון די קלאַנגען.
עס האָט דיך זינדן קלייד מיט דופט געווייט. —
אַט שוועבסטו נאַנט צו מיר און אַט שוין ווייט און ווייטער,
גלייך ווי אַ שיינער חלום, וואָס פאַרגייט.

דו ביסט געווען אין וואַלס אַ ליכטיקע, אין שטראַלן,
אַ ניט־דערגרייכבאַרע — אַ קלאַנג, אַ ליד.
כװאַלט פאַר אַ בליק מײן שענסטן טרוים דיר אָפּגעגעבן,
כװאַלט לײכטזיניק געקניט פאַר דינע טריט... —

מײן מדינה

כ׳האַב פאַרבלאַנדזשעט צווישן זאַנגען,
כ׳גיי פון שטעגעלע צו שטעג.
אַלע גריסן מיך און זינגען,
כ׳גיי אָן סוף, איך גיי אָן ברעג.

הימל, הימל נאָר און זאַנגען!
אַלע ניגן זיך אַזוי.
און מיר דוכט: איך בין אַ קיניג,
כ׳בין אַ הערשער איבער זיי.

אַ, זוי גרויס איז מײן מדינה!
ס׳האַט דער גאַלד־נער ים קיין ברעג.
כ׳שוויים אַרום אין ברייטע כוואַליעס,
כ׳שוויים פון שטעגעלע צו שטעג.

ניין, עס ווילט זיך נישט אַרויס גאָר,
כ׳בלעב אַ קיניג דאָ אויף לאַנג:
ביזן גלאַנץ פון בלאַנקע סערפן,
ביזן שניטערשן געזאַנג — — —

שפּעטער האַרבסט

(סאַנעט)

איך גיי אַרויס אין פעלד — קיין גרינקייט מער, קיין פאַרבן.
עס וויגן זיך פון ווינט שוין מער קיין גאַלד'נע זאַנגען.
פון וועלדל שאַלן שוין נישט מער קיין פייגל-קלאַנגען.
שוין אָפּגעפירט פון פעלד די לעצטע, לעצטע גאַרבן.

ס'האַט עמעצער אין הימל טרויער אויסגעהאַנגען.
דאָ קוקט אַ פּוסטער שטאַם ווי לעכער פון אַ שאַרבן,
דערציילט פון נאַכט און פּוילעניש, דערציילט פון שטאַרבן.
ווי ס'וואַלט די שטאַלצע זון אויף אייביק שוין פאַרגאַנגען.

עס זיפט אַ טרעריק רעגנדל — נאַר ס'קאַן פון טרערן
די ערד — די קאַלטע ערד — נישט לעב'דיק ווערן.
נאָך פּוילער ווערן אַלץ די פּלעקן נאַסע, טריבע.

פון ערגעץ פון אַ קירכע טרויער-קלאַנגען קומען. —
און ס'דוכט: עס וויינט ווער ערגעץ נאָך די טויטע בלומען.
און ס'דוכט: עס קלאַגט ווער נאָך דער שטאַרבנדיקער ליבע — —

אַרום מיין קבר

„ווער ליגט דאָ?“ — וועט מען פרעגן
אין יאָרן לאַנג אַרום. —
„דער שטיין שוין אַזינגעזונקען,
קיין וואַרט, קיין אות נישט — שטום!“

„וואָס איז דאָ?“ — וועט מען פרעגן
נאָך שפּעטער מיט אַ דור, —
„ס'איז, דוכט זיך, גאַר קיין קבר,
בלויז ביימעלעך אַ פאַר“.

קיין סימן פון מצבה,
דאָס בערגל שוין פאַרגליכט:

און ווער עס וועט פארבנדיגן,
וועט טרעטן דרייסט און ליכט.

ס'איז אבער דא געווען אויך
א בערגעלע, א שטיין :
דא ליגט דער אש פון טרוימען,
פון גליק און פון געוויין — — —

כ'האב פיינט דעם טאג...

(סאָנעט)

כ'האב פיינט דעם טאג מיט זינע פוסטע קלאַנגען,
עס איז מיר נאָנט די רויקייט פון נאָכט ;
נאָר דאָן דערוואַכט מנין טרוים אין שענסטער פראַכט,
און אין דער שטילקייט וועקן זיך געזאָנגען.

כ'האב ליב די נאָכט, די שטערן, וואָס צעהאַנגען,
עס גלעט די בלויקייט מאַמע-ווייך און זאָכט.
און וואָס פאַרשוונדן לאַנג — קערט אום צוריק, דערוואַכט,
עס ווערן אַינגעשטילט פון גרויען טאָג די באַנגען.

כ'האב פיינט דעם טאָג, זיין אומעטיקע גרויקייט,
דאָס ווילדע יאַגעניש, דעם טיזול-רעש...
דאָס אינזן... שטיין... די נאַקעטקייט פון גאָס...

כ'האב ליב די נאָכט, איר שטילע רח, איר בלויקייט,
איך ליג — און ס'קושט מיך אַ לבנה-שטראַל.
איך זינג צוזאַמען מיט דער נאַכטיגאַל — — —

אַ ווינטער-מעשהלע

עס זינען דריי שנייעלעך וויסע געפאלן
פון הימלישער הויכקייט אראָפּ האַנט בני האַנט.

עס האָט זיי אַ בינטל פֿון בלאַס־קאַלטע שטראַלן
געצויגן צום נידער, צום ערדישן לאַנד.

זיי האָבן געשוועבט און געהלומט אין לופטן
פֿון זון, פֿון מלאכים און געטלעכער פראַכט.
עס האָבן באַגלייט זיי נאָך הימלישע דופטן
און צערטלעך דעם לופטיקן וועג זיי געמאַכט.

נאָר אומעטיק־טריב האָט די ערד זיי עמפּאַנגען:
איין שנייעל געפּאַלן אויף ערגעץ אַ שטיין;
דער שטיין האָט געהיט דאָרט אַ קבר אַ באַנגען,
געמוזט האָט דאָס שנייעל אין טרערן צעגליין.

דאָס צווייטע געטראַפֿן דאָס גליק האָט, דאָס שיינע,
וואָס ס'קען און ס'פאַרמאַגט נאָר די קאַלט־שוואַרצע ערד:
געפּאַלן אויף מיידלשע ליפעלעך קליינע;
געוואָרן אין קוש אַבער טויט און פאַרצערט.

דאָס דריטע האָט טריבקיט פֿון לעבן געפונען:
געפּאַלן אין קנייטש פֿון אַ זינדיקער פרוי.
און ס'איז גלייך דאָס שנייעל פֿון ווייטאָג צערונען,
אין זינד האָט פאַרפלעקט זיך זיין הימלישער טוי.
עס זינען דריי שנייעלעך ווייסע געפּאַלן — — —

אַ נאַכט צווישן טויטע

(פֿון ציקל: „אויף די פעלדער פֿון טויט“)

צעווישען קערפּערס טויטע בין איך שטום געאַנגען.
עס האָט אַלץ איינגעהילט די קאַלטע נאַכט:
דאָ אויגן אָפּענע מיט ווייסלעך אויסגעקערטע,
דאָ בריסט צעלעכערטע פֿון ווילדער שלאַכט.
דאָ הענט צונויפגעקראַמפט, דאָרט גלייכע, אויסגעשטרעקטע,
דאָ ווי אַ קבר קוקט אָן אָפּן מויל.

ווער ס'זיצט פארגליווערט ווו, געלענט שטום אן אַ בייםל,
ווער אויפגעדרייט פון פנין, פון שוואַרצן גרויל.

ווער אַנגענורעט מיטן קאַפּ אין חברים קערפער —
ס'האַט ביידן זיי דער לעצטער קראַמף פאַראיינט.
ווער מיט די אויגן זינקענדיק אויף ביידע פויסטן,
גלנץ ווי ער וואַלט עס זיך אַליין באַוויינט ...

ווער מיט אַ לעצטער ברכה אויף די שטאַרע ליפן,
ווער מיט אַ קאַלטן פלוך פון גאַל און גיפט.
פאַרשטאַרט און שטום איז אַלץ. קיין קראַמפּן נישט, קיין כאַרכלען,
די קאַלטע נאַכט מיט טרערנטוי נאָר טריפט.

צעווישן קערפערס טויטע בין איך אומגעגאַנגען.
עס האָט אַלץ אומגעהילט די נאַכט מיט פנין ... —
און וועט אַ שטיקל בלויז נישט לעכערן מנין שאַרבן,
און וועט מנין אויג נישט אויסגערוינען זנין;

און וועט אַ פּרילינג נאָך אַ מאָל זנין גלאַנץ מיר וויזן.
די בלויע נעכט, זנין בלומיק קיניגרייך, —
דאָן וועל איך זען אין פאַרב פון תּכּלּתּדיקן הימל
נאָר אייך, אַ, אויגן אַפענע, נאָר אייך! ...

דאָן וועל איך זען אין צווינגן פון די גרינע ביימער
נאָר פינגער ברוינע קראַמפּיק אויפגעדרייט.
אין רויזן וועל איך זען דאָס בלוט פון איינרע ברוסטן,
אין ליליען — איינער בלאַסקייט פונעם טויט ...

אין שטילן שאַרף פון גראַז, אין אויגן פון געליבטע,
אין בעכער וויין, ווי אין דעם בלאַנק פון שווערד, —
אין אַלץ וועל איך אייך זען, אַ, שטומע, טויטע שכנים.
ביז ס'וועט מיך צודעקן די קאַלטע ערד! — — —

II

רגעס פון מרוים

(טאָנקעט)

(וואַרשע, 1919)

1

ווייסטו וואָס באַדייט
הימל־כתב אין בלוי־ער פראַכט? —
כ'לייען נאָנט און ווייט
טרוימען גאַלדענע פון נאַכט,
גאַטס מחשבה, וואָס דערוואַכט ...

2

ווייסטו, קינד, דעם מיין
ווען אַ שטערן שטאַרבט אַוועק?
אויך אַזוי פאַרגיין
וועלן, קינד מײַנס, טעג נאָך טעג
ביזן שוואַרצן קבר־ברעג ...

3

שוואַלבן פליען אום
אין דער לופטן פראַנק און פריי.
ווידער גרינט אַרום! —
קום! אויך דו ברענג, וואָס פאַרבנן,
גיב חלומות מיר אויף ס'ניי! ...

4

פריילינג לאַכט און שאַלט.
 ס'גרייט צום יום-טוב זיך די ערד,
 ס'פּוצט זיך אויס דער וואַלד. —
 קום! עס איז נאָך אונדז באַשערט
 בויען טעמפלען, וואָס צעשטערט ...

5

זי געזונט, דו שטאַט!
 איך פאַרלאָז דיר, כ'גיי אוועק
 צו דעם פעלדער-גאַט. —
 כ'לויף פון אייך, איר גרויע טעג,
 איינזאַם-וויסטע נעכט אָן ברעג ...

6

ס'שווינגט די גאַנצע וועלט.
 ס'שלאַפט די ווינטע, גרויע שטאַט,
 ס'שטומט די זאַנג אין פעלד. —
 שווינג אויך דו! דו וועסט פון גאַט
 הערן איצט דעם טיפסטן סוד ...

7

ס'שטאַרבט די זון דאָרט ווינט,
 ס'פלייצט איר בלוט אין שקיעה-פראַכט.
 ס'בלייכט די מערב-זינט.
 ס'גייען אויס פאַרבענקט, אָן מאַכט
 קראַנקע שעהען פון פאַרנאַכט.

8

ס'שלאַפט דער ברייטער טייך.
 טיף — אַ שטערן-ספינקס, אַ פלאַך ... —
 וועלן! כ'קום צו אייך:

כאַטש איין שטערן-חלום ... אך,
איר פאַרמאַגט זיי דאָך אַ סך ...

9

ליליען טרוימען שטום.
ס'וויגט די נאַכטיגאַל: ליו-ליו...
אַלצדינג שלאָפט אַרום. —
איך שליס אויך די אויגן צו,
נאָר די פּינען! ... ס'קומט קיין רו...

10

בידע לאַמיר זיין
דאָ אין פעלד אַליין, באַנאַנד.
ביסט מנין נעקטאַר-וויין:
כ'טרינק ביז שיכרות נאַכאַנאַנד
און איך שוועב אין געטער-לאַנד!

11

טרוים נישט מער, נישט וואָרט!
ס'רייצט דער דעמאָן שוין און לאַכט.
ס'וועלקט אַלץ און פאַרדאַרט.
זוך די לעצטע בלומען-פּראַכט
איידער ס'קומט די קבר-נאַכט!

12

רויק איז די ערד.
בלעטער גאַלד'נע הין און הער.
אַלץ שוין טויט, פאַרצערט.
שאַ קיין גרום, קיין טרעל שוין מער.
ס'פאַלט פון הימל טרער נאָך טרער ...

13

וודוי זאגט דער וואָלד.
גרינקייט, לידער — אַלץ פאַרביי.
טרייב, און פּינכט, און קאַלט. —
ווינט, אַ ווינט! אַ קדיש זי
נאָך דעם זומער, נאָך דעם מי...

14

כ'גיי אַוועק אַצונד
אין אַ ווינטן, ווינטן לאַנד...
בלעכסטו? — זי געזונט!
וויסטו מיט — טאָ גיב דיין האַנט!
פרעגסט אַ ברעג? — דער קבר־ראַנד!...

15

ס'שרעקט מיך נישט די נאַכט, —
יענע נאַכט פון קבר־שלאָף...
כ'קלער נאָר און איך טראַכט:
נאַריש־אומשולדיקע שאָף
אין אַ כישוף־קרייז אָן סוף...

16

ווינסט מיט טרערן גאַר?
ווייס: דו קויפסט נישט פאַר דעם פרייז
ליבע אויף אַ האַר!
זי אַ דעמאָן! כישוף ווייז!
זוכסטו רחמים — בין איך אַיז!...

17

ס'גייט אַ ווינסער שניי.
זאָגסט, ביסט אויך אַזוי ווי ער.
ריין, צי... יא, כ'פאַרשטיי:

ווי דעם שניי געוויס האָט ווער
דיך צעטראָטן זינדיק־שווער ...

18

ניכטער הייסטו זיין ?
ס'הייסט — קיין טרוים, נאָר וואָרף אוועק
פרויען, לידער, ווייזן ...
ביין, איך וויל קיין גרויע טעג,
כ'וויל נישט זען דעם קבר־ברעג! ...

19

ביסט אַ געמיין, קינד :
פעסט זיין טראָן און גרויס דין מאַכט.
לניטערסט מיך פון זינד,
ליבע — זיין גן־עדן־פראַכט,
האַס — זיין גיהנום־נאַכט ...

20

כ'קען דיך פון אַמאָל !
פאַר אַ שקלאַף געמאַכט האָסטו.
זיגעריש דין קול.
איצט — שוין שפעט! דאָס האַרץ שוין צו.
איך — דער שטאַלץ, הכנעה — דו ...

21

ביין, עס קאָן נישט זיין !
איצט חרטה ? — שפעט, אומזיסט !
ס'רירט מיך נישט דין פיין.
כ'בין געקומען, כ'האַב געגריסט,
נאָר מיין מקדש האָסט פאַרוויסט ...

22

כ'בין היינט יונג און שטאַרק.
ווי דער אַדלער שטאַלץ און פעסט

אויפן פעלדזן-קארק.
ביסטו שוואך — פארלאז מײן נעסט.
ס'איז מײן ליבע הינט די גרעסט! ...

23

לעש נישט אויס דעם פלאם.
ס'איז דער פלאם שוין פון פארגיין ...
קאלט דיין גיפט, דיין סם.
ס'איז מײן ליבע איצטער שוין —
נישט פארפלעק זי דו אליין ...

24

טרוי'ריק ברענען ליכט ...
קעפ געזונקען ... הייליק-שטום
קוקט איר טויט געזיכט ...
כורעים פאל איך ... כ'לייג אַ בלום ...
דוכט: אַ מלאך שוועבט דאָ אום ...

25

שבט. ס'איז שניי-ק-גרוי.
פראַסט. אויף שויבן קווייט אויף קווייט.
אויך אין האַרץ אַזוי:
בלומען — נאָר מיט פראַסט פאַרווייט.
ס'האַט דער טרויער זיי פאַרזייט ...

26

ליבע ניסן-זון!
זאָגסט פון ווינטער אָן דעם סוף.
דו דערציילסט דערפון
אַלעמען, און וועקסט פון שלאָף.
לאַכסט צו מיר אויך: „טרוים און האָף!“ ...

27

כ'גליב, איך האָף, איך טרוים!
ס'פלייצט דער טינד, דער אַנז — ער קראַכט.
שוואַלבן־שניר אין רוים. —
ס'קומט מײַן ליבע ... גריסט און לאַכט,
ברענגט מיר הויפנס גליק און פראַכט ...

28

קנייטשל, קנייטשל, וואַרט!
נישט צעשנייד מײַן שטערן צינד:
ס'טרוימט נאָך ס'האַרץ און גאַרט.
כ'פליק די בלומען, כ'אַייל געשווינד. —
גליק! איך גיי צו דיר, נישט שווינד! ...

29

כ'נעם אַ שטאַב אין האַנט.
כ'ווער אַ וואַנד־רער, ערגעץ וווּ
ליגט מײַן טרוימען־לאַנד.
ווי אַ נביא זיין זאַלסטו
און פאַרשילט די טויטע רוו ...

30

שטערן גייען אויס.
ס'לאַכט דער מזרח, שיט מיט גלאַנץ.
שחרית זאָגט די רויז.
ס'פלעכטן שוואַלבן זיך אין קראַנץ
און אַנטקעגן טאַג — מיט טאַנץ! ...

31

שטילע שטאַרבן־אַפּ
רגעס אייביקייט אין נאַכט.
ס'שווינדט טיק־טאַק, גאַלאַפּ! —

וואָס איך חלום, וואָס איך טראַכט,
ווערט פון שטן אויסגעלאַכט ...

32

נאַכט. נאָך שוואַרץ. גלין-גלאַן.
ס'ווערט צעפליקט מײַן גאַלד'נער טרוים.
ס'קלינגט דער טאַג שוין אָן ...
כרובים, וואַרט! פאַרדעקט דעם רוים,
זאָל פאַרמאַכט נאָך זײַן מײַן תהום! ...

33

חצות. אַ ליכטל ברענט.
ס'נעמט קיין שלאָף, דער קאַפּ ווי בלוי.
שאַטנס ... קומסט ... דערקענט ...
ביסט געוועזן, ביסט פאַרבליבן,
ווי אַ טרוים פון גרינעם מײַן ...

34

שטילע מעריב-צינט.
עמוד-ליכט דער הימל צינדט.
כרובים דאַרט אין ווינט ...
אין אַ מקדש כ'וואַלט אַצינד
דאַוונען, בעטן ווי אַ קינד ...

35

תפילה כ'טו אַצינד
אין דער שטילער מעריב-שעה.
דוכט: כ'בין ריין ... אַ קינד ...
טונקל ... שוואַרץ ... די שוויבן גראַ ...
שווינג, עס איז די שכינה דאָ ...

36

ווי אַ שוואַרצע קראַ
פאַלט אַראָפּ די בלינדע נאַכט.

דוכט: פון טויט די שעה...
ליכט און פארבן, זון און פראכט —
האָט איר נאָר אַ שפּאַס געמאַכט? ...

37

שניטער-ליד אין פעלד.
גארבן שטייען פול און שווער.
זאָט דער גוף און קוועלט.
נאָר די זעל, זי קלאַגט: ווי לער!
און דאָס פעלד זאָפט-אַינן איר טרער...

38

תשרי! כ'ליב דיין צער.
ס'איז דער אומעט פון פאָרגיין.
ביסט מיר נאָנט דערפאַר:
פון מנן גליק און מנן געוויין
בלעבט נאָר אויך אַ גרויער שטיין — — —

39

כ'שליס די אויגן צו.
כ'ווער אַ קינד. נעם וויג מיך אַינן.
גיב אַ ביסל רו!
זאָל אַ מעשהלע נאָר זיין
ס'זי דאָס גליק און ס'זי די פּינן...

40

ס'איז צו שווער, צו שווער!
אויף מנן שטערן לייג דיין האַנט.
נענטער... דאָ... אַהער...
יא, איך גלייב... דערצייל פון לאַנד,
ווי עס גרינט אַלץ נאָכאַנאָנד — — —

III

צווישן פיר ווענט

(וואַרשע, 1920)

פּרעלוד

ווי הימליש־שיין אין זינגען ווערט דער צער,
געהייליקט ווערט די טיפסטע פיין.
פון ערגעץ ווו דערשיינט אַ כּרובים־שאַר
מיט שטערנקרענץ און געטער־שיין.

די טריבע איינזאַמקייט, זי ווערט באַשטראַלט.
זי ווערט אַ שלאַס בנים ראַנד פון גליק.
עס איז אַ פּערל יעדע טרער, וואָס פּאַלט,
עס צינדט אַ שכינה־פּלאַם דעם בליק.

און מעג אַפילו דויערן דאָס זײַן
מינוטן בלויז פון גרויער צינט;
און מעג דאָס שמאַלע קבר־בערגל מיין
פאַרוואַקסן שנעל אין אייביקייט. —

דאָך זינגען זיי, די רגעס פון געזאַנג,
אַ וועלט אָן אָנהייב און אָן סוף...
כּוועל יעדע סטרונע, יעדן ליד און קלאַנג,
דוכט, פילן אויך אין קבר־שלאַף — — —

דיינע פינגער

דיינע פינגערלעך דופטיקע, ווייסע
בארוישן מיין קאפ און מיין זין.
ס'דוכט: א ווונדערלעך גליקלעכע מעשה
זיך וועבט אין א גאלדן געשפין ...

דיינע פינגערלעך מאַרמאַרנע, דינע,
זיי עפ'נען פון חלום די טיר, —
עס צעשמייכלען זיך פריילינגן גרינע,
געפלאַכטן אין בלומיקן ציר ...

דיינע פינגערלעך ליכטיקע, קליינע
באָרירן די נאַקעטע זעל —
שפילן סטרוגעס פאַרבאַרגענע, ריינע
א ניגון א הייליקן העל — —

קאַן זיין דו ביסט די ערשטע ...

קאַן זיין, דו ביסט די ערשטע אויף מיין דערנער-וועג,
וואָס האָט אין גאַנצן מיך אַזוי באַהערשט;
און קיין מאָל האָט קיין חלום פון די עבר-טעג
נאָך נישט געבלענדט ווי דו, אַזוי ווי ערשט ...

קאַן זיין, דו ביסט די לעצטע אויף מיין דערנער-וועג,
ס'זועט קיינע שוין באַהערשן מיך ווי דו;
קאַן זיין, דו ביסט שוין דער געגאַרטער גרינער ברעג,
וואָס גיט לסוף דעם מידן וואַנד'רער רוי — — —

מתנות

(פאַלקסטימלעך)

געקומען איז דער חתן
גאַר פון א ווייטן וועג.

און האָט מיט זיך געבראַכט מיר
מתנות פיל אָן ברעג.

בראַסלעטן, רינגען שיינע
און קרעלן אַלערליי ;
און שטאַף, און זינד, און סאַמעט —
ווי שייך כ'וועל זיין אין זיי !

יא, שייך ... דאָך קיין מאָל גליקלעך.
כ'וועל וויינען אין מזן פראַכט.
ווייל איינס האָט ער פאַרגעסן
און האָט מיר נישט געבראַכט.

ווייל איינס האָט ער פאַרגעסן,
ווייל איינס האָט ער פאַרפעלט ;
אַ טראַפעלע פון ליבע —
דאָס קויפט מען נישט פאַר געלט ...

אויפן ראַנד פון דיין קבר

ווי קאַרג דו ביסט געוועזן אין דיין קורצן בליען,
ווי ווייניק פלעגסטו יענע טרוימערס שענקען,
ווער ס'פלעגט נאָך דיר אין שטילקייט־שעהען בענקען, —
ווי קאַרג געווען צו דעם, ווער ס'פלעגט אין ליבע גליען.

ווי שווער געווען איז דינסט אַ צערטלעכקייט באַקומען,
עס איז בני דיר פאַרחתמעט אַלץ געוועזן,
ווי ס'וואַלט צו געטער זיך געגרייט דיין וועזן, —
גלייך שטענדיק וואַלסטו גאַר אַן אַנדער שטייט פאַרנומען.
איצט שפירסטו שוין די שטילע טריט פון טויט פון קאַלטן,
אַ וויפל בענקשאַפט פערלען דינע בליקן
נאָך אַלץ, וואָס דו פלעגסט טיף אין האַרץ דערשטיקן, —
נאָך אַלץ, וואָס דו פלעגסט נאָר פאַר עמעצן באַהאַלטן ...

פאר עמעצן... דאָס איז געווען נאָר אַ לעגענדע,
וואָס ס'האָט דיר אויסגעטראַכט אַ גאָט אַ שלעכטער.
ביים גליק האָט ער צעשטעלט דיר שטרענגע וועכטער,
וואָס האָבן דיך געהיט ביז איצטער, ביז דיין ענדע... —

איצט שפּירסטו שוין פון וויינט נירוואַנאַ שטילן קומען.
ווי קאַלט דער אַטעם זינער בעמט אַרומעט!
איצט זע איך קלאַר חרטה אין דיין אומעט... —

נאָר וויי! צו שפעט! שוין אַלץ. שוין אַלץ פון דיר פאַרשוומען — — —

וויסט איז שוין דאָס וועגעלע

(פאַלקסטימלעך)

וויסט איז שוין דיין וועגעלע,
וואָס כ'בין צו דיר געגאַנגען;
פּוסט איז שוין דאָס שטעגעלע,
קייזן פייגעלעך, קייזן קלאַנגען.

וויסט איז שוין דיין שטיבעלע,
וואָס כ'פלעג צו דיר דאָרט קומען;
ווי דו פלעגסט באַגעגענען
מיט קושן און מיט בלומען.

וויסט איז שוין דיין פענצטערל, —
מיט ברעטעלעך פאַרשלאָגן, —
וואָס מיר פלעגן זיצן דאָרט
ביז ס'פלעגט שוין נעמען טאָגן.

וויסט איז שוין דיין גערטעלע,
באָדעקט מיט ווילדע גראָזן.
ביסט אין שוואַרצן גרוב אַראָפּ
און מיך אַליין געלאָזן... —

טרויערט שטיל דאָס ביימעלע
און טריקנט ביי דיין פענצטער.
טרויערט אויך און דאָרט אַזוי
דיין טייערסטער, דיין נענטסטער — —

עס טרעפט אַ מאָל ...

עס טרעפט אויך ווען נישט ווען אַ רגע אין דער נאַכט,
ס'ווערט מיט אַ מאָל פאַרשוויגן און פאַרשטומט די שטאַט —
ווי אַ פאַרברעכער וואָלט אין מיטן זיך פאַרטראַכט
און זיין פאַרפלעקט געוויסן האָט דערמאָנט זיך גאָט ...

עס טרעפט אַ מאָל, אָו ס'קומט דאָ אויך די שטילע רו,
עס צאַנקען פּנערלעך אין טונקל וווּ-ניט-ווּ;
נשמות הייבן אָן צו בענקען אין דער שטיל,
ס'וואַכט-אויף אין זיי פון טיף אָן אַלט און ריין געפיל.

דער טורעם שיקט אין נאַכט אַרײַן אַ טויב געקלאַנג,
ווי ר'וואָלט געוועקט צו תשובה איצט די גאַנצע וועלט;
און ווער עס וואַכט אַצינד — פאַרנעמט שטום אַ געזאַנג,
אַ כּרובים-שאַר באַוואַכט אַצינד זיין שטיל געצעלט.

עס ליטערט יעדן אויס יענץ רגע אין דער נאַכט,
אַ גרויער זקן ווערט אַ מאָל אויף ס'ניי אַ קינד — —
ביז וואָן דער ביזער גיהנום ווערט אויף ס'ניי דערוואַכט
און ס'קערט זיך אום די ריזן-שטאַט צו רויב, צו זינד — —

פאַרגעסנקייט

קיין מענטשן, קיין שאַטנס, קיין גיטער,
דאָס צימערל פינצטער און קליין.
איך קלער איצט פון קיינעם, פון גאַרנישט,
איך בענק נישט, איך גאַר נישט. — אַליין!

עס רײסט אַלץ דער רעגן דאָס פענצטער,
ער קלאַפט אַלץ און וועקט אָן אַ סוף ;
נאָר שטום איז דאָס האַרץ און פאַרשלאָסן,
עס וואַכט קיין דערינערונג אויף.

און כ'ווייס נישט, ס'איז מעגלעך געקומען
דאָס „שפּעטער“, די שעה פון ניט-זײַן.
און ערגעץ וווּ גראַבט מען אַ קבר,
די רידלען אַרויס און אַרײַן.

און כ'וועל אַזוי ליגן אויך „דאָרטן“ —
קיין טרוים, קיין געדאַנק, קיין פאַרלאַנג.
דאָרט אויבן וועט קאַפען דער רעגן
און אונטן וועט זײַגן אַ שלאַנג — — —

פון ציקל „אויף די פעלדער פון טויט“

1. נאָר דער שלאַכט

אויפן פעלד פון טויט בין איך געוועזן,
כ'האַב געשפירט די פליגל פונעם טויט.
אונטן — קערפערס מענטשלעכע פאַרגליווערט,
אויבן איז געווען דער הימל רויט.

ס'האַבן אויגן ניט געוואַלט זיך שליסן,
אָפן קוקן זיי מיט פאַרווורף און מיט שרעק.
שאַ און שטיל, ס'גייט-אויס וווּ אַ נשמה,
ס'קומט צו לעצטער פּינן שוין באַלד אַ ברעג.

ס'איז דער לעצטער זיפּץ שוין אָפּגעשטאַרבן,
ס'שלאַגט שוין נישט, עס פּלאַטערט נישט קיין האַרץ...
רויך טראַגט זיך אום דאָס טויטן-וויגליד:

„שלאַפּט-אַבן, מנן נאַכט איז לאַנג, מנן נאַכט איז שוואַרץ“ — — —

2. צו דער קויל

אויב קומען — קום שוין גיכער,
אַ שלעכטע, קאלטע קויל!
ווי גרויזאם איז דאָס וואַרטן,
אַך, טאָג און נאַכט אין גרויל!

איך ווייס: וועסט סוף-סוף טרעפן
און — אויס די גאַנצע וועלט!
מזנן קערפער וועלן פרעסן
די קראַען אויפן פעלד...

און קיינער וועט נישט וויינען,
זיך רייסן ביי די האַר.
עס וועט נאָר זאָגן קדיש
אַ שוואַרצער קראַען-כאַר.

אַ פראַסטע גרוב אָן ברעטער,
קיין בערגל און קיין שטיין.
ס'וועט שנעל דאָס פעלד פאַרוואַקסן,
דער זכר וועט פאַרגיין — —

און ערגעץ וועלן נאַנטע
אַלץ תפילה טאָן צו גאָט;
נאָר שטומען וועט דער הימל,
נישט זאָגן זיי דעם סוד — — —

אַ וויפל זון! ...

אַ וויפל זון, אַ וויפל גלאַנץ
איז היינט אין בונטן פעלד!
עס ציט מיך אין אַ שיכרות-טאַנץ
געאַרעמט מיט דער וועלט.

איך האָב זי ליב, די וועלט, וואָס בליט,
וואָס שטאַרבט און לעבט אויף ס'ניי;
וואָס בניט איר קלייד און איר געמיט
אין ווינטער, האַרבסט און מז.

אַ, אייביקייט, אַ זון, אַ שנין!
איך פיל אַיך נאָך אַצינד.
נאָר שפּעטער, ווען כ'וועל שוין נישט זיין —
מזיך בערגעלע געפינט.

און טרייסט עס מיט אַ ביסל פרייד
און מיט אַ ביסל שנין.
כ'וועל אפשר פילן טויטערהייט
אַ שטראַל כאַטש אין ניט-זיין — — —

צוקונפט

הינטער בערג פון שאַרבנס באַרגט זי זיך, די צוקונפט,
און וויי צו די, וואָס גלייבן נישט אין איר;
פאַר זיי איז צו פון ליכטיקייט די טיר... —
הינטער בערג פון שאַרבנס...

הינטער בערג פון שאַרבנס באַרגט זי זיך, די צוקונפט...
און וויל צו די, וואָס גלייבן אין איר צניט;
פאַר זיי איז אויך די אייביקייט נישט ווינט... —
הינטער בערג פון שאַרבנס...

וואָס ציט מיך...*

וואָס ציט מיך אַזוי צו די וויסטע מקדשים,
וואו ס'רוט שוין די שכינה לאַנג ביט?

---

* דאָס ערשטע געדרוקטע ליד (אין ווילנער זשורנאַל „דער טאָג אויף שבת“, אין 1908).

וואָס גלוסט זיך מיר וויינען און מורמלען אַ תפילה? —
ווער ציט מיך, ווער שלעפט מזינע טריט?

וואָס ציט מיך אַזוי צו די וועלקיקע בלומען,
וואָס האָבן שוין לאַנג נישט קיין דופט?
וואָס גלוסט זיך מיר פלעכטן? וואָס גלוסט זיך מיר צירן?
ווער ציט מיך צום פעלד און ווער רופט?

וואָס ציט מיך אַזוי צו איר איינזאַמען קבר,
וואָס איז שוין פאַרוואַקסן פון לאַנג?
וואָס שפּרייט זיך מזיין אַרעם? וואָס גלוסט זיך מיר צערטלען? —
ווער ציט מיך, ווער וועקט מזיין פאַרלאַנג? ...

נ א ק ט י ו ר ך

אַקאַרדן געוועבטע פון הייליקע טרערן,
פון לויטערן אומעט און פרייד;
זיי שוועבן צו נאַכט, צו די גאַלדענע שטערן,
דאָ ראַשע און דאָ שטילערהייט.

אין צימער — קיין שימער. דורך ס'אַפענע פענצטער
באַגניסטערט און שטום קוקט די נאַכט.
אין שאַטנס פאַרהילט שטייען הימל-געשפענסטער
אין טונקעלן ווינקל פאַרטראַכט.

אַקאַרדן געוועבטע פון הייליקע טרערן.
עס שפינט זיך אַ מעשהלע צאַרט.
אַט קומט אויך צו שלייכן אין קראַנצן פון שטערן,
אין נאַכטיקן שלייער — מאַ צאַרט ...

פאַראַן אויך רגעס זוניקע...

פאַראַן אויך רגעס זוניקע אין לעבן גרויען.
ווען כ'דאַרף קיין סך נישט האָבן צו מַזן גליק: —
גענוג איין שמייכל ליכטיקער פון הימל בלוייען.
גענוג איין פריידיק-צאַרטער מיידל-בליק.

גענוג איין פעלד באַגאַסענער מיט העלע שטראַלן
כ'זאַל פאַלן פונעם גליק אין גרינעם שויס.
ס'קען דאַן פאַרשיכורן פון זילבער-וואַסערפאַלן
דער קלינגעוודיקער, פריידנפולער רויש.

פאַראַן אויך רגעס זוניקע, ווען ס'ווערט צעשוומען
דער אומעט פינצטערער, טרעט-אַפּ דער פרייד.
צי אפשר, ווייל ער ווייס, אַז ר'וועט צוריק באַלד קומען
און הערשן אין נשמה שטילערהייט? — —

אַ שפּיל

דו ביסט אַ שפּיל אין מזלס הענט,
אַ צופעליקע שפּיל:
ס'ווערט פּלוצלינג אַלץ אויף אַש פאַרברענט
און קברדיק ווערט שטיל.

טאָ זאַל די שפּיל פאַרשיכורן
און זאַל זי פאַרביק זיין:
אַך, זאַל זי טיף פאַרשיכורן
פון ליידן און פון פּיין.

פאַרשיכורן, פאַרשיכורן,
פון די ערשטע טעג:
פאַרשיכורן, פאַרשיכורן
ביזן לעצטן ברעג — —

ווער וויסט: די שפיל וועט דויערן,
צי איז שוין נאנט איר סוף?
נאָר — ניין! נאָר — ניין! נישט טרויערן
האַרט ביזן קבר־שלאָף — —
טאָ זאָל די שפיל פאַרשיכורן ... אַאַזױ.

אַ שפיל געמישט מיט טרער און גאַל —
דאָס איז אַ טרויער־שפיל!
אַ זאָל זי זיין מיט פאַרב און שטראַל,
מיט העלע זונען פיל!
טאָ זאָל די שפיל פאַרשיכורן ... אַאַזױ.

אַלץ איינס! עס איז אין חדווה־שנין
די שפיל גאָר טאַפלט שייך!
ווי גוט, ווי גוט, ווי גוט און פנין
אין מיטן טאַנץ פאַרגיין! — — —
טאָ זאָל די שפיל פאַרשיכורן ... אַאַזױ.

פֿלאַנטער־אײן

פֿלאַנטער־אײן די דינע פינגער
אין מײנע האַר צעשוײבערט ווילד;
סױעט די משא ווערן גרינגער,
דער טרויער ווערן וועט געשטילט.

כױל פאַרגעסן וואָס געוועזן,
איך וויל פאַרגעסן וואָס ס׳דערוואַרט.
זאָל פאַרכישופן מײן וועזן
דײַן יעדער פינגער־גלעט שטיל־צאַרט.

כ׳פּריר אין ווענט פון קאַלטן מויער,
איך קען נישט טראַגן מער מײַן צער.
צאַרטע פינגער! פליקט מײַן טרויער,
פאַרציט אַ גאַלדן טרוימען־שאַר ...

פלאַנטער־אַינן די דיגע פינגער ...
איך וויל נישט זען מער מנינע טעג.
ס'וועט די משא ווערן גרינגער,
פאַרשווינדן וועט דער לעצטער ברעג — — —

נאָך מיין טויט

נאָך מנין טויט וועט קיין זאָך, קיין זאָך אַנדערש גאָר ניט ווערן,
די זעלבע זון וועט זומער שיטן ריזיגע גאַלדנפראַכט;
דער הימל וועט אין מרה־שחורה־האַרבסט אַלץ גיסן טרערן,
און ווייסע שנייעלעך אין ווינטער וועלן פאַלן זאַכט.

נאָך מנין טויט וועט קיין זאָך, קיין זאָך אַנדערש גאָר ניט ווערן,
די זעלבע ליבע, הייסע לידער און דער זעלבער ווייץ.
די זעלבע שטומע איינוואַמקייט, די זעלבע שטילע טרערן,
נאָך איך אַליין, נאָך איך אַליין, נאָך איך וועל שוין נישט זען ...

עס וועלן אַנדערע אַטעמען דעם דופט פון אַסטרעס, ראָזן
און שיכור זיין אין נעכט פון קושן און פון זיסן וויי.
און קיינער וועט דערמאָנען מיך, מנין בערגעלע אין גראָזן —
ווי ס'וועלן דורות שפּעטערע פאַרגעסן זיך אָן זיי — — —

לעצטער אַקאָרד

ווען ס'וועט מיך ברענגען שוין מנין זעגל־שיפל קליינע
צום גרענעץ שווייגיקן פון יענעם לאַנד —
אַ, דאָן דערשנין פון ערגעץ וווּ, אַ, ערשטע, ריינע!
נעם־אָן מנין אויסגעשטרעקטע מידע האַנט.

ס'וועט ווי אַ חלום זיין דאָס ווינטע רויש פון וועלן
און דו — אַ ווינטער שוואַן פון מידן טרוים.
און כ'וועל דאָן מיט אַ בליק אַ זוניקן, אַ העלן
באַגעג'נען יענעם שווינגדיקן רוים — — —

ל י ט ט

איך האָב געירשנט פון די פעלדער דינע שטילע
דאָס שווינגן, וואָס עס ליגט צעשפרייט אויף זיי;
דו האָסט געוועקט אין מיר די ערשטע, ערשטע תפילה,
דעם ערשטן יונגן צער, דעם ערשטן וויי.

איך האָב פון דינע שאַרע, טונקעלע פאַרנאַכטן
טיף אַינגעזאַפט דינן אומעט אין מיין האַרץ.
פון הימל דינעם פון דעם אומעטיק פאַרטראַכטן
געווינקען האָט צו מיר מיין מזל שוואַרץ.

פון דינע קלויסטערס הילצערנע האָב איך פאַרנומען
דעם תמיד לאַנגזאַם-מאַנאַטאַנעם קלאַנג.
באַגינען אויף מיין בעט פלעגט שטיל דאָס ווינטע ברומען
אין קינדער-חלום וועקן מיין פאַרלאַנג.

גליין-גלאַן! גליין-גלאַן! — כ'מאד-אויף פון זאַנפטן שלאָף די אויגן. —
אין דרויסן טאַגט; ס'ווערט ביסלעכווייז שוין גרוי.
איך קוק צום פענצטער. שטיל און שטום. דאָרט אַינגעבויגן
נאָך טרוימט דער אַלטער בוים אין טראַפנס טוי.

איך האָב דערשפירט אויף דינע ברייטע שטומע פעלדער
דעם ערשטן ציטער, וואַגלענדיק אַליין.
ווי ס'וואַלט די שכינה זיך אַנטפלעקט פון הינטער וועלדער,
פאַרהילט אין בלאַסן טרויעריקן חן...

און ס'איז מיין ליד געבוירן. ס'האַבן ווינטע טרוימען
פון פעלדער שטומע זיך אין ליד פאַרשפינט.
און שטיל איז עס און פרום, ווי שטיל דעם ווינטלס רוימען,
ווי פרום דיין לין, בשעת עס בליט און גרינט.

דו האָסט דעם ערשטן ליבע-פלאַם טיף אין מיין האַרצן
געצונדן פאַרויכטיק און הייליק שטיל.
עס האָט אַ טאַכטער דינע מיט אַ קאַפּ אַ שוואַרצן
געוועקט מיין ציטערדיק און הייס געפיל.

פארקלערט געווען איז זי... פלעגט טרוימען שטיל און שוויגן
אין נעכט פארחלומטע, אין נעכט פון מיין.
עס פלעגן דופטן בלומען, ס'פלעגן דרימלען צווינגן,
עס פלעגן רגעס גאלד'נע גיין פארביי.

א שעמעוודיק גרויס קינד... די שווארצע טונק'לע ברעמען
פארהילן פלעגן יעדן קורצן בליק.
פלעגט קושן צארט, געטרענע פלעגט קושן און זיך שעמען,
זי פלעגט זיך שעמען פאר איר אייגן בליק...

איך האב פארליבט זיך אין די סאָלקעס די שטילע,
אין זאנג פון קארן, גריקע און פון ווייץ;
אין דענע שורות ווערבעס — ווי פארטיפט אין תפילה —
אין דענע פארבן בלייכע אָן אַ רייץ.

פארמעסט איך בערג — דאָס זענען טויטע שטומע עדות
פון בלוט און קאמפן אויף דיין מאַגער ערד.
עס ליגן שאַרבנס טיף אין זיי פון אַלטע זיידעס,
פארשטומט שוין לאַנג די טריט פון חיילס פערד.

אַלץ רוזק שוין און שטיל, ווי לענדשאַפט געשטילטע,
באַרט און טיף דער זאַמד, וואָס אויפן וועג.
עס קוקן פויערים אין סערמיגעס פארהילטע
שטיל טרויעריק ווי דענע בלייכע טעג.

עס ציען זיך די ברייטע אומעטיקע וועגן,
צעזייטע קרעטשמעס אַלטע ווי-ניט-ווי...
אַ בלינדער בעטלער טאַפט אין וועג. די אויגן פרעגן:
"ציי איז נאָך ווייט אַ דאַרף, איז ווייט צו רו?"

אַלץ רוזק שוין און שטיל, צעפוילטע צלמים-סלופעס
פארוונקען שטייען דאָ און דאַרט אין צער.
אַ טאַפּאַל אַ מאַהילניק, גרינע שטיינער-קופּעס.
עס לאַזט זיך ווען אַראָפּ אַ קראַען-שאַר.

ליטווישע שטעטלעך

- א. ליטווישע שטעטלעך, אַרעמע קליינע!
איר ליגט אַנײַך צעזײט און צעשפּרייט דאָ און דאָרטן;
א. הַנְּזוּעלעך הילצערנע, אַלט און געבויגן,
און וווּ נישט וווּ גרינט קוים אַ ביימל, אַ גאַרטן.
- א. הַנְּזוּעלעך הילצערנע, שוואַרצע פון רעגן,
די קוימענס האַלב־חרוב שוין, פינצטערע ציגל;
די פענצטערלעך קליינע, עס פעלן וווּ שויבן,
עס טראַגט זיך פון דאָרט אַ געוויין פון אַ וויגל.
- די פענצטערלעך טריבע, פאַרגרינטע פון אַלטקייט;
עס קוקט דורך די שויבן דער פינצטערער דלות;
דאָ נייט אַ מאַשין, ס'קלינגען מיידלשע לידער —
דאָס זינגען די ליטווישע טעכטער, די כלות.
- דאָ נייט אַ מאַשין, און דער פּאָדעם ער ציט זיך,
ער ציט זיך און ציט זיך אַ זומערטאָג לאַנגן;
דאָס פנים ווערט בלאַסער, די אויגן מער גלאַנצן,
און בענקענדער ווערן אין האַרץ די פאַרלאַנגען.
- דאָרט קלינגט פון אַ פענצטער אַ יינגלשער קולכל.
— נו, אַמר אַביי... זאָגט, קינדער, כסדר!...
דאָס לערנען די יינגלעך בנים רבין גמרא,
עס שטאַרבט זיער לוסט אַפּ באַצײטנס אין חדר.
- און ווינטער — אַ שול, אַ בית־מדרש, אַ קלויזל,
אַ באַד מיט אַ קוימען, וואָס אַט־אַט־אַ פּאַלט ער,
אַ בלאַטיקער מאַרק, אַ פיר שמאַלינקע געסלעך,
אַ ברונעם, אַ פאַרקאַן, אַ ווינטמיל און אַלטער.
- פון איין עק — אַ קלויסטער, פון צווייטן — אַ צערקווע,
עס שטרעקן זיך קופּאַלט הויך־הויך אין דער לופטן.
און ווינטער — עק שטעטל, אַ צנועהקע גרינקייט,
אַ לאַנקע מיט שטילע באַשיידענע דופטן.

פון איין זייט אַ גרינער „מאַהילניק“ מיט צלמים,
פון צווייטן — דער יידישער שטילער בית-עולם.
מען קומט צו דעם ערשטן מיט קרענץ און געזאַנגען,
דער צווייטער, ער קען נאָר אַן אַבלשן עולם...

דאָס אייביקע בערגל

כ'געדענק דעם בית-עולם, וואָס הינטער מיין שטעטל,
וואָס רוט זיך אין אייביקן פרידן באַזאַכט.
עס שווינגן מצבות, עס שטומען די ביימער
אויף אייביק פאַרזונקען, אויף אייביק פאַרטראַכט.

עס ציען זיך שורות פון קברים פון אַלטע
מיט ווילד-הויכע גראַזן, וואָס רירן זיך קאַם.
אין ווינקל אַ טונקעלער הילצערנער טויער
פון אַלטן פאַרוואַקסענעם שטיינערנעם צאַם.

דאָ בלאַנקען זיך „מויערלעך“ רויטע און ווייסע,
דער אוהל פון צדיק פון הייליקן ז"ל;
דאָ שוואַרצן זיך הענט אויף מצבות פון כהנים,
דאָרט גאָלד-רויטע אותיות: „תחת הגל“...

דאָ שורות פון ברעטלעך אויף קינדערשע קברים:
נשמחלעך ווייסע אַוועק גאָר אַן זינד.
און דאָרטן אַרויף, סאַמע שפיץ פונעם בערגל,
שוין זינען די שטיינער פאַרזונקען אַצינד.

דאָרט זינען נאָר עטלעכע אותיות געבליבן —
דער קריצער ליגט אויך שוין וווּ אונטער אַ שטיין.
דאָ זעט זיך „איש תם“ נאָר און דאָרט בלויז „פה נטמן“.
די זינען פון לאַנג שוין געלייטערט און ריין.

די זיצן שוין לאַנג אויף אַ שטול אין גן-עדן
צוזאַמען מיט אַבות אין קרוינען און פראַכט:

די מינען זיך לאַנג פאַרן כסאָ-הכבוד,
עס זאל זיך שוין עקן פון גלות די נאַכט...

עס שפרייט זיך פון אויבן אַ בליצענער הימל
און הילט-אין דאָס אייביקע בערגל אַרום.
בז נאַכט, דוכט, באַוועגט זיך וואָס צווישן די קברים,
עס בלאַנדזשען נשמות אין פינצטערניש שטום.

זיי בלאַנדזשען און קוקן מיט בענקשאַפט צום שטעטל
און סודען זיך שטיל מיט אַ ליכט-שנין פון דאָרט .
נאָר הייבט-אָן דאָס פינצטערניש ביסלעכווייז בלייבן
און ס'הערט זיך פון ערגעץ אַ קריי, צי אַ וואָרט, —

דאָן טויט ווערט ווי שטענדיק, ס'אַנטפלעקן אין טאַג-ליכט
זיך קברים און מויערלעך, ביימלעך — צעזייט.
און טיף אין געדיכטקייט פון גראָו פונעם ווילדן
באַהאַלט זיך און טוליעט דער נאַכטיקער סוד.

*

אַזוי שווימען טעג און אַזוי שווימען יאָרן.
עס גיט אויך דאָס טויער אַ סקריפע אַ מאַל:
עס קומט אַ לוויה, אַ קאַסטן אַ שוואַרצער,
עס הערט זיך אַ קדיש ... אַן אַבלשער קול.

אַ ריס אַ פאַר גרעזלעך — און אַלע פאַרשווינדן,
און ס'וואַקסט אַזוי אויס פון די שורות די לענג.
אַזוי שווימען טעג, ס'ווערן ווילדער די גראָון,
די ביימלעך אַלץ טונק'לער, געדיכטער און ענג.

*

און קומט אַן דער אלול — דער חודש פון טרערן,
מיט טרוי'ריקע גרוסק, מיט אומעט און קלאַג, —
דאָן קומט מען פון שטעטל צום אייביקן בערגל,
דאָרט שוואַרצן געשטאַלטן זיך איטלעכן טאַג.

מען פאלט צו די שטיינער די שווינגנדיק-קאלטע.
 עס מורמלען די ליפן, עס ציטערט די שטים;
 עס וויגט אין דער האנט זיך אן אלטיטשקער ספר
 מיט פלעקן מיט געלע פון טרערן אין אים.
 ס'גייט-אום ווער פון קבר צו קבר, א בלאסער,
 מיט נאכט-שווארצער באַרד און מיט צער אין דעם בליק;
 און ס'קלינגט אזוי טרערעוודיק: „אל מלא רחמים“ — — —
 אן עכאָ פון וועלדל קומט וויינענד צוריק.
 דאָן חברט דאָס שטעטל זיך נאָנט מיטן בערגל:
 דער בעט, דער פאַרטרויט זיך, דער טרערן פאַרגיסט — — —
 נאָר עקט זיך דער אלול — קיין שאַטן פון מענטשן,
 נאָך טרויריקער ווערט עס, נאָך שטילער און וויסט.
 אין לופט ווערן שטום און פאַרגליווערט די זיפצן,
 עס שטאַרבן אין גראָז אָפּ די שפורן פון טריט.
 ס'ווערט כמאַרנער דער הימל, אויף ערגעץ אַ צווינגל
 פאַרענדיקט אַ פויגל זיין זומערדיק ליד.
 דאָן קומען די ווינטן די טריבע און פוילע,
 אַ רעגן אַ האַרבסטיקער קאַפעט אָן סוף.
 און נעכט קריכן שוואַרצע אַראָפּ און פאַרהילן
 דאָס בערגל אין אייביקן פינצטערן שלאָף — — —
 דאָן קומען די שנייען, די טיפע, געדיכטע
 און ס'ווערט אַלץ פאַרגליווערט אין וויסקייט אַרום.
 עס סטאַרטשען נאָר ערטערווייזן קעפלעך פון ביימער,
 נאָר שפיצן מצבות פאַרגליווערטע, שטום.
 און נעכט קומען לאַנגע, מיט ווילדן שגעון,
 עס יאַמערט דער שטורעם מיט שדימשער מאַכט.
 דאָן בלאָזן זיך בערג גאַנצע אויף אויף די קברים,
 ווי ס'וואַלטן די מתים אַ טורעם געמאַכט...
 אזוי שווימען טעג און אזוי שווימען יאָרן...
 עס טוישט זיך אין שטעטל אַ דור נאָך אַ דור.

עס בניטן זיך לעבנס, עס בניטן זיך סדרים. —
דאָס בערגל — עס ווערט נישט געענדערט קיין האָר.

כ'געדענק דעם בית-עולם, וואָס הינטער מנין שטעטל,
זיין אייביקן פרידן, זיין אייביקע רו;
דעם שטיינערנעם פאַרקאַן, די גראָזן די ווילדע,
דער הימל, וואָס דעקט אים מיט טרויערקייט צו — —

זון-אונטערגאַנג אויפן נייעמאַן

שטילינקע כוואַליעלעך וויגן זיך, קנייטשן זיך,
ראָז איז דער טיפּך ווי מיט בלומען צעזייט. —
טראַג מיך, אַ שיפל, צום שטילן גן-עדן,
ווי ס'האַלדוט זיך די זון מיטן טיפּך און פאַרגייט.
שטראַלן און פאַרבן, אַ טראַג מיך, מנין שיפעלע,
פיר מיך אַלץ ווינטער, אַלץ ווינטער פון ברעג.
כ'האַב דאָ קיין זאַך נישט, כ'בין איינער, אַ פרעמדער,
אַן איינזאַמער וואַגלער, אַן ציל און אַן וועג...
טראַג מיך, אַ שיפל, צום פלאַמיקן אָפּגרונט,
די רויקע פראַכט פון פאַרגיין — ווי מיך ציט.
כ'וויל מיט דער גוססער זון גלייך פאַרוינקען,
צוזאַמען זאָל שטאַרבן דאָס איינזאַמע ליד — — —

אין אַ ווינטער-פאַרנאַכט

(קינדער-מאַטיוו)

ראָז דער הימל, ס'צינדן פלאַמען
זיך אין מערב-זייט;
רונד אַרום די ווינטע ימען
ציען זיך העט ווינט.

און דער פראַסט, ער ווערט אַלץ פעסטער,
און דער גליטש, ער גלאַנצט. —
קינדער, היי! ווי ברידער, שוועסטער
איינס נאָך איינס און — טאַנצט!

פליט צום גליטש — איר זעט ווי שטראַלן
פינקלען אין זיין גלאַז?
איינס און צוויי — נאָר ר'זאָלט נישט פאַלן,
שנעלער זיך אַ לאַז.

אַט אַזוי, די בעקלעך גליען,
וואָס מיר פראַסט — ס'איז הייס!
קינדער אַ „שמונה עשרה“ ציען
ווער פון אַנך צי ווייס?

אַט אַזוי, די פיס אינאיינעם,
ווי אַ סטרונע גלייך.
און אַזוי גלייך איינס נאָך איינעם
אויפן גלאַז פון טיך.

אַ „ויאמר דוד“ צינדער
וויסט איר ווי מען מאַכט? —
אַט אַזוי די אויגן, קינדער,
מיט דער האַנט פאַרמאַכט!

בראַוואַ, בראַוואַ! ווי עס פלאַמען
די אייגלעך העל בני אַנך.
איצט — גענוג! פון וויסע ימען
פליט אַהיים זשע גלייך.

ס'ווערט דער פראַסט אַלץ שטאַרקער, פעסטער,
ס'שטאַרבט דער שקיעהס פראַכט.
יונגע פייגל אין די נעסטער
דאַרפן זיין בני נאָכט.

ס'ווערט שוין שפעט. א פויערס שליטל
יאגט זיך שוין פון שטאָט.
הימל, באַרג און בוים אין קיטל —
ס'זינקט אַלץ אין אַ סוד — — —

אין שנייִקן פאַרנאַכט

אין שנייִקן פאַרנאַכט ניט שטער, ניט שטער דאָס שווינגן
אין גאַרטן אין דעם שטומען!
אַך זע: תכריכים הילן אַינן די טויטע צווינגן
און אויף דער ערד די בלומען.
אין שנייִקן פאַרנאַכט איז תפילהדיק אין גאַרטן,
גאָט שפינט אַ שנייִלעגענדע.
אַך שווינג: דו וועסט די אייביקייט דערשפירן דאַרטן
אין וויסן סוף, אין ענדע — — —

IV

שטאַט-קאַשמאַרן

(וואַרשע, 1926)

שטאַט-קאַשמאַרן

דעם לעצטן טראָפּן בלומען-זאַפט פון האַרץ —
ווער האָט עס אויסגעזויגן?
דאָס לעצטע שטיקל וואָלד פון טרוים
ווי איז עס מיר פאַרפלוּיגן?
ווער האָט די תּמימותדיקע בלויקייט פּרעך
מיר אויסגעגרויט פון ד'אויגן? — —
א קינד פון שטאַט! —
שוועבסט אויף גאַסן און אויף געסלעך.
בעטלערס שטייען אויף די ראָגן.
שוואַרצע קנייטשן. לאַנגע ברעמען.
אויסגעשטרעקטע דאַרע הענט.
ליגן קריפּלס אויף די שטיינער.
טוליען זיך צו גרויע ווענט.
פּוּיזשען ווערעמדיק אין מיסט!
אפשר ליגט נאָך ווי אַ ביינדל
נישט דערנאָגט און נישט דערגריזשעט
בני אַ רינכן פעטן טיש? ...
... ציען מחנות אויף בולוואַרן.
פּאַנען פּלאַטערן אין רוים. ... —

צי מען קרוינט א יונגן קיניג?
צי מען ווארפט אראפ א יאך?
מחנות, מחנות, גרויע מחנות...

... ליגן גאסן, לאנגע גאסן,
היזער ספינקסן קוקן שטום
מיט קוואדראטנע קברים-אויגן
דורך שפאקולן-גלאז.
קוקן, קוקן און זיי שווינגן
און פארנעמען שטום די גאס:
שלינגען זיפצן פון א זקן
און — א מיידל-לאך א יונגן.
קולות גראבע פון שיכורים
און — א שטילן ליבע-סוד.
ציטונג-יינגלעכס — „מאָרדן!“ „מאָרדן!“
פריענס „קום!“ — וואָס לאַקט צו זינד...
רוישן רעדער און פארשרייען,
און ס'פארטויבט מעטאל.

... — „טרו-טרו-טרו-טו!“ —

ס'פליט א בנידל:
ווער געוואָרפן זיך פון פענצטער,
ווער געטרונקען ציאן-קאלי.
וועמען ס'האַט א קאַפּ געפניקט
מיט מחשבות פינצטער-שוואַרץ;
וועמען ס'האַט אין האַרץ געלעכערט
יאוש קאַלטער, יאוש-סם, —
און עס האָט אים שוין דערעסן
אַט דער אַלטער מאַרש פון זון,
דאָס געדריי פון טעג און נעכט — — —

... רוישן לאַנגזאַם-לאַנגזאַם רעדער,
שווערע רעדער פון עגלות —

מתים, מתים!

פערד אין שוואַרצן, ווי די לצים,

אויערן שפיצן זיך און ווינקען,

ווינקען לציש פון די קעפּ.

פירט מען איינעם און א צווייטן.

און מען פירט א גאַנצן טאַג...

ווער ס'איז הענט נאָך אַ מלווה,

ווער אַ לעקיש שוין — אַ מת...

ערגעץ אַרבעט אַ „פאַבריקל“:

— „טהור! טהור! און זיך מוחל!“ —

אַ קינד פון שטאַט!

אין נעכט אין עלנטע פאַרוויגט

אַ ווינטער רעדער-הילך אויף שטיין,

און ס'וועבט זיך אַזיך אין דעם קאַשמאַר

אַ פינף פון אַ פאַרוואַגלט צוג.

פאַרמאַכט דורך „בראַם“ די אויגן קוים

און ס'וויקלט זיך אַ שלאָף:

בעטלערס ... מתים ... תליות...

מענטשן הענגען...

צינגער שטעקן — שפּריצן בלוט...

גלעקער קלינגען:

גלין-גלאָן! גלין-גלאָן!

הרוגים טאַנצן אויף בולוואַרן

און זיי ציען מיט.

ציען, ציען דיך אין רעדל.

טוליען, טוליען זיך און פרעסן

מיט די ווונדן פעסט צו דיר.

שוידערסט, שוידערסט אין די אַרעמס

און דערוואַכסט אין זייער קעלט — —

— טפּוּי! — כּע, כּע! —

כּע-כּע, אַ באַקאַנטע קעלט —

די קעלט פון וויסטן, גרויען צימער...

פון מאַגער דאַרן איזנבעטל — —
גרויט אַרצן אַ גרויער מאַרגן
און זאָגט אָן אַ גרויע בשורה:
ס'האַט קיין זאָך זיך נישט געביטן...
נאָך אַ נאַכט און נאָך אַ טאָג —
אַ לאַנג „טיק-טאַק!“ פון אייביקייט,
פון גרויער-גרויער אייביקייט — —
שטייסטו אויף אַ קרענקלעך-בלאַסער.
בלייכער נאָך פון גרויען ליכט,
וואָס עס פאַלט אויף האַרטע הַנזער
און אויף גרוילעכן אַספאַלט.
וואַקסט אין האַרץ-חלל אַ טרויער,
גרעסער פון דער שטאַט אליין...

כ'וועל גיין מיין וועג .

כ'וועל גיין מיין וועג אליין, באַזונדער,
אויף שמאַלער סטעזשקעלע, ביים זענט.
כ'וועל פרייען זיך מיט פּרילינגס ווונדער,
צו טרויערן אין כמאַרעס-צייט.

כ'האַב פּינט די פּרעכע שאַרן קראַען,
וואָס קראַקען, לעכערן דעם רוים.
כ'וועל היטן מַזנע איינזאַם-שעהען,
מַזנן תּפילה-ליד, מַזנן שטילן טרוים.

ס'איז תּפילת-יחיד הייסער, ריינער,
עס איז אָן האַרץ אַ כאַר-געשריי.
איך גיי מיין וועג באַזונדער, איינער,
אַליין מיט חדווה און מיט וויי — —

א נאכט

אויף דעכער שוואַרץ געפעכט
רוט פאַרחלשט אַ נאַכט,
ווי אַ מידער פינצטערער דעמאָן,
וואָס קומט פון הימל-מדבריות
רולאַז, נע-ונד,
און זוכט זיך פּינלעך אַ תּיקון
צווישן לייד פון דער ערד.

וויינען גלאַקן אין רוים
פון טורעמס, פון הויכע —
קלאַנגען צו קבורה.
עס איז איצט לוויה פון טאַג,
וואָס געשטאַרבן איז עלנטיק-גרוי
אויף פעלדער פאַרוואַרלאַזטע טריב...
און ס'טראַגן אים נאַכט-גייסטער שטום
אויף די פליגל מיט לאַנגזאַמען שווינג
צום וועלט-בית-הקברות,
ווי ס'ליגן די רייען פון טעג,
פון פאַרלאַשענע ליכטיקסטע טעג —

און דרינגט ווי אַ פּלעמל אין גאַס —
קוקט עס אויס ווי נר-תמידס אַ שטראַל
פון אַ צדיקס אָן אוהל בנינאַכט
אויף אַן אַלטן בית-עולם.
ס'זינען שטום אַלע מתים אַרום,
און האַרט איז דער שלאָף אינעם קבר.
און הערן זיך טריט ווי-נישט-ווי —
קאַנען זיין עס נאָר טריט פון אַ קברן,
וואָס גראַבט נאָך דעם קבר דעם לעצטן
פאַר אַן עלטן בר-מינן, וויסטן,
וואָס שווער זיין יציאת-נשמה

געווען איז — און ר'האָט זיך פאַרשפּעטיקט
אין האַלב-נאַכט, אין שוואַרצער ...

אויף דעכער שוואַרץ געפעכט
רוט פאַרחלשט די נאַכט.
און פּוסט איה, און לער איז דאָס דרויסן
ווי אַ שטוב וווּ ס'איז עמעץ געשטאַרבן —
אַן איינזאַמער פרעמדלינג —
און נאָך זיין לוויה דאָרט בלייבט נישט
אַפילו קיין איינציקער אַבל,
און קיינער צינדט אָן דאָרט קיין פּניער
ווען ס'רוקט זיך די נאַכט אָן — — —

כ'וויל אַנטלויפן

כ'וויל אַנטלויפן פון אַלץ, וואָס דערמאָנט מיר אָן טויט,
כ'וועל זיך זעצן אין גאַרטן אין בליענדסטן אָרט,
וווּ עס לאַכן פּיאָנען גאַר פּלאַמיק און רויט,
דער וואַסערפאַל רוישט אין אַנסופיקייט דאָרט.

אפשר וועל איך דערשפּירן דעם זינען פון צינט,
וואָס וועבט זיך און וועבט זיך אין נעכט און אין טעג;
אפשר וועל איך דערגיין, אַז די ווינט איז קיין ווינט,
אפשר וועל איך דערגיין, אַז דער ברעג איז קיין ברעג — —

ווייסע ביימער

ווייסע ביימער, ווינט פון בליען,
ס'שטראָמען פאַליעס דופטן;
שטראַלן גליען, שטראַלן בריען,
אַ געזאַנג אין לופטן.

כ'ליג אין גראָזן טיפע, קילע,
ס'זשומעט אַ בינס אַ ניגון:
אין אַ גליקלעך העלער תפילה
וויל זי מיך פאַרוויגן.

וויפל פרייד, אַ אונטער הימלען!
כ'שפיר די אייביקייט אַן ענדע.
זינג מיר, בין, אַ זינג, כ'וועל דרימלען,
שפין די זוניקע לעגענדע!

כ'וויל אַזוי פאַרגעסן ווערן
אין די דופטן, אין די פאַרבן,
און נישט פילן, און נישט הערן,
ווי כ'וועל אויסגיין, ווי כ'וועל שטאַרבן — —

וואַסערפאַל

אַ אייביק ריידעוודיקער, שויםענדיקער וואַסערפאַל!
איך שפיר דעם טאַקט פון אייביקייט אין קלאַרן רויש בני דיר.
איך הער איינציטיק: קדיש זאַגסט נאָך דעם, וואָס שטאַרבט אַזעק,
און בשורות זאַגסטו אַן פון דורות שפעטערע נאָך מיר.

און ס'קלינגט אַלץ איינס דער ניגון פון דינן מאַנאַטאַנעם ליד —
דאָס ליד, וואָס רעדט פון נניגעבורט און פונעם טויט דעם האַר.
עס איז אין־סוף־געזאַנג, וואָס טריפט זיך טראָפּ נאָך טראָפּ,
און כ'שפיר אין דיר, אַ וואַסערפאַל, די אייביקייט דערפאַר — —

דאָס ליד פון פרייד

אַ זון, אַ זון! איך טרינק אומשטאַרביקייט אין ליכט בני דיר;
עס עפענען זיך אוצרות גאַלד פאַר דעם, וואָס דורשט — פאַר מיר!
איך טרינק און ווער באַרוישט, פאַרשיכורט פון דינן העלן גלאַנץ!

איך לאך און קניך פאר פרייד און רוף די גאנצע וועלט צום טאנץ!
 איך לאך פון די וואָס וויינען, כ'לאך און קניך פון יעדן „אוי“:
 — איר בלינדע, בלינדע! זעט ווי אויבן ס'איז דער הימל בלוי.
 איר טויבע, הערט, ווי ס'זינגט די וועלט פון חדווה און פון פרייד,
 עס טאנצן שטראַלן איבער קברים שיכורדיקערהייט...
 צי טויט, צי לעבן — ס'איז אַלץ איינס, בנן אייביקייט אַ שטיף.
 צי אונטער זונען, אָדער אונטער שיכטן ערד גאַר טיף.
 צי טרינק דעם ברויזנדיקן ווייץ, צי וואַרף פאַרשניט דעם כוס.
 צי וואַך, צי שלאַף, געבויר, צי שטאַרב — עס האָט נישט קיין
 „פאַרוואָס“... —

אויף אַלץ און איבער אַלעמען צעטראַגט זיך אַ געזאַנג.
 עס איז אַ שפּיל אָן אייביקע — שוין לאַנג, שוין לאַנג, ביז לאַנג — — —

מיט דיינע פּרילינגס, וועלט...

מיט דיינע פּרילינגס, וועלט, האָסטו צעפלאַמט מנין אומרו,
 מיט זוניקייט האָסטו מנין בלוט צעגליט;
 עס האָבן גרינע טעפּיכער אויף דיינע לאַנקעס
 נישט אנגעווייגט מנין אויפגעברויזט געמיט.

דו האָסט פאַרשאַטן מיך מיט פלאַמיקע פּיאַנען,
 אַקאַציעס תּאוּה-פּול — אַ וויסער ים!
 און דיינע טעכטער ערדישע מיט וויסע ליבער,
 זיי האָבן מיך צעצונדן אין אַ פּלאַם.

מיט דיינע פּרילינגס, וועלט, האָסטו צעברויזט מנין אומרו,
 דורך וועגן, שטעט — איך ווייס מער פון קיין רו!
 איז וואָס, אָן האַרבסט זינגט ווען אַ קדיש-ניגון,
 צי שנייען מנינע וועגן דעקן צו? — — —

ים־געזאָנגען

1. וויג זיך

וויג זיך, שיפל, אויף די בייטן
אויפגעבלאָזט פון ווינט;
ס'רײסט צום אַנסוף ווייטן, ברייטן —
כ'בין אַ סטיכיען־קינד.

טראַג זיך, שיפל, אין די ווייטן
אַן אַ סוף, אָן ענד.
גאַלד־גלוט שפּריצט פון אַלע זײטן:
שקיעה פּלאַמט און ברענט.

אונטן, אויבן בלענדן פאַרבן,
פליסט עס פּלאַם אין פּלאַם.
גוט צו לעבן, גוט צו שטאַרבן
אויף דער ברוסט פון ים — — —

2. מיר זינען אַ פּייערל

צום ברעג איז נאָך ווייט און די נאַכט פּאַלט שוין צו,
עס וויגן זיך כּוואַליעס, וואָס ווייסן קיין רו.

עס ברענט אַ לאַמטערן אין שיפל באַזאַכט —
ס'זיצט אפשר אָן איינזאַמער ערגעץ און טראַכט.

ער זעט אונדזער פּייערל בלאַנדזשען אין ים,
עס ציט אים, עס בענקט זיך אים דאַרטן מסתם.

ניין, לאַמיר נישט רודערן איצטער צום ברעג, —
צום טרוימערס חלומות נישט מאַכן אַן עק.

שטיל זאָל ער דאַרט זיצן אַליין, אין אַ זײט...
מיר זינען אַ פּייערל ערגעץ אין ווייט — — —

נישט פרעג!

נישט פרעג ווער איך בין און פון וואָנען איך קום:
מיר זינען נאָר קינדער פון רגעס —
נישט מער, פרעמדער-נאָענטער פריינד!
קום. נעם מיך אַזוי ווי אַ שוועסטער אַרום.
דער נעכטן? דער מאַרגן? — וואָס אַרט וועם! נישט פרעג עס —
מיר קענען זיך פרייען בלויז היינט!
מיר זינען נאָר רגעס. אַ ווינטלס אַ ריר.
מיר קענען איין ניגון קוים וועבן,
און אפשר — איין ניגון אַן סוף...
היינט גאַרט מײַן נשמה אויך זינגען מיט דיר —
וועט נאָך אַ פאַרב האַבן דאָס גרוי-קורצע לעבן,
וואָס פירט דאָך צום אייביקן שלאָף — —

לעבנסבוך

דו ביסט אַ שייַן קאַפיטל אין מײַן לעבנסבוך,
דאָך וויל איך נישט זאַלסט זײַן שוין דער פינאַל.
פאַראַן נאָך שייַנקייטן פאַר מיר — אַ ים, אַ ים!
צו פרי, ס'זאל די קורטינע טאַן אַ פאַל.
ביסט פּרעכטיק — יאָ! דאָך קענסטו נישט די לעצטע זײַן:
מיר דוכט, עס ווערט דאָס בוך ערשט אויפגעמאַכט.
דו ווייסט דאָך: מער קאַפיטלען — רייכער אַלץ דאָס ווערק —
און כ'האַב זיך וועגן סוף נאָך נישט פאַרטראַכט — —

מיין פרעלוד

(סקערצאָ)

זי האָט געשפּילט דאָן אַ פרעלודיע פון שאַפּען,
געפּלאָסן קלאַנגען זינען שטיל, אַנדאַנטע;

און כ'האָב געפילט: איך האָב אַ ווונדער־קינד געזען
צווישן פּאַלמען, זון, אין לאַנד פון דאַנטע...

כ'בין שטום לעם איר געשטאַנען ווי אַ שאַטן.
ווי יונג, ווי טרוימיש העל זי איז — אַ ווינטער שוואַן!

— — — — —
כ'האָב מיט אַ קוש — אַ קלאַנג נישט על־פי נאַטן —
אויך אַנגעהויבן מיין פרעלודיע פון ראַמאַן —

אַ האַרבסט־טאַג

עס איז הננט אַ טאַג אַזאַ שטילער, אַ שטילער,
ווי נאָך אַ לוויה...

גלייך וואַלסט הננט באַגלייט צו אַן אַלטן בית־עולם,
דורך וועגן דורך באַנגע, דורך וועגן דורך טריבע,
די לעצטע, די טרייע...

עס שטייען דאָ — דאַרטן אַ ווערבע, אַ סאַסנע,
די קעפּ טיף געזונקען.
געל־גאַלדענע בלעטער ... בית־עולםשער ריח...
בנח וואַסערמיל שטייט שטיל דער ראַד און ער שפּריצט נישט
מיט פּערלשע פּונקען.

ווי נידריק, ווי נאַנט צו דער ערד ס'איז דער הימל —
אבליים צוויי שטילע.
דער הימל אין טרויער, די פעלדער אין קריעה.
און ביידע זיי שטומען און זינגען מכוון
אין קדיש, אין תפילה...

עס איז הננט אַ טאַג אַזאַ טרוי־ריקער, שטילער.
איז טויט עס, צי לעבן?
— „גלייך־גלאַן!“ — קלאַנגן גלאַקן פון טונקעלע קלויסטערס.
עס רוקט זיך אַן אַונט דורך פעלדער און וועגן
אין שוואַרצע געוועבן —

צײַט־פּערזן

1. בלומען פון די ווינטע פעלדער

בלומען פון די ווינטע פעלדער!
ביימער פון די שטילע וועלדער!
ווייסט איר אינער שטאם? —
ס'האָבן אייך גענערט נאָר פּגרים,
אונטער אייך טיף — ברידער־קברים,
אינער זריעה — סם!

ביימער פון די שטילע וועלדער!
בלומען פון די ווינטע פעלדער, —
פּנכט פון רויטן ים!
ווער עס וועט אייך צערטלעך פליקן
און מיט אייך זיך וועלן קוויקן —
זאָגט אים אינער שטאם! — —

2. שטן, לאַך! ...

שטן, לאַך! —
דיין נצחון אויף דער ערד,
טעמפלען ליגן וויסט, צעשטערט;
טרעסטט אויף שאַרבנס דאַרט און דאָ —
כאַ־כאַ־כאַ און כאַ־כאַ־כאַ! ...

שטן, לאַך! —
דיין ממשלה ברייט ביז גאָר,
ס'קניט פאַר דיר אַ גאַנצער דור!
ס'האַט געשלאָגן איצט דיין שעה —
כאַ־כאַ־כאַ און כאַ־כאַ־כאַ! — —

די ערד

עס איז די ערד אַ גוטע דאָך,
אַ מאַמעדיקע גוטע. —
וואָס איז זי שולדיק דען, די ערד,
וואָס מיר באַפּלעקן זי מיט בלוט —
מיט העלס בלוט...
ווער צעאַקערט זי אין קברים און בית-עולםס,
אויב נישט מיר! —
נישט זי, די ערד, שטיילט-אַנן איר דאָרשט מיט בלוט —
נאָר מיר! —
זי האָט אַליין איר זאַפט גענוג
פאַר פּרילינגס עד אין-סוף.
עס קלעקן איר די וואַסערן אין טראַכט,
דער רעגן פאַר איר פּלאַך
צום שפּראַצן און געבוירן... —
זי דאָרף נישט אונדזער בלוט!
ווער האָט איר אַרץ פאַרהאַרטעוועט צו שטאַל,
דעם שטאַל צו שווערד —
מיר!
מיר, וואָס טרעטן אויף איר שוויס,
האַקן אירע וועלדער,
שניידן אירע בערגער — —
עס איז די ערד אַ גוטע דאָך,
אַ מאַמע פול מיט ברכה,
מיט ברויט און ווייץ,
מיט בוימאָייל און מיט וואָל,
מיט מילך און האַניק.
נאָר מיר — די בני-בליעל — —
וואָס איז זי שולדיק דען, די ערד? — —

דורות

א. דורות קינפטיקע, א ווינטע דורות!
וועט איר אין אנ'רע טעמפלען שטילע
נאך אונדז, נאך אונדז ווען צינדן יזכור-ליכטער
און אפריכטן א יארצנט-תפילה?

מיר האבן דאך מיט אונדזער בלוט און גופים
פאר אנ'ך, פאר אייך געמיסטיקט בייטן.
און איר... א, ווינטע שפעטערדיקע דורות,
איר זינט געקומען שוין צום גרייטן.

היט-אפ זשע הייליק כאטש די מאוחאליען.
קריצט-אויס אויף לוחות אונדז'רע ווערטער;
אין ווינטע יארצייטן נאך אלע שחיטות
פארזאמלט זיך אין תפילה-ערטער.

און זאלן דיכטערס פונעם טיפן עתיד
נאך אונדז א קדיש דאן פארפאסן.
און שווארץ הענגט-אויס אין אנ'רע שלוה-הנזער,
און שווארץ — אין אנ'רע מנוחה-גאסן...

V

מיט אש אויפן קאפ

(לגאזט, 1947)

איך פאָר צו דיר, פּוילן...

איך פאָר צו דיר, פּוילן, פון סטעפעס און שנייען,
אַרויסבאַגלייט האָט מיך אוראַלישער ווינט.
דורך טעג און דורך נעכט רוישן טרויריק די רעדער,
אַז קיינער נישטאָ איז שוין דאַרטן אַצינד.

דו האָסט מיך באַגעגנט מיט גרינקייט פון פעלדער,
מיט בונטע קוואַדראַטן אויף באַרג און אויף טאַל;
דאָך, פּוילן! עס איז שוין מנין פרייד לאַנג געשטאַרבן
און כ'קען זיך נישט פרייען אַזוי ווי אַמאַל.

איך ווייס נישט, ווי וועל איך דיין ברויט קענען עסן
און קוקן דעם הימל אין פנים אַרנין —
אַז ס'פעלד דינס באַמיסטיקט מיט אַש פון מנין מאַמען
און זון האָט געשיקט נאָך צו רוצחים איר שנין.

אַז ס'שרינט פון דיין ערד נאָך דאָס בלוט פון די קדושים —
די זעקס מיליאָן ברידער דורך גאַז און דורך פלאַם.
און זע איך אַ בוים נאָר, דאָן מיין איך — אַ תּלִיָה,
און טרערן — אַיעטוועדער טיך מן הסתם.

ניין, ס'קען מיר דיין פּרילינג נישט ברענגען נחמה,
עס לאַקט נישט דאָס בלימל, עס רייצט נישט דאָס גראַז.

איך נעכט פון לבנה פארנעם איך אַ יאָמער
פון פינצטערע וועלדער: — פאַר ווען און פאַר וואָס? —

איך פאַר צו דיר, פוילן, פון בענקען צעפרעסן,
אַרויסבאַגלייט האָט מיך אוראַלישער ווינט.
דורך טעג און דורך נעכט רוישן טרוי'ריק די רעדער,
אַז קיינער נישטאַ איז שוין דאַרטן אַצינד.

אין עשעלאָן, אפריל 1946

אין וואַרשעווער געטאָ

א. וווּ איז דאָ געוועזן? ...

וווּ איז דאָ געוועזן מנין גאָס און מנין הויז?
די טרעפּ און מנין טיר?
וווּ זינען די מענטשן? די נאַנטע? די פריינד?
ס'וואָרט קיינער אויף מיר.

נאָר קופּעס פון ציגל פאַרנעמט דאָ דער בליק,
נאָר ציגל און שטויב.
אַוועק איז אַ לעבן, אַוועק איז אַ וועלט
דורך מאָרד און דורך רויב.

אַט נאַלעווקעס ... גענשע ... אַט מוראַנאָוו-פּלאַץ ...
אַלץ גלייך מיט דער ערד.
און דזשיקע און פּאַויע — כ'דערקען קוים דאָס אַרט —
אַלץ וויסט און צעשטערט.

און אַט שוויענטאַ-יערסקאַ ... פאַרשאַטן מיט בערג,
דאָס שמעגל פאַרשווינדט.
איך קלעטער אויף ציגל, און דאַרטן און דאָ —
ס'פאַרוואַקסט שוין, עס גרינט.

וווּ יידן? וווּ לעבן? וווּ ריטעם פון שטאַט
גאַס-אויס און גאַס-אַינן?

אָוועק-איז אַ לעבן, אָוועק איז אַ וועלט
און ס'וועט מער נישט זיין.

און ווילסטו צו קברים אָוועק מיט דיין צער,
מיט בריינדער טרער —
דאָן גיי אין טרעבלינקע, וווּ קופּעס פון אַש,
נאָר אַש און נישט מער — — —

ב. קבר־אבות

עס קומען יידן שווינגעוודיק,
מען רעדט דאָ נישט קיין וואָרט.
מען בלאַנקעט דאָ פאַראַבלטע
ווי אויפן גוטן אָרט.

מען קוקט זיך צו די חורבות צו —
געוועזן גאַסן דאָ.
געוועזן איז אַ לעבן דאָ,
געוועזן און נישטאַ.

געוועזן זינען מענטשן דאָ,
געראַנגל און געברום.
איצט קופּעס ציגל ליגן דאָ,
ווי קברים שאַ און שטום.

אַט לאַזט זיך עמעצער אַראָפּ
צו שבעה אויף אַ שטיין:
אַט דאָ געשטאַנען איז זיין היים —
און ס'ווערגט אים אַ געוויין — — —

ג. נאַלעווקעס

עס גרוילט מיט אַ לערקייט די גאַס איצט,
דער ברוק אַזוי לידיק און ריין:
געוואָשן מיט יידישע טרערן,
געוואָשן מיט בלוט יעדער שטיין.

דו קוקסט אין דער זינט צו די בערגלעך —
געקייטלטע אלע אין ריי.

א יעטוועדער ציגל דערמאנט וואָס,
און שטימען, דוכט, פליסטערן: „שטיי!“

דו קריכסט אויף די בערגלעך, אויף ציגל,
אַט האָט זיך אַ קוסט גאַר צעבליט:

מסתמא דאָ אונטן געפונען
זיין אייביקע רו האָט אַ ייד.

אַט וואָלגערן-אום זיך אויף ציגל
שיריים פון יידישן זיין:

אַ שיסל, אַ בלאַט פון אַ חומש,
קאַראַפקע צו פסחדיק וויין.

אַ קינדעריש וועגל, אַן רעדלעך,
אַן איבערגעקערטס אויף דער ערד:

דעם קינד איז דורך פלאַמען צום הימל
אַרויפגיין געוועזן באַשערט — — —

די נאַלעווקעס גרוילן מיט לערקייט,
דער ברוק אַזוי לידיק און ריין:

געוואַשן מיט יידישע טרערן,
געוואַשן מיט בלוט יעדער שטיין.

ד. לעצטער גאַנג

דורך אַט די אלע גאַסן, אַט די אלע וועגן
געגאַנגען זינען זיי דעם לעצטן, לעצטן גאַנג:

מיט ורזב און קינד, מיט שוועסטער, טאַטע און מיט מאַמע —
אַ שטומע בידנע מחנה, אַן געשריי, אַן קלאַנג.

געגאַנגען שטיל, די שווערע קעפּ אַראַפּגעזונקען,
צום לעצטן מאָל געשטעלט אין שטומער גאַס די טריט.

געזעגנט זיך מיט זון, געזעגנט זיך מיט הימל —
אַזוי געגאַנגען צו עקידה איז דער ייד.

אויף אַט די אַלע גאַסן און די אַלע שטעגן
געפּאַלן זינען טרערן, טרערן שטיל אַראָפּ...
איז, יד, טראַויס די שיד — דאַס אַרט איז הייליק, הייליק!
און זאָל אַ וואַרער קריסט אַנטבלויזן שטום זיין קאַפּ.

ה. בים קבר פון געטאָ-העלדן

אונטער דעם דאָזיקן בערגל,
שטום און אין אייביקער נאַכט,
ליגן די העלדן פון געטאָ,
ליגן פון טרויער באַוואַכט.

דיק איז געוועזן די מויער,
שוואַ נאַר שעכט און פאַרברענט;
ווייזן זיך העלדן און גבורה
צווישן די קראַכנדע ווענט.

ווייזן זיך העלדן און גבורה,
גרויס ווערט געפּניקטער ייד!
צאָלן מיט פּנער פאַר פּנער,
שטאַרבן זיי שטאַלץ מיט אַ ליד — — —

צאָלן מיט פּנער פאַר פּנער,
צאָלן מיט טויט פאַרן טויט;
ליגן אויך דיטשישע פּגרים,
פוילן אין גאַס און אין קויט.

— — — — —
ס'גרינט שוין איצט גראָז אויפן בערגל,
הימל קוקט שווינגנדיק צו. —
ליגן די העלדן פון געטאָ,
ליגן אין אייביקער רו.

קומען איצט מענטשן און שווינגן,
קומען און גייגן זיך שטום;
הללו, וואָס פּאַלן מיט כבוד,
ההללו, וואָס שטאַרבן מיט רו — — —

1. אויפן גענשער בית-עולם

די טהרה-שטוב איז שוין נישטאָ דאָ,
קיין שול און קיין תפילות, קיין ייד.
נישטאָ דער לוויית-געטומל,
נישטאָ דער בית-עולם-יאָריד.

עס שטאַרבן שוין מער נישט קיין יידן:
קיין יידן נישטאָ שוין פון לאַנג.
אַ שטומקייט. קיין „אל מלא רחמים“.
אַ שטילקייט. קיין כליפּ נישט, קיין קלאַנג.

עס רוען די קברים אין עלנט,
זיי וואָרטן אויף עמעצס אַ טרער.
אומזיסט! עס וועט קיינער נישט קומען,
קיין בלימל נישט ברענגען אַהער.

נישטאָ שוין מער אנערע נאַנטע —
זיי זענען שוין אַלע דאָרט הויך:
זיי זענען אַרויף אויפן הימל
דורך גאַזן, דורך פלאַמען, דורך רויך.

טאָ ליגט אַנך, איר קברים, אין גרינקייט,
טאָ ליגט אַנך אין איביקער רוי.
אַ ווינט נאָר וועט מאַכן אַזכרה,
אַ ביימל נאָר שאַקלט זיך צו — — —

2. בשם „אוהל פרץ“

מיר האָבן נישט קיין קברים,
קיין בערגל נישט, קיין שטיין,
צו וועמען זשע זאָל קומען
אַ ייד מיט זיין געווייזן?

צו דיר, אַ פאַטער פרץ,
מיר קומען דאָ אַהער —

פון אלע גלות-וועגן
איעדער מיט זיין טרער.

נישטאָ מער פּאַלק ישראל,
נישטאָ אַ גרויסער מאַן!
פון אלע דינע יידן
יחידים בלויז פאַראַן.

נישטאָ די זין און טעכטער,
קיין יידיש גאַס, קיין שטוב.
אפילו נישט געבליבן
קיין קבר נישט, קיין גרוב.

עס קלינגט נישט פון קיין פענצטער,
עס קלינגט נישט מער דיין ליד.
עס קומט נאָר אויף די חרובות
אַ מאָל אַן אַבל-ייד.

ער בלאַנקעט צווישן ציגל,
ער בלאַנדזשעט אום אַן ציל.
די שאַטנס פון די קדושים
באַגלייטן אין דער שטיל — —

צו דיר, אַ פאַטער פּרץ,
מיר קומען דאָ אַהער —
פון אלע גלות-וועגן
איעדער מיט זיין טרער ...

וואַרשע, 1946

צום געקרייציקטן

קום-אַראַפּ אַצינד אויף דר'ערד, פאַרלאָז דעם צלם,
לאַמיר גיין צוזאַמען איבער געטאָ-גאַס.
טו אַ בליק, אַ זע די קברים, קופּעס ציגל,
זע די פּרוכט פון שנאה, זע די פּרוכט פון האַס.

ס'בריען דאָ די שטייגער. בלוט האָט דאָ געפלאָסן.
גיהנום-פלאַקער האָט געשלונגען קינד און קייט.
וואָס איז איצט פּילאַטוס! וואָס איצט יענע רוימער!
ס'איז אַ פּאַלק אַ גאַנצ געקרייזיקט ווילדערהייט!

ס'איז אַ פּאַלק אַ גאַנצ געגאַנגען אויף גאַלאַטע.
מיט דער דערנער-קרוין, געשמידט פון ווי און פּינ...
קום-אַראַפּ אַצינד אויף דר'ערד, פאַרלאָז דעם צלם,
זע, קוקט-אַן דיין שטאַם, אין געטאָ קום אַרײַן!

וואָס, דו וויינסט? דו וויינסט? עס פליסן דינע טרערן
און זיי פאַלן אויף די חורבות שטום אַראַפּ —
און אַזוי געגאַנגען זינען מיר געאַרעמט
איבער געטאָ מיט אַראַפּגעלאָזטן קאַפּ.

וואַרשע, 1946

דורך חרובע גאַטן

(פון ציקל: „וואַרשע“)

אויף קראַקעווער פאַרשטאַט נישטאָ שוין איצט אַדאַם מיצקעוויטש,
און וווּ איז בנעם „זאַמעק“ איצט זיגמונט דער קעניג? וווּ איז ער?
דורך חורבות און לעכער עס ריידן די פינצטערע יאַרן,
און ס'רעדט פון אַ וואַנט צו דער וויסטעניש: „רעס סאַקראַ מיזער“.

אין זאַקסישן גאַרטן — אַן אומעט! ס'איז שייטער געוואָרן.
עס ליגן אויף דר'ערד ווי די מתים די אַלטע קאַשטאַנען.
און ווענוס די שלאַנקע — צעניזוקט, געלינטשט איז טעמידע,
דיאַנאַ פאַרשוועכט, פון איר צאַרטקייט קיין זכר פאַראַנען.

עס שפּריצט דער פאַנטאַן נישט מיט זילבער. איז טויט און פאַרטריקנט.
די קלומבעס אָן רויזן, פּינאַנען, אַלץ וויסט און צעטראַטן.
און פּוסט די אַלייען, קיין פאַרלעך, קיין לאַכן פון קינדער.
נישטאָ מער, די ביימער געדיכטע — נישטאָ מער קיין שאַטן.

קרולעווסקע און גזשיבאָוו — ס'איז איטלעכע גאָס אַ בית-עולם.
אַט ייִדישע טוואַרדע. וווּ זינגען פון טוואַרדע די יידן?
די „גערער“? די „קאַצקער“? אויף „שמעליך“ אַלץ אַוועק אין מזדאַנעק
און ס'זינגען די „כשרע“ אַריער געבליבן צופרידן...

וואַרשע, 1946

אין מיידאַנעק

א. איך שטיי פאַר די אויוונס...

איך שטיי פאַר די אויוונס מזדאַנעקער,
איך זינק מיט פאַרבאַכענע הענט:
דאָ האָט מען געברענט מנינע ברידער,
דאָ האָט מען מיין אומה פאַרלענדט.

עס אַטעמט פון זייערע חללם
מיט שוידער מיט שוואַרצן אַצינד.
איך הער, דוכט, די לעצטע געשרייען
פון מאַמע פון גרויער, פון קינד.

איך שטיי פאַרן אַש און פאַר שאַרבנס —
די רעשטלעך פון מענטשיש געביין.
איך זע זיי, די קדושים, אין פלאַמען,
איך זע זייער הייליק פאַרגיין.

איך זע זיי, די גופים, אין קראַמפן.
אויף אַנזנס צעגליטע און רויט.
אַהער איז מיין אומה געגאַנגען
אַזוי ווי אַ סטאַדע צום טויט.

איצט זינגען שוין פוסטע די אויוונס
און קאַלט קוקט דער קוימען אין דר'הויך.
ער שפנט שוין אַצינד נישט צום הימל
מיט פינצטערן טשאַדיקן רויך.

איצט רוען די שופליעס שוין ליידיק,
צעקרימט איז דאָס בלעך שוין בנ זיי.
עס וואָרטן שוין מער נישט קיין גופים
צו העלישע אויוונס אין ריי.

נישטאָ שוין אַצינד די תלינים. —
כ'זאָל הויבן מיט לויב איצט די הענט?! —
ס'זי ווי שוין מ'זיין אומה געקוילעט.
ס'זי ווי דאָך שוין אַלע פאַרברענט...

איך שטיי פאַר די אויוונס מ'זינדאָנקער.
איך זינק מיט פאַרבראַכענע הענט.
דאָ האָט מען געברענט מ'זינע ברידער,
דאָ האָט מען מ'זיין אומה פאַרלענדט.

ב. באַראַקן

באַראַקן, באַראַקן, באַראַקן, —
זיי שטייען שוין פּוסטע אַצינד.
ווי איז דאָ געוועזן מ'זיין מאַמע?
ווי איז דאָ געוועזן מ'זיין קינד? ...

ווי האָט זיי אַ קאַלטע פּאַדלאַגע
די טרערן פאַרשלונגען אין געכט?
איך וואָגל צעווישן די „גאַסן“,
צעווישן דעם דראַטן־געפלעכט.

אַט איז דאָ די „באַד“, וואָס פלעגט באַדן
אין גרויל פון „ציקלאָן“ — פונעם סם.
אַרײַן — אויף די אייגענע פיס נאָך,
צוריק שוין — אין וואָגן צום פּלאַם.

און אַט־אַ קופּע פון שוּכוואַרג,
זיי ליגן פאַרטריקנט, פאַרגרינט.
מלבושים מיט לאַטעס מיט געלע,
אַ סוועטערל נאָך פון אַ קינד.

א קאסטן מיט שאַרבנס און ביינער ... —
ווער זינט איר געוועזן, א, ווער?
דורך פני, און דורך גאז, און דורך פלאמען
געקומען אין קאסטן אהער.

א הויפן פון פרויישע לאַקן ... —
צום כישופן, דוכט זיך, נאָך גרייט.
זיי מאַנען די גלידער די צאַרטע,
זיי מאַנען דעם פּרילינג און פּרייד.

זיי מאַנען די אויגן די בלויע,
זיי מאַנען דעם כישוף פון בליק,
דאָס גאַלד פון לבנה און שטערן, —
זיי מאַנען דעם הימל צוריק ...

לובלין, סעפטעמבער 1946

מיין שטעטעלע אַמדור

מיין שטעטעלע אַמדור! איך וועל דיך מער נישט זען,
ווי מײַנע גוטע, ליבע, יונגע יאָר.
געבליבן נאָכן שוואַרצן חורבן אָן איין ייד,
געבליבן ביסטו אָן אַ יידיש דור.

ווער ס'איז פאַרוואַרפן אין דער ווייטער, ברייטער וועלט,
אַריבער לענדער, שטעט, אַריבער ים.
און ווער פון דינע זין און טעכטער איז אַוועק
דאָרט צו טרעבלינקער גיהנומדיקן פּלאַם.

אַוועק דיין גאַנצע, גאַנצע עדה יידן איז,
אַוועק אין לעצטן, שטומען קדושים-גאַנג — — —
איצט ווידער גרינען רחבותדיקע לאַנקעס דאָרט,
איצט ווידער וויגט זיך שטיל אין פעלד די זאַנג.
געבליבן איז דער אַלטער בית-הקברות נאָר —
אָן עלנטער, פאַראַבלטער, אַליין.

צו קבר-אבות אין די טריבע אלול-טעג
קומט קיינער שוין נישט מער צו אים צוגיין.

נישטאָ די קרעמערס און די קרעמלעך ייִדישע,
אין גאָס אַלץ פרעמד. קיין ייִדיש, נאָנט געזיכט.
קיין שבת, יום-טוב. פענצטער גרוי און וואַכעדיק;
עס צינדט קיין מאַמע נישט קיין שבת-ליכט.

פון שול עס קלינגען קיין ניגונים שוין נישט מער,
עס קלינגט קיין יום-נוראימדיק געזאָנג.
פון וויסן טורעמדיקן קלויסטער הערט מען נאָר
דעם שווערן הילכיקן גליין-גלאַן-געקלאַנג.

אין שטיבער ייִדישע, מיט תפילות אינגעזאַפט,
מיט דורות ייִדישקייט, מיט פרייד, מיט וויי, —
איצט הענגען שוין איקאָנעס אין די ווינקלען דאַרט,
איצט וווינען אַריער „כשרע“ אין זיי...

מײַן שטעטעלע אַמדור! איך וועל דיך מער נישט זען,
ווי מײַנע גוטע, ליבע, יונגע יאָר.
געבליבן נאָכן שוואַרצן חורבן אָן איין ייִד,
געבליבן ביסטו אָן אַ ייִדיש דור.

1946, ווײַט

אַ ש...

עס זינען שוין אַש, וואָס צעשאַטן אויף פעלדער,
די פרויען, וואָס האָבן געשפונען מײַן פרייד;
די פינגער די וויסע, וואָס האָבן געצערטלט,
די ליפן די צאַרטע, דאָס פליסטער-גערייד.

עס זינען שוין אַש יענע טיף-בלויע אויגן,
די זינדענע וויעס — דער פאַרהאַנג פון טרוים.
די בליקן פאַרלאַשן אין גרוילן פון פלאַמען,
דער חלום צערונען אין חשכות פון תהום.

און ס'זינען די נעכט שוין אויך יענע פארלאשן,
 די נעכט פון לבנה, מיט זילבער צעשפרייט.
 עס זינען שוין אש. וואָס צעשאַטן אויף פעלדער,
 די פרויען, וואָס האָבן געשפונען מיין פרייד.
 איז גיי איך אַרום איצט — אַ בלאַנקענדער דאָרן —
 און זוך אויף די פעלדער אַן עכאַ, אַ קלאַנג.
 נאָר ס'שמייכלט צו-להכעיס די זון דאָרט פון אויבן,
 נאָר ס'וויגט זיך צו-להכעיס די גאַלדענע זאַנג —

לאַדזש, 1946

כיוואַלט וועלן תפילה טאָן ...

כיוואַלט וועלן תפילה טאָן, כיוואַלט וועלן זיין מתפלל
 פאַר גוטער פרומער מאַמע און פאַר קינד;
 נאָר כביכול האָט אַליין זיין טראָן פאַרלאָזן
 און זוכט פאַרגעבונג פאַר זיין אייגן זינד.
 ער האָט זיך אויסבאַהאַלטן הינטער בלויען פאַרהאַנג
 פון די רקיעים אין דער ווינטער הויך:
 ער האָט פאַרשעמט זיך פאַר דעם בלוט פון קליינע קינדער
 און פאַר מיינדאַנקער שטיקנדיקן רויך.
 ער קלייבט אַליין זיך גאָר ביים מוטנטש מחילה בעטן
 און שלאָגט זיך אין דער שטיל אין האַרץ על-חטא ... —
 היינט ווי זשע קען איך צו אַזאַ מין גרויסן זינדער
 נאָך קומען איצט מיט תפילה און געבעט?! — — —

לאַדזש, 1946

צו וועמען? ...

צו וועמען וועל איך קומען?
 ווער וועט מיך באַגעגנען

אין מנין היים, אָ ווער ?
 צי וועט מען מיך מיט בלומען
 זיין מקבל פנים
 אָדער ... — וויסט און לער ?
 נאָר חורבות און נאָר קברים,
 קדושים וטהורים
 ווארטן דאָרט אויף מיר ?
 און קיינער וועט בנים אַרעם
 האַלטן מיך, ווען פאַלן
 וועל איך ביי מנין טיר ? — — —

קאַלכאַז פּאַליאַנאַ (היינטער טשקאַלאַוו), 1943

אָ חלום

עס איז מנין מאַמע הננט ביי נאַכט געקומען מיר צו חלום.
 אין סאַמעטענער שבת-טראַכט לכבוד מיר דעם גאַסט.
 (דערנעבן איז געווען דער טאַטע אויך, עליו השלום).
 איר פנים איז געוועזן קנייטשן-פול און אַלט, פאַרבלאַסט.
 זי איז געווען אין גאַנצן בלינד פון וויינען און פון קלאַגן,
 און קושנדיק געטאַפּט, געטאַפּט מיט אירע דאָרע הענט.
 — „איצט קען איך רויק שטאַרבן שוין“... — געטאָן האָט זי דאָן זאָגן,
 ווי נאָר זי האָט מיך, איר בן-יחיד, טאַפּנדיק דערקענט.
 זי האָט גערופן מיך בנים צאַרטן קינדערישן נאָמען,
 וואָס איך אַליין האָב שוין פאַרגעסן גאָר אין גורל-וועג...
 און ס'איז געווען מיר גוט אזוי, ווי ס'וואַלטן פּרילינג-שטראַמען
 געבראַכט דעם אַטעם און די ריחות פון די עבר-טעג — —

אַק'בולאַק, 1943

אין אוזבענקיסטאָן

ס'פאַרשייט מיט פראַגעס מיך מעמפיסע,
די שוואַרץ־אויגיקע אוזבעקין;
נאָר ס'האַבן אַלע מנינע תשובות
בלויז געטאָן איר אומעט וועקן.

— צי האָסטו אַ מאַרדזשאַ? אַ קינד וווּ?
אַ קיביטקע? וווּ? אַ היים?
„געהאַט אַ היים, נאָר יאָק“³, מעמפיסע,
„אַלץ איז חרוב, קופּעס ליים!“ ...

„געוועזן אַ מאַרדזשאַ, אַ קינד אויך
„ערגעץ אין אַ ווינטער שטאַט;
„נאָר אַט דער גערמאַן, אַט דער תליון,
„אַלעמען געשאַכטן האָט“ ...

מעמפיסע שוידערט. אין די אויגן
גלאַנצט בני איר אַ שטומע טרער.
זי רוקט מיט מיטלינד צו די פּיאַלע⁴;
— טרינק, אַקא⁵, קום אָפּט אַהער.

„ראַכמאַט“⁶, ראַכמאַט, מעמפיסע יונגע,
„פאַרן טיי און פאַרן נאַן“⁷;
„ראַכמאַט פאַר רו אין דיין קיביטקע,
„וואָס מיט גוטסקייט פּילסטו אָן“.

כ'טו דאַנקענדיק ביים שוועל אַ צערטל
אירע גלאַנציק שוואַרצע צעפּ.
און ס'האַבן אירע מילדע אויגן
מיך אַרויסבאַגלייט אין סטעפּ ...

טאַליסאַפּעט (בוכאַרער געגנט), 1941

¹ אַ פרוי. — ² ליימיק היזל. — ³ נישטאַ. — ⁴ טרינק־שאַל. — ⁵ ברודער. —
⁶ אַ דאַנק. — ⁷ ברויט.

אין אַ טשייכאַנאַ¹

אין ווינקל אויף אַ נאַרע בין איך שעהען-לאַנג געזעסן.
איך האָב גענאָגט, גענאָגט „מאַקוד“², געזופט דעם גרינעם טיי.
איך האָב דאָס בענקענדיקע האַרץ געברייט מיט „סאַמאַסייקע“³,
מיט ווייכן, ראָזלעכן „לאַפּ-לאַפּ“⁴ פאַרזיסט דעם טיפן וויי.

דערנעבן אויפן קילים — אַ געזעמל פון „באַבאָיען“⁵
אין ווייטע, דיקע טשאַלמען, הדרת-פנימדיקע בערד,
ביי פאַרביקע „פּיאַלעס“⁶ און אַ טאַץ „קיש-מיש“⁷ אין מיטן. —
און אַט האָט זיך אַ זמרל אַ מזרחדיקס דערהערט.

נאָר אַט ווערט שטיל. דער זמר אויס. עס זופן די „באַבאָיען“.
עס וויגן זיך די בערד ביי זיי אין וואַרעמען גערייד.
— באַבני, באַבני, זינג נאָך אַ מאָל! ס'איז כישוף-פול דין ניגון.
אַ, זינג, באַבני, און ווידער ברענג מנין היים מיר און מנין פרייד ...

קייזל'טעפע (בוכרער געגנט), 1942

בוכאַרע

ס'דערמאָנען דינע פעסטונג-ווענט ירושלים —
געזען אין מנינע חדר-יאָרן נאָך אַמאָל.
מיט אַלטן מזרח ווייט פון די מעטשעטן דינע,
פון דינע שמאַלע געסעלעך אויף באַרג און טאַל.

איך זע די שטאַלצע זקנים דינע — די „באַבאָיען“ —
מיט הדרת-פנימדיקע ווייטע, לאַנגע בערד,
אויף אייזלען זיצנדיק און ברומענדיק אַ ניגון,
און ס'דוכט זיך מיר: איך האָב דאָ דעם אַמאָל דערהערט ...

¹ אַ טשיי-הויז אין אוזבעקיסטאַן. — ² שפּינן פאַר בהמות, שטאַמט פון באַול-קער-
נער. — ³ היימיש פאַרווייטע מאַכאַרקע. — ⁴ געפאַרעטע צוקער-ריבן. — ⁵ זקנים. —
⁶ טיי-שעלכלעך. — ⁷ געטריקנטע וויינטרויבן.

— סאלאם אלייכום! — גריסן ליבלעך די „באבאיען“
מיט גרוס מיט הימישן פון אלטן, אלטן כנען.
און ס'דוכט זיך מיר, עס קומט אויך באלד אברהם אבינו
צורייטן אויף אן אייזעלע צום קארטאוואן.

און זע איך דינע טעכטער מיט די קריג אויף אקסלען,
שווארצאויגיק, פול מיט חנען און פארברויגט פון זון, —
דאן מיינט זיך מיר: אמהות... רבקה... רחל... לאה...
און ס'גלוסט זיך זאגן זיי: „איך בין דאך איבער זון“...
בוכארע, 1942

ביים קאספישן ים

דין בלויקייט לאקט אין ווינטקייטן פון ברייטער וועלט,
נעם-אויף מיך אויף די כוואליעס דינע, טראג אָועק —
אהין, ווו פאלמעס גרינען און ווו פרייד עס העלט,
נעם רייס אַרויס מיך פון די נע-ונדע טעג...
פאראנקערט שטייען שיפן, צו דעם ברעג געשמידט,
די זעגלען פלאטערן פון הפקר-וויגטן פרע.
ווען וועט אַ שיף זיך אַפרינטן, אַרויס אין מיט?
אין לופטן ציען מחנות מעוועס שנעל פאַרביי.

איך פאל שוין מיד. כ'וואלט וועלן אפהיטן מנין טרוים,
מנין ליד פון ווינטער היים, וואס חרוב ווערט אצינד — — —
אַ ים! כ'טו תפילה צו דיין ווינט, דיין בלויען רוים,
נעם-אויף מיך, טראג אָועק ווי אַ פארוואגלט קינד...
קראסנאוואדסק, 1942

תלײנים־מאַרש

מיר גייען	מיר טויטן
אין רייען,	מיר טויטן
אין העלמען, אין שטאַל.	מיט בלײ און מיט סם.
מיר גייען	מיר צינדן
און זייען	און ס'שווינדן
בית־עולםס אָן צאַל.	די געטאַס אין פלאַם.
מיר שפּרינגן,	שיין זענען
מיר ווייזן	ווען ס'ברענגען
ווער „הערן פון וועלט“.	אי קלויסטער, אי שול:
מיר צינדן,	מיט געטער,
מיר שינדן,	מיט בעטער
ווי וויל אונדז געפעלט.	געפאַקטע ביז פול.
— — — — —	
מיר שעכטן,	מיר גייען
פאַרקנעכטן	אין רייען,
די פעלקער אין קריג.	אין העלמען, אין שטאַל.
מיר שעכטן	מיר גייען
און פלעכטן	און זייען
די לאָרען פון זיג.	בית־עולםס אָן צאַל.
מיר פלאַגן,	
מיר יאַגן	
אין געטאַ דעם ייד.	
מיר רויבן,	
דערהויבן	
די תליות מיט ליד:	

„ווען פאַם מעסער שפּריצט דאַס יודען־בלוט,
דאַן איסט עס וואָהל אונד גוט“ ...

מיין שווענטאָיערסקאַ...

מיין שווענטאָיערסקאַ אַכטאונצוואַנציק. פענצטער איבער ביימער :
מיין לעצטער, ליבער ווינקל און מיין לעצטע, לעצטע רח.
געלאָזט ביי דיר דאָרט אַלץ, געלאָזט סײַ האַרץ און סײַ נשמה,
געבליבן הרוב, וויסט — ווי הרוב, וויסט אַצינד ביסטו.

ניין, כ׳וועל נישט מער קיין אַנדער היים אַזאָ שוין קיין מאָל האָבן,
וואָס זאָל אַזוי ווי דו מיר געבן וואַרעמקייט און פרייד.
כ׳האָב דיך פאַרלוירן און אַזוי געבליבן אייביק עלנט,
און כ׳וועל שוין ענדיקן מסתמא וואַגלענדיקערהייט.

... כ׳געדענק דעם עלפטן טאָג דעצעמבער נײַנצן נײַן און דרייסיק.
אַ טריב און גרוי באַגינען. לעצטע בליקן אויף די ווענט.
די לעצטע שטומע קושן. לעצטע, קורצע רייד מיט נאַנטסטע.
דער טיפער צער פון פּיכטע בליקן. לעצטער דריק פון הענט.

געזעגנט זיך מיט ביכער-שאַנק, מיט שרײַבטיש און כתב-ידן.
אַ בליק אַ לעצטן צו די בילדער אויף די ווענט דאָ — דאָרט.
אַ טריט שוין צו דער טיר געמאַכט און ווידער שטיין געבליבן :
עס ווילט זיך נאָך אַ בליק טאָן, נאָך אַ וואָרט און נאָך אַ וואָרט.

געפאַלן ערשטער שניי אויף וואַרשעס נאַכטיק שטילע גאַסן.
עס אַזילט דער ״פיר״ צו פראַגע, דורך קערבעדזש-בריק, צום וואַקזאַל.
בגנבה כ׳רייס אַראָפּ דעם ״מגן דוד״ פון מיין אַרבל,
מיר זאָל אין וועג קיין ״עוולה״ טאָן קיין היטלערשער קאַפראַל...

מיך האָט באַגלייט צום צוג מיין פּריינד — דער נענטסטער
און דער טריסטער.

אין פרויען-בליק — אַ שטראַלעכל בטחון און אַ טרער.
און ס׳האַט זיך גלויבן נישט געקענט גאָר דאָן, האָסט נישט געטראַכט גאָר,
אַז שוין... מיר וועלן קיין מאָל, קיין מאָל שוין נישט זען זיך מער.

אַז קומען וועלן טעג פון געטאָ, אַשוויענטשים, מיידאַנעק ;
אַז ״יודען-בלוט״ וועט ברויזן, גיסן זיך אַ גאַנצער ים ;
אַז ס׳וועלן גאָר פון היים פאַרבליבן הורבות, קופּעס ציגל ;
אַז ברוינער תליון וועט אַלץ אַפּמעקן מיט רויך און פּלאַם — — —

מזנן שווענטאָיערסקאַ אַכטאונצוואַנציק. פענצטער איבער ביימער :
מזנן לעצטער ליבער ווינקל און מזנן לעצטע, לעצטע רו.
געלאָזט בני דיר דאָרט אַלץ, געלאָזט סײַ האַרץ און סײַ נשמה.
געבליבן חרוב, וויסט — ווי חרוב, וויסט אַצינד ביסטו.

אָקטױבער, 1944

קינדער

נשמהלעך ריינע

פון קינדערלעך קליינע

מיט אייגעלעך — הימעלעך בלוי,

מיט טראַפעלעך טרערן,

וואָס לויטער ווי שטערן,

ווי קלאַרינקע פּערעלעך טוי.

פון וואַרעמע שטיבער

אין פינצטערע גריבער —

ס'האַט הימל און ערד עס געזען.

נשמהלעך ריינע

פון קינדערלעך קליינע —

זיי פּרעגן : פאַר וואָס און פאַר ווען? ...

געשאַכטן צוזאַמען

מיט טאַטן, מיט מאַמען,

געוואָרפן אין אויוונס, אין פּלאַם.

פאַרשניטן פון לעבן,

זיי וואַגלען און שוועבן

דאָרט הויך אינעם הימלישן ים.

נשמהלעך ריינע

פון קינדערלעך קליינע —

עס טראַגט זייער יאָמער דער ווינט.

האַט וועלט געטאָן שווערן
בני הימל און שטערן:
נקמה פאַר איטלעכן קינד! — — —

אַקטובלאַק, 1945

דער איינציקער קבר

דעם ליסטוקן אַנדענק
פון מיין פאָטער יעקב ז"ל

טאַטע, טאַטע! ביסט דער איינציקער אין דער משפּחה,
וואָס כ'ווייס דיין אָרט. דיין אייביק בערגעלע, דיין שטיין,
ווי אַלע מיניע קדושים? ווי זשע זייער מאַסן-קבר?
ווי זייער אַש צעוואָרפן? ווי זייער געביין?

ווי האָט אויף זיי פאַרמאַסטן זיך די האַק פון ברוינעם תּליון?
ווי האָט צעפּערטלט זייער ליב רוצחס שווערד?
ווי האָבן זיי געזען צום לעצטן מאָל דעם הימל?
ווי האָט פאַרשלונגען זיי די גלזכגילטיקע ערד?

כ'וועל גיין אַהין צו יענע קופּעס אַש דאָרט אין מינדאַנעק,
אַ הויפּן אַש כ'וועל נעמען: — מאַמע, דאָס ביסטו!
דאָס ביסטו, פּרוי! דאָס ביסטו, איינציק קינד! דאָס ביסטו, שוועסטער! — —
און ברענגען וועל איך אַט דאָס אַש צו קבר-רו — —

טאַטע, טאַטע! ס'איז באַשערט געווען דיר שטאַרבן פּריער,
נאָך איידער אַנגעקומען איז תּלינים-צייט.
דיין קבר איז דער איינציקער, וואָס איז מיר איצט געבליבן
בנים גרינעם ברעג, ווי גיעמאַן טראַגט די טרערן ווייט — —

אַקטובלאַק, 1944

נישט קיין רעקווייעם...

נישט קיין רעקווייעם און נישט קיין קדיש
וועט ברענגען טרייסט פאַר אונדזער דור —
ווען פון די שטעט געבליבן נאָר בית־עולםס,
פון גרינע סקווערן — תליות נאָר.

צו געטאָ-חורבות לאַקט נאָר די נשמה,
צו מאַסן-קברים ציט דאָס האַרץ.
ניין, ס'קען שוין אונדז קיין פּרילינג מער נישט בלענדן;
דוכט, ס'בלעבט די זון שוין תמיד שוואַרץ.

ס'איז אונדזער דור אַ דור בלויז פון אַבליים,
ס'איז וויסט די היים און וועלט איז לער.
ניין, נישט קיין רעקווייעם און נישט קיין קדיש
וועט קענען לינדערן די טרער — —

אַקטובלאַק, 1944

דער דענקמאַל פון שאַנד

נישט געטהע, שילער און נישט לעססינג,
נישט העגעל, קאנט — אַלץ אַן אַ זינט!
איצט נייע פייגל — נייע לידער,
אַ נייע עראַ. נייע צייט.

אַלץ וואָס געוועזן, ליגט אין שאַטן:
דאָס וואָרט, דאָס ליד, פון גניסט דער רום.
איצט האָט דאָס וואָרט דער ברוינער „פירער“,
איצט מוז בעטהאָווען בלעבן שטום.

ס'איז טויט די קונסט און אירע געטער —
אַ נייעם דענקמאַל דייטשלאַנד האָט
(און ס'איז „מינדאַנעק“ איצט זיין נאָמען!)
פון נייעם „פירער“, נייעם „גאָט“.

א דענקמאָל, וואָס וועט אייביק בלייבן
לדורי דורות ווי אַ שאַנד!
דו מעגסט זיך גרויסן, דיטשלאַנד, דיטשלאַנד,
ס'איז וויי דיין פאַלק און וויי דיין לאַנד!

ס'וועט קיין מאָל קיינער נישט פאַרגעסן
מזדאַנקער אויוונס, זייער פלאַם.
די „טויט־פאַבריקן“ פאַר מיליאָנען,
דעם תּליות־וואַלד, פון בלוט דעם ים.

נישט געטהע, שילער און נישט לעססינג...
נישט „פּאָסט“, נישט „ווילהעלם טעל“... —
צוריק אין וואַלד אַרײַן, טעוטאַנען!
צוריק אין אנער חיות־פעל! — —

אָקטאָבער, 1944

איר, דייטשישע דאַמען!

ווען ס'וועלן זיגרײַך די אַרמײַען פון דער הייליקער נקמה
באַטרעטן שוין דעם „פירערס“ „רײַך“ מיט פּינער און מיט שווערד;
ווען ס'וועלן וויקלען זיך בײַ אײַך די העלע שרפות פון מלחמה
און אָפּגעמעקט וועט ווערן היים און נעסט פון אנער ערד;

ווען אויף די וועגן אנערע וועט שפּרייטן זיך גאַר טױט, רוײַנען
און נישט געפּינען וועט איר מקלט אינעם אייגן לאַנד, —
איר, דיטשע דאַמען! דאַן ערשט וועט אײַך אפשר קומען אויפן זינען:
טרעבלינקע און מיידאַנעק... אונדזער וויטאַג, אנער שאַנד!

גאַר ס'וועט שוין דעמאָלט זײַן צו שפּעט, צו שפּעט פאַר אײַך, איר
דיטשע דאַמען!

ע וועט אײַך קאַרג באַדויערן די גאַנצע וועלט אַרום.
איר וועט אַליין די מענער און די בנים אנערע פאַרדאַמען —
פאַר אַלע מעשים זייערע, פאַר דיטשלאַנדס שוואַרצן רום!

אָקטאָבער, 1944

שפוך חמתך !

שפוך חמתך, גיס דײַן צאַרן אויף די רוצחים,
די תּלײַנים פּון אַ גאַנצן דור !
זאָל קײַן שרײַד און קײַן פּליט מער פּון זײַ נישט בלײַבן
ווינט אין דורות און אויף לאַנגע יאָר.

נעם נקמה פאַר די היימען די צעשטערטע,
פאַר די שטעט אין חורבות און אין רויב ;
פאַרן נע־ונד פּון גאַנצע עדהס ייִדן,
די צעלאַפּענע, צעטראַטענע ווי שטויב.

נעם נקמה פאַרן בלוט פּון קלײַנע קינדער
און פאַר טרערן מאַמעשע אַ ים.
פאַרן קדושים־טויט פּון גאַנצענע מיליאָנען,
ווער בחרב, ווער אין גרויל פּון פּלאַם ...

ווער מיט „שמע ישראל“ אויף די שטאַרע ליפּן,
ווער מיט פּלוך בײַם לעצטן־לעצטן הויך — — —
שפוך חמתך, גיס דײַן צאַרן אויף די רוצחים
און פאַרטיליק זײַ אין בראַנד און רויך ! ...

אַק־בולאַק, 1943

ווען גרויע מאַמע ..

ווען גרויע מאַמע ווערט געשאַכטן אויף איר זקנהיש בעט,
ווען קינד געשלינדערט ווערט דורך פענצטער אויף דער גאַס, —
ווער קען פאַרלעשן דאָן דעם הייליקן נקמה־פּלאַם ?
ווער קען דערשטיקן דאָן די טיפע לאַווע האַס ?

ווען יעדער בוים אַ תּלײַה ווערט, בית־עולם — יעדער פעלה,
ווען חרוב און פאַרשוועכט עס ווערט דײַן היים, דײַן ערד, —
ווער קען דען טויב זײַן צו דעם בלוט פאַרגאַסענעם, וואָס שרײַט ?
דאָן בלײַבט דיר נאָר איין וועג, דאָן בלײַבט דיר נאָר — די שווערד !

אַק־בולאַק, 1944

אל מלא רחמים...

אל מלא רחמים... איז ווו זשע דיין רחמים?
אין תליות? אין שרפות? אין שווערד?
דו זיצסט דאך אין הימל, דו זעסט דאך פון אויבן,
ווי ס'דעקט אונדזער בלוט צו די ערד.

אל מלא רחמים... איז ווו זשע דיין רחמים?
פאר וועמען? צו וועמען? אויף ווען?
מיליאָנען קדושים גערופן צום הימל —
האַסט אַלץ דאָך געהערט און געזען!

אָפּ-בּוֹלֶאַק, 1945

יִוִּם־הַדִּין

1. און איצטער...

און איצטער, דניטשע בירגערס, קומט די ריי אויף אַנְךְ:
צו אַנְךְ פלייצט די מלחמה ווי אַ לאַווע־טייך.

דורך וועגן, אויטאָסטראַדעס, און דורך באַרג און טאַל
עס ציט די לאַווע זיך, פאַרפלייצט מיט פניער, שטאַל.

עס ברענט שוין אַנְער לאַנד, עס ברייט שוין אַנְער ערד —
איר לויפט שגעונדיק פון פניער און פון שווערד.

אַריבער דאַרף און שטאַט זיך וויקלען פלאַמען, רויך.
איצט הייבט זיך אַינער גלות אָן. אַצינד איר אויך!

די וועלט איז קאלט און ווינטערדיק, ס'איז שניי, ס'איז ווינט.
ווי זוכט מען איצט אַ מקלט אויס? ווהיין אַצינד?

ווען פריש איז נאָך מנדאַנקער בלוט — אַ אַנְער שאַנד! —
ווי בעט מען רחמים איצט? ביי וועלכן פאַלק און לאַנד?

ווען פעלקער ווערן פריי אַצינד פון אַנְער יאָך,
ערשט הייבט זיך אַינער גלות אָן און אַנְער באַרף!

דאָס קומט אַינך, דינטשע בירגערס, כשר זיך פאַרדינט...
די וועלט איז קאלט און ווינטערדיק, נאָר שניי, נאָר ווינט —

אַק'בולאַק, 1945

ii. געבענטשט זאָלן זיין...

געבענטשט זאָלן זיין די מעטאַלענע העלדזער,
וואָס שפּניען מיט בליי און מיט פּלאַם;
וואָס וויקלען אין רויך אַלע גאַסן בערלינער
און שמעטערן איטלעכן צאַם.

געבענטשט זאָלן זיין די צעזשומעטע קוילן,
וואָס עפענען רוצחישן קאַפּ;
געבענטשט זאָלן זיין די „מעטאַלענע פּייגל“,
וואָס שלינדערן טאַנען אַראָפּ, —

וואָס שלינדערן טאַנען מעטאַלן און פּולווער,
פאַרכליניען אין שרפות די שטאַט;
און „אונטער דען לינדען“ ווערט רויכיק און רעשיק,
און „דאַמען“ דערמאַנען איצט גאַט...

— „מזיין גאַט, ס'איז באַרבאַריש!“... — און ס'לויפן די בירגערס
פאַרסמטע אַהער און אַהין.

געבענטשט זאָלן זיין יענע טאַנען פון פּולווער,
וואָס וויקלען אין פּלאַמען בערלין!

דאָס איז ער געקומען, דער משפּט גערעכטער,
דאָס שלאָגט פון נקמה די שעה!
העי, רוסן! קירגיזן! העי, יידן! פּאַליאַקן!
העי, פּינער! — יאַכשי¹, כאַראַשאַ²!...

אַק'בולאַק, 1945

¹ אונבעקיש: גוט. — ² רוסיש: גוט.

... דורך טאָנען דינאַמיט.

דורך טאָנען גאַנצע דינאַמיט, דורך פּינער און דורך שטאַל
די פעלקער שיקן אַנד די קללה און די שטראַף —
פאַר ימים, ימים בלוט, טרעבלינקע, אַשווענטשים
באַצאָלן מוזט איר נאָר מיט אַנער שוואַרצן סוף!

נישטאַ קיין חסד פאַר ישובים אַנערע און שטעט,
יוו רוצחים — מטורפים האָבן זייער נעסט.
מיט טאָנען גאַנצע דינאַמיט, מיט פּינער און מיט שטאַל
די פעלקער מוזן אויסברענען די ברוינע פעסט!

אַר-בולאַק, 1945

vi. איצט ליגט איר אין אַש...

איצט ליגט איר אין אַש און אין קויט,
איצט בעטלט איר רחמים און גנאָד.
איר פּלאַטערט אַזוי פאַרן טויט
און רעדט שוין אין נאָמען פון גאָט.

ווי לאַנג ערשט געווען אַזוי שטאַרק,
ווי גרויזאַם געווען אַנער שווערד! —
איצט קריכט איר, געבויגן דעם קאַרק,
אַזוי ווי די ווערעם אויף דר'ערד.

ווי לאַנג ערשט געווען זינט איר טויב
צו טרערן, צו בלוט, צו געווייך.
איצט ליגט איר אין אַש און אין שטויב
ווי נעבעכדיק, נישטיק און קליין.

ווי לאַנג ערשט מיליאָנען געטויט:
תּליניש, אָן רחמים, אָן גנאָד.
איצט ליגט איר פאַרעפּושט אין קויט
און רעדט שוין אין נאָמען פון גאָט.

אַר-בולאַק, מיי 1945

v. אנער „פירער“

שוין איצט אנער „פירער“ נישטאָ.
אין אונטערערד איז ער אַראָפּ:
געקומען פון משפט די שעה,
ר'מוז צאָלן אליין מיטן קאָפּ.

ער האָט אַיך „געפירט“ און דערפירט
אין אָפּגרונט פון חרפה און שאַנד.
איר האָט נישט לחלוטין געשפירט:
געברענט האָט דאָך נישט איינער לאַנד;

ער האָט דאָך געשאַכטן נישט אַיך,
נישט אנערע קינדער געטויט.
געמיינט, איר וועט ווערן גאָר רייך
פון מאָרד און פון מענטשלעכער נויט.

געמיינט, אַז פון פרויישע האָר
ווי ווייך דער מאַטראַץ איז אין בעט.
און קינדערשע שיכלעך אַ פאָר
פון פירמע „מיינדאָנעק“ — ווי נעט!...

געמיינט, אַז פון מענטשישן פעטס
ווי גוט איז דער זייף און ווי רייך.
אַז יידן פון פראַנקפורט צי מעץ
אַ מצווה דערטרינקען אין רהיין — — —

ער האָט אַיך „געפירט“ און דערפירט
אין אָפּגרונט פון חרפה און שאַנד.
איצט האָט איר אליין עס דערשפירט
ביי זיך אינעם אייגענעם לאַנד.

אַ שאַד ...

אַ שאַד, וואָס עס קענען די קדושים נישט יובלען
מיט אונדז אין די טעג פון נקמה און שטראַף;
ווען ס'ברענט די פאַרשאַלטענע ערד און ווערט חרוב, ווען
ס'קומט אויף די רוצחים דער פינצטערער סוף.

ווי זינט איר, מיליאָנען? ווי אנערע שאַטנס? — —
שוין לאַנג אנער אַש איז צעטראָגן פון ווינט...
ווי גרויס וואַלט געווען אונדזער אַלעמענס יובל:
פאַר מענטש און פאַר וועלט קומט גאולה אַצינד...

אַק'בולאַק, אַפּריל 1945

דאַט ליד פון נצחון

(9טער מני 1945)

איר אַלע ברידער מנינע, וואָס פאַריתומט און פאַראַבלט,
איר אַלע שוועסטער מנינע, וואָס אין שוואַרצער קרעפ! —
עס איז דער גרעסטער יום-טוב הנינט, טוט-אויס די טרויער-קליידער,
הויבט-אויף צום הימל די אַראַפגעלאַזטע קעפ.

ס'איז אַלע מענטשנס שמחה הנינט, נישטאָ הנינט קיין אַבלות.
מיט טויזנט זונען האָט דער הימל זיך צעלאַכט.
אַלץ יובלט הנינט און זינגט. די גאַנצע וועלט איז מלא שמחה.
אין שטויב און דרויב צעשטויסן ליגט דעם שטנס מאַכט.

הנינט יובלען אויך אַפילו אונדזערע מיליאָנען קדושים.
— — — פון מאַסן-גריבער דרינגט געזאַנג — — —
אַ זעט, בנים שנין פון שרפות הייליקע — נקמה-פלאַמען!
— — — ווי ס'קאַרטשעט זיך דער שונא אין זיין אונטערגאַנג!

אַק'בולאַק (הינטער טשאַקלאַח), מני 1945

VI

יארן אין וואַנדער

(בוּענאָס-אַיִרעס, 1949)

וואַרשע אין פֿייער

(לירישער רעפּאָרטאַזש)

1. דער אָנהייב

א פּרִינטיק. א קלאַרער באַגינען
פון פּוילישן פּרי־האַרבסט אין שטאָט.
א הימל קוקט בלוי דורך גאַרדינען,
די זון טוט מיט שטראַלן אַ שטאָט.

און פּלוצלינג — אַ רוישן, אַ קנאַלן.
עס האָט זיך גאַר נאָענט צעקראַכט.
סירענעס צעטראָגן סיגנאַלן.
אַליאַרעם! די שטאָט האָט דערוואַכט.

דאָס איז נישט קיין פּראַבע, קיין רמז —
דער שונא אין לופטן גאַר הויך.
דאָס איז עס דער אָנהייב, דער אמת.
אַ סימן — די קנולן פון רויך.

עס וואַרנט דער ראַדיאָ צעצויגן:
— „אַ-ליאַ-ר-עם פאַר וואַרשע“... — „ס'קומט-אָן“...

דער ערשטער שגעון אין אויגן.
דאס ערשטע מאָל פליט מען אין „סכראָן“.

„זעניטקעס“ פון פלעצער עס קנאַלן.
פאַריאַגט ווערט פון אויבן דער פּינט.
סירענעס צעטראָגן סיגנאַלן:
געענדיקט! גענוג איז אויף הענט.

2. מיר גראָבן אַקאַפּעס...

מיר גראָבן אַקאַפּעס לענגאויס פון דער ווינטל.
מען אַרבעט מיט אייפער, מיט ברען.
פון מוראַנאָוו, נאַלעווקעס, פון שווענטאַ-יערסקאַ
עס זינגען דאָרט יידן געווען.

סײַ יידן פון „שטיבל“, מיט בערד און אין קאַפלען,
סײַ יידן „גלוחים“ אין ריי.
מיט רידלען און לאַמען, מיט העק און מיט קירקעס —
שנעל וואַקסן די גריבער בײַ זיי.

רבנים אין שטרעמלעך, דיינים אין פּיאַות
און דיכטערס עס זינגען אויך דאָ. —
אַלץ שטייט בײַ דער אַרבעט, מען גראָבט מיט התמדה.
אַלץ הערט איצט דעם רוף פון דער שעה.

מיר גראָבן אַקאַפּעס פאַר שורות „זעניטקעס“,
צום שוץ קעגן פּינט פון דער הויך.
רבנים אין שטרעמלעך, דיינים אין פּיאַות
און שרײַבערס פון צײַטונגען אויך.

3. ערב ראש-השנה

אַ טאַג פון טויט, אַ טאַג פון שרפות.
געשפּרייט האָט זיך אַ רויטער ים.
די נאַלעווקעס און פּראַנצישקאַנער,
די גענשע, דושיקע — אַלץ אין פּלאַם!

אויף מוראָנאָוו, אויף שווענטאָ-יערסקאָ.
אויף מילע, סטאָווקע — וואַלקנס רויך.
מען זעט קיין הימל נישט, נאָר קנוליק.
נאָר שוואַרצע קנולילן אין דער הויך.

געטראָפן האָט עס היינט אין „סכראָנעס“,
אין טויערן, אויף טרעפּ, אין שטוב.
אַיעדע גאָס איז אַ בית-עולם,
כאַטש אָן אַ קבר, אָן אַ גרוב.

דאָס האָבן זיי, די לופט-משחיתים,
לכבוד יום-טוב עס געטאָן.
מיט פלווער און מיט בלז פאַרשאַטן
דעם גאַנצן ייִדישן ראַיאָן.

אַ טאָג פון טויט, אַ טאָג פון שרפות.
און ווען לסוף דער טאָג אַוועק —
מיט יידן פול געווען די גאַסן,
געיאָגט פון וואַנזין און פון שרעק.

געדראַנג אויף ברוק, מיט גלאַז צעזעצטן,
שגעוין-יאַמער אין דער לופט — —
עס שרײַען קינדער: — „מאַמע!“ „מאַמע!“
דאָ-דאָרט איר קינד אַ מאַמע רופט.

געדראַנג פון לעש צו מוראָנאָוסקע,
פון מוראָנאָוסקע צו דער לעש.
דורך גלאַזוואַרג, לעדער און דורך שאַכטלען,
דורך באַלן, שטאַפן, שוכוואַרג, וועש.

און ווען ס'איז אָנגעקומען אַוונט,
די ראש-השנהדיקע נאַכט —
פאַרשפרייט האָט זיך אַ רויטער הימל
אַריבער וואַרשעס טויטער פראַכט.

נאָר ווי-נישט-ווי אין סומגע הויפן,
צעווישן שאַטנס פון אַ שול —

געזאמלט האָט מען זיך צו מעריב.
גאָטס הויז געווען מיט ייִדן פּול.

פאַרקלונגען האָט מיט „שמע ישראל“
אין יום־נוראימדיקער נאַכט — — —
פאַרשפּרייט האָט זיך אַ רויטער הימל
אַריבער וואַרשעס טויטער פּראַכט.

4. דעטשישע שטיוול

עס טרעטן שוין דעטשישע שטיוול אויף גאַסן.
עס הילכט שוין מיט פּרעכן געזאַנג.
פון וואַלסקע ביז פּראַגע, אויף נעוועלט, קראַקאָוסקע —
עס גרילצט ווילד אַ רעדער־געקלאַנג.

עס ציען זיך האַרדעס אין גרינע מונדירן,
אין העלמען, אין מעש און אין שטאַל —
מיט פּנימער ווילדע, מיט בליקן פאַרשיטע,
עס ציען זיך האַרדעס אָן צאַל.

זיי שרענען און יובלען צעווישן די חורבות
און פּרעכער אַלץ ווערט זייער ליד.
עס טרעטן שוין דעטשישע שטיוול אויף גאַסן
און ס'קוקט צו מיט אומרו דער ייד — — —

5. איך טראָג אַ מגן־דוד ...

איך טראָג אַ בלויזען מגן־דוד אויף מיין אַרבל.
עס שפּיזן בליקן דעטשישע אין גאַס.
נאָך שטאַרקער, הייסער גליט אין האַרץ די קללה,
אין דער נשמה טיפּער ברענט דער האָס.

איך טראָג אַ בלויזען מגן־דוד אויף מיין אַרבל.
נאָר ניין, נאָר ניין, ס'איז נישט פאַר מיר קיין שאַנד!
פאַרשוועכטע הייליקייט — ס'איז איינער, איינער חרפה!
ס'איז שאַנד פאַר איינער פאַלק, פאַר איינער לאַנד!

איך טראָג, איך טראָג מיט שטאַלץ אים אויף מיין אַרבל.
איך פאַל נישט, ווער נישט נידעריק דערפון.
נאַר איר! איר זינקט אַלץ טיפער אין דער שוואַרצער טומאה.
איר ווילדסטע, בלוטיקסטע פון אונטער זון.

6. פליטים

מען לויפט צו פוס, מען לויפט מיט באַנען,
מען לויפט דורך בוג און דורך מאַלקין.
עס בלאַנקען מחנות אויף שאַסייען —
אַלץ ציט אַהין, אַלץ ציט אַהין.

מען זאָגט: אין ביאַליסטאָק איז יום-טוב;
מען זאָגט: מען טאַנצט אין גאַסן דאָרט.
דאָרט טראָגט מען נישט קיין „מגן־דודס“,
און „ייד“ איז נישט קיין זידלוואָרט...

עס בלאַנקען מחנות אויף שאַסייען,
מען לאַגערט אויף „נייטראָלן פאַס“.
מען לויפט פון שרעק און פון רציחה,
מען לויפט פון שנאה און פון האַס.

מען זעגנט זיך מיט ד' אַמות,
דער רוקזאַק בלייבט נאַר דער פאַרמעג.
עס הייבט זיך אָן דער לאַנגער גלות,
דער פרעמדער, נע־ונדער וועג — — —

וואַרשע, נאָו־דעצ' 1939

א באַזון אין דער אַלטער היים

די זעלבע געסלעך, דוכט, די זעלבע הניזלעך,
די זעלבע שטילקייט אויפן פעלד, —
ווען שטורעמס גייען אויף דער ברייטער ערד אום,
ווען שטורעמס גייען איבער וועלט.

דער זעלבער הימל שפרייט זיך אויס מיט בלויקייט,
די זעלבע גרינקייט פון אָרום. —
און, דוכט, אָן אויפן פירעק־מאַרק ווי תמיד
די זעלבע יידן גייען אום.

עס האָט זיך נאָר איין הויז אין מאַרק געביטן, —
געביטן מיט אַן אַנדער שילד:
"ראַיאַספּאַלקאַם" * ... און ווייטער, דוכט זיך, גאָר נישט.
ס'איז ווייטער, דוכט, דאָס אַלטע בילד.

די זעלבע שול, דער זעלבער ווייטער קלויסטער,
און אויבן אויך די זעלבע זון.
דער זעלביקער בית־עולם הינטער שטעטל
מיט די מצבות און פֿ"נ ...

נאָר אין די גאַנקעס זיצן רעדלעך יידן,
מען טייטשט בלחש אויס דעם פשט.
זאָגט איינער: — ס'קומען־אָן איצט נייע צייטן ...
דער צווייטער: — פתח שין ... שאַ ... שאַט ...

אָמדור, מנח 1940

דורך אַ קראַטן־פּענצטערל

איך זע אַצינד דיך, נייעמאַן־שטאַט, קען זיין, צום לעצטן מאָל.
ס'פאַרשנעלערט אַלץ זיין גאַנג דער עשעלאָן.
ס'פאַרשווינדן גאַסן. ס'לויפן דורך "סלאַבאָדקע" און "פּאַדאַל" ...
דער נייעמאַן ... פּערשטאַט ... פעלדער קומען־אָן ...

געלאָזן דאָרט די ערשטע און, קען זיין, די לעצטע פּריינד:
אַ גרויע מאַמע, גוטע שוועסטער טרייב און באַנג.
אַ זיי געזונט, דו נייעמאַן־שטאַט, כ'פאַרלאָזן דיך היינט.
עס הייבט זיך איצט מײַן גלות אָן אויף לאַנג — — —

* סאַוועטיש: ראַיאָן־אויספיר־קאַמיטעט.

די רעדער רוישן מאַנאַטאַן. בײַ טאַג, בײַ נאַכט אַזוי.
עס טראַגט דער גורל מיך אין פּרעמדער ווינט.
מײַן גאַט! געוואָרן מײַנע שלײפּן זײַנען פּלוצלינג גרוי.
געוואָרן גרוי צו פּרי, נאָך פאַר דער צײַט — — —

אין עשעלאָן פון גראַדנע קיין קאַמי, 1940

ווייטער צפון

1. כל-נדרי בני טשיביו

כל-נדרי-פאַרנאַכט בני דעם טײַכל טשיביו.
דער מערב איז רויט און די זון שוין פאַרגייט,
איך קוק צו דעם מערב — דאָרט ווינט איז מײַן היים:
אַ שטעטלע ליגט אין אַ טאַל דאָרט צעשפּרייט.

אַ שול מיט מתפללים אין וויסן געהילט.
טליתים-עטרות אַריבער געזיכט.
אַ שטילער געיאַמער, אַ שטילער געקלאָג.
אין ציטער אין הייליקן פּלעמלען זיך ליכט.

איך קוק צו דעם מערב — און ס'שווימט פון דער ווינט
דער ניגון דער אַלטער פון דורות אַהער.
כל-נדרי — — — כ'פאַרנעם ווי פון כישוף אַ האַרף,
עס ציטערט אין אויג אַ געלייטערטע טרער.

כל-נדרי — — — דער וואָלד איז שוין מער נישט קיין וואָלד —
אַן עדה אין תפילה, אין שטילן געברום.
די שטראַלן פון שקיעה — ווי ליכט פון דער שול,
עס רוט דאָ די שכינה אין גרינעם אַרום — —

כל-נדרי — — — כ'זינג-מיט און צעגיי פון געוויין.
פאַרנאַכטיקע טינגע ווערט פול מיט געזאַנג — — —
כל-נדרי-פאַרנאַכט בני דעם טײַכל טשיביו.
דער מערב איז רויט און די זון בײַם פאַרגאַנג.

2. טנגע

טנגע אן אן אנהייב,
טנגע אן א ברעג. —
זוך דאָ נישט קיין אויסוועג,
זוך דאָ נישט קיין וועג.
נישט קיין פויגל-טרעלן —
ס'גרילצן האַק און זעג.
וועלקט אַזוי דיין לעבן,
דיינע תפיסה-טעג.
זון גייט-אויף, גייט-אונטער
איבער וואַלד און פליין.
נאָר איך האָס איר שיינקייט,
נאָר איך האָס איר חן.
זעג זשע, האַק די יאַלקעס,
שלעפּ דעם וויסטן יאָך.
דיינע שטילע טרערן
שלינגט נאָר איין דער מאַך ...

3. ווער וועט וויסן ...

ווער וועט וויסן גאָר וווּ יענע קאַלטע הימלען,
וווּ עס שפּרייטן זיך די ווינסע ימים שניי?
וווּ עס ווייזט זיך נאָר די זון ווי אויף צו להכעיס?
וווּ דער חלל פול מיט זיפצן און מיט וויי?
אויב כּוועל אויסגיין דאָ אין די מרחקים וויסטע,
אין דער שטומער טנגע-עלנטקייט, אַליין, —
ווער וועט וויסן וווּ עס איז די שטילע יאַלקע,
וואָס וועט תהילים זאָגן איבער מיין געביין? ...

4. צו מײנע גאָנטע

איך זע אײך אַלע נאַכט אין חלום.
מען זיצט בײַם טיש. מען לאַכט, מען רעדט.
עס הערשט נאָך אויף דער וועלט דער שלום.
מען עסט דאָס ברויט נאָך צו דער זעט.

עס לאַקן פירות פון די טאַצן,
עס רינט דאָס בלוט פון פאַמעראַנץ.
דער ראַדיאָ אָפן. פון „פּאַיאָנ“
עס זינגט ווער ערגעץ פול מיט גלאַנץ.

אַ זופ דעם טיי, אַ וואָרט, אַ שמייכל.
ס'דערציילט ווער גאָר אַ פּינעם שפּאַס.
די ניאָניע פרעגט: „וואָס איז דער שכל,
וואָס ס'קינד האָט פּינט גאָר אַנאַנאַס?“

ווי לויטער, העל! אויף זעל קיין שאַטן...
נאָר פּלוצלינג עפנט זיך דער תּהום
און ס'ווערט די חלום-וועלט פאַרשאַטן:
עס הילכט שוין אין באַראַק: — „פּאַדיאַם!“ * —

5. אין סטאַציאָנאַר

שונייקער צפון. נאָר טינגע.
עלנטקייט אין סטאַציאָנאַר **.
ס'פּלאַקערט מײַן גוף ווי אין פּלאַמען,
ס'פּלאַקערט נשמה אין צער.

יאַלקע אין וויסן בײַם פענצטער
שטייט דאָ מעת-לעתן און וואַכט.
רעדט זי פון עלנטן שטאַרבן,
מײַן איך: דער טויט קומט די נאַכט.

---

* אויפשטיין! — ** סאַניטאַר-פּונקט, שפּיטאַל.

ס'טאנצט אלץ ארויף טערמאמעטער.
נעפל קריכט שווער אויפן זין.
שוועסטער! מאך לינדער דעם ווייטאג,
שענק נאך א ביסל מאַרפּין.

ס'ווילט זיך ניט שטאַרבן אין טנגע,
וונט פון דער וועלט דאָס געביין.
ס'ווילט זיך אַ היימיש בית-עולם,
היימישער קבר און שטיין.

הימלען! נישט לאַזט מיך דאָ אויסגיין,
וונט און פאַרגעסן פון וועלט.
עלנט, קיין טרער נישט פון קיינעם,
בלויז נאָר פון טנגע די קעלט — — —

אוכטא (קאָמ'י), 1940

„וואַקאַפּונקט“

קויטיקער, נאָסער דעצעמבער.
רעגנס ביי טאָג און ביי נאַכט.
מענטשן פון שטעט, פון מרחקים
גורל אַהער האָט געבראַכט.

טוליען אויף דיל זיך די שאַטנס.
ליגן אין טראַנטעס ווי מיסט.
היים איז צעשטערט און איז חרוב,
היים פון אַ טנוול פאַרוויסט.

טאַפּאַלן שטומע אויף גאַסן.
טריב איז דאָס שיינע טאַשקענט.
ערגעץ — פאַר טויונטער מנילן! —
ברויזט די מלחמה און ברענט.

קומען אלץ אַן עשעלאַנען.
שפּייען זיי מענטשן דאָ אויס.

וואַקסט אַלץ די קויטיקע מאַסע,
הונגעריק, נאַקעט און בלוז.
— פול דער „עוואַקאַפּונקט“¹ איז שוין —
אַלע איין מאַסע, איין קנויל!
ס'האַט זיי פאַריאַגט דאָ דער תּליון,
ס'האַט זיי פאַרטריבן דער גרויל.
הערלעך און גרויס דער וואַקזאַל איז.
עלנט דאָך גרעסער אַ סך.
ליגט מען דערנעבן אין „סאַדיק“².
וויינענדער הימל — דער דאָך...
שטופן זיך רייען צו „לאַרקעס“³,
וויאַרסטיקע רייען נאָך ברויט.
אויגן פאַרלאַשענע, קאַלטע.
היט דאָ זען ריי אויך דער טויט...
טאַפּאַלן שטומע אויף גאַסן.
האַרבסטיק דאָס שיינע טאַשקענט.
טרוימט זיך: אַ פּיצעלע דיל כאַטש.
חרוב די היים און פאַרברענט — —

טאַשקענט, 1941

וואַנדערונג אין אוזבעקיסטאַן

עס ליגט אַ קישלאַק⁴ אַ צעזייטער אין זאַמד
און לאַקט מיט זען רו, מיט זען פּריד.
אין וועלכער קיביטקע אַ ווינקל קען זען
איין נאַכט פאַר אַ פּוילישן ייד?

¹ עוואַקויר-פּונקט. — ² גערטנדל, סעדל. — ³ געוועלבלעך. — ⁴ דאַרף.

איין נאַכט כאַטש, איין נאַכט כאַטש אין ווינטן קישלאַק,
אויף ערגעץ אַ שטיינערנעם דיל.

די זון, ווי זי ברענט און אַן שאַטן דער וועג,
נאָר זאַמדיקע ווינטן אַן ציל — — —

עס ליגן די קעמלען אין מדברשער היץ
און אייזעלעך שרײַען אין וועלט.
באַבאָיען¹ אין טשאַלמען, קיזינקעס² אין צעפּ
דאָ-דאָרט אויף אַ שוועל פון געצעלט.

ווי פּאַלט מען אַנידער? אויף וואָס פאַר אַ שוועל?
מה טובו... ווי גוט איז אַ היים!
עס לאַקן, עס רייצן מיט רו און מיט פּריד
די ווינטע קיביטקעס פון ליים.

דער רוקזאַק, ער שטעכט און דער גומען, ער ברייט.
ווי עפנט מען אויף דאָ אַ טיר?
געוועזן אַ הויז און געוועזן אַ היים —
ווי ווינט איז עס איצטער פון מיר! — — —

גישוואַרן (בוכאַרער געגנט), 1942

ג ו ז אַ ר³

געצעלטן לימונטענע, לאַנגע, לאַנגע רייען,
געצעלטן גרויע אויף אַ באַרג צעשפּרייט.
פון אַלע, אַלע וועגן קומען פּרישע מחנות,
און ס'זינגען אַלע צו נקמה גרייט.

מען קומט אין צויטן, טראַנטעס און מען קומט פון הפּקר,
מען קומט פון גע-ונד דורך טעג און נעכט.
פאַר מזלן טויזנטער עס ווערט די היים צעטראַטן,
פאַר מזלן טויזנטער אַ תּליון שעכט.

¹ זקנים. — ² מיידלעך. — ³ זע פּוסנאַטע אויף ז' 130.

מען גייט בני נאכט צו רו אויף שטרוי אין די געצעלטן
מיט כאָר-געבעט צום האָר פון גרויסער וועלט.
און מיט געזאנג פון „קיעדי ראַנע ווסטאַיאַן זאָזשע“²
שטייט אויף דער באַרג אין דער באַגינען-קעלט.

נאָר ס'קומען אין געצעלטן געסט אויך אומגעבעטן —
צינגאַ³ און טיפּוס ... שניידן נאָך אַנאַנד.
און יעדן אין דער פרי וואַקסט-אויס אַ ריי מיט מתים
דאָרט הינטער די געצעלטן בני דעם ראַנד.

„דער באַרג פון טויט“ ... — אַ וויסטער שפּאַס פון הפּקר-לצים,
דאָך שרעקט עס נישט דעם מענטש פון נע-ונד.
עס קומען פרישע מחנות אַלץ פון אַלע וואַנדער-וועגן —
פון אַרענבורג, טאַשקענט, דזשאַלאַ-אַבאַד.

גוזאַר, גוזאַר! דו האָסט אונדז גאַנצע פּערציק טויטן
געגעבן יעדן טאָג דאָן מיט אַ מאַל.
נישט ווייט, בשכּנות איז געוואַקסן אַ בית-עולם,
אַן אייגענער בית-עולם אין אַ טאָל.

עס ליגן דאָרטן אונטער קליינע, געלע בערגלעך
פּאַליאַקן, יידן — אַלע, אַלע גלניך.
מיר האָבן יעדן טאָג געגראָבן פרישע קברים
אין יענעם טאָל — אין טויטן-קעניגרייך.

גערענגט האָבן אומעטיקע, קאַלטע הימלען,
עס האָט צו מאַל אויך צוגעדעקט אַ שניי.
געוואָרט אין די געצעלטן האָט מען אויף נקמה,
פון ווייטער היים האָט וויינט געבראַכט געשריי — — —

גוזאַר 1942 — לאַדזש 1947

¹ גוזאַר — אַ ראַיאָן-שטאָט אין בוכאַרעו געגנט, נישט ווייט פון דער אַפּגאַניס-
טאַנישער גרענעץ; פאַרמיר-פּונקט פון דער פּוילישער אַרמיי אין 1942. — ² מאַרגן-
געבעט פון מאַריאַ קאַנאַפּניצקאַ. — ³ צינגאַ — סקאַרבוט, אויטאַמיניאַזאַ.

איבער ים פון בלוט.

איבער ים פון בלוט
שפרייט זיך בלויער הימל אויס —
א סימן: ס'וועט נאך פרילינג זיין,
ס'וועט נאך לעבן זיין,
ס'וועט נאך ווידער בליען אלץ,
און מענטש וועט קענען פרייען זיך,
ווי פריער, ווי אמאל!

עס וועלן אקעראניזנס דורכקרייצן די פעלדער,
די ביינער מענטשלעכע פארשיטן,
די שאַרבנס סטארטשענדע צעדרויבלען
און צוגרייטן א זומער פאר א נייעם דור.

וויין נישט, מענטש, און קלאַג נישט, מענטש,
ס'איז מן הסתם באַשערט געווען אזוי:
א וועלט זאל אונטערגיין —
א וועלט זאל אויפגיין — — —

פאַרדעק די קברים און באַציר מיט בלומען,
צינד א יזכור־ליכט — נעם־אויף דעם נייגעבורט,
וויש־אָפּ פֿון אויג די טרער — מאַך־אויף דאָס האַרץ פֿאַר נַעַר פֿרייד.
ס'איז מן הסתם באַשערט געווען אזוי:
א וועלט זאל אונטערגיין —
א וועלט זאל אויפגיין — — —
נאָר וועלכער גאָט וועט וואַגן אין זיין גאווה רופן:
— „איך בין דיין צדק
און גערעכט מנין משפט!“? — — —
און ס'זאל דערבני זיין טראַן נישט טאָן קיין וואַקל?! — — —

קאַלכאַז „טשערוואַנז בורטאַ“ (קאַזאַכסטאַן), 1942

ווען כ'קום צו דיר...

— עללאַז

ווען כ'קום צו דיר, ווערט גרינג אזוי אויף דער נשמה,
ווי ס'וואַלטן זיך פון איר אַראָפּגעקניקלט שטיינער.
ס'איז אַלץ בײַ דיר אין ווינקל ליב אזוי, ווי „דאַרטן“,
ווי איצטער וואַרט אויף אונדז געוויס שוין קיינער, קיינער.

די קאָווע שמעקט-אַרויס פון היימיש פּננע שעלכלעך
און קיכעלעך אַזעלכע ווייסינקע (פון וואַנען? ...).
איך טרינק און שלינג דעם אַראָמאַט און זע זיך „דאַרטן“,
אין „איראַפייסקע“, צי „זשעמיאַנסקע“ — וויינט פון דאַנען...

די קליידער דײַנע, כאַטש נישט נײַ שוין, נאָר פון „דאַרט“ נאָך.
ביסט ווי אַ סימבאָל פון אַ וועלט, וואָס איז פאַרלאָרן.
עס איז אַ קונסט צו אָפּהיטן פון היים דעם צויבער
אין לאַנגן גלות, אין די וויסטע, וויסטע יאָרן...

איך רייט מיט דיר און אַלצדינג לעבט פאַר מיר אויף ווידער,
און ס'גלוסט זיך, ס'זאָל וואָס לענגער דויערן, אָן ענדע.
עס וויינט פון דיר מיט יענער היימישקייט מיט ליבער,
וואָס איז געבליבן איצטער בלויז, נאָר בלויז לעגענדע...

אַקטובלאַט, 1944

דריי מיליאָן...*

דריי מיליאָן ברידער ווי קדושים געפאַלן פון מערדערשער האַנט
(דערין אויך מסתמא מנין מאמע, מנין פרוי און מנין קינד).
געשען איז עס דאַרטן אויף מערב, אין פוילן דעם חרובן לאַנד.
געזען האָבן הימל און ערד און עס זעט נאָך די וועלט אויך אַצינד.

* אָנהייב 1944 איז מען פון דער ווייטנס געווען אזוי „סקעפטיש“, אַז אַפילו אין
דריי מיליאָן האָט זיך נישט געגלייבט... כאַטש וואָס ווייטער האָט זיך די ציפער ראַש
דערנענטערט צו די 6 מיליאָן...

דריז מיליאָן ברידער דורך גאַז און דורך פינער, דורך קויל און דורך שווערד.
פון אונטער די געטאַר־ווינען עס שרייבט נאָך דאָס שטראַמיקע בלוט.
עס הערט די יללה דער הימל, עס הערט די יללה די ערד.
נאָר ס'קומט נישט, נאָך קומט נישט פאַר שיכורן תליון די שטראַפיקע רוט.

פאַלק פון אַבלים אויף ערדקויל צעזייט אומעטום און צעשפרייט!
אין ייִדישע פענצטער נשמה־ליכט טרויערן, וויינען אין וועלט.
נאָר שטורעם די אַבלשע שלוכצן און טרערן אָן עכאַ פאַרווייט,
זיי ווערן אין חלל פאַרשטומט און פאַרגליווערט אין פראַסט און אין קעלט.

אַק־בולאַט, 1944

מיין פאַלק ישראל

מיין פאַלק ישראל! שער לעזאזל פון די אַלע פעלקער!
דו האָסט אין גורלדיקער שעה געשלאָגן איצטער דעם רעקארד:
ס'האַט קיינעם נישט ווי דיר געקאַסט אַזוי פיל בלוט, אַזוי פיל טרערן
אין דעם שגעוונדיקן וויכער פונעם אומקום און פון מאַרד.

דו האָסט געזונגען רוזיק זיך דאָס ליד פון „אַתה בחרתנו“
און שפּעדיק געטיילט דער ברייטער וועלט די פרוכט פון דיין זשעני.
האַסט אומעטום געוויקט, געוועקט; האָסט אומעטום געבויט, געשאַפן;
האַסט אומעטום געוואַרפן ברייט און פּורנדיק דיין פלייס, דיין מי.

איצט מעגסטו ווידער זינגען זיך דיין שירה: אַתה בחרתנו...
יא, יא, ביסט אויסדערוויילט צו זיין דער קרבן פון דער וועלט, פון כלל...
עס האָט דער תליון אין זיין טעמפּער, קאַלטער, שיכורער אַכזריות
אויף דיר אַליין כמעט נאָר אויסגעגאַסן ס'גאַנצע גיפט און גאַל.

ר'האַט גאַנצע דורות דינע אַפגעמעקט אָן זכר פאַר די עולמות,
אין רעש און בראַנד פון געטאַס אַפגעווישט איז לעבן און געצעלט.
מיין פאַלק ישראל! ווער זשע וועט אין יום־הדין דיין עוולה מאַנען?
מיט וואָס זשע וועט מען קענען דיך באַלוינען, קרבן פון דער וועלט? ...

אַק־בולאַט, 1944

צו דייטשלאַנד

נישט קיין האַנקרייץ קיין שוואַרצער —
קיין צייכן איז דײַן הערב!
קיין צייכן אויף געמעכער דינע,
קיין צייכן אויפן שטערן
פון איעדן דיטש!

מען וועט אין צענטן דור אַ בירגער דינעם מײַדן,
זיך אַפּקערן פון אים מיט גרויל,
מיט עקל
און מיט שפּאַט:

— אַט גייט די חיה דאָ בצורת מענטש,
וואָס אַניגעטונקט אין בלוט פון קליינע קינדער...
מען שפירט פון אים נאָך ס'בלוט. —

פון אים אַליין,
פון זײַנע קליידער,
פון זײַן לײב־און־לעבן!
אַזוי פיל בלוט — עס ווערט נישט אויסגעוועפט

דורך דור־דורות!
ס'וועט איבלען גאָר דער וועלט
און גרוילן
פון אַט די קינס
אַזש אויף אייביק, אייביק...

דיטשלאַנד!
עס מעגן שפּעטער קומען די חכמים דינע,
מיט די שטערנס הויכע,
באַברילט, פאַרמוחט —
געוועזענע דערפינדערס
פון די אַלע מינים טויט־פאַבריקן... —
און געמען שרײַבן נייע „תורות“
און „טראַקטאַטן“ בניכיקע,
פול מיט וויסן,

פול מיט חכמה, חריפות —
אלץ לשם קולטור,
ציוויליזאציע
און פראַגרעס — —
אין אפשר, אין אַ שעת-הכושר,
רעבנדיק די חכמה-פליכעס,
אויסטראַכטן אַ גאַז אַזא —
מיט מאַרקע „אַלפערניכטונג“ —
אויף אויסצוראַטן אין איין טאַג
די גאַרע וועלט.
די פעלקער אַלע, נאַנט און ווייט,
אַזש ביזן לעצטן מענטשלעך וועזן —
דניטשיש און פרעציו...
אַחוץ, פאַרשטייט זיך, נאָר איין איינציק פאַלק —
די „העכסטע ראַסע“ פון דער מענטשהייט:
דניטשן! — — —
נאָר זיי מסוגל זענען צו פאַרבליבן
בירגערס פון פלאַנעט, וואָס רופט זיך ערד...
ניין, איר דניטשישע חכמים ונבונים!
ס'איז אומזיסט די מי.
עס וועלן נישט קיין טויזנט פלאַמען אויסברענען,
קיין טויזנט וואַסערן אַפּוואַשן
דעם פּלעק דעם בלוטיקן
פון אַינער פינצטערן געוויסן!
(יא, סנדרן אפשר נאָר דער זיף —
„מייד אין דזשערמעני“, —
וואָס איר,
די „פּראַמינענטע“ כעמיקערס,
האַט פּראָדוצירט פון יידן-פעטס...)
אַ ניין, אַ ניין,
איר וועט מיט קיין זאך נישט פאַרטושן
אַון נישט אַפּמעקן

דעם קיין-צייכן ווייט אין דורות!
טיף אינגעקריצט איז ער אויף דיטשע שטערנס.
און פלאטערן וועט ער, דער קיין-צייכן —
אניער הערב! —

רויט ווי גיהנום-פלאם,
אויף לימונטן,
אויף טעפיכער
פון אלע פענצטער אייערע,
פון באַלקאנען,
פון פאַסאַדן,
אַבעליסקן —
אין יום-טובים,
אין פאַראַדן —
תמיד!

דיטשלאַנד!
נישט קיין האַקנקרייך קיין שוואַרצער —
קיין-צייכן איז דזין הערב!
קיין-צייכן „איבער אללעס“ ...

אַקטובלאַט, 1944

פאַר אַלע געשאַכטענע מאַמעס ...

פאַר אַלע געשאַכטענע מאַמעס
מיט אומקום באַצאַלט איר אַצינד.
עס וועלן נאָך אַיך אויך נישט וואַיען
אַפילו קיין הפקדע הינט.

פאַר אַלע געשאַכטענע מאַמעס —
די פערל פון מענטשלעכער קרוין —
איז תליה פאַר אַיך אויך אַ חסד,
איז תליה דער ווינציקסטער לויין ...

אַקטובלאַט, 1945

אין די אַרענבורגער סטעפעס

(פּאָעמע)

צווישן אוראַלישע סטעפעס,
דאַרט, וווּ עס פליסט דער אילעק —
ליגט ברייט צעוואַרפן אַ יישוב,
ליגט זיך צעשפּרייט אינעם העק.

ס'האַט צו דערציילן די געגנט
מעשיות פון גאַר אַלטער צייט;
מעשיות פון בונט און מרידה
איבער די סטעפעס העט וויינט.

ציטן פון יעקאַטערינאַ,
פון פּוּגאַטשאַוו און קירגיז.
ס'האַט זיך דער סטעפּ-מענטש פאַרמאַסטן
קעגן דער צאַרינטעס שפיז.

ס'האַבן דאָס פּייער פאַרלאָשן
פאַלקן פון מאַסקווע, קאַזאַן.
לאַנג שוין, ס'איז לאַנג דאָס געוועזן,
ס'וואַקסט פונעם בלוט דער בוריאַן — — —

*

גרויע די סטעפעס. בוריאַן נאַר.
ס'זעט זיך קיין ביימל אויף זיי.
גרוי אויך און דאַרפיש די גאַסן.
וויינע קיביטקעס אין ריי.

ס'הויבט זיך איין איינציקער טורעם
דאַרטן צום הימל אַרויף:
דער עלעוואַטאַר דער גרויער
האַרט בני דעם צוגן-געלויף.

שטייען דאָרט תמיד בעסטאַרקעס.
וואָרטן מיט תבואות ביים צוים.
ס'דרימלען די אַקסן געשפּאַנטע,
קניענדיק לאַנגזאַם מיט שוים.

קיראַוואַ-גאַס. ס'איז די הויפטגאַס.
"ראַיאַספּאַלקאַם" און "סעלפּאַ" *.
קינאַ, און פּאַסט, און "סטאַלווקע"
(כאַפט מען אַ "בראַגע" אויך דאָ).

רוישט אויך אַ מיל. אַ "ציגעלניע".
סטאַרטשעט אַ קוימען אין לופט.
הילכט עלעוואַטאַר-סירענע:
בירגערס צו אַרבעטן רופט.

ס'פליען אַדורך דאָרטן צוגן,
ברענגען אַ גרוס פון דער וועלט:
"מאַסקווע — טאַשקענט — אַלמאַ-אַטאַ" —
נאָר אויף אַ ווינל זיך געשטעלט.

פליען באַלד ווינטער אין סטעפעס,
לאָזן נאָר בענקען און רויך — —
קניקלען די טעג זיך און יאָרן,
קניקלט זיך זון אין דער הויך.

*

ווינטערס מיט פרעסט און בוראַנען,
פעסטונגען גאַנצע פון שניי.
געסלעך, קיביטקעס פאַרשאַטן,
ממש קיין צוטריט צו זיי.

ס'יאַגט פון די אַפענע סטעפעס
פונקט ווי די רוחות דער ווינט;
וואַיעט אַזוי ווי אַ טשאַטע
וויילדע, משוגענע הינט.

* אַלע פאַרטייטשונגען — צום סוף.

ראנגלען אין געסלעך זיך מענטשן :
וויסע, פארווייעט, פארהילט.
קוים וואָס מען קומט צו אַ קליאַמקע,
שיער נישט דאָס חיות פאַרשפּילט.

ווערן אַנטשוויגן די ווינטן,
גליט נאָר אַ פּראָסט און ער ברענט.
בלוי איז דער עטער, דער הימל.
טוט אויך די זון ווען אַ בלענד.

שפּאַנט מען אין וואַליקעס הויכע,
פוטערנע היטלען אויף קעפּ.
שליטלעך געשפּאַנטע אין אַקסן
קריכן פאַמעלעך פון סטעפּ.

שליטלעך מיט אַיזערנע פעסער —
פלעקן אויף שניי־וויסער פּאַן,
שלעפּן זיך צו „געפּטאַבאַזאַ“,
נעמען „גאַריוטשעיע“ אָן.

ס'קומען־אָן רוסי, קאַזאַכן,
ס'ציט אַלץ אַהין, צום באַזאַר.
פלעכטן זיך קולות אין קולות,
מסחרט מען, אויב — „אַכשאַ באַר“ ...

קויפּן קאַזאַכן דאָס בעסטע,
וואָס נאָר פאַראַן אויף דער וועלט :
טיי! נאָר „ציילאַנסקי“, „אינדיסקי“ ... —
גיבן פאַר טיי אָפּ דאָס געלט.

עסן — דאָס איז נאָר אַ טפל,
טרינקען — דער עיקר בני זיי.
גאַנצענע טעג אויף די קילימס
זיצט מען בני „פּיאַלעס“, בני טיי.

מסחרט מען גאַדלען, קאַרטאַפּל,
קעמלעך געדיכטע און קרויט.

קויפט מען קאזאכישע פלעצלעך,
קויפט מען קאלכאזישן ברויט.

וואַליקעס, סאָדע און קנעפלעך,
שוועבעלעך און סאַכאַרין,
צינטונגען צו „סאַמאַסיקע“ *
זאָקן אי געלע, אי גרין.

כאַפט מען זיך צו צו דעם בלינדן
מיט די צעפאַטלטע האַר.
ר'טאַפט אין אַ בוך מיט די פינגער,
זאָגט ער דעם מזל באַלד פאַר ...

כאַפט מען זיך אויך צו צום זקן,
וואָס מיט די קאַרטן בנים זינט.
פרעגט מען אויף זין און אויף מאַנען:
שריבן קיין בריוו שוין אַ צינט ...

וואַרפט ער די קאַרטן, דער זקן,
פרוויט ער פאַר יעדן דאָס גליק.
וועמען עס שמייכלט טויו קאַראַ,
וועמען עס נאַרט מלכה פיק.

וועמען עס ווייזט „דאָם קאַזיאַנני“ —
איז עס אַ פנים שפיטאַל.
ער איז מסתמא פאַרווינדעט,
קען ער נאָך קומען אַמאַל.

וואַקסט אַרום זקן דאָס רעדל,
ווייזט זיך אין אויגן אַ טרער.
וועמען אַ האַפענונג העלע,
וועמען אַ שטיין דריקט נאָר שווער.

---

* היימיש-פאַרווייטע מאַכאַרקע.

וויזן זיך אויך די „ראַדאַקעס“
אינעם גערויש פון יאַריד:
פויזנער פאַליאַקן, צי לאַמזשער
אַדער אַ וואַרשעווער ייד.

ברענגען אַהער צו פאַרקויפן
פונעם קאַלכאַו „טרודאַדני“:
ווייץ און „פּשענאַ“, צי „אַטכאַדן“ —
פּרוכט פון דער פּראַצע און מי.

טרעפט אויך, חוץ כשרער פּראַצע,
מאַכט ווער אַ „לינקן“ געשעפט:
ס'האַט זיך צו אים אינעם וואַגן
אַן איבעריק זעקל באַהעפט ...

„דאַרף מען דאָך לעבן“ — ער טענהט —
„מ'דאַרף דאָך אַ מלבוש און שיך.
„וואַליקעס, העמד און פּופּקע. —
„ס'פּליקט אין קאַלכאַו זיך אַלץ גיך“.

זעען זיך אַלע „ראַדאַקעס“
פּרעגט מען זיך: „ווען זשע, אַך ווען?
„ווען זשע אַ סוף געמט צום גלות?
„ווען זשע די היים וועט מען זען?“ ...

דאָך אַלע „געלייטערט“ געוואָרן
אויף קאַטאַרגע וווּ אין עק וועלט ...
אין יאָך דאַרט אַזוי פּיל געפּאַלן
אין אַזיקע שנייען און קעלט — — —

„שיקאַרסקיס אַמגעסטיע“ דערמאַנט מען,
זיי אַלע דערמאַנען דעם נס.
די קאַטאַרגע דאַרט אין די טינגעס
געמאַכט וואַלט פון יעדן אַ מת ...

פּרעגט מען זיך אויף דער „פּלאַצוווקאַ“ —
ס'ליגן מלבושים פאַר זיי:

קריגט מען דארט גרינע קאסטיומען —
אלע איין גרינע אַרמיי...

קורצע מונדירלעך און שמאַלע —
ענגלאַנדס געשאַנק און געשמאַק.
זעט מען אַ „גרינעם“ שפּאַצירן,
ווייס מען שוין: „עטאַ פּאַליאַק!“...

ווערט מען געווויר, אַז נישט איינער
האַט שוין אַ ווייב אין קאַלכאַז.
(נעבעך, קאַלכאַזישע ווייבער:
ס'ווערט דאָך אַ פּאַליאַק אַ האַז...).

דרייען זיך אויך אויפן באַזאַר
היגע „פּאַליאַקן“ לרוב:
פּאַליע מיט „שמאַכטעס“ פּאַרהאַנגען,
ליובע — מיט בלוזעס און שטאַף.

בייניש דער לאַדזשער מיט שטיוול, —
הענגען אויף אַקסל בני אים.
חנה פון קאַליש דרייט אום זיך
מיט אַ קאַלירטן קילים.

מאַקסל פון זאַמאַשטש, ער שמאַיעט. —
ביטער, ער האַט הינט אַ קראַך:
אַנגעקויפט האַט ער „גרוינסקי“ —
שמעקט עס נישט קיין שום קאַזאַך...

„שמואליק מלמד“ איז אויך דאָ —
קרוע ובלוע און דאַר!
שומר געווען שוין און פּאַסטעך;
איצט לעבט ער נאָר פון באַזאַר.

טראַגט ער אַרום זיך מיט הערינג,
וויל עס פּאַרטוישן אויף ברויט.
טאַפט מען די „ריבאַ“ — פּאַרדאַרט שוין,
שטייען שוין אָפּ פון דער הויט.

„גרוזטיקעס“ פון עלעוואטאר —
יונגען געזונט און צעבליט! —
כאָפּן אויך זונטיק אַ מסחר
אויף אַק-בולאַקער יאַריד:

גדליה פון באלוט פאַרשאַכערט
היוון פון בעטערן מין:
זרח פאַרקויפט האַלבע זוילן
און אַן „אַטרעז“ קרעפֿדע־שין.

זעליק דער שאַפער איז אויך דאָ —
טראַגט ער אַן אוצר אין טאַש:
עכטע „מאַסקאַווסקאַ“ פאַרחתמעט!
ס'פעלט נישט קיין בעלן אויף ייִש.

דרייען זיך אום די „ראַדאַקעס“
אינעם גערויש פון יאַריד:
פּויוזנער פּאַליאַקן, צי לאַמזשער
אַדער אַ וואַרשעווער ייד.

*

קומען פון מאַרק די „כאַזיקעס“,
נעמט מען צום אויוון זיך דאָן:
קאַכט מען אַ „שטשי“, „פּילימענעס“
(אויב נאָר אויך פלייש איז פאַראַן).

קאַכט מען אויף „פּערוואַיע“ תמיד
לאַנגן „לאַפּשאַ“, צי „פּשענאַ“,
און אַ „וויטאַראַיע“ פון בלינעס
אין אַ דערהויבענער שעה.

קומט אַן דער אַוונט דער לאַנגער,
מ'צינדט די „קאַפּטילקע“ דאָן אַן:
קלייבט מען זיך ביי דער „גאַלאַנקע“,
נעמט מען זיך עפעס וואָס טאָן.

שטיל איז אין כאַטע און וואַרעם.
ס'וואַיעט אין קוימען דער ווינט.
ס'טרוימט הינטער גלאַז אינעם ווינקל
היליקע מאַמע און קינד.

ליזע שפינט ראַש אויפן רעדל,
שורא שטריקט זאָקן פון וואָל.
רעדט מען פון פראַנט און פון מאַנען,
רעדט מען פון גוטן אַמאָל ...
רעדט מען פון צייטן פון גוטע,
ווייץ איז געשטאַנען אין זעק;
גענדו, און חזירים, און שעפּסן,
וויסברויט, און צוקער, און שפּעק.

מילך פלעגט מען טרינקען ווי וואַסער —
ווער האָט די „סטאַנציע“ געקענט?
קליידער און שיד פלעגט מען ברענגען
אזש פונעם ווייטן טאַשקענט.

אַרענבורג האָט נישט פאַרמאָגט דאָך
קיין מאָל קיין פאַסיקן שטאַף.
רעדט מען אזוי גאַנצע שעהען,
רעדט מען אזוי אָן אַ סוף.

זיפצט מען אויף צרות, אויף דלות,
פינצטערער דלות אָן ברעג.
לאַטעס אויף לאַטעס, אַלץ פליקט זיך.
לאַטעסט נאָר גאַנצענע טעג.

קינדערלעך דרײַ, אַבער שיכלעך
איז נאָר פאַראַן קוים איין פאַר ...
גאַט! ווען קען עקן דער קריג זיך?
ס'ציט זיך אַ יאָר נאָך אַ יאָר!

רעכנט מען אויס ווער געפאַלן,
ווער אָן אַ שפור זינט אַ יאָר.

רעדט מען, אז וואָליאַ און גרוניאַ
האַבן שוין אַנדערע גאָר.

רעדט מען, אז זאָיאַ דעם מילנערס
(ווינט נעבן אונדז טאַקע נאָנט)
טראַגט שוין פון עמעצן אַנדערש...
(ס'לעבט נאָך איר מאַן אויפן פראַנט).

רעדט מען אזוי אויף „גאַלאַנקע“
קלעפן די אויגן זיך צו.
קומט-אַן דער קאַלטער באַגינען.
צייט שוין צו מעלקן די קו.

*

קומט-אַן דער פּרילינג — מיט רידלען
גיט מען אין סטעפּ דאָן אַוועק.
מ'גרייט די „באַכטשאַ“ צו און גאַרטן.
פראַצע אויף גאַנצענע טעג.

שפעטער די „גאַלדענע“ אַרבעט:
מ'נעמט זיך צו מאַכן „קיויאַק“.
הייצן מען מוז דאָך. דער ווינטער
לאַנג איז דאָך אין אַק-בולאַק.

*

זומערס מיט גליענדע זאַמדן.
ס'אַטעמען סטעפעס מיט היץ.
שמאַכטן נאָך וואַלקנס און רעגן.
גאַרן נאָך דונער און בליץ.

ליגן „כאַזניקעס“ אין גאַרטן
האַרט ביי דעם קלאַרן אילעק.
גיסט מען מיט עמערס אויף בייטן.
גיסט מען דאָרט גאַנצענע טעג.

זעט מען דאָרט רוסישע ווינטער,
זעט מען קאַזאַקעס מיט צעפּ.

קלינגען אין חלל ניגונים,
זינגט דער צעווארעמטער סטעפ.

אוגערקעס ריפן, קארטאפּל.
ריפּט די „באַכטשאַ“ אויך לסוף.
וויזן זיך קאווענעס, דיניעס —
גאַנצענע קופּעס לרוב.

אַלץ האָט דערוואַרט די „באַכטשאַ“ דאָך,
אַלץ האָט געגאַרט די מינוט, —
שעכט מען די בייכיקע פירות,
זאפטיקע, רויטע ווי בלוט.

פול אונטער בעטן די פירות,
פול איז אַ איטלעכע שטוב.
דאַרפן „כאַזניקעס“ נישט הייצן,
שפאַרט מען אַינן קאַכן אַ זופ.

ברויט מיט „קאוון“ — ס'איז אַ מאכל!
זופּט מען מיט דורשט און מען קניט.
קניט מען אין כאַטעס, אין סטעפעס.
ס'איז איצט די גאַלדענע צייט.

גיט מען צו שכנים אויף כיבוד,
רויטלט זיך טיש אומעטום:
דיניעס — צעפאַלמעסטע בייכער,
קוויקן די געסט זיך אַרום.

ליזע איז גאַסט הינט בני זאָיאַן,
מאַרגן וועט זיין עס פאַרקערט.
ווערן אַזוי די „קאוונעס“
ביסלעכווייז אַלע פאַרצערט.

*

זומער-פאַרנאַכטן פאַרבענקטע.
קומען די מענטשן צום באַן.

פול בני דער „סטאנציע“. עס ווימלט.
ווער איז דען דא נישט פאראן?

יוגנט שפאצירט אק-בולאקער.
מידלעך געזונטע און פריש.
קומט-אן דער צוג דער טאשקענטער,
קויפט מען אן עפל, קיש-מיש.

כאפט מען א מסחר, ווער ס'קען נאר:
העמדער, פופניקעס, צי שיד.
ס'גייען-אראפ פאסאזשירן
טאן א פארקויף אין דער גיך...

נישטערן ברוינע קאזאכקעס,
זוכן און מורמלען: „טשני באר?“
קויפט מען, פארקויפט מען אין טומל,
כאפט מען אריין אין געשפאר.

מסחרט מען אלי, וואס עס לאזט זיך:
לעדער, און גארן, און זיף.
קויפט מען, פארקויפט מען בשתיקה:
(ס'ווילט זיך נישט ווערן דאך טריף...)

— שנעלער! פראשו... א סיגנאל באלד.
— „דיעלאם!... א העלפט איז אויך פנין“...
— צייל זשע... —

און מסחר געמאכט איז,
פארער אין צוג שפרינגט אריין.

*

זומער-פארנאכטן פארשטויבטע.
ס'קומען פון סטעפ אן די קי.
יוסטע, באלאדן מיט אינטערס,
זאטע, געפאשעט פון פרי.

קומען אין טונקעלע שטאלן,
כאפן א דרימל אין זיי, —

ביזן צעגרויטן באגינען,
אזש ביזן הענערשן קריי.

זיצן „כאזניקעס“ אויף קלעצלעך,
מעלקן אין עמערס אַרבינן.
טראַגן די מילך אויפן באַזאַר —
וועט אַ פּופּיקע אויך זיין.

*

אַונטן זומערדיק־העלע.
ס'שווימט די לבנה אין בלוי.
בלויקייט אויף גאַסן און סטעפעס.
ציט עס און ס'בענקט זיך אַזוי.

ציט עס צום „סאַדיק“, לעם „סטאַנציע“,
שפּילט דאַרטן אַ פּאַטעפּאַן:
אַלטע, פאַרקלונגענע טאַנגאַס,
ענגלישער וואַלס און באַסטאַן.

ציען די בענקענדע קלאַנגען,
ציט די פאַרבענקטע מוזיק —
פונקט ווי פאַרלוירענע פּריידן,
פונקט ווי פאַרלוירענעס גליק...

פול איז מיט יוגנט דער „סאַדיק“,
אַלע דאָ היימיש, באַקאַנט.
טאַנצן דאָ מיידלעך מיט מיידלעך:
בחורים לאַנג אויפן פּראַנט.

ס'קומען דאָ נאַר אינוואַלידן,
אַדער „פּאַצאַנעס“ — צו קליין...
טאַנצן נאַר מיידלעך מיט מיידלעך,
מיידלעך צעבליטע און שיין.

זיצן אויך פאַרלעך אין טונקל,
וועבט זיך אַ צערטלעך גערייד.

וועקן זיך הערצער, נשמות,
וועקט זיך אַ קוואַליקע פרייד.

שווימט די לבנה פון אויבן,
שמייכלט זי שטום און געהיים.
שפעט ווערט. מוזיק ווערט אַנטשוויגן.
צניט איז צו גיין שוין אַהיים.

*

קומט מען אויך אָפט צו דער „סטאַנציע“,
ווימלט עס פון מיליטער.
ס'שטייען דאָ וויאַרסטיקע צוגן,
לאַנגע, באַלאַדענע שווער.

ריזיקע, שווערע האַרמאַטן,
סטאַרטשען די העלדזער פון שטאַל.
פליגל פון אַעראַפּלאַנען,
קאַסטנס מיט קוילן אָן צאַל.

גרוי-גרינע טאַנקן מיט לופעס,
גליַנך ווי צום אַנגריף שוין גרייט.
רניסט זיך פון ליפּן אַ ברכה:
„טראַגט פאַר תּלינים דעם טויט“ — — —

פולע, געפאַקטע „טעפּליושקעס“,
פּנימער — פאַרבן אַ סך:
רוס, און קירגיז, און טורקמענער,
ייד, און אוזבעק, און קאַזאַך.

פלעכטן זיך שפּראַכן אין שפּראַכן,
פלעכט זיך אַ ליד אין אַ ליד...
„אַלץ פאַרן פּראַנט!“ — „פאַר נצחון!“ —
„ס'טאָר נישט דאָס לאַנד ווערן מיד!“ — — —

ציען זיך די עשעלאַנען,
גייען טאַג-אַינן און טאַג-אויס.

ציען אהיג צו די פראנטן,
דארט צום מלחמה-געברוין.

זעט מען אויך אפט בני דער "סטאנציע"
א סאניטאר-צוג פון פראנט:
קאליקעס, קאליקעס יונגע.
מענטשן פון ווייט און פון נאנט.

ס'בלאנקען די ווייסע באנדאזשן,
ריידן פון גרויל און פון שרעק,
פרעגט מען זיך נאך אויף די אלע,
וועלכע פון דאנען אוועק.

גלאנצן בני ווייבער די אויגן,
ווישט מען בגנבה א טרער.
— גאטעניו, וועט נאך באשערט זיין
מזנעם צו קומען אהער? — — —

*

שיטערער ווערן די מאנסלייט —
ס'רופט זיי אפט דער "וואיענקאם".
בלויבט אויף באזאר און אויף "סטאנציע"
ווער נאר ס'איז בלינד אדער לאם.

אויך אין קאלכאזן קנאפ מאנסלייט:
אלץ איז אוועק אין ארמיי.
אקערן ווייבער און זייען.
איטלעכע ארבעט פאר צוויי.

טרייבן זיי בריהש די אקסן:
— הינדא, צעבע! הינדא, צאפ!
שלעפן די אקסן געדולדיק,
שאקלען מיט אקסישן קאפ.

יאגן גאלאפ זיך אויף פערדלעך
קליינע "פאצאנעס" אין פעלד.

אַרבעטן גלייך מיט די מאַמעס.
קערן שוין איבער אַ וועלט :

אַקערן, בראַנעווען אויך שוין,
רודערן בני דעם קאַמביין.
פאַרען זיך בני די „אַמיאַטן“
אַזש ביז די זון נעמט פאַרגיין.

זעט מען אויך ווייבער, „פאַצאַנעס“
אינעם טראַספּאַרט-קאַראַוואַן :
פירן „בעסטאַרקעס“ מיט תבואות
צום עלעוואַטאָר ביים באַן.

איז אויך אויף אונדזערע „גרינע“
שפּעטער געקומען די ריי :
ווער אין „סטראַי-באַט“ איז געגאַנגען,
ווער אין קאַסציושקאַ-אַרמי.

ווער צו זאַוואַדן צו אַרסקער,
שמידן געווער דאָרט פון שטאַל :
ווער קיין דיִוואַוואַ עס לאַזט זיך —
ביז עס געשעט מיט אַ מאַל :

דאָרט פון די וועלדער ריאַזאַנער
ציען פּאַליאַקן אין שלאַכט —
קעגן דעם שונא פון פעלקער,
קעגן דער פינצטערער מאַכט...

ציען בני זעט פון די העלדן —
העלדן באַשטערנטע רויט ;

שננידן דורך בערג און דורך טיכן,
שננידן דורך בראַנד און דורך טויט...

ס'וואַרט דאָך אויף אויסלייזונג וואַרשע,
ס'וואַרטן דאָך קראַקע, לובלין...
ווערן דערוואַרגן די שלאַנג מוז
דוקא בני זיך אין בערלין! — —

צײַען אַהין אויכעט ייִדן —
ס׳ברענט די נקמה אין זיי!
ס׳רופן פון געטאָס די ברידער,
ס׳טראַגט זיך פון ווינט דאָס געשריי...

טרעפט מען שוין זעלטן אַ „גרינעם“
אויף די באַזאַרן אַצינד.
זעט מען נאָר זקנים און ווייבער,
נאָר אינוואַליד אַדער קינד...
*

צווישן אוראַלישע סטעפעס,
דאָרט, וווּ עס פליסט דער אילעק —
ליגט ברייט צעוואַרפן אַ ייִשוב,
ליגט זיך צעשפרייט אינעם העק.

איך האָב דאָרט אויך אינעם ייִשוב
זומערס און ווינטערס פאַרבראַכט.
ס׳האַבן די פינצטערע יאָרן
מיך דאָרט אין וואַגלען געבראַכט.

כ׳האַב דאָרט געטרונקען דעם אומעט,
כ׳האַב דאָרט געטרונקען דעם צער.
פלעג דאָרטן אויך גיין צו „סטאַנציע“,
פלעג דאָרטן אויך גיין צום באַזאַר.

פלעג דאָרטן אָפּנעמען גרוסן,
פינצטערע גרוסן און שוואַרץ.
ס׳ווערט וווּ געשאַכטן מנין אומה,
ס׳ווערט וווּ געקוילעט מנין האַרץ...

פלעג דאָרטן אָפּנעמען גרוסן,
גרוסן פון חרובער היים.
איז דאָרט געוואַקסן מנין טרויער
אין די קיביטקעס פון ליים.

כ'האָב אויך פאַרבראַכט אין קאַלכאַזן,
ווינט פון ראַיאָן אַדער נאַנט.

וואָכן, חדשים אין סטעפעס — —
ברויט פאַרן פראַנט! פאַרן פראַנט!

כ'האָב דאָרט געסקירדעוועט תבואה,
בין אויך געווען „וואַדאַוואַז“.

נעכט אויף פאַדלאַגעס געחלומט,
אַדער אויף שטרוי צי אויף גראַז.

כ'האָב שוין געקענט גוט די אַקסן,
זייערע אַקסישע טריט.

„צאַפּ!“ און „צעבע!“ — זייער לשון.
זון האָט געשרפהט, געגליט.

כ'האָב אויך, אַזוי ווי אין כנען
אונדזערע אַבות אַמאַל,

רינדער געפאַשעט אין סטעפעס,
צווישן די „באַלקעס“, אין טאַל.

כ'קוק צו די גרויע מדבריות,

ס'זוכט וואָס אין סטעפעס דער בליק.

האַט מיך צו גרייז־גרויע דורות

גורל פאַרוואַרפן צוריק? — — —

גרויע באַגינענס און קאַלטע.

זון גליט ביי טאַג און זי ברענט.

כ'קוק לאַנג צו מערב, צו מערב —

דוכט זיך, עס שטרעקן זיך הענט...

הענט פון פאַרפּיניקטע מאַמעס

גרייכן פון מערבשער זינט.

פּיניקן אַפענע הימלען,

פּיניקט פאַרשלייערטע ווינט...

יאָגט מיך צוריק צו דעם יישוב,

צו די קיביטקעס פון ליים.

יאגט מיך דער עלנט און פּיניקט
ווייט פון דער היים, פון דער היים — — —

*

פלעגט נישט איין מאל מיין „כאַזנקע“
ריידן צו מיר מיט אַ טרייסט:
— „האַסט דאָך נישט קיינעם ... דער „גערמאַן“ ...
„כ'דאַרף דיר נישט זאַגן ... דו ווייסט ...

„נעם זשע אַ ווייב דיר אַ היגע.
„ווייבער פאַראַן דאָך דאָ פּיל.
„ווייבער ... „זעמליאַנקעס“ ... בהמות ...
„בלויב דאָ ... לעב רוזק און שטיל ...

„צוהעלפן וועסטו דיין ווייבל,
„אויפראַמען וועסטו איר דעם שטאַל ...
„מילך פון דער קו, היינט „פּיראַגעס“!
„ממש אַן אייביקער באַל! ...

„וועסטו נישט דאַרפן מער זאַרגן,
„וואַשן אַליין זיך אַ העמד ...
„ביטער די דאָליע פון מאַנסביל
„לעבן אַליין אין דער דער פרעמד ...

„קעכלען וועט זי דיך און האַלדזן,
„ברענגען וועט זי דיר אַ קינד ...
„כ'לעבן, וואָס דאַרפסטו זיך מוטשען?
„כ'לעבן, עס איז גאַר אַ זינד“ ...

אַט אַזוי פּלעגט זי מיר ריידן.
איך פּלעג נאָר שווינגן פאַרטראַכט.
פּלעג איך מיט אַפּענע אויגן
ליגן אין סופּלאַזער נאַכט.

פּלעגן זיך וועבן מחשבות.
קומען פּלעגט זעלטן דער שלאָף:

וואָס זשע וועט טאַקע דאָ ווערן?
וואָס זשע קען זיין דאָ דער סוף? ...

ס'זינען דאָך אַלע געקוילעט,
חרוב דיין לעבן, דיין וועלט ...
וועל איך נאָך ווידער ווו קענען
אויפשטעלן זיך אַ געצעלט?

אפשר גערעכט מיין „כאַזנקע“? ... —
לאַך איך מיר ביטער, מיט גאַל. —
אפשר אַ „תכלית“? ... אַ וויבבל? ...
מיט אַ בהמה אין שטאַל?

מאַכן „קיויאַק“ איר און טראַגן
וואַסער אַ דריי מאָל אין טאַג?
ס'לעבן איז סני ווי פאַרפאַלן,
סני ווי סני הפקר, אַ פלאַג.

אויך דאָ קען מען עקן די יאַרן ...
(ווער זשע קען וויסן די צייט?)
אויך אַ בית-עולם אין סטעפּ דאָ
הינטערן יישוב, נישט ווייט.

ליגט מען דאָ — ווער אונטער צלמים,
ווער אונטער שטערן-עמבלעם.
פעלן מצבות? „פה נטמנ'ס“?
מילא, איז ליגט מען אָן דעם.

אני, עס וועט קיין מאָל נישט קומען
קיינער צום בערגל אַהער? ...
מילא, אויך דאַרטן נישטאַ שוין
קיינער, קיין גואל, קיין טרער — — —

מילא, איז אויס מיט די ביכער,
אויס מיט די לידער און — שלום!
ווינטער אין גרויער פופטיקע,
וואַרעמען וואַליק אויף פוס.

מילא, צי האבן דען ביכער
עפעס געהאלפן דער וועלט?
שעכט מען דאך גאנצע מיליאנען,
ווי נאָר דעם טיטול געפעלט! — — —

פלעג איך בני נאכט אזוי טראַכטן
אין דער קיביטקע פון ליים.
פלעג איך נאָר ווערן אנדרימלט,
קומען פלעגט חרובע היים.

פלעג איך פרי אויפשטיין אַ בלאַסער,
בלאָנקען אין געסלעך, צו באַן.
ווידער — באַנדאַזשן, באַנדאַזשן!
גאָט! איז אַ וועלט נאָך פאַראַן? ...

*

איז דאָ פאַראַן איין קיביטקע,
שטייט אָן אַ זינט, אויף אַ ראַג.
(כ'זע זי נאָך איצט פאַר די אויגן
נישט נאָר אין טרוים, אויך בני טאַג).

ס'איז אַ קיביטקע אַ ווינטע,
ענלעך צו אַלע, פון ליים.
זיך איך דאַרט אַוונטן גאַנצע,
מיין איך: איך בין אין דער היים.

ס'ווינט דאַרט אַ יונגע „פּאַליאַטשקע“
בני אַ „כאַזיקע“ אַליין.
גאַסטפּרינדלעך איז זי און ליבלעך,
קום איך דאַרט אַפּטער צוגיין.

זויבער דאָס קליינטשיקע שטיבל,
ס'בלאַנקען פון וויסקייט די ווענט.
ס'ווייעט מיט היימישקייט ליבער,
ס'בלאַנקען אויך וויבלעכע הענט ...

ס'רויטלט דער טיי זיך אין גלעזער —
(דווקא אין גלעזער, אויף טיש) —
אויב נישט קיין צוקער — אוריוק דאן,
אָדער טאַשקענטער קיש-מיש.

טראַגט זי פון היים נאָך אַ קליידל —
האַט עס נאָך פרישקייט פאַרהיט.
בליצט פון איר רינג נאָך אַ שטיינדל,
פלעמלט מיט בענקעניש גליט.

רעדט מען, דערמאָנט מען, דערציילט מען...
רעדט מען פון מענטשן און שטעט.
רעדט מען פון דאַרטן, פון דאַרטן,
רעדט מען, דערמאָנט מען ביז שפעט...

רעדט זי, דערמאָנט זי איר יחוס,
מאַלט אַזוי בילדלעך אַלץ אויס.
זע איך איר טאַטן, איר מאַמען,
זע איך ביים וויסל איר הויז.

ברידער און שוועסטער — סטודענטן,
לוסטיק גערייד און געזאַנג.
בעלער, „וויצעטשאַרקעס“, פאַרוויילונג.
אַלץ שוין פאַרשווונדענער קלאַנג!

זע איך די רחבות-חדרים.
שווערע קאַטאַרן ביי טיר.
פענצטער אין נעץ פון גאַרדינען.
כ'זע זי פאַר נאַכט ביים קלאַוויר.

ס'בלאַנדזשעט איר האַנט אויף קלאַווישן,
בלאַנדזשעט פאַרחלומט און צאַרט.
פול דער אַרום מיט גאַקטיוון,
פול מיט שאַפען און מאַצאַרט — — —

ס'לעמפעלע וואַרפט טריבע שאַטנס,
שטייט אויף אַ וועלט, יענע זייט...

טויזנטער מזלן צעשיידן,
פראַנטן צעשיידן און צינט...

בענקעניש וויפל אין אויגן,
בענקעניש וויפל אין קול —
ווען זי דערמאָנט יענע צינטן,
ווען זי דערמאָנט דעם אַמאָל...

כ'זע זי אין רויש פון קאָפּען,
כ'זע זיך צעווישן מוזיק.
כ'זע זי אין טאָנגאַס, אין וואַלסן,
כ'זע איר פאַרשיכורטן בליק...

אַפּגעמעקט ווערט יעדע גרענעץ
צווישן אַמאָל און דעם היינט —
דוכט זיך : מיר זינען דאָך נאַנטע,
מערער נאָך, מערער ווי פּריינד...

כ'קען זי נישט נאָר דורכן צופאַל,
נישט נאָר פון וואַנדערער־וועג.
כ'קען זי פון לאַנג שוין, פון לאַנג שוין,
כ'קען זי פון גליקלעכע טעג — — —

קום איך צוגיין יעדן אָונט,
קום איך צוגיין יעדן טאָג.
קום איך צוגיין אין קיביטקע
דאַרטן אין געסל בנים ראָג.

גריס איך : — „גוט נ'אָונט דיר, וואַרשע!“
גריס איך : — „גוט נ'אָונט דיר, היים!“
„ס'ציט מיך דיין ווינסע קיביטקע,
„ס'ציט דיין קיביטקע פון ליים“...

שמיכלט זי צאַרט און צופרידן:
„גלייבסטו, נישט אַלץ איז שוין אויס?“...

כ'קוק אויף איר שמייכל פארשיכורט,
ס'גלוסט זיך נישט זען דעם פארויס...

ס'גלוסט זיך פארגעסן, פארגעסן...
קען עס געמאלט זיין נאך דא...
כ'ווייס נישט, צי דויערט עס אייביק,
אדער א שעה בלויז א שעה.

גוט אונטער טונקעלע בליקן,
וונטבלעכע הענט אזוי צארט.
זי אויך — זי קען זיך פארגעסן,
זי אויך — זי האט מיך דערווארט.

זי אויך — זי קען זיך פארגעסן...
רעדט זי נישט קיין מאל פון מאן...
טויזנטער מנין צעשיידן,
ס'איז נאך דער ווינט דא פאראן.

ס'איז נאך א הינט אונדז פארבליבן —
בלוטיק און פול מיט קאשמאר...
שווער פאר נשמה דער וויי איז,
שווער פאר א הארץ איז דער צער!

ס'וועט דער אמאל דאך שוין סיי ווי
קיין מאל נישט קומען צוריק — —
איז דאך אויך גוט כאטש א רגע,
גוט אויך א רמז פון גליק — —

ס'גיט אויך דאס פלעמל פון לעמפל
בלויז אונדז א רמז פון ליכט.
ס'ליכט מיר אראפ נאך דער שמייכל
פון איר פארחלומט געזיכט.

דוכט: אויף אן אינדזעלע בין איך.
חרוב מנין שיף און צעשטערט.
כ'ווייס נישט, צי וועל איך נאך קומען,
טרעפן אמאל צו מנין ערד — —

איז עס דאך גוט, וואָס געפונען
האָב איך אויך זי נעבן מיר.
ליכטער דעם עלנט צו טראַגן,
גרינגער דער וויי נעבן איר.

*

ווער איך ביי טאָג אויך פאַרבטן
דאָרט אין קיביטקע צו איר.
פראַווען מיר מאַלצייטן ביידע
בני אַ פאַרשלאַסענער טיר.

שניבלעך, פאַרקאוועט אין קווייטן,
גרייכן ביז פעסטונג פון שניי.
קוים נאָר אַ זונשטראַל פון הימל
קען זיך אַ שפּיל טאָן אין זיי.

ווינטלען אויף טיש זיך די טעלער,
ווינטלט זיך כמו „פאַרצעלאַן“.
גאַפל, און מעסער, און לעפל
זינען בני איר אויך פאַראַן.

פראַווען מיר ביידע דעם מאַלצייט,
ממש אַ יום־טובדיק טיש —
כאַטש גאָר אַן ווייזן און אַן חלה,
כאַטש גאָר אַן לאַקשן, אַן פיש.

ס'שמעקט דער „פשענאַ“, ווי, להבדיל,
יוד פון אַ סדר בני נאַכט.
און די „וואַראַיע“ — קאַטלעטן! —
היימיש, מיט פעפער געמאַכט.

קומט אויך צום סוף נאָך אַ „טרעטיע“ —
קיכעלעך ווינטע מיט טיי.
ווייעט מיט ווינטע קאַפעען,
שמעקט עס מיט היים מיר פון זיי.

ציט זיך דער מאַלצינט און ציט זיך.
קומט אָן דער דעמער, די נאַכט.
רעדט מען, דערמאָנט מען, דערציילט מען
וואָס נאָר מען טרוימט און מען טראַכט ...

*

לאַנג איז די נאַכט אין „סבערקאָסע“
(כ'בין דאָרטן „שומר“ געווען ...) —
זיך איך בנבם הילכער פון ראַדיאָ,
ברען איך — ס'איז סוף-סוף געשען:

ס'האַבן מיט מזל געעפנט
די אַל?ירטע דעם פראַנט!
ס'האַט דער לאַ-מאַנש זי צעצונדן,
שיפן פון וויינט און פון נאַנט.

ס'האַט זיך דער ווינטער צעפלאַקערט,
ס'ברענט די פאַרשאַלטענע ערד.
ווערן די חיהשע נעסטן
אין דער נקמה צעשטערט ...

קומען די טעג פון נקמה,
זיג ברענגט אַ יעטוועדע שעה.
ס'בלויבט נאָר דאָס האַרץ אָן נחמה:
היים איז דאָך סײַ ווי נישטאָ ...

פוסט אין די שטעט די באַפרייטע,
פוסטע פון חורבן און רויב.
יידן אַוועק אין די אויוונס,
געטאָס אין אַש און אין שטויב ...

ס'איז שוין באַפרייט אויך מײַן וואַרשע,
כ'ווייס שוין דעם טרוי'ריקן סוד ...
ס'וואַרטן דאָרט חורבות, נאָר חורבות,
ס'העלפט שוין קיין טיטול, קיין גאַט ...

ווייס איך שוין זיכער, אז קיינער
איז נישט פאראן שוין אצינד :
הארציקע מאמע און שוועסטער,
פרוי און דאס איינציקע קינד ...

גלייך מיט די אלע מיליאנען
זינגען זיי אויכעט אוועק — —
ווער האט געזען די עינויים?
ווער האט געזען זייער שרעק?

ווער האט געהערט זייער קללה?
ווער האט געזען לעצטן גאנג?
הימל איז טויב און פארשטיינערט,
טויב און פארשטיינערט פון לאנג ...

*

ציט אונדז א מאל אין די סטעפעס,
הינטערן ישוב, אין שניי.
טעלעגראף-סלופעס זיך ציען,
ציען זיך גלייך אין א ריי.

ציען זיך ווייט, ווייט אויף מערב —
דארטן, ווו ס'איז אונדזער היים ...
ס'מורמלען די דראטן און רוישן,
מורמלען און רוישן געהיים.

ס'רוישן, ס'דערציילן די דראטן
טרויריקע מעשיות א סך.
קלאר אין דער שטילקייט פון סטעפעס
ווערט זייער מורמלענדע שפראך.

„... דוכט, אז דאס שרייבט מען פון דארטן,
„ס'רייסט זיך פון ווייט א געוויין ...
„דארטן, פון געטאס, פון געטאס
„קולות פון גרויס און פון קליין“ ...

טריב איר געזיכט, אירע אויגן,
ס'גלאַנצט שטום אַ בריענדע טרער:
— „דאַרטן ... מנן מאַמע ... מנן מאַמע ...
כ'הער איר געוויין ... אַט איך הער“ ...

ווילט זיך מיר פליגל באַקומען,
פליען אַהין וואַלט איך גלייך —
דאַרט, וווּ פון בלוט און פון טרערן
גיסט זיך, אוי גיסט זיך אַ טיך — —

ס'רוישן, ס'דערציילן די דראַטן.
ס'קוקן די סטעפעס פאַרשטיינט.
טריב איר געזיכט, אירע אויגן.
האַט זי פון צער זיך צעוויינט.

האַב איך פאַר איר נישט קיין טרייסט־וואַרט,
כ'האַב נאָר אין האַרצן אַ קעלט.
איז דאָך אַ פאַלק אויסגעקוילעט
אַפן, ביים שיין פון אַ וועלט!

שטומען די שנייען די קאַלטע,
הימל קוקט שווינגנדיק צו.
— „כ'בין אַזוי עלנט, פאַריתומט,
פונקט ווי פאַריתומט ביסטו“ ...

שפּרייזן מיר שטיל און פאַרשלאַסן,
טוילען זיך עלנט אין גאַנג.
אַט דער בית־עולם, פאַרווייעט,
ליגט אַזוי שטום, אַזוי באַנג.

סטעפּיש אויך דאָ אויף בית־עולם.
וויסט, נישט קיין ביימל, קיין קוסט.
בלויז די שטאַכעטן פון פאַרקאַן.
שטילקייט און עלנטקייט. פוסט!

סטאַרטשען די צלמים און שטערנס.
האַלבע לבנהס לעם זיי.

ציען זיך קראען אין לופטן,

ציט זיך אַ ריי נאך אַ ריי.

טראַכט זיך, און דאַרטן קיין קברים

קיינעם נישט, קיינעם באַשערט...

הימל געוואָרן פאַרשטיינערט.

גלייכגילטיק אויכעט די ערד...

*

ביז ס'איז געקומען אַ פּרילינג,

ס'האַט זיך דער הימל צעהעלט.

ס'קראַכן די ווענט די בערלינער,

ס'האַט זיך צעצונדן אַ וועלט!

ס'גייען אַרמייען פון מערב,

שניידן דורך טמאדיק לאַנד;

ציען זיך לאַוועס פון מזרח,

זייען נקמה און בראַנד...

וואַיען "קאטיושעס" און האַגלען,

שפּניען מיט פּולווער און בליץ...

פּריילעך געווען איז דער פּרילינג,

הערלעך געווען איז דער מיי...

ס'קראַכן די ווענט די בערלינער,

ס'האַט זיך צעצונגען אַ וועלט.

קליין ווי אַ וואַרעם געוואָרן

נעכטיקער בלוטיקער העלד — — —

ביז ס'איז געקומען אַ טאָג ווען,

ס'האַט זיך דער יישוב געוועקט.

ס'יובלען די הילכערס: "נצחון!"

ס'האַט זיך דער מבול געעקט!...

ס'ליגט שוין אין אייגענער נאַרע

בלוטיקע חיה דערשטיקט!...

קומען און טרייסטן די בשורות,
בשורות דורך עטער געשיקט.

קומען-אָן באַנען און ברענגען
זיין אַק-בולאַקער צוריק:
קוליעס אויף קוליעס, פראַטעזן! — —
(ווער ס'האַט געהאַט נאָר דאָס „גליק“...)

קומט מען טאַג-טעגלעך צו „סטאַנציע“,
וואַרט מען אויף באַנען פון וועלט...
איז דאָך נישט איינער געבליבן
ערגעץ פאַר קראַען אין פעלד — — —

*

בלאַנקען מיר איין מאָל אין ווינטקייט
בידע לענג-אויס פונעם פלאַנט.
ס'גלעט מיך איר בליק און מיט ליבשאַפט
שטראַמט פון איר צערטלעכער האַנט.

אַפענע ליגן די סטעפעס.
פריילינג — דאָך גרויקייט אַרום.
ס'גלעט נישט די בליקן קיין גרינקייט.
גרויער בוריאַן אומעטום.

ס'אַנלן זיך פריילעכע צוגן,
אַנלן אין שטעט, וואָס שוין פריי.
פאַרט מען צוריק צו די היימען,
אַנהייבן לעבן אויף ס'ניי.

גריסט מען מיט הענט פון די צוגן,
פאַכען מיר אויכעט צו זיי.
גוט, ווער אַ היים האַט נאָך ערגעץ,
קען מען נאָך שטילן דעם וויי.

זי — ס'איז איר היים וווּ געבליבן,
אויכעט איר מאַן און איר קינד.

וואָס זשע איז זי נאָך פאַרטרויערט?
כ'פיל אויך איר טרויער אַצינד.

„זעסט? ... וועסט אין גיכן אויך פאַרן ...
„האַסט דאָך נאָך וווּ אַן אַדרעס ...
„ווייניק אַזעלכע פאַראַנען.
„בענטש זשע דעם ווונדער, דעם נס“ ...

פאַלן אויף מיר אירע בליקן.
קוקן אויף מיר דורך אַ טרער:
— „קענסט נישט די שטיינער, וואָס דריקן.
ס'איז אַזוי שווער, אַזוי שווער ...

כ'זע ווי די וועלט ווערט געעפנט,
איטלעכן ציט צו זיין היים.
דאָך ... אויב דו ווילסט ... כ'וואָלט געבליבן
דאָרט אין קיביטקע פון ליים ...

כ'גלייב נישט, עס זאל נאָך אין לעבן
ערגעץ מיר גוט זיין ווי דאָ.
ס'שרעקט מיך די שעה פון צעשיידונג,
ס'שרעקט מיך די גרויזאַמע שעה“ ...

כ'טויליע מיך פעסט צו איר אַקסל,
וואַרעם איר הענטל און שמאַל.
ציען אין ווייטעניש צוגן,
רוישן די רעדער אויף שטאַל.

„כ'ווייס, אַז עס רעדט אין דיר ליבשאַפט.
„כ'בין דיר ווי דאַנקבאַר דערפאַר.
„האַסט מיר בני דיר אינעם ווינקל
„תמיד פאַרלייכטערט מנין צער.

„כ'קען אַבער גליק קיינעמס רויבן —
„עמעצער וואָרט דאָך אויף דיר!
„ס'וואָרטן די היימישע ווינקלען,
„ס'וואָרט דיך די היימישע טיר.

„איך ... איך וועל וואַנדערן ווייטער,
„כ׳ווייס נישט צו וועמען, צו וואָס ...
„אפשר נישט פול נאָך דער בעכער.
אפשר נישט פול נאָך די מאָס“ — — —

כליפּעט זי שטיל און פאַרשלאָסן,
לאַזט זי אַראָפּ שטום איר בליק,
רוקט זיך פון הימלען דער אַוונט,
גייען מיר שווינגיק צוריק.

בלאָנדזשען מיר ווי דורך אַ חלום,
קומען מיר אָן צו איר טיר.
פּינלעך די פרייד איז די לעצטע,
כ׳שפיר ווי אויך סם טריפט אין מיר ...
ס׳ווילט זיך פאַרהאַלטן די רגעס,
ס׳ווילט זיך פאַרהאַלטן די צייט ...
הערסט אין געדאַנק ווי די צוגן
רוישן און לויפן אין ווייט — — —

*

קומט אַ באַגינען אַ טריבער.
שטיינערנער „סטאַנציע“-פּעראָן.
הילכט שוין פון סטעפּ פונעם גרויען,
רעשיק אַ צוג קומט באַלד אָן.
כ׳העלף איר, דערלאָנג דאָס געפּעק איר,
קוש איר אָן ווערטער די האַנט.
קוקט זי אויף מיר אויך אָן ווערטער,
קוקט זי אויף מיר נאַכאַנאַנד.
לאַנגזאַם עס גליטשט זיך דער צוג אָפּ.
כ׳זע זי פון צווישן פיל קעפּ ...
כ׳האַב איר קיין בלומען געגעבן,
ס׳וואַקסן קיין בלומען אין סטעפּ.
כ׳האַב נאָר נשמה געשענקט איר.
כ׳ווייס, אַז דאָס פילט זי דאָך אויך.

ס'גריסט פון דער ווינטנס איר הענטל,
ס'גריסט פון דער ווינטנס דער רויך — — —

לאנג בין איד אלץ נאך געשטאנען
אויף דעם פּעראַן דאָרט אליין —
גלייך ווי אַ שטומע סטאַטוע,
ווי אַ סטאַטוע פון שטיין...

*

ביז ס'איז געקומען אַ טאָג ווען —
ס'טראַגט מיך, אויך מיך טראַגט אַ צוג.
טראַגט מיך — אויף מערב, אויף מערב,
דאָרטן אַריבער דעם בוג.

זיי מיר געזעגנט, מיין ישוב,
דאָרט, וווּ עס פליסט דער אילעק.
זייט מיר געזעגנט, איר סטעפעס,
מינע פאַראומערטע טעג!

זיי מיר געזעגנט, מיין אינדזל!
גוטע קיביטקע פון ליים...
כ'האַב אין דיין שאַטן געפונען
רמז פון פרייד און פון היים...

1947—1946, זש, 1947

פאַרטייטשונגען

בוריאן — ווילדגראַן.
קיביטקע — אַ ליים־הינדל.
עלעוואַטאָר — זאַמלפונקט פון די קאַלכאַז־תבואות, וווּ זיי ווערן מעכאַניש געווייעט און
גערייניקט.
בוריאן — שטורעמווינט.
בעסטאַרקע — תבואה־וואַגן, אין פאַרעם פון אַ קאַסטן.
בראַגא — אַזאַ מין קוואַס.
גאַריוטשניע — ברען־פליסיקייט פאַר די טראַקטאָרן און קאַמביינען.
אַכשאַ באַר (קאַזאַכיש) — געלט פאַראַן.

פאלא — טיישעלכל.
סאמאטיקא — היימיש-פארווייטע מאכאָרקע.
דאָס קאָזיאָנני — מלוכיש הויז.
ראַדאָס (פּויליש) — לאַנדסמאַן.
טרודאָני — אַרבעטטעג. אין דעם פּאַל: די פּאַרדינטע תּבואה פּאַר די אַרבעטטעג.
אַטכאָדי — אַפּפּאַל פּון תּבואות.
פּשענאַ — הירוש.
פּלאַצווּקאַ (פּויליש) — פּוילישער פּונקט.
נטאָ פּאַליאַק — דאָס איז אַ פּאַליאַק.
גרוזינסקי — אין דעם פּאַל: גרוזינישער טיי.
גרוזטישקי — טרעגער-אַרבעטער.
אַק-בולאַק — אַ ראַיאָן-שטאַט הינטער אַרענבורג (טשקאַלאַוו). הינטערן טינד אוראַל,
אויף דער שוועל פּון קאַואַכסטאַן.
אַטרעו — אַ קופּאַן שטאַף אויף אַ מלבוש.
מאַסקאַווסקאַיאַ — אין דעם פּאַל: מאַסקווער שנאַפּס.
כאַזיקאַ — באַלעבאַסטע.
טטיי — אַ באַרשטי.
פּילימעני — קרעפלעך.
פּערוואַיע — ערשט געריכט, שפּינד-פּאַרציע.
לאַפּשאַ — גרויסע לאַקשן.
וואַטאַרע — צווייט געריכט, שפּינד-פּאַרציע.
קאַפּטילקאַ — רויכערדיק לעמפל, אָן אַ גלעזל.
נאַלאַנקאַ — רוסישע הרובע, פּיעקעליק.
באַכטשאַ — פּאַרויפּעלד פּון קאַווענעס, דיניעס, קוקורווע, זונבמלומען אַאַז'וו.
קיזיאַק — היצמיטל אין מיטל-אַזיע, געמאַכט פּון בהמיש מיסט.
קיש'מיש — געטריקנטע ווינטרויבן.
פּופּיקאַ — וואַטענע מאַרינאַרקע.
טשי באַר? — איז פּאַראַן טיי?
פּראַשו — איך בעט, איך פּאַרלאַנג.
זיעלאַס — צו דער זאַך, אָן גוזמא.
טאַדיק — אַ גערטל, אַ סקווער.
פּאַצאַן — אַ יונגל, אַ יונגטלעכער.
טעפּליושקאַ — אַ פּראַכט-וואַגאַן מיט אַן אייוועלע.
וואַענקאַם — מיליטערישער קאַמיסאַר.
צעבע! — לינקס!
צעפּ! — רעכטס!
אַמיאַט — תּבואה-סטויג.
סטראַיאַט — סטראַיאַטאַליאַן, אַרבעט-באַטאַליאַן בעת דער מלחמה.
אַרסק — קריג-אינדוסטריע-צענטער אויף אַוראַל בעת דער מלחמה.

א מיידל פון אשוויענטשים

דו יונגער, גרויער מיידל-קאָפּ!
כ'הער שעהען לאַנג דיין שטים.
דערציילסט מיר אַלץ מגילת-פּינן,
מגילת-אשוויענטשים.

איך קוק אויף דיר: ווי קומסטו דאָ?
דו ביסט אַ גרויסער נס!
האַסט דאָך געקאַנט ווי אַלע דאָרט
פון לאַנג שוין זיין אַ מת...

ביסט רויק איצט. ביסט, דוכט זיך, קאַלט.
פון אויג נאָר שוידער בליצט.
איך קוק דיך אָן: ביסט ווידער שייך.
ס'איז ווידער פּרילינג איצט.

די ליפּן זאָגאַם אויסגעשמינקט,
די ברעמען-ליניעס דין.
דיין קלייד, די זאַקן, שייך, דיין גאַנג —
אין גאַנצן „על-פי דין“.

דערציילסטו לאַנג פון יענער וועלט,
דערציילסט מגילת-פּינן...
איך הער און הער און זאָג זיך שטיל:
„אַ שאַנד איז מענטש צו זיין!“...

לאַדזש, 1946

דיוואַס — אַ פּונקט אין ריאַזאַנער געגנט, וווּ ס'האַט זיך פאַרמירט די פּוילישע קאַס-
ציושקאַ-דיזיזיע.

וואַדאַוואַז — וואַסער-פּירער.

באַלקי — ראַוין.

אוריק — געטריקנטע אַבריקאַזן.

טרעטיע — דריט געריכטע שפּיז-פאַרציע.

סבעראַסטא — אַפּשפּאַרונג-קאַסע.

צו פוילן

געוודימעט די קדושים פון קיעלצער פאגראם.

פון וואָנען צו אונדז אַזאַ גאַליקע שנאה.

גענערט דאָ בײַ דיר אין דינן שויס ? —

צו אונדז, אַט די לעצטע פון גאַנצע מיליאָנען —

צו אונדז, וואָס געווען און שוין אויס ?

פון וואָנען פאַר אונדז איז דאָס מעסער דאָס בלאַנקע,

וואָס לוייערט אויף איטלעכן וועג ?

צי דאָס איז די טרייסט, וואָס מיר קענען געפינען

נאָך געטאָס, נאָך „גאַזיקע“ טעג ?

פון וואָנען צו אונדז אַזאַ שווימיקער צאָרן ?

פון וואָנען דער גיפט און דער האָס ?

צי ווייניק נאָך טרערן ? צי ווייניק נאָך קברים ?

וואָס וויל זי, די פינצטערע גאָס ? ...

אַ, פוילן ! שוין צו פיל די העלדן פון מעסער

פאַרמיסטיקן איצטער דינן לאַנד : —

אונדז ברענגען זיי ווידער אַ סדרה פון קברים

און דיר — נאָר בויון און שאַנד — — —

1946, שט, 7

אַנטקעגן מיין פענצטער ...

אַנטקעגן מיין פענצטער געווינט האָט אַ ייד,

פלעגט קלינגען פון דאַרטן אַ זמר, אַ ליד.

ר'פלעגט פראַווען שבתים בנים פריילעכן טיש.

און יין לקידוש, און חלה, און פיש.

אַ מאַמע פלעגט בענטשן די הייליקע ליכט,

נשמה־יתירה אויף יעדנס געזיכט.

ר'פלעגט פראווען די סדר-נעכט מלכותדיק ברייט.
עס האט זיך אין ווינקעלעך קדושה געשפרייט...

חד-גדיא... געקומען א שוחט צוגיין.

געבליבן פון ציגעלעך איז קיין געביין — —

אנטקעגן מ'פּענצטער געווינט האט א ייד...
איצט קלינגט שוין פון דארטן אן אנדערנס ליד.

ס'איז ווידער דארט פריילעך, די שטוב פול מיט גלאַנץ.
עס ברענט א „כאַינקע“ מיט פלעמלעך א קראַנץ:

פון לילאַ, פון גרין און פון בלוי א געמיש.

עס שיינען געזיכטער ביים קריסטלעכן טיש.

מען לאַכט, און מען עסט, און דער בראַנפן זיך גיסט...

אנטקעגן מ'פּענצטער איצט ווינט שוין א קריסט — —

1947, ש"ת

יזכור...

יזכור... ס'איז לאַנג די רשימה, אוי לאַנג!

ווי איז דער אַנהייב און ווי איז דער סוף?

לאַנג ווי די מחנות אין פינצטערן גאַנג —

גאַנג צו דער שחיטה, ווי סטאַדעס פון שאַף.

ס'וויגן טליתים זיך ווייסע אין שול.

וויינען די שטומע, די וואַקסענע ליכט.

חלל פון וועלט מיט נשמות איז פול,

מאַנען זיי דין אינעם טאַג פון געריכט — —

יזכור... יריעות, צעוויקלט זיך ברייט!

נעמט די נשמות אין קדושה אַרפּן.

הימלען, דעם פאַרמעט דעם בלויען צעשפרייט,

יעדע נשמה אַ שטערן זאַל זיין!

יזכור... איר ימים! צעשפאלט זיך, פארשווינדט.
לאזט זיי, די טרערן, אריין אין דער מיט!
זאלן די הייליקע טרערן פון קינד
ווערן פאר דורות פאר ווייטע געהיט! — — —

לגאט, 1947

עס האט די ערד...

עס האט די ערד, גלייך ווי א פרעכע זונה, וואס ווערט קיין מאל
גאר נישט זאט,
מיט הייסן בלוט זיך אנגעטרונקען אין דער לאנגער ארגיע-נאכט,
און ווידער שמינקט זי זיך מיט רויטקייט פון פיאן, מיט גרינקייט
פונעם בלאט
און שפרייט זיך, ציט זיך תאוהדיק צו העלער זון, וואס לאכט צו
איר און לאכט.

מיט דערנער-גראז פארוואקסן שוין די לאנגע מאסן-קברים דא און דארט,
די קרעמאטאריע-רויכן לאנג פון ווינטן שוין צעבלאזן און פארווייט.
נו, פוצט און שמינקט די ערד זיך ווידער אין איר לעכטזין אויף
איעדן ארט.
ווי אן אלמנה לאקנדיקע, יונגע, וואס איר טרויער שנעל פארגייט.

זי ווייס א פנים, נישט אויף לאנג וועט דויערן די שלוה אויף איר שויס,
אז נאך א גענעץ פון דער צייט — און ווידער וועט צעברויזן זיך א וועלט;
און ווידער וועט דער חורבן פלייצן, שפרייטן זיך שטאט-אנין, שטאט-אויס,
און מענטש — דער צלם אלוהים — וועט מיסטיקן מיט בלוט
איעדן פעלד — — —

דושניק-זורני, יולי 1947

צום 30סטן יארצייט פון מענדעלע מוכר־ספרים

1. קלוגער „זידע“

אָ קלוגער זידע! ווו געווען איז דאָן דײַן ברכה
אין טעג נסיונות־דיקע, גרויליק־שווערע?
פון דינע טוניעיאַדעווקעס נאָר אַש געבליבן,
נאָר ציגל, ווענט אָן פענצטער, חורבות לערע.

עס זײַנען דינע איניקלעך אַוועק אין פלאַמען,
געבליבן אין בעזל־דעווקע איז קיינער.
דער ראש־הקהל, צי פישקע קרומער — אַלע, אַלע,
פון אַ קהילה קוים געבליבן איינער.

דײַן שקאַפּע אויסגעצויגן הפקר אויף אַ וועג וווּ.
עס האָבן איר געביין צעפיקט די קראַען.
די בויד מיט ספרים לאַנג צעשיט, צעפליקט אויף פיצלעך,
די ווינטן טראַגן שימות אינעם וואַיען.

עס בלאַנקעט דײַן ישראליק איצט אויף וויסטע וועגן,
פאַריתומט, קרוע־בלוע און פאַרלאַזן.
אַ יתום אָן אַ היים, אַ יתום צווישן הפקר,
צעווישן האַס, צעווישן פּינטס ירגון.

אָ קלוגער זידע! וואָס וואַלסטו געקענט איצט זאָגן?
וואַלסטו נאָך איצט געהאַט אַ חזק־שמיכל?
וואַלסט זיכער איצט בײַ אונדז געוואָרן אַ מקונן,
מיט אַש אויף לענדן אויף אַ וויסטן היכל — —

11. צום „זידן“

(קינדער־מאַטיוו)

קינדער! לאַמיר גיין צום „זידן“ —
צו דעם מוכר־ספרים.
ר'האַט אַן אַלטע, בידנע שקאַפּע
און זײַן בויד איז אַרעם.

לאַמיר גיין צום גוטן „זיידן“.
קומט זשע, קינדער קליינע!
רײַזעט אונדז געבן מעשה־ביכלעך,
מעשה־ביכלעך שיינע.

פון אַ הערשעלע, אַ שמעלקע,
פון אַ פישקע קרומען,
פון אַ שלמהלע ר' חיימס ... —
צייטן לאַנג פאַרשוומען!

פון אַ בחורל ישראליק
און פון אַ בנימין.
יעדעס ביכל מיט זיין מעשה,
יעדעס מיט זיין נאָמען.

קינדער! לאַמיר גיין צום „זיידן“.
קומט צו אים אין בינדל.
בײַ זײַן שקאַפּע צופּן שקצים
סטרונעס פונעם וויידל.

ווער עס האָט אַ האַנט, אַ פוס נאָר,
טוט די שקאַפּע פּלאַגן: —
וועלן מיר די שקצים טרײַבן,
אַלע זײַ פאַריאַגן ...

לאַדזש, 1947

אין קינדערהיים

קינדער אין בעטעלעך ווײַסע,
שפּילצײַג צעהאַנגען אויף ווענט.
טאַטעס — אין לאַגערס געשאַכטן,
מאַמעס — אין אויוונס פאַרברענט ...

קינדער — פון דערפּער, פון קלויסטערס;
קינדער — פון נאַנט און פון ווײַט;

קינדער — פון בונקערס און גריבער ;
קינדער — פון בלוטיקער צייט — — —

קינדער געבראכטע פון הפקר —
פייגל פון שטורעם צעזייט ...
גייען אום פרויען אין ווייסן
צווישן די בעטעלעך גרייט.

גרייט מיט א צערטלעכן שמייכל.
גרייט מיט א ליבלעכן בליק.
קינדער — מלאכימלעך ווייסע
טרוימען אין בעטלעך צוריק ...

רויך די פנימלעך ראָזע.
פנימלעך צאַרטע אין ריי.
לאַכן פון שלאָף — ס'זינגען זיכער
מאַמעס געקומען צו זיי ...

לאַכן זיי גליקלעך צו מאַמעס.
זיס זינגען מאַמעשע הענט! — — —
קינדער אין בעטעלעך ווייסע.
מאַמעס — אין אויוונס פאַרברענט — — —

וואַרשע, 1948

אַ אַנדערן

כ'האַב אין דעם וואַנדערוועג מיר מיטגענומען
אַ שטיקל קאַפל פון מנין הויז, —
אַ פיצל קאַפל פון אַ וויסטן אויוון —
צום אַנדענקען — אַנשטאַט אַ רויז.
איך הייט דעם זכר, גלייך ווי אַ קמיע:
נאַר דאָס געבליבן מנין פאַרמעג.
כ'קוק אַפט אין שפיגל-ווייסן חורבה-קאַפל
און זע, און זע די עבר-טעג.

זיין וויסער שפיגלדיקער גלאַנץ דערמאָנט מיר
די ליבע וואָרעמקייט, די פרייד,
די ווענט די היימישע, די דלד אַמות,
איך הער, דוכט, לאַנג-פאַרשטומטע רייד...

פון טיפער, שטילער שפיגלדיקער וויסקייט
שטום שמייכלט עמעצער אַרויס: —
געזיכטער נאָענטע און צאָרטע בליקן,
די ליבע שאַטנס פון מנן הויז.

איך רייד, איך רייד צו זיי און זיי דערציילן,
כ'פאַרנעם אין עלנט זייער קול...
צעשווימט די וואָר ווי אין אַ ווינטן חלום
און ס'וויגט מיך אַננעט דער אַמאָל — — —

לאַזט, 1948

עלעגיע וועגן גראַדונע

אַ היימישער נייעמאָן, אַ היימישע ברעגעס
מיט הנזלעך צעוואָרפן אין גרין.
כ'דערמאָן אַיך אין שטילע, אין איינזאַמע רגעס.
איר לעבט אין מנן האַרץ, אין מנן זין...

די נעכט אויף די ברעגעס איך זע פאַר די אויגן,
די פלעמלעך — ווי שטערן צעהעלט.
די בריק אין דער לופט איבער וואָסער פאַרצויגן,
די צוגן, וואָס לויפן אין וועלט — — —

קאַלאַזשע... לאַסאַסנע... דער גרינער גן-עדן
אין שאַטן פון ביימער ביים טיך — —
(אַ וויפל חלומות און זוניקע פריידן
גענומען אין וואַנדער פון אַיך!...)

די רויקע גאסן, די רויקע יידן,
די הארציקע יידישע שטוב — —
אָוועק און נישטאָ מער. אַלץ חרוב, פאַרשניטן.
קײן זכר, קײן קבר, קײן גרוב.

די טעכטער באַחנטע, מיט ביכער, מיט נאָטן,
די מאַמעס פון — „גאַט פון אַברהם“ — —
געקומען אויף וועלט איז אַ פּינצטערער שטן,
געעפנט אַ בלוטיקן תּהום...

אַ היימישער ניצמאַן... געווען ביסט אַן עדות
פון שחיטות, פון גרויזאַמע טעג — —
איצט טראַגסטו נאָר טרערן פון קינדער ביז זיידעס,
איצט טראַגסטו נאָר בלוט אין דינן וועג — — —

1948, 2טן

מיר וועלן געדענקען...

דעם זכר פון די אויפשטענדלערס
אין וואַרשעווער געטאָ.

מיר וועלן אַנד אַייביק געדענקען, גבורי ישראל!
אין היכל פון אומה פאַרבלייבט אַנער פּלאַמיקע פּאַן.
כאַטש קליין אין דער צאָל, אָבער גרויס אין דער הייליקער גבורה —
אין קאַמף צווישן חרבות, אויף קראַכנדע ווענט פון בעטאַן.

פון האָס און נקמה געשמידט איז געווען אַנער וואָפּן,
פון טויט און פון צאָרן די פּלוצנדע פּלעשער בענזין.
צעשמעטערטע קעפּ פּונעם שונא אין ברענענדע טאַנקען
דערפילט האָבן גבורה פון יידישע טעכטער און זין.

און איר האָט דערהויבן דעם כבוד פון מענטש און פון אומה.
פאַרשעמט איז געוואָרן די גלייכגילטיק־שווינגנדע וועלט...
צעפּלאַקערטע געטאָ געוואָרן אַ לייכטנדער פּאַקל
וואָס וועקט און וואָס רופּט, און פאַרוואַנדלט דעם שקלאַף אין אַ העלד!

פארקלונגען האָט אַנער געראַנגל אין איביקע צײַטן.
 פאַר דורות געוואָרן פאַרחתמעט דער קאַמף און דער מוט.
 מען וועט אינעם עתיד צעוויקלען ווי פאַרמעט־יריעות
 די פּנער־מגילה פון פּנן, פון נקמה און בלוט...
 געוויזן האָט איר, ווי עס שטאַרבן גבורי־ישראל —
 ווען ס'לעבן געוואָרן אַ חוּק פון חיהשן פּינט...
 עס וועט אַנך געדענקען דער ייד פון באַחרית־הימים.
 עס טראָגט אַנך אין האַרץ דער פאַראַבלטער ייד פונעם הייַנט! — — —
 1948, אָפּריל 1948

מלכות ישראל

פון וואַרשעווער געטאָ ביז מלכות ישראל —
 עס ציט זיך איין יידישער פּראָנט!
 די זעלביקע העלדן, די זעלבע גיבורים,
 זיי קומען פון ווינט און פון נאַנט.
 פון דורות פון ווינטע ביז בלוטיקע טעג איצט —
 עס ציט זיך איין גאַלדענע קייט:
 ברכוכבא — צה"ל — אַלץ די זעלבע קנאים
 אין הרי יהודה צעשפּרייט.
 פון דורות פון ווינטע ביז אונדזערע צײַטן
 דערלאַנגען זיך שונאים די האַנט:
 צי מצרי, צי פּלשתי, צי טיטוס, צי המן,
 צי היטלערס פון איטלעכן־לאַנד.
 חזק, זינט געשטאַרקט, אַ איר קעמפּערס ישראלס,
 געבענטשט אַנער מוטיקע שווערד! —
 ס'איז קאַמף מיט מנידאַנעק, מיט גאַז און מיט אויונס
 דער קאַמף פאַר דער יידישער ערד!
 דאָס לעבן איז שיין אונטער הימל פון תּכלת,
 עס לאַקט דער כּנרת און רייצט, —

דאך הייליק דער טויט איז פאר לאַנד און פאר אומה
און הייליק דאָס בלוט, וואָס עס פלייצט — — —

פון וואַרשעווער געטאָ ביז ירושלים —
עס ציט זיך איין ייִדישער פראַנט!
געבענטשט זינט, איר העלדישע ברידער און שוועסטער,
געבענטשט זינט פון וויינט און פון נאָנט!

לאַדזש, מיט 1948

אויף אַטוואַצקער „ליניע“

סאַסנע-וואַלד. פאַרקאַנעס. ווילעס.
ייִדיש געווען איז אַטוואַצק.
פול דאָ געווען איז מיט ייִדן,
חסידים פון גער און פון קאַצק.

קאַפּאַטעס, יאַרמולקעס, פיאות.
שוואַרצקייט מיט גרין אַ געמיש.
פלעגט מען דאָ פראַווען שבתים,
פראַווען רבישן „טיש“.

זמירות, ריקודות, ניגונים
פלעגן פאַרקלינגען העט וויינט.
פול איז געוועזן מיט ייִדן
דאָ אין אַמאַליקער צייט...

*

סאַסנע-וואַלד. פאַרקאַנעס. ווילעס.
ייִדיש געווען אומעטום.
— „וואַכמאַן“ ... „אַטלאַנטיק“ ... „איראַפּע“ ...
אַלע „פּרעסאַרניעס“ אַרום ...
— „זאַלבערג“ ... „יעווגעניע“ ... „זאַכענטאַ“ ...
ווינקעלעך אַלע באַקאַנט.

ווארשעווער געסט ... רעדאקטאָרן ...
שריבערס ... די "פני" און דער "שמאנט" ...

ידישע פרויען פאַרברוינטע.
טעכטער מיט יידישן חן.
פרייד, און געלעכטער, און לידער.
(שווער שוין הננט פרייד צו פאַרשטיין ...)

דאַנסינגס, און טעניץ, און פאַרוויילונג ...
נעכט אַזוי וונט שוין, ווי וונט ...
פול איז געוועזן מיט יידן
דאָ אין אמאָליקער צייט ...

*

סאָסנע-וואַלד, פאַרקאַנעס, ווילעס.
ס'הייבט זיך פון וואַווער באלד אָן.
קומט נאָר מיעדזעשין — סיראַטע
זינגט שוין פון אַ פאַטעפאַן.

פאַלעניץ ... פול איז מיט עמך
דאָ אין דעם זאַמדיקן אַרט.
קלינגט דאָ דאָס יידישע לשון,
קלינגט דאָ דאָס יידישע וואָרט.

אַט אַ מיכאַלין, יוזעפּווי,
שווידער, דאָס טיכל דערביי.
פול איז די פליאַושע מיט יוגנט.
מידלעך צעבליט ווי דער מיני.

הילכט דאָ דער הילכער פון ראדיאָ,
טאַנגאָס דורך וואַלד און דורך פליין.
פרייד אויפן זאַמד, אינעם וואַסער.
(שווער שוין הננט פרייד צו פאַרשטיין ...)

*

פרייטיק-פארנאכטן צעגליטע.

ס'קומען אן צוגן אצינד.

ווארשעווער יידן אויף שבת

פארן צו ווייב און צו קינד.

הענגט מען אויף טרעפ און בופארן,

זיצט מען אויף דאך אין דער הויך.

שטויסט מען זיך, שפאסט מען — ס'איז לוסטיק,

שמעקט גאר ווי בשמים דער רויך.

פול אויף די סטאציעס מיט ווייבלעך —

ווארטן פארשרפהט, פארברוינט.

שמייכלען די מאנען צופרידן:

— ס'קאסט טאקע ... גאר ס'האט געלוינט ...

וואקסט דער יאריד בני די סטאציעס

צווישן די זאמדן און גרין:

שווידער, יוזעפוו, מיכאלין,

פאלעניץ און מיעדזעשין ...

דופטיק איז צווישן די סאסנעס,

הימל גיסט בלויקייט אראפ.

פרויען אין זון אויף „לעזשאקעס“

ברענען די „צערע“ זיך אפ.

היימיש איז אויף די וועראנדעס.

ס'שפיגלט אין גלעזער דער טיי.

„דאזונט מען“ ווו בני א „פאקער“,

קלעקט גאר קיין צינט נישט פאר זיי.

זיצט מען אויך ווו טיף פארמוחת

איבערן ברעטל פון שאך.

אדער א ייד אין א קאפל

קוקט גאר אריין אין תנ"ך.

קינדער אין „וויזקעס“ דאָררטן,
יונגיקע מאַמעס אין וואָלד.
שטופן די קינדער באַנאַנעס,
מאַכן די קינדער אַ גוואָלד.

גייען אויך אָן וווּ דיספּוטן,
„איזמען“ עס ווערן דערמאַנט.
היימיש איז אויף די וועראַנדעס.
שטימען פון ווינט און פון נאַנט.

דופטיק איז צווישן די סאַסנעס.
הימל איז בלוי און איז רייך.
זומער-לעב. פרייד און געלעכטער ...
(שווער שוין הננט פרייד צו פאַרשטיין ...)

*

טרויעריק הננט אויף דער „ליניע“,
צווישן די סאַסנעס אין וואָלד.
אויף די וועראַנדעס קאַלירטע
זעסט נישט קיין יידיש געשטאַלט.

אויס מיט די פּרזיטיק-צו-נאַכטסן,
אויס מיט שבתים אַצינד.
אויס מיט די יידישע מאַמעס,
אויס מיטן יידישן קינד ...

ס'קלינגט מער קיין יידישער ניגון,
מ'הערט מער קיין היימישן קלאַנג.
עוועס, און מאַניעס, און דאַרעס —
אַלע פאַרברענטע פון לאַנג — — —

שווידער, יוזעפּווי, מיכאַלין,
פאַלעניץ און מיעדזעשין ... —
אַלע איין גרויסער בית-עולם,
שטומער בית-עולם אין גרין ...

טרויערן סאָסנעס נאָך יידן,
ווילעס פאַראַבלט און שטום.
קומט נאָר דער אָונט — געוויינען
הערט מען פון גרינעם אַרום — — —

לאַזש, 1948

פון בוך: „ווערבעס ביים וואַסער“

ווערבעס

פרידן צו אייך, מצינע ווערבעס!
איר שטייט נאָך ביים טינד ווי אַמאַל.
וואַסערן וויפל פאַרשוומען
אַט דאָ אינעם היימישן טאַל.

גרעכער די שטאַמען, די צווינגן,
און רינף די גרינ-לאַקיקע קעפּ.
איך בין שוין אויך נישט דער זעלבער,
וואָס דאָן אויף דעם אָנהייב פון טרעפּ.

שטייט איר אַזוי זיך ביים וואַסער
און וועט אַזוי יאָרן נאָך שטיין.
הימל פון אויבן, פון אונטן,
ווי טינד אַנער חלום איז ריין.

קומען די פּרילינגס, די זומערס —
פאַר אייך און פאַר אַנערער פּרייד.
איך נאָר... עס האָט נישט איין טרויער
די פּרילינגן מצינע פאַרווייט.

וועט מיר באַשערט זיין צו קומען
מיט לאַקן מיט גרויע צו אייך —
ווערבעס! איר וועט נאָך דאָן גרינען
און בליען ביים היימישן טינד.

וועל איך פארשליסן די אויגן.
אין היימישער ערד מיד פארגיין —
ווערבעס! אין האַרבסט־נעכט און רעגן
דערמאָנט מיך אין אנער געוויין — — —

וואַרשע, 1931

מיין היים פון אַמאָל

אַ הַנְּפִעֵלֶע הילצערנע כאַטקעס אין ערגעץ אַ טאָל —
דאָס איז זי, מײַן אַרעמע ליטווישע היים פון אַמאָל.
אַ צערקווע, אַ קאַשציאָל, זיי סטאַרטשען פון דעכער אַרויס.
נאָך קלענער, נאָך ניד־ריקער דריקט זיך אַ הויז צו אַ הויז.
אַ לאַנקע, וווּ ס'פּאַשען זיך קי און געפּענטעטע פּערד,
און בייטן קאַרטאָפּל אויף פּרישער, אויף פּעד־שוואַרצער ערד.
און פּעלדער פון גריקע, פון לײַן און פון קאַרן און ווייץ;
אַ וועלדל בעריאַזקעס, און זאַמדיקע בערגלעך פול רייץ.
אַ טנכל, וואָס בלאַנדזשעט און וואַנדערט דורך פּעלד און דורך וועג,
עס מורמלט און גישטערט, און קיין מאָל געפּינט עס קיין ברעג.
אַ הַנְּפִעֵלֶע הילצערנע כאַטקעס ליגט תמיד פאַר מיר —
צי זומער אין גרינקייט, צי ווינטער אין שנייקן ציר.
צי כּוואַנדער אויף פּעלדזן, דורך זוניקע שטעט, צי דורך ים;
אין רויכיקע קניפּעס; אין פּרייד, צי בניים בעכער פון סם... —
מײַן היים זע איך שטענדיק — די הילצערנע הַנְּזִלְעך אין טאָל,
מײַן אַרעמע ליטווישע היים פון אַמאָל, פון אַמאָל...

וואַרשע, 1932

אויף מיין טאָטנס געסלעך

אויף מיין טאָטנס שטילע געסלעך האָב איך איצט נישט קיינעם,
די הנזלעך ווערן טונקעלער פון יאָר צו יאָר ;
ס'בלאָנדזשען דאָרט אַרום מיט טלית-זעק גרייז-גרויע זקנים —
די לעצטע, לעצטע שאָטנס פון מיין טאָטנס דור.

אויף מיין טאָטנס קליינע געסלעך רוט אַ מרה-שחורה,
עס בניטן זיך די גייערס אויפן קרומען ברוק.
אין בית-מדרש זנען אַנד'רע עולה צו דער תורה —
אַלץ נייע פנימער און פרעמדע אויפן קוק.

ס'זינען מינע „חדר“-פריינד צעשפרייט וווּ איבער ימען ;
ווער ס'איז אַ שרייפעלע אין ניו-יאָרקס טריבנמאַשין,
ווער ס'איז „אונטערצינדער“ וווּ פון „רעוואָלוציע-פלאַמען“
און ווער פאַריאַגט פון גורל איז ווער ווייסט ווהיין.

אויף מיין טאָטנס שטילע געסלעך האָב איך איצט נישט קיינעם,
חוץ ליבע סטעזשקעלעך און וועגן, באַרג און וואַלד.
זיך איך נאָר מיין עבר דאָרט, איך זיך אים און באַוויין אים,
און — „יזכור!“ ... — זינגט מיר נאָך אַן אומזעבאַר געשטאַלט ...

וואַרשע, 1938

מיין באַבעס קרעטשמע

מיין באַבעס קרעטשמע ביי אַ ליטוויש דערפל קליין און גרוי.
אַ כאַטע הילצערנע, פאַרטונקלטע פון רעגנס, שניי.
די שייבלעך פלעגן פרי זיך אויסלעשן אין אַוונט-שעה,
באַגינען פלעגט שוין אויפוועקן פון האָן דער ערשטער קריי.

פון פויערים אין „סערמיגעס“ פלעגט רודערן אין שטוב.
ס'פלעגט וויקלען זיך אַ לילוקע-רויך פון ביטערן טיטון.
ווער ברענגען פלעגט פאַרקניהען אַ קערצל קאַרן, ווייץ,
און ווער אַן אייגן אויסגעכאַליעטע און פעטע הון.

די באַבע פלעגט מכבד זײַן מיט „פּערציקער“ די געסט.
מיט הערינג „מילכיקן“ אין קילן עסיק צום פאַרבניס.
און פלעגט זיך ווײַזן ווען אַן אורח ייִדישער פון שטאָט —
אים פלעגט זי באַלד מהנה זײַן מיט זויערמילך ווי אַזוי.

אַ קאַרגער וויאַרסט פון קרעטשמע רוישן פלעגט אַ וואַסערמיל.
בני טאַג, בני נאַכט — ס'פלעגט שטענדיק דרייען זיך דער וואַסער־ראַד.
עס פלעגן לאַנגע „דראַבעס“ אַנגעפאַקט מיט זעקלעך מעל
אַן אַפרו בני דער קרעטשמע מאַכן אויפן וועג צו שטאַט.

דאַן פלעגט פון „ווינצע“ לײַט דער באַבעס קרעטשמע ווערן פול.
צי זומער, ווינטער — ס'פלעגט דאַרט רודערן ווי אַ יאַריד.
בלויז אין ימים־נוראים פלעגט די קרעטשמע ווערן פּוסט:
דאַן פלעגט מײַן באַבעס הויזגעזינד אַוועק צו שטאַט און ייִד...

וואַרשע, 1937

אַ האַרבסט־פּייזאַזש

עס ליגן פעלדער נאַקעטע. שוין דאָ און דאַרט פאַראַקערטע.
אַ נעפל — זילבער־ליילעכער — אין טאַל צעשפּרייט זיך ברייט.
פאַרלייגט פול אַלע שנייערן מיט סנאַפּעס ניט־געדראַשענע.
אין גאַרטנס קירבעס בניכיקע זיך געלבן פונעם בייט.

פון הינטער די געפלאַכטענע פאַרשימלט־גרינע פאַרקאַנדלעך
שטום ווינקען אַסטרעס קוסטעסוויז מיט שמייכלען בלוי און העל.
עס שפּרינגען פּערד געפענטעטע אויף לאַנקע אויף באַגראַזיקטער.
אַ פאַסטעך אויף אַ ווערבע־פּיפל טרילערט טרעל נאָך טרעל.

עס קרייען יונגע הענער שוין, דערוואַקסן שוין און האַפּערדיק;
זיי יאַגן זיך אויף וועג אַרום מיט גליק־רויטן קאַם.
אַ פּערדל ציט אַ גאַנצן באַרג — אַ וואַגן קאַנישינע פול, —
צעשפּרייט עס ריחות דופטיקע, וואָס זינען מלא טעם.

אין סאָד נאָך הענגען עפל פּיל — ראַנעטן געלבלעך־באַקיקע;
מיט קופּעס אויבסט איז אַנגעפּילט דאָס שטרויענע געצעלט.

אַ ייד גייט־אום אַ בערדיקער, אין טלית־תפילין אָנגעגורט.
אַט האָט ער בני אָן אַלטן בוים שמונה־עשרה זיך געשטעלט.

וואַרשע, 1937

מיין היים

מיין היים! ביסט איצט מחיה מתים
וואָס אָפגעשטאַרבן לאַנג אין מיר.
ס'קומט אָפט דער טויט אין מיר — ווער ווייס אים
דורך וועלכן טויער, וועלכע טיר.

ר'טויט־אָפּ וואָס כ'האַב אַמאַל געקליבן
און אָנגעזאַמלט אין מיין האַרץ.
ס'איז בלויז דער הויך אין טיף געבליבן
פון זינע פליגל פינצטער־שוואַרץ.

איצט גיי איך, היים, אויף דינע וועגן
און זאַמל, זאַמל אויף דאָס נני. —
כאַטש כ'ווייס: ס'איז אויך פאַר זינעטוועגן.
ער וועט פאַרלעשן סני ווי סני!

כ'טרינק זון, כ'טרינק גאַלד פון דער לבנה,
איך נעם מיר אָן מיט פעלד און זאַנג!
נאַר כ'ווייס: קיין גאַט און קיין מאַדאַנע
וועט שיצן עס פון אונטערגאַנג — — —

1928

זון אויף דעכער

אויף שוואַרצע דעכער פאַלן שמייכלען גאַלדענע פון זון
דאָדאַרט פון גרויע ווענט אַ שויב טוט העל אַ בליץ, אַ לאַך.
די אַלטע ליפע אויפן מיטן הויף — אַ נס! — זי גרינט!
האַט איבער נאַכט צעוויקלט יונגע בלעטעלעך אַ סך.

ווי שומרים היטן זי שטאַכעטן אינזערנע אַרום —
 אַ צאַם פאַר שטיין, אַספּאַלט און פאַר בעטאָן, פאַר שטאַט אַ צאַם.
 דערמאָנט זי דאָ יאָר־אַנין, יאָר־אויס די מענטשן פון די ווענט,
 אַז ערגעץ בליט אַ וועלט, אַז ערגעץ רוישט אַ וואָלד, אַ ים...
 עס פּראַלן־אויף זיך תּפּיס־פּענצטער פאַר דער ווינטער זון.
 אַ יונגפּרוי, ווי אַ נאַנע בלאַס, דערשיינט אויף אַ באַלקאָן.
 און אויבן, פון אַ דאָך־קאַרניז, אַ שוועלבל שרייט און רופּט:
 „ווער לויפט מיט מיר אין פעלד אַוועק פון איינז און בעטאָן?“

וואַרשע, 1938

דורך שלייערן

איך קוק אויף אַלץ פון ווינט דורך שלייערן און פּרייזמען —
 כּהָאָב פּינט די פאַרב די אמתע פון גרויער וועלט.
 פּיל ריכטער די נשמה, גלייבעוודיקער איז מען,
 ווען אָפּגעשיידט און ווינט מען בויט זיך אַ געצעלט.
 און וויל איך — קוקן ווי פּאַלאַצן אויס רוינגען,
 און וויל איך — שפּילן כּישוף־פאַרבן אין אַ טרער.
 אין יאָמער הער איך זיגער־שפּיל אויף טאַמבורינגען,
 אין שקלאַף דערזע איך גאָר דעם צוקונפּטיקן הער...
 וואַרשע, 1937

וואַרשע, 1937

דאָס געזאַנג פון פּרייד

(סאַנגעט)

ס'איז פעלדזיק־שווער זיין דריקנדיקע משא. גרויזאַמער שיקוואַל!
 דאָך כּ'בייג מנין רוקן קיין מאָל נישט צו דר'ערד, איך פּאַל נישט מיד.
 מיך נערט אַ גרויסע פּרייד — אַ קוואַל, וואָס תּמיד רוישט און זידט.
 כּ'פּאַרזינג איעדע זילבער־האַר, וואָס טוט שוין ווען פון קאַפּ אַ שטראַל.

זי? חורבן אויף מנן וועג! מיט שוואַרצן טויט דו פינצטער אין דער מיט —
 אומזיסט! מיך וועסטו נישט באַצווינגען, שטאַלענער שיקזאַל!
 עס קלעקט מיר פרייד אויף טרויער־טעג — אַן אוצר פרייד, אַ שלל!
 צעווישן טויטע שאַרבנס קען איך זינגען אויך מנן לעבנס־ליד.
 כ׳וועל לעבן אין געזאַנג און — קומט יענץ רגע — אויסגיין אויך אַזוי.
 עס טרינקט זיך דאָך אַ וועלט אַ גאַנצע אין געזאַנג און קלאַנג.
 עס זינגט דאָך יעדער בימל, גרעזעלע, ס׳זינגט יעדע זאַנג.
 ס׳איז אויך אויף מיר געפאַלן הימלס פרישער, זאַלבנדיקער טוי,
 און ס׳זינגט פון מיר אַרויס אין כאַר דער הימל און די ערד,
 און ס׳איז אַפילו שטאַרבנדיק צו זינגען מיר באַשערט! — —

וואַרשע, 1928

ה י מ ע ן

דו מאַרגן־זון! פאַרכליניעט לויף איך אום פעלד־אויס, פעלד־אַנן
 פון דען צעפלאַסן גאַלד, וואָס גיסט זיך פון דער הויכער הויך.
 הענט האָב איך ליב די גאַנצע וועלט, איך קוש הענט יעדן שטיק,
 כ׳האָב ליב אַלץ, וואָס עס לעבט און בליט, כ׳האָב ליב — די מענטשן אויך...
 איך וואַרף פון האַנט דעם גליווער־קאַלטן בעכער סם אַוועק,
 וואָס מניע ליפן האָבן שוין אַט־אַט שיער נישט באַרירט...
 צום טיזוול! וואָס זשע טויג עס מיר דער שוואַרצער קבר־דעק,
 וווּ גוף אַ מאַלצינט פאַר די ווערעם און נשמה פרירט?...
 דו מאַרגן־זון! הענט שליס איך מיט דער וועלט אַ נייעם בונד.
 איך בלייב, איך בלייב נאָך אויף דער ערד, וווּ דו ביסט, זון, פאַראַן!
 עס ציט צו דיר דאָך יעדער ווערעמל פון ימים־גרונט,
 צי פון יבשה, וווּ עס קען נאָר טאָן איין־איינציק שפאַן...
 כ׳וועל בענטשן דיך צוזאַמען הענט מיט שמעטערלינג און בין,
 וואָס זינגען־אויס פאַרשיכורטע אַ הימען צו דען ליכט.
 דו מאַרגן־זון! האַסט הענט פאַרכליניעט מיר מנן האַרץ, מנן זין,
 הענט פריי איך זיך צוזאַמען מיט „גאַטס קינעלע“, וואָס קריכט — —

1931

אונטער קלאַרן שניי...

אונטער קלאַרן שניי ליגט הינט די גרויסע שטאַט,
די גרויע חורבה ווי דער מאַרמאָר-שלאַס.
ס'האַלט שוין מן הסתם פון גלייכקייט הינט אויך גאַט:
ס'איז וויס פאַר קנעכט ווי פאַר דעם באַלעבאַס...

ליגן גאַסן, גאַסן אויסגעצירט אין וויס
און קיינער זעט נישט הינט די שוואַרצע נויט.
אפשר האָבן הינט אויך אַלע מענטשן שפּיז
און קינדער אַרעמע צו זעט דאָס ברויט? ...

אונטער קלאַרן שניי ליגט הינט די גרויסע שטאַט,
אַ וויסע וועלט איז הינט פאַר אַרעם, רייך.
ס'שיט מיט וויסע שטערן הינט אויף אַלע גאַט,
אויף טראַנטעס, גראַנאַסטן — אויף אַלע גלייך...

וואַרשע, 1935

צווישן טאַנגאַס

צעווישן טאַנגאַס זיסלעכע, סענטימענטאַלע,
ווי פאַרלעך וויגן זיך אין טאַנץ גאַלאַנט —
ס'איז גוט פאַרגעסן זיך אַזוי און זיין ווי אַלע,
נישט זיצן איינזאַם ביי אַ טישל לעם דער וואַנט.

פאַרנייג זיך אויך זיין שיינער שכנטע דערנעבן
און דריי זיך אויך אַוועק מיט איר אין שטילן טאַנץ. —
טאַנץ, טאַנץ... ס'קען אויך דער קלענסטער צופאַל גליק דיר געבן,
אפילו דוכט, אַט צווישן מענטשנס פוסטן גלאַנץ.

צעווישן טאַנגאַס זיסלעכע, סענטימענטאַלע,
ווען שמייכלען רייצן דיך, ווען אויגן זאָגן-צו — —
נישט אַלע קענען זיין ווי דו — זיי דו ווי אַלע.
די פרייד איז אַזוי פשוט — פשוט זיי אויך דו — —

וואַרשע, 1935

רעגן

עס איז דער טאג אין טרערן הינט געבוירן.
זיין קאפ אין אש, אין גרויען אש.
גיט עס הינט אַ גאַנציגן פרימאָרגן.
גלאַנצן אונטן קאַלט שוין אויסגעוויינטע שטיינער.
שוידערן פון טראַפעלעך די וואַסערלעך אין גאַס.

עס איז דער טאג אין טרערן הינט געבוירן.
גיט עס הינט אַזוי ... זי וועט נישט קומען ...
עס האָט נישט ליב איר שיכעלע קיין נאַסן שטיין,
איר באַק — קיין הימל-טרער ...
איר שטיבל ווינט, דורך גאַס, ווינטע גאַסן.
זי בליקט מסתם צו פּנכטער שויב
און קרימט זיך: „ניין ...
איך וועל נישט גיין ...“
און לאַזט אַליין —
און לאַזט מיך דאָ אַליין — — —

עס איז דער טאג אין טרערן הינט געבוירן.
שטיי איך שעהען-לאַנג ביים קאַלטן פענצטער.
דאַרט אונטן אַנלן מעשה-שטן מיידל-שאַטנס.
טריטלעך ... טריטלעך ... איינס, און צוויי, און דריי ...
טריפֿ-טראַפּ, טריפֿ-טראַפּ ...
פון אויבן שירעמס וויגן זיך — אַ רעטעניש: נו, טרעף ... —
אך זי? ... ניין, ניין!
אומזיסט! זי וועט נישט גיין ...

זינג איך מיר אַ לידעלע אָן ווערטער.
איך זינג-אַרויס אין כמאַרעדיקער גרויקייט
פון מיידעלעך, וואָס לאַזן שעהען וואַרטן,
פון שיכעלעך, וואָס לינדן נישט ווען גאַס איז נאַס,
פון בעקעלעך, וואָס דולדן נישט קיין הימל-טרערן — —

עס איז דער טאג אין טרערן הינט געבוירן.
עס ברענט מיין האַרץ אין זינגע סנהק-ווינטע פּלאַמען

און וויל נישט אונטערגעבן זיך דעם זיגען:
"זי וועט דאך זיכער שוין נישט קומען"...

1928

פאַרזעך מאַטיוון

1. אויף שטילן סען...

אויף שטילן סען פאַרחלומט שווימט דאָס בלויע שיפל,
ווי אַ לונאַטיקער, וואָס בלאַנדזשעט אום פאַרטראַכט.
אין טיפּקייט — פּינערן, ווי גאַלדענע חלומות.
פון ביידע ברעגן שאַלט און רוישט: פאַרזעך נאַכט!

עס גליטשט דאָס שיפל זיך דורך טונקלקייט פון בריקן.
פון אויבן וואַרפט מיט שטראַלן אַלעקסאַנדער-בריק.
סען-קלו. אַ מינאַרעט. אַט פינצטערט וואַלד בולאַנער.
עס שוועבן אויפן ברעג די אויטאָס הין-צוריק.

אויף שטילן סען פאַרחלומט שווימט דאָס בלויע שיפל,
און ערגעץ בלינבט עס שטיין — אַ רוישיקע קאַפּי.
אַ דזשאַז, און ווייץ, און טענץ... צעהוליעטע געמיטער.
ציגנענער-קינסטלער, צי אַפּאַשן — כ'בלנב מיט זיי!

2. העי, גאַרסאַן...

העי, גאַרסאַן! צוויי ווען פאַר מיר און פאַר מנין דאַמע.
העלער, ראָזער זאַל צעפלאַמען זיך די לוסט!
שיכור בין איך אין דער שטאַט פון טויזנט פריידן, —
כ'האַב נאָך פון אַ פרייד אַזעלכער נישט געוויסט.

ס'ברויזט די פרייד פון בונט-צעפלאַקערטע בולוואַרן.
ס'זינגט און יובלט יום-טובדיק פאַרזעך נאַכט.
ס'רוימט מנין דאַמע מיר: "שערי" און קושט אין אויער,
און זי האָט די לוסט אין מיר אַרנינגעלאַכט.

198

העי, גארטאָן! צוויי וועגן! שוין ווידער לער די גלעזלעך.
סיגארט פארטרינקען זיך מײן צפונדיק געמיט.
הינט, מײן דאָמע, טרינקען מיר ביז גרוי באַגינען,
ביז פניערן מאַנמאַרטערס בלאַס און מיד — —

3. ווערטייל

די הערשער ליגן אין מוזייען,
אין סאַרקאָפּאָגן שטאַר און שטום;
אין טויטן מאַרמאַר גאַנצע רייען
זיי רינגלען דאָ די ווענט אַרום.

די לודוויק־קייט, צי באַנאַפּאַרטע —
נאָך וועמען שאַנד, נאָך וועמען לויב... —
די זין פון מאַרס און פון אַסטאַרטע.
עס רוט אויף אַלץ פון צייט דער שטויב.

אין לייוונטס פון רובענס געבליבן
די קרוינען און די ריטער־שווערד.
עס האָט די צייט שוין אַלץ פאַרריבן,
דעם עבר נאָר דאָס אַלץ געהערט.

מען קומט דאָ איצטער ווי פילגרימען
פון יעדן פּאָלק, פון יעדן לאַנד.
איצט הערט מען קלינגען פרנהייט־שטימען.
ס'איז סצעפטער — ראָסט און טויט זײַן האַנט...

איצט טרעט דאָס פּאָלק אין שלאַס־אַלייען.
די סטאַוון ליגן שטום צעשפרייט.
עס ציען מענטשן, מענטשן גייען.
עס קומט אַ דור, אַ דור פאַרגייט.

אין אַ דאַרף

ס'איז צעשווומען די שטאָט ווי אַ חלום אַ וויסטער
פון אַ שוואַרצער, קאָשמאַרפולער האַרבסטיקער נאַכט.
ווערט געבוירן אַ טאָג פול מיט יונג-בלוט און שמייכלען
און אַ זון אין דער דאַרפישקייט הויך זיך צעלאַכט.
דרינגט אָן אור-פרייד אין האַרץ, פרייד פון תחית-המתים.
רופט דער זומער און צאַפלט אין קריי פונעם האָן.
ווערסטו ממש פאַרכאַפט פון די סטאַדעס אין לאַנקע.
גליַך ווי ס'הייבט זיך פון בראשית דיַן לעבן איצט אָן.
ס'ליגן הויפנס פון פרייד אויף די דאַרפישע וועגן,
אויף די מאַך-גרינע בריקלעך פון פעלדערשן טיַך.
ס'איז די הייליקסטע רו אויפן זאַמד פונעם בערגל,
בשעת ווינטמיל דיך גריסט מיט זיַן פליגלשן שלַך.
עס ווערט פעלדזיק דיַן גוף פונעם דאַרפישן שוואַרצברויט.
עס ווערט גלויביק נשמה פון העל-בלאַנדע צעפ.
גליַך ווי ס'הייבט זיך דיַן ליבע ערשט אָן פון בראשית,
ווערסטו שיכור פון בלויקייט, ווערסט פריַ ווי דער סטעפ — —

1935

האַרבוט

1. אַזוי אומעטיק שטאַרבט היַנט...

אַזוי אומעטיק שטאַרבט היַנט דער שמייכלענדער טאָג,
ווי אַ גוססדיק קינד זיַנע אויגן פאַרמאַכט.
ס'איז די שקיעה — אַ פלאַמיקע ברכה דער ערד,
אויף די גאַלדענע ביימער פאַלט ראַש אָן די נאַכט.
אַזוי שטיל גייט אַוועק היַנט דער צערטלעכער טאָג,
מיט די דופטן די לעצטע פון לאַנקע און פעלד.
שטערן קאַלטע זיך ציַנדן אין הימל באַלד אָן.
גליַך ווי אַבל-ליכט בלייכע צוקאַפנס פון וועלט...

195

2. האַרבסט־קאַשמאַרן

אַ נאַכט אַ בלינדע פון קאַשמאַרן.
עס האָט אין גרויל פאַרוויגט דער וואַלד.
מיר האָט געטרוימט: איך ליג אין קבר.
עס פּוּזשען ווערעם פּוּיל און קאַלט.
בליצט דורך אין שאַרבן: ס'איז געווען, דוכט,
אַ הימל ערגעץ און אַ זון...
נאָר וווּ און ווען? ... דער פּוסטער שאַרבן
פאַרגעסן האָט שוין לאַנג דערפון — — —

3. אַזוי פּיל געלע בלעטער...

אַזוי פּיל געלע בלעטער הננט אויף יעדן טריט,
ווי פּרישע, יונגע קברימלעך צעזייט, צעשפּרייט.
ס'זאָגט קדיש שטיל דער ווינט נאָך אַליך, וואָס אָפּגעבליט:
נאָך אַליך, וואָס יונג און שייַן געוועזן און פאַרגייט.
אַזוי פּיל קראַען הננט זיך ציען אין דער הויך,
ווי כּמאַרעס פּינצטערע אַריבער וועג און שטעג.
דאָס קומט איצט אין דער לופטן די לוויה פאַר
פון אַלע שענסטע, העלסטע זומערדיקע טעג — — —

שווידער, 1935

ווייסע שטערן

עס שיט און שיט דער הימל הננט מיט ווייסע, ווייסע שטערן
פון פּולער האַנט!
אויף דאָך און גאַס, אויף סקווער, בולוואַר, אויף בוים און אויף לאַמטערן
ר'שיט נאַכאַנאַנד.
אַ ווייסע שטאַט! אויך געסלעך אַרעמע אין שוואַנען־קליידער —
די נויט בלאַנקט אויך...
עס שיט מיט פּרייד דער הימל... ווייסע שטערן־נעץ כּסדר
פאַלט פון דער הויך — — —

יאַנואַר, 1934

עלעגיע

און וועסטו זיך אומקוקן ווען אויף די יארן די פרייע, פארלאפענע,
און וועסטו אַ בלעטער-טאָן ווען אין אַ פּרילינג דאָס בוך אויף צוריק, —
דאָן וועסטו דערזען וויפל זוניקע טעג גאָר אַזוי זיך פאַרשלאָפענע,
אין בוך גאַנצע בלעטער אין בלויון! אין ווילדקרויט די שטעגן פון גליק.

און בייטן זיך ציען און ציען פאַרגעסן, נאָך גאָר נישט צעאַקערטע,
און בלומען אין גאַרטן פאַרוויאַנעטע: ס'האַט זיי די האַנט נישט געפליקט;
און אויפגאַנגס אין מזרח צעפלאַסענע, שקיעהס אין מערב צעפלאַקערטע —
פאַרבלייבט און פאַרגאַנגען און ס'האַט גאָר דאָס אויג זייער פלאַם
נישט געבליקט...

דאָן לויפן וועסטו אין די גאַסן, בולוואַרן, פון בענקשאַפט געטריבענער,
ס'וועט צופאַלן ס'האַרץ דענס צו צאַרטע, צו דראַבנע יונגפרויזשע טריט.
נאָר זיך וועסטו דאָן ווי אַן עלנטער דאַרן אין האַרבסט אַ געבליבענער,
וואָס האָט על־פי נס אויף אַ טאָג זיך אין קעלט און אין רעגן צעבליט.

די מיידלעך, זיי וועלן פאַרבננין מיט רייך פון די קערפערס די זינגענדע,
מיט דופט און מיט שיכרות פון פּרילינגדיק־גליענדן צוואַנציקסטן יאָר...
און טרויריקער ווערן וועט דיר פון די שטימען די יונגע און קלינגענדע,
און שפירן וועסטו אויף זיך קאַפּ דאָן דעם זילבערנעם פּראָסט
אין די האָר — — —

1928

אַ פרעלוד

פאַראַן נאָך רגעס הייליקע און שטילע,
ווען ס'איז נשמה פול מיט פרום געזאַנג;
עס פליסן ווערטער, פלעכטן זיך אין תפילה,
צו שקיעה־הימלען טראַגט זיך קלאַנג נאָך קלאַנג.

פאַראַן נאָך רגעס, ווען פון אַלץ ווערט חלום,
ווען ערד און הימל זינגען ביידע גלייך. —
דאָן מאַכט אַפילו טויט מיט לעבן שלום: —
דאָס איז דער מוזעס בלויזע קיניגרייך — — —

1937

נאמבערגס לוויה

גייט אַ לוויה דורך גאסן פון שטאָט
ציט זיך פאַמעלעך, און הייליק, און שטיל.
קרענץ... כריזאַנטעמעס תכריכמדיק ווייס...
גייט אַ לוויה צום לעצטן אָיל...

ציט אַ לוויה דורך גאסן פון שטאָט.
קאַלט איז דער הימל, פאַרשנייט איז די ערד.
וואַרט שוין זיין קבר — נירוואַנאַ און רו...
איביקייט־וועלט, זיי ווערן צעשטערט...

טראַגן דעם טרויער נאָך הערצער אַ ים —
ווי נאָכן אַרזן אַ לעצטן באַלויין.
גייט אַ לוויה דורך גאסן פון שטאָט,
טראַגט אים נאָך מאַסע זיין גאַלדענע קרוין.

מערן זיך קברים בני פרצסע זינט.
ריסן זיך רינגען פון גאַלדענער קייט...
טריב ווערט אין היכל פון ייִדישן וואַרט.
שטערן נאָך שטערן אין טרויער פאַרגייט — — —

וואַרשע, 1927

מעמענטאָ מאַרי!

(סאַנעט)

כ'האַב פינט די גרויסע שטאָט פון פופציק טויטן יעדן טאָג.
אַז וווּ דו גייסט, באַגעגנסטו עגלות דאָרט און דאָ.
מען גוססט גאַר אַז פּוּזעס דאָ, מען שטאַרבט דאָ יעדע שעה.
כ'האַב פינט די גרויסע שטאָט פון פופציק טויטן אַלע טאָג.
אַט נענטערט זיך צו דיר מוזיק: שאַפענס אַקאָרדן-קלאַנג.
אַ קאַראָואַן: אַ "יחוס"־טויט. געזיכטער שטיף און גראָ.
אַ צווייטע גאַס — לוויה־טריט. מוזיק איז שוין נישטאַ:
"פלעבייער"־טויט. בלויז עפעס דאָרט אַ מאַמעס אַ "פאַרמאַג".

גאָס-אַנן, גאָס-אויס. דער צוג פון טויט, ער ציט זיך אומעטום
און לאָזט דיך נישט פאַרגעסן פון דעם מעשהלע דעם סוף.
אַז ערגעץ איז אַ חלף דאָ, וואָס קוילעט-אויס די שאַף.

דו קוקסט און ציילסט: איינס, צוויי און דריי... און זעקס... דו
זעסט אַרום:

אַבלים בלויו, מלווים בלויו, געזונקען טיף די קעפּ.
און וווּ דו זאָלסט נישט גיין און שטיין — נאָר קרעפּ, נאָר קרעפּ,
נאָר קרעפּ — — —

וואַרשע, 1936

צום דיכטער — מענטש

און אַז דיין נאָמען זיין וועט צווישן די אומשטערבלעכע —
איז וואָס דערפון?
דאָס זעלבע בערגעלע, די זעלבע קרקע פינצטערע
אַז זיך, אַז זון... —

די זעלבע ווערעם דורשטיקע, די נאָכט אומענדלעכע
פאַר אַלע גלעך!
דו דיכטער — מענטש! דו דיכטער — גוף! ס'וועט דיין געביין פאַרגיין
אין ליעטאַ-טייך... —

און אַז דיין נאָמען וועט זיין צווישן די אומשטערבלעכע —
איז וואָס דיין רום?
עס איז אַ ווילגערוך אַ לעולם ועד בלאַנדזשענדער,
נאָר אַ דער בלום — — —

1938

דעם טאַטנס טויט

א. איין מאָל פאַרטאָג

עס האָט אַ צוג בני נאָכט מיך אָפגעריסן פון אַ כרך,
געבראַכט מיך צו אַ שטאַט שוין אין פאַרטאָג.

199

טריב־רעגנדיק. בלויז ווו נישט ווו אין גאס קריכט־אום א וואך.
און אַט — יענץ הויז. כ'דערהער פון נאַנט אַ קלאַג.

ס'איז אָפן טיר. עס פאַלן מנינע הענט אַראָפּ. כ'בלויב שטיין:
ער ליגט שוין אויף דער ערד — פאַרגליווערט, שטאַר.
צוויי־דריי בטלנים זקנים זאָגן תהילים... אַ געוויין...
צוויי פרויען שלייכן זיך צו מיר אין צער...

איך טרעט אַרנין אין שטוב און כ'פיל: כ'בין אויף דער דעק פון פנין.
מיך ווערגט אין האַלדז. איך קען נישט בלייבן מאַן.
פיל ליכט אויף דר'ערד. פיר שורות ליכט. נאָר שוואַרץ איז זייער שנין.
איך שפיר: דער טויט אַליין איז דאָ פאַראַן...

ב. אויף אַ ביסעלע שטרוי...

און דאָס איז, בן־אָדם, דער סוף פון די סופן...
אַ ביסעלע שטרוי און פאַרדעקט דאָס געזיכט.
אַ צודעק אַ שוואַרצער — צום אייביקן שלאָפן.
עס נייגן אין טרויער זיך פלעמלעך פון ליכט.

און דאָס איז דער לעצטער, דער אמתער פתרון:
אַ נאַענט געוויין, וואָס ס'פאַרנעמט נישט ס'געהער...
עס שאַקלט זיך זקן צו זקן: „מה יתרון?“...
עס קאַפעט אויף צודעק אַ טרער נאָך אַ טרער...

ג. תהילים

... און דאָס איז דער מזמור פון דוד בן ישי...
עס זינגען די זאָגערס די פסוקים כסדר.
עס איז אַ געקלאַג נאָך די יאָרן פאַרוועלקטע.
און פול מיט געוויין איז דאָס טונקעלע חדר.

און וואָס איז דער מענטש און צו וועמען געגליכן? —
אַ ווינט, וואָס פאַרווייעט, אַ טרוים, וואָס פאַרפלוין...
עס גיסט זיך און גיסט זיך דער אַבלשער ניגון
מיט טרויער מיט קאַלטן — ווי בר־מיננס אויגן...

עס זענען שוין מיד און פארהלשט אַבלים,
בלויז תהילים שטיל פליסט ווי דער וויי פונעם האַרצן.
און ס'האַרעכט, דוכט, זיך אַפן אויך דער טויטער, דער שתקן,
פון אונטער דעם צודעק דעם אַבלדיק-שוואַרצן — — —
און דאָס איז דער מזמור פון דוד בן ישי — — —

ד. לוויה

עס טרייסלט זיך דער אַרון איבער שטיינער,
פאַמעלעך שפּרייזט דאָס שוואַרצע קהלשע פּערד.
עס גייען-נאָך פאַרזונקען די באַוויינער.
די ערד מוז צונעמען, וואָס איר געהערט...
נישטאָ קיין הַנזער מער. ס'ליגט דער בית-עולם
צעווישן באַרג און טאַל, בנים נייעמאַן-טייך.
ס'ווערט שיטערער אַלץ דער מלווים-עולם.
אַרויף-אַראַפּ. דער פאַרקאַן ווּנזט זיך גלַיך.
ווי טהרה-ברעטער שוואַרץ — עס עפנט זיך אַ טויער.
ס'נעמט-אויף אַ וועלט אַ שווינגנדיקע שטום.
מצבות, אהלס אין אַ ווינסן טרויער.
דאָ-דאַרטן וויגט זיך אַ בעריאַזקע פּרום.
ס'בלעבט ערגעץ שטיין די שיטערע לוויה —
דאָ איז די גרענעץ, פון דעם וועג די ענד...
אַ גרוב זיך אַפן שוואַרצט און ברעטער נייע —
די לעצטע, שטומע, פינצטערע פיר ווענט — — —

ה. קבורה

אין טלית אַננגעהילט ווי אום יום-כיפור,
ווי גרייט צו שטעלן זיך פאַר יום-הדין.
צוקאַפּנס ערד אַ ביסל פון ארץ-ישראל.
שוין קרעכצן רידלען ערד אַריין: דוין-דוין...

אל מלא רחמים... — קלינגט דאָס קול פון חזן,
און מיט די רידלען ערד פאַלט־מיט געוויין.
אַ יתום־קדיש בני דעם געלן בערגל
און עולם נעמט זיך שטומערהייט צעגלין — —

ו. צוריק פון בית־עולם

צוריק פון בית־עולם — עס כליפעט ווער באַנג.
געלאָזן אַ בערגל אויף דורות, אויף לאַנג.
צי זומער, צי ווינטער, צי רעגן, צי שניי —
דאָס בערגל וועט ליגן אין קברימשער ריי.

צוריק פון בית־עולם — די טריט פאַלן שווער.
קערסט־אום זיך אין שטיבל — איז עלנטיק לער.
עס פעלט זײַן געשטאַלט דאָ, עס פעלט דאָ זײַן וואָרט.
אַ חלל אַ וויסטער, אַ לידיקער אָרט — —

ז. שבעה

די ערשטע רגעס אויף די בענקלעך קליינע.
די ערשטע בליקן אויף די שטומע ווענט.
אַ פוסטע שטייט דעם נפטרס בעט אין חדר.
אין חלל בלאַנדזשען־אום נאָך דאַרע הענט.
עס דוכט: אַט רעדט ער, גאַרט נאָך וואָס צו זאָגן.
מען הערט נאָך אין דער לופט זײַן שטילן קול.
פאַרשטאַרט איז אַלין, פאַרוונקען די אַבליים.
זיי זעען איצט זײַן גסיסה נאָך אַ מאָל — —

ח. קדישים

נאָך אַ קדיש, נאָך אַ קדיש,
ס'וועט אים גרינגער זײַן די ערד... —
אזוי זאָגן אַלטע ווייבער,
ס'קומט דער מת אַליין און הערט.

נאך א קדיש, נאך א קדיש —

גרויס זאל בוראס נאמען זיין.
ר'איז דאך עפעס דיין-אמת,
דאנק, בן-אדם, אים פאר פנין ...
און ס'דערציילן אלץ די ווייבער,
וואס ס'פארלויפט אויף יענער וועלט:
ווי מען נעמט אראפ די שערבלעך
פון די אויגן, וואס פארשטעלט — —

נאך א קדיש, נאך א קדיש.
אלע ענטפערן: „אמן“ ...
דיין-אמת ... נאך אבליים
קענען קיין מאל דאס פארשטיין — — —

ט. מעריב-ציט

מעריב-ציט אין שטוב פון אבלי.
א טונקלקייט מיט שאטנס פול.
זיי קומען-אן, די שאטנס שווארצע,
מיט היימישקייט אין נפטרס גבול.

אבליים זיצן שטום, פארזונקען.
דא-דארטן בלייבט קוים א געזיכט.
בלויז שכנטעס דערציילן, פרעפלען,
זיי פרעפלען ביז מען צינדט-אן ליכט.

ס'פארבארגן ערגעץ זיך די שאטנס
און אבלי-בליק גלאנצט-אויף מיט טרער.
עס קלייבן ייזן זיך צום מנין
און — „והוא רחום...“ — זיפצט שוין ווער.

עס גיסט דער ניגון זיך פון מעריב
און שליסט דעם טרויער-טאג פון צער.
ס'צעגייען זיך די שכנות-ווייבער
מיט ברכות פאר דעם גאט דעם האר — —

דאָ ליגט אַ יוד אַ הויכער, דאַרער,
וואָס תמיד זאָרגן פלעגט פאַר ברויט;
האַט „גראַבע קעפּ“ געלערנט „שרייבן“,
מיט זיי געגריזשעט זיך ביז טויט.

אַ „שטילער ייד“, כמעט אַ שתקן,
געשפרניזט אין גאַס מיט שטילע טריט —
ווי ר'וואַלט געקלערט: וועט אים דאָס מזל
נאָך עפּענס געבן, אַדער ניט?

אַ דירה תמיד פון פיר איילן —
צום „שרייבן“, עסן און צום שלאָף.
אַן הערינג פלעגן הייסן „דגים“,
בלויז צו „כפרות“ זיין פלעגט עוף.

שבתים, יום־טוב — דאַרע־קוואַרע,
אַ דאַרער „טשאַלנט“ מיט טיי פון „הלאַק“,
צו פרי שוין גרוי, צו פרי געבויגן
פון מיחושן אַ גאַנצן פאַק.

צום טאַג פון טויט — שוין אויסגעלייטערט
אויף דער־וועלט נאָך פון יעדן חטאָ.
געבליבן איז אַ הויפּן ביינער
אויף האַרטן, שווערן טויטן־בעט...

פה נטמן — ס'ליגט דאָ אַן איש תמים,
אַ סימן — אביון ביזן סוף...
דאָ איז ער גלייך מיט די אַדירים:
ער רוט ווי זיי אין זעלבן שלאָף — — —

דאָס ליד פֿון פֿאַרגיין

און וואָס וועט שוין זײַן, אַז איר וועט מיך נאָר לויבן,
באַשיטן מיט רויון מײַן בערגל, מײַן שטיין? —
אַז אויפגיין אַ זון וועט אַ פלאַמיקע אויבן
און ס'וועלן די שטראַלן צו מיר נישט דערגיין.

און וואָס וועט שוין זײַן, אַז מײַן ליד וועט איר זינגען,
דערמאָנען מײַן נאָמען אין טרויער, צי פרייד? —
אַז אונטן זיך וויקלען די שלאַנגען ווי רינגען
און פראַוען אַ מאַלצײַט פאַרשיכורטערהײַט.

און וואָס וועט שוין זײַן, אַז איר וועט מיך געדענקען? —
עס וועט דאָך קיין שפור בליבן פון מײַן געביין;
עס וועלן די רעגנס מײַן בערגל פאַרשווענקען
און אינגזינקען וועט אויך צוקאַפּנס מײַן שטיין — —

1929

VII

פון אלע נע-זונדן

(בווענט-אירעס, 1955)

און ווידער טראַגט מיין גורל...

און ווידער טראַגט מײַן ייִדיש גורל מיך אויף באַנען.
ער טראַגט מיך צו אַ ווינטער, אומבאַקאַנטער וועלט.
כ׳געזעגן, פּוילן, דיך אַצינד, דײַן ערד, דײַן הימל,
כ׳נעם מיט אין האַרץ און עלנט נאָר, אַ וויסטע קעלט.

געלאָזן אויף די פעלדער דײַנע נאָר בית-עולמס,
געלאָזן כ׳האַב מײַן פּאַלק בני דיר אין אַש צעשפּרייט.
פון אַלע געטאַ-חורבות טראַג איך מיט דעם טרויער,
וואָס אומעטום און תּמיד, תּמיד מיך באַגלייט.

אין שטעט און שטעטלעך ייִדישע געלאָזן הפּקר
די שולן, בתי-תּפּילה, פּוסטע, אָן איין ייד.
נישטאַ קיין דאַוונערס דאַרט, קיין תּפּילות, קיין קדישים.
אויף די בית-עולמס פּאַשען ציגן זיך אין מיט.

געוועזן, פּוילן, כ׳בין בני דיר אויף קבר-אַבות,
אויף בערגלעך ציגל און אויף קופּעס שטויב און ליים.
נאָר וווּ די קברים פון מײַן קינד און פון מײַן מאַמען?
געפונען נאָר מײַן וויסטע גאַס, מײַן וויסטע היים.

איז ווידער טראַגט מײַן ייִדיש גורל מיך אויף באַנען,
ער טראַגט מיך צו אַ ווינטער, אומבאַקאַנטער וועלט.

אַז פּרעמד איז, פּוילן, איצטער מיר דײַן ערד, דײַן הימל.
אַלץ ווייזט איצט אויף מיר מיט קבר און מיט קעלט.

פּאַריז, 1948

דער פרעמדער הימל

ס'קען אויך דער פרעמדער הימל זײַן צו דיר ווען מילד און גנעדיק,
און ליב קען ווערן דיר אַ מאָל די פרעמדע ערד.
זי קען געוויס אויך געבן דיר די לעצטע דלד אַמות,
אויב ס'איז דער סוף אין מיטן וואַנדערונג באַשערט.
עס קענען ווערן ווייך אַפילו שטיינער דיר צוקאַפּנט,
ווי דאַן, פאַר יעקבן, בנּים לייטער־טרוים אין פעלד.
דאַך היים איז אַנדערש, היינט איז עפעס אַנדערש, היים איז נאָמע,
אַ מאַמע איינע נאַר פאַראַן איז אויף דער וועלט — —

וויטעל, 1949

דער דופט פון עבר

דער דופט פון עבר איז צו מיר דערגאַנגען
אויף אַ פרעמדן, אומבאַקאַנטן, גרינעם פעלד.
עס האָט אַ קאַרן־בלימל צווישן העלע זאַנגען
אַ ווייז געטאַן פאַר מיר מײַן טױטע, ליבע וועלט.
אַ בונטער שמעטערלינג איז העל פאַרבײַגעפּלויגן,
מיט סאַמעט־פּליגעלעך אַ גלעט געטאַן מיך דין.
ווי דאַן, ווי דאַן... עס שטייט־אויף אַלץ פאַר מײַנע אויגן:
די לאַנקע און דאַס טײַכל, שוועלבעלע און בין.
איך זע אַ הויפּן הנזקעס אין אַ טאַל באַהאַלטן,
דאַך אונטער בלויען הימל, אונטער וויסער זון.
איך זע אַפילו ס'בערגל פון בית־עולם אַלטן,
די שטיינער, די כּהנים־הענט און דעם פּײַג — —

א זוניק-יונגער טאָג פון מײַנע יונגע יאָרן.
פאַרחלומט ליג איך אויפן דופטיק-קילן גראָז.
דערנעבן בלענדט פון וויסקייט טרוקן-רייפער קאַרן,
וואָס וויגט אין כוואַליעס זיך ווען ווינטל טוט אַ בלאַז.

איך קוק אין הויכן הימל און איך נעם אויך שוועבן
צוואַמען מיט דער סטאַדע וואַלקנדלעך ווי שאַף.
העלע די חלומות, העל דאָס יונגע לעבן,
שמייכלט זון פון אויבן: ליב, און גלייב, און האַף...
דער דופט פון ווינטן עבר איז צו מיר דערגאַנגען...

וויסן, 1951

אומעטום...

אומעטום, אין אַלע דײַנע פרעמדע וואַנדער-וועגן,
באַגעגנט דיך אַ ליבער בוים מיט שאַטן און מיט רו.
ציי-אויס די מידע גלידער דײַנע פרעמדער זון אַנטקעגן
און טרוים אַ ווינל, און שליס אַ ווינל די אויגן דײַנע צו.

נאָר נישט געפינען וועסט אין ערגעץ יענע דלד אַמות:
עס קאָן דאָס אַזש פון וויסטער היים ניט אויפבליען צוריק, —
ווי ס'קענען נישט פון פלאַמען אויפגיין מער די מאַמעס,
די אַלע ברידער פון דער גאַז-קאַמער, צי תליה-שטריק.

אומעטום, וווּ דײַנע וואַנדער-טריט עס וועלן שפּאַנען
און אומרו טראָגן דיך אין ווינטער נע-וונדער וועלט, —
אומעטום קענסטו אַ טרער נאָר לאַזן און דערמאַנען
דײַן ווינטע, טויטע היים, דאָס שכנותדיקע גרינע פעלד.

ווערבער, 1949

שאַטן

אומעטום באַגלייט איר מיך, איר אַלע מײַנע נאַנטע,
וויזן איך זאָל נישט וואַנדערן, ווויזן איך זאָל נישט גיין.

אין נעכט אין לאַנגע, שלאָפלאָזע איר שטייט בני מנן צוקאָפּנס,
 איר קומט צו מיר, איר וויסט דאָך וויל: געבליבן כ'בין אליין.
 איר רעדט צו מיר, איר רעדט צו מיר, איר נעמט מיר אויסדערציילן
 פון טעג פון גרויליק־פינצטערע, פון אנער לעצטן וועג — — —
 איך שטרעק צו אַנך די אַרעמס אויס, איך ווער אליין אויך שאַטן.
 און ס'דוכט: צוזאַמען כ'בין מיט אַנך דורך פלאַם און רויך אַוועק — — —
 וויטעל, 1949

ק ד ו ש י ם

אַלע שטומע הימלען שפיגלען אָפּעט אַנ'רע בליקן.
 אַלע ווינטן טראָגן אַנער אַש און אַנער שטויב.
 אַלע ערדן ווערן אַנערע צעשפּרייטע קברים.
 נשמות פּלאַטערן אין רוים ווי פּליגל פון אַ טויב.
 אַלע פּיגל זינגען־אויס אַ טרויעריקן קדיש.
 אַלע וועלדער רוישן אין אַ יאָמערדיק געוויין.
 קיינער קען פאַרגעסן אַנך — אין אַשן און אין שטויבן, —
 כאַטש ניט באַשערט קיין קבר אַנך, כאַטש ניט באַשערט קיין שטיין...
 וויטעל, 1949

איך גלייב נישט...

איך גלייב דיר מער נישט, זון, עס איז פאַרפירעריש דען שמיכל,
 און ס'שטעכן מיך ווי שאַרפע שפּיזן דינע שטראַלן:
 האַסט אויך אַזוי געלאַכט, האַסט אויך אַזוי באַחנט געשמייכלט,
 ווען ס'זינען קדושים טויזנטער אין ראָו געפאַלן.
 איך גלייב דיר מער נישט, הימל, פאַלש איז מיר דען כישוף־בלויקייט,
 און ס'איז מיר איצטער שוין דען פּרילינג־רייך דערווידער:
 האַסט אויך אַזוי געבלענדט, געבלויט, אָן שאַטן גאַר, אָן כּמאַרע,
 ווען רוצחים האָבן אויסגעשאַכטן מנינע ברידער!...
 פּאַרײַז, 1950

ע ל ע ג י ט

מיר דוכט אַ מאָל : אַט לאַזט זיך שוין אַראָפּ דער פּאַרהאַנג,
אַ סוף צו ווּנדער־שיינער אויסטערלישער שפּיל.
אין פּוסטן זאַל ווערט פּינצטער. לאַנגע נאַכט פּון קבר.
און אַלע שיינע שטורעמס גייען אויסעט שטיל.

גיי טענה צום רעזשיסאָר און זיין רעזשיסירן!
פאַר אַט דער קורצער שפּיל אַזוי פּיל רעקוויזיט :
אַ הימל און אַן ערד, מיט ימים און יבשה,
מיט באַרג און טאַל, מיט בוים און בלום, מיט פּייגל־ליד.

מיט שיינקייטן צעוואָרפּן איבער שטעט און לענדער,
מיט רייץ פּון זון און שטערן, ליבע און געזאַנג — —
מיר דוכט אַ מאָל : אַט לאַזט זיך שוין אַראָפּ דער פּאַרהאַנג
און ס'בלעבט פּון אַליץ, פּון אַליץ אַ הוילער, פּוסטער קלאַנג.

ווישן, 1951

ס'איז אייביק...

ס'איז אייביק דאָ אַן עפעס, וואָס פאַרבלענדט, באַרוישט ;
וואָס גיט אַ העלע, ראָזע פאַרב דײַן טריבן זיין, —
אַפּילו ווען דו טרינקסט זיך אינעם תּהום פּון ליד,
אַפּילו ווען דו ברענסט אין גיהנומדיקן פּיין.

ס'איז אייביק דאָ אַן עפעס, וואָס דיך לאַקט און האַלט ;
וואָס גיט דיר אַ פאַרבאַרגענעם, געהיימען זיין, —
אַפּילו ווען דו שטייסט שוין אויפּן ראַנד פּון גרוב,
אַפּילו ווען דער טויט פאַרשפּרייט שוין זיין געשפּין.

ס'איז אייביק דאָ אַן עפעס... ס'איז אַ מאָל אַ ליד,
אַ כּישוף־ליד, וואָס רייצט און פּאַנגט דײַן קראַנקע זעל.
אַ מאָל איז עס אַ שטראַל, אַ מאָל — אַ דופּט פּון פעלד,
אַ מאָל — אַ בלויען פּייגלס פּרילינגדיקע טרעל.

א מאָל — אַ בליק, אַ שמיכל פון אַ צארטער פרוי,
אַ מאָל — אַ הייס געפליסטער אין אַ בלויער נאַכט — — —
ס'איז אייביק דאָ אַן עפעס, וואָס פאַרבלענדט, באַרוישט;
וואָס אויך אַן טויט אַפילו דיך פאַרגעסן מאַכט.

ווייט, 1951

די שטאַט פון טויזנט חונטן

1. אַ יום־טוב אייביקער

פאַריז! פאַריז! אַ יום־טוב אייביקער אויף דינע גאַסן.
עס וואַרפט דיין אייפֿל־טורעם פאַקעלן אין יעדער נאַכט.
ביסט אייביק יונג, ביסט שפּילעוודיק ווי אַ צעבליטע יונגפֿרוי,
דאָס יונגע לעבן זינגט פון דיר אַרויס, עס זינגט און לאַכט.

ביסט פֿריי אַזוי, אַן זאַרג, ווי דינע פופציק טויזנט קינסטלערס,
וואָס האָבן דיך פאַראַייביקט טרני אין רייץ פון בלויען סען.
די פֿרנדהייט שרניט־אַרויס פון דינע קנניפעס און טאווערנעס.
זי שרניט פאַר נאַכט פון אונטער ערד — פון מעטראָפּאָליטען.

פאַר נאַכט פון אונטער ערד... דאָס קערן זיך אַהיים אום
די מאַסן פון פאַבריקן, וווּ די קוימענס שפּניען רויך.
פון זעלבע הענט מאַזאַליעטע געפאַלן דיין באַסטיליע;
פון זעלבע הענט אַ פֿרנדהייט־זיגל איז אויפגעהויבן הויך.

די שטאַט פון פֿרנדהייט ניט נאָר פאַר נשמה — אויך פאַר קערפּער!
געפילן־ווערן קנעכטיש נישט דערשטיקט אין דיר, פאַריז!
עס זייען דינע טעכטער לוסט, ווי אין אַ פעסט פון באַקכוס,
זיי וואַרפן הויפּנס פֿרייד אין דינע גאַסן, פֿרניער ריז!

דו שטאַט, וווּ שפּיל און לניכטקייט איז געמיש מיט טיפּן ערנסט.
דו שטאַט פון „נאַטֿר דאַם“, פון „לוור“ און „פּאַלי בערושער“.
אַפילו אויך די טויטע רוען אין פּאַלאַצעלעך;
דיין „פּער לאַעזעז“ — אַ קונסטמוזיי! איז קאַרג דאָס אויג אויף טרער.

עס איז אַ קונסט־מוזיי אויך זיין בית־עולם אויף מאַנמאַרטער, וווּ אונטער פליטעס שכנישע עס ליגן קריסט און י"ד. ס'הערשט שלום צווישן צלם און „פה נטמן“ איבער טויטע. אויך אנדזער הנגריך היינע רוט דאַרט אין זיין לעצטן פריד.

פאַרזי, 1929

2. אין פאַרק מאַנסאַ

אין פאַרק מאַנסאַ אין שאַטן פון די גרינע צווינגן, ביים פּיאַנאַ זיצט פאַרחלומט פרידעריק שאַפּען. די שטאַט רוישט ערגעץ הינטער צוים, נאָר דאָ הערשט שווינגן. דאָ שווימט־אַרויס אַ וועלט, וואָס איז אַמאָל געווען ...

דער לאַקן־קאַפּ פאַרגאַפט צו אויסגעטרוימטע ברעגעס, ס'קוקט מיטלאַטערלעך דער דיקלעכער זשאַבאַ. אין סורדוט, נעט און שמאַל, ווי אויף אַ צויבער־פעגאַן אין הייליק־שעפּערישער, דעמעדיקער שעה.

עס זיצט אַזוי דער מאַן מיט האַלב־פאַרמאַכטע אויגן, די פינגער פאַלן צו קלאַווישן מיט באַריר, — און ס'האַבן כישופן אין הימלען זיך צעפלויגן פון איבער ווייטן, קאַלטן, מאַרמאַרנעם קלאַויר.

נאַקטורן ... פּאַלאַנעז ... אַנדאַנטע פליסן קלאַנגען, זיי פליסן פון אַ ווייטער, חלומפולער וועלט ... אַ יונגפרוי זינקט פאַר אים, פון כישופן געפאַנגען — אין פאַרק מאַנסאַ אין גרינעם צווינגיקן געצעלט —

פאַרזי, 1951

3. אויף פּלאַץ מאַלזעהערב

אויף פּלאַץ מאַלזעהערב, אין רינג פון קליינע, גרינע סקווערלעך אַ דרנלינג פּראַוועט אייביקייט אין בראַנדז און שטיין: דער טאַטע און דער זון — די ביידע אַלעקסאַנדערס, — און זי, די קינסטלעריין בערנאַר, אין קלוגן עלטער־חן.

די גרויסע סאַרע שפילט איר לעצטע ראָל אָן גרים שוין.
איר צושויער איז איצט די גאַנצע וועלט אַרום.
עס טוישן „בינע-שטערן“ זיך, רעפערטואַרן —
דאָך קניען די פאַריזער נאָך פאַר סאַרעס רוים.

און ווער עס גייט פאַרבני, און ווער עס קומט אַהערצו
פון יענער קנזפע-קונסט פּערווערזער אויף פיגאַל —
בלניבט שטיין אין טיפן ערנסט, שטיל ווי אַ בעל-תשובה,
אַן אַנדער בינע טוט אַ בלענד, אָן אַנדער זאַל ...

און זיי, די פּעדעריטערס אויף די פּיעדעסטאַלן —
דיומאַ: דער גרויסער טאַטע און דער גרויסער זון! *
זיי וואָכן איבער פּאַלק און לעבן-מיט געשיכטע,
און וועקן אַלעמען צו שיינקייט און צו זון ...

עס דוכט, זיי ריידן: ס'מנדן קריגן און רעוואַלטן ...
עס טוישן ראָלן זיך און העלדן ... לינקס און רעכטס ...
דאָך אייביק איז פון גניסט די שיינקייט — פּאַלקס פאַרמעגן! —
טאַ היט עס, דורות, אַפּ פון אַל דאַס שלעכטס ...

און ס'דוכט, עס בלאַנדזשען אום דאָ ביידנס טרניע העלדן —
די מושקעטערן דרני, דער טראַגיש שיינער קין.
און ס'קומט פון מאַנמאַרט-קבר די קאַמעליען-דאַמע
און שלוכצט און פּאַלט בניים פּיעדעסטאַל אין ביימער-גריין.

אויף פּלאַץ מאַלזעהערב, אין רינג פון קליינע, גרינע סקווערלעך ...

פּאַריז, 1951

4. אויף די „גרויסע בולוואַרן“

בני נאַכט אויף די „גרויסע בולוואַרן“.
עס לאַקן קאַפּייען און באַרן.

---

* אויפן זעלביקן פּלאַץ איז אויך געשטאַנען אַ דענקמאַל פון אַלעקסאַנדער דיומאַ
דעם זיידן — אַ גענעראַל, אַבער זיין בראַנד-פיגור האָבן די דייטשישע וואַנדאַלן איבער-
געמאַסן אין אַמוניציע.

און טויזנטער שטראַמען געזיכטער
אין בלענד פון נעאַניקע ליכטער.

אין אַלערליי פאַרבן די פרויען:
אין שוואַרצן, אין רויטן, אין בלויען.

זיי שלייכן, פאַרשפרייטנדיק דופטן,
געלעכטערס פאַרקלינגען אין לופטן.

און מענער פון אַלע קאַלירן, —
ציוויל און אַרמיי־אַפּיצירן, —

אי וויסע, אי שוואַרצע, אי ברוינע —
געאַרעמט מיט כלה, צי זונה.

דוכט: ערגעץ אַ יום־טוב פאַראַנען,
ווי אַלע זיך ציען און שפּאַנען.

בני נאכט גייסטו אויך אין די שטראַמען,
פאַרלוירן אין מענטשישע תהומען.

מיינסט: עמעצן וועסטו געפינען,
וואָס נאָנט אין דיין האַרץ און דיין זינען;

מיט יענעם דיין עלנט דערטרינקען...
נאָר בליקן, נאָר פרעכע דיר ווינקען

פון זונהס אויף די טראַטואַרן... —
בני נאכט אויף די „גרויסע בולוואַרן“.

אַפילו בני קירך פון מאַדלענע —
אויך דאָ ווינקט דיר איינע פון יענע.

די זינלן פון טעמפל פון פרומען,
זיי קוקן זיך צו און זיי שטומען.

בני נאכט אויף די „גרויסע בולוואַרן“ —
דו קענסט נישט דיין איינזאַמקייט נאָרן.

ד'מן עלנט וועט יאגן ד'ך, טרעבן —
אליין וועסטו תמיד פארבלעבן — — —

פאר'ז, 1951

5. אלט־פאריו

אויף געסלעך ווינטע פון מאַנמארט.
גייסט באַרג־ארויף און באַרג־אַראַפּ.
ס'איז דאַרפיש, שטעטלדיק, אַט זעסטו
אַ מיידל אויך נאָך מיט אַ צאַפּ.

ס'איז זונטיק, אויף אַ וואַנט אַ הויכער
אַפישן וועגן טענץ און שפּיל;
אַ „בודע“ ווי פון קונצן־מאַכערס,
און אויבן פליגל פון אַ מיל.

שטינגסט העכער, העכער, הניקעס אַלטע.
ס'איז יעדע קראַם — „סאלאַן דע ל'אַרט“.
פאַרטרעטן, שאַרזשן, אַקוואַרעלן,
און בראַנדז, און גיפּס — פון יעדער אַרט.

אַ מאַרק געגליכן צו אַ שלאַס־מם.
אַרום — טאַוערנעס, פול, געדיכט.
דער מאַרק איז פול מיט מאַרמאַר־טישלעך,
די אויגוסט־זון באַגילדט מיט ליכט.

עס רויטלט זיך „ווען רוזש“ אויף טישלעך.
דאָס קינסטלער־פאַלק זיך אַמווירט
מיט „מוזעס“ אַדער מיט „מאַדעלקעס“.
ווער ס'קיבעצט, ווער עס ראַמאַנסירט.

אַט צייכנט ווער אויף אַ סערוועטקע
(אַ מאַלער נאָך מיט לאַנגע האַר),
און אַט אַ זקן זינגט אַן אַריע —
כאַטש אַן דער שטיים, ער נעמט מאַזשאַר.

און יונגווארג אפלאדירט דעם זקן,
וואס האט אמאל געגלאנצט מיט רום.
איין פרייד פאראייניקט זיי צוזאמען —
די יונגע, אלטע פון ארום.

גייסט העכער. ס'בלאנקט די „סאקר קער“ קירך
מיט מינארעטן שטאלץ און הויך.
אין טאל — פאריז מיט זינע טורעמס,
די ברעגן ווינט אין בלויזן רויך.

פאריז, 1929

6. מאנמארט ביי נאכט

שפעט ביינאכט. א פוסטקייט.
ס'שלאפט דער מענטש פון זארגן.
נאר אין יענע קנעפעס
רוישט עס ביז פרימארגן.

ס'קומען ווינעס, שווארצע;
ס'קומען יונגע, אלטע.
נאקעטקייט פערוערזע.
ליפן — שמינקע-קאלטע.

גרימפלט צו א פיאנא.
היזעריק קלאוישן.
און די „מאדמאזעלן“
טאנצן שוין אויף טישן.

און בעתן טאנצן
פאנגט מען זיי, די „נארן“;
ווער עס שווינדט מיט וועמען
הינטער די קאטארן.

און ווען ס'נעמט שוין גרויען,
ווען עס קומט באגינען —
שלעפן זיך אויף גאסן
שיכורע און זינען.

פאריז, 1929

גאסן קליינע, שמאלע.
ס'פלאמען בונט קאפייען.
מיידלעך אויף די ראגן
אויסגעשמיקטע שטייען.

פראלט דער דושאז אין גאסן,
רנסט זיך פון טאווערנעס.
דא און דארט ביי טירן
רויטלעך זיך לאמטערנעס.

דרייען זיך שיכורים,
ווי אויף שטריק זיי גייען;
קומען צו די מיידלעך,
לאקן אין קאפייען.

קלאפן מענער-זוילן,
בלאנקען מיידל-זאקן.
גענעצן ווו שוואלנט
אין די קורצע ראקן.

שווינדן זיי, די פארלעך,
דארט אין יענע טירן,
ווי לאמטערנעס רויטע
לאקן און פארפירן.

7. אויף פלאץ האַטעל דע וויל

אויף פלאַץ האַטעל דע וויל, אויף גרינעם טעפיד פון גאַזאַן,
אַ מחנה טויבן פלאַטערן פון הויכקייטן אַראָפּ.
זיי ווייסן: ס'וואַרטן קינדערלעך מיט אייגלעך הימל-בלוי,
וואָס וואַרפן צו זיי ברעקעלעך — נו, טאַנצן זיי האָפּ-האַפּ.

זיי פיקן מיט די שנאַבעלעך און זענען מלא פרייד:
ווער זאָגט עס: „טעבלעך קוילעט מען?“ פאַרקערט, מען גיט זיי ברויט.
און ס'פרייען זיך די קינדערלעך, די טעבלעך מיט זיי.
סזי קינדערלעך, סזי טעבלעך — זיי ווייסן גישט פון טויט...

ווישי, 1951

8. נאַכט אויף פיגאַל

נאַכט אויף פיגאַל, פון אַמורן
זינגט מען אין איטלעכן באַר.
פרויען-קעפּ, שוואַרצע פּריזורן,
ס'טרינקט זיך אין ליכט דער בולוואַר.

ס'רייצן, עס רופן נעאַנען,
זאָגן וואָס צו אין דער נאַכט.
פרויען אויף ראָגן דערמאַנען:
נאַכט איז פאַר ליבע געמאַכט...

שטראַמט זי, די מענטשישע מאַסע —
ווייסע, און שוואַרצע, און ברוין,
ס'ווייס גישט פאַרזי פון קיין ראַסע —
ליבע נאָר טראַגט דאָ די קרוין.

ליבע אין יעדער טאווערנע,
ליבע אין יעטוועדן באַר.
קושט מען זיך ביי אַ לאַמטערנע,
אַדער אין מיטן בולוואַר.

ווינקען פון געסלעך האַטעלן,
טונקעלע געסלעך בנים זייט.

און פון זיין הויכקייט, אין העלן,
 קוקט „סאָקר קער“ * פון דער ווינט.
 קוקט זיך צו פרום, אַ פאַרטראַכטער
 אונטן צו זינדיקער ערד.
 רוישט דער פיגאַל אַ צעלאַכטער :
 ס'איז אים די ליבע באַשערט.

פּאַרײַ, 1951

9. דאָס „פלעצל“

ס'איז רי דע ראָזנע אַ מוזיי
 פון יידן מיט פּיאָות און בערד,
 מיט מצות אַ קנילעכדיק יאַר,
 אַ יידיש, אַן עכטן, איר הערט.
 מיט כשרע ווורשטן אַ שלל,
 מיט קאַרפן — די יידישע פּיש!
 מיט „אַדערקעס“ געלע פון גענדז —
 צו „טשאַלנט“ אויף שבת צום טיש.
 מיט „אוליקעס“-הערינג, מיט ייִש,
 מיט קוילעטשן, לעקעכער, טאַרט —
 צו שמחות : אַ התונה, ברית,
 צי אויך ווען מען מאַכט נאָר אַ „וואַרט“.
 פון קראַמען מיט בשמים זיך טראַגט
 אַן אידעלער, פּיננער גערוך ;
 פון ערגעץ אַ שויפענצטער קוקט
 אַ באַבעשעס טערקישע טוך.
 דאָ-דאַרטן אַ „כשר“ פאַרבעט
 אין עס־שטיבער ייִדשלעך־ פרום ;
 אַ רב פון גאַליציע איר טרעפט,
 ער גייט נאָך אין זאַקן אַרום.

* די קירך „הייליק האַרץ“.

א גלאַנציקער פילץ-קאָפּעלאַש
 פאַרדעקט דעם רבנישן קאַפּ;
 די פּאַלעס צעקנעפּלט, צעשפּרייט,
 די ציצית, זיי הענגען אַראָפּ.
 איר טראַכט: איז עס ממש אַ רב?
 צי אפשר גאַר בלויז רעקוויזיט?
 די באַרד גאַר פון קליאַטשע געמאַכט?
 איז איצט דען נאָך דאָ אזאָ ייד?...
 אַ שמאַלע דאָס געסל און קורץ,
 מיט שולכלעך, וווּ תמיד ס'איז לער,
 מיט שטעקעלעך-יידן לרוב,
 וואָס דרייען זיך אום היץ און הער.
 שדכנים און מעקלערס אַ סך:
 מ'דאַרף "מזונות" פאַר ווייב און פאַר קינד.
 בלחש מען קויפט, מען פאַרקויפט —
 עס בלייט דאָ דער האַנדל מיט... ווינט...
 און גייט איר פאַרבײַ רי פּאַווע —
 צו מנחה מען בעט אַנך אין שול:
 אַ יאַרצייט, צום "מנין" עס פעלט,
 (יום-כיפור נאָר איז דאַרטן פול...)
 אַ "קדושה" איר כאַפּט דאַרט אַרײַן,
 אַ מצווה זיך כשר פאַרדינט...

דאָס "פלעצל" — עס איז אַ מוזיי
 פון ייִדישקייט אַלטער אַצינד.

וויטעל, 1952

10. אַדיע, פאַריו!

אַדיע, פאַריו! מיר וועלן זיכער זען אַ מאָל זיך ווידער.
 מען קען זײַן שאַרם, זײַן צויבער קיין מאָל, קיין מאָל נישט פאַרגעסן.
 ביסט זוי אַ פרוי, וואָס טראַגט דעם רײַך אין אירע צאַרטע גלידער.
 ווערסט קיין מאָל זאָט מיט איר, זי ווערט דיר קיין מאָל נישט דערעסן.

כ'וועל תמיד זען אין דמיון דענע געסלעך און בולוואַרן,
 די שמאַלע באַרג-אַרױפן פון מאַנמאַרטער, דענע סקווערן.
 די סענע-ברעגן, בריקן, בוקיניסטן, די קלאַשאַרן,
 קאַפעען אין די נעכט, וואָס לעשן זיך גלייך מיט די שטערן.
 די גרינע פאַרקן, די שאַטאַס, די דענקמעלער, מוזיען.
 אַ שטאַט — אַ פאַרביקע געשיכטע פון צוויי טויזנט יאָרן!
 רעוואָלטן, גיליאַטינעס, שטורעמס קומען און פאַרגייען,
 און דו — פאַריז! — ביסט אייביק יונג, ווי תמיד נע-געבאַרן.
 ס'איז קורץ דאַס לעבן — דאַרף מען קענען נעמען עס, געניסן,
 ס'איז אַלץ פאַר דיר — די קונסט, מוזיק, די פרוי, דער ווייץ, די לידער!
 דאַס ליב איז עכט און שייך, ווען פּינגבלאַט אַראַפּגעריסן,
 דער קערפּער זינגט די פּולע פּרייד דאַן אויס פון רמ"ח גלידער...
 אַדיע, פאַריז! איך וועל צו דיר אַ מאַל נאָך ווידער קומען.
 מעג זיין אַפילו נישט אין גלאַנץ דורך דיין נצחון-טויער...
 איך ווייס: רי דע ראַזוע, פּאַווע... מען וואַרט דאַרט נישט מיט בלומען...
 ס'איז אונדזער דלות ייִדישער... ס'וואַרט אונדזער אַלטער טרויער...
 אַטלאַנטישער אַקעאַן, סעפטעמבער 1952

אויף היימישער ערד

א. צום האַפן

און אַט איז דאַס לאַנד שוין, און אַט איז דער ברעג.
 עס גריסט שוין פון ווינטנס די היימישע ערד.
 עס גריסט שוין דער כּרמל, דער חרמון אין שניי.
 דער האַפן אַלץ נאַענטער, נאַענטער ווערט.
 דער הימל צעשפּילט זיך מיט בלויקייט און זון.
 אַ מעוועס-געקרייז אין דער לופט אַרום שיף.
 דער ים אַזוי שטיל, פונעם שטורעם קיין שפור.
 עס ברויזט אין נשמה אַ חדווה נאָר טיף.
 עס צאַפּלט די חדווה און רייסט זיך פאַרויס.
 שטיל גליטשט זיך די שיף צו צו שטיינערנע ווענט.

ס'איז יידישער ברעג. ס'איז דאָס היימישע לאַנד.
— שלום! — אַ צעהילך. ס'פאָכען יידישע הענט.

ב. איבערן כביש

ס'איז אַוונט. מיר שוועבן אויף גלאַנציקן כביש.
אַלץ ווייטער, אַלץ טיפער אין מלכות פון ייד.
פון דאָ און פון דאָרט גריסן דערפער און שטעט
מיט ליכטנדע פענצטער פון שלוה און פריד.

עס ווינקען זיך איבער די שטערן פון הויך
מיט פניערלעך שטילע דורך גרינקייט פון סך.
ס'איז אַוונט. די הימלען אין קריאַת־שמע פאַרטיפט.
עס דרימלען פרדסים בניִם שטיינערנעם שליאַך.

מיר שוועבן, מיר שוועבן אויף גלאַנציקן כביש.
דאָס האַרץ ווי אַ פויגל עס ריכט זיך פון טיף.
אַט! ס'ברענגט אונדז די נאַכט פון אַנטקעגן אַ שטאַט —
צעשפרייט און צעלויכטן — עס איז תל־אָביב!

ג. הריציון

מי יעלה בהר ד' ומי יבוא
במקום קדשו. (תהילים)

נישט די פיס — נאָר דאָס האַרץ טראַגט מיך העכער און העכער.
אַרויף אויפן שטיינערנעם באַרג, אין דער הויך. —
איך קום פון אַ לאַנד, וווּ פאַרברענט איז מזן אומה,
פאַרשוונדן אין פלאַמען, פאַרשוונדן אין רויך — — —

איך קום אויפן באַרג און איך פאַל צו די שטיינער: —
אַ גרינז־גרויער זיידע אַ קינד נעמט אין שוים.
כ'זע ירושלים פון אַלע פיר זייטן.
עס טויכן געשטאַלטן פון דורות אַרויס.

כ'זע מלכים אין קרוינען, כהנים אין ווייסן,
עס זינגען לווים א שירה אין כאָר — — —
קין גלות, קין ביז — עס איז גאָר נישט געוועזן,
א חלום א וויסטער פון צוויי טויזנט יאָר.

ד. מגדל־דוד

אין די געוועלבער אלטע, טונקעלע פון מגדל־דוד,
ווי ס'נעסטן שאַטנס הייליקע און פילן־אָן דעם רוים, —
דאָרט זיצן איצט די אור־אור־אייניקלעך פון מלך דוד
און אַלע זינגען תהילים אויס און שאַקלען זיך קוים־קוים.
אויף לאַנגע בענק, בנֶם לאַנגן טיש א יונגע קינדער־מחנה:
מיט פיאות גלאַנציקע, מיט שוואַרצע אייגעלעך — מען זינגט,
מזמור שיר לדוד... — ס'פליסט קאָפּיטל נאָך קאָפּיטל.
אין הייל אין אלטער, טונקעלער מתיקות זיך צעקלינגט.
אין וואָס, אָו אויף די מויערן — בשכּנות פונעם מגדל —
דער שונא טוט אַלץ לוייערן, מיט וואָפּן תמיד גרייט. —
עס ליגט דאָך אונדזער מלך דאָ. עס איז דאָך קבר־דוד, —
נו, זיצן קינדער ייִדישע מיט תהילימלעך צעשפּרייט.

ה. אויף הרייהודה

איך ליג אויף א שטיינערנעם באַרג,
ס'איז אונטן — די הייליקע שטאָט.
כ'נעם־אַרום דעם אַרום מיטן בליק,
די הויכקייט, די הימלען — און גאָט.

איך רייך צו די טורעמס פון ווייט.
איך שמועס מיט באַרג און מיט טאָל.
און כ'האָב מיך אין עבר דערזען.
איך האָב זיך דערזען אין אַמאָל — —

און דער בית־המקדש שווימט־אויף,
איך הער, דוכט, לווים־געזאַנג...

און ס'בלענדט מיד, פאַרבלענדט יענער גלאַנץ,
יענע שיינקייט פון לאַנג שוין, פון לאַנג — — —

ה. צווישן זאָמֶדן

צווישן זאָמֶדן פון מדבר

א שטאַט זיך צעבליט, —

מיט וועסינקע הינזער,

מיט פרייד און מיט ליד.

מיט קינדער שוואַרץ־אויגיק,

מיט מאַמעס פול חן.

מיט הימל, וואָס תמיד

איז לויטער און ריין.

א ברעג מיט אַ בלויקייט

פון ימישער ווייט.

צומאָל מיט געבייזער

פון שטורעמס פאַרשניט.

א שטאַט מיט ציפרעסן,

מיט פאַלמעס באַצירט.

מיט ייִדישע זעלנערס

באַשירעמט, באַהיט ...

ז. די גיבורים פון יד־מרוֹכי

זיי רוען אַצינד אויפן זאָמדיקן באַרג,

די קברים אין שורות, באַדעקט קוים מיט גראַז.

זיי זינגען געפאַלן אין הייליקן קאַמף,

געפאַלן און האָבן געוויסט גוט פאַר וואָס ...

זיי האָבן געוויסט, אַז כאַטש קליין אין דער צאָל,

דאָך ריזיק דער ציל איז און פּלאַם — דער באַגער.

זיי זינגען געוואָרן די שטאַלענע וואַנט

אַנטקעגן דעם שונא, וואָס טויזנטפאַך מער.

זיי האבן פארשריבן מיט אייגענעם בלוט
א בלאַט אין מגילה פון כבוד און רום — —
עס קוקט איצט דער הימל מיט ערפורכט אויף זיי
און איבער די בערגעלעך בוקט מען זיך שטום — —

ה. באר־שבע

מיך שמידין־צו די אַלטע, אַלטע ברונעמס פון באר־שבע.
אין זייער טיפער טונקלקייט יאַרטויזנטער פאַרזונקען.
עס זענען דאָ אין מדבר־היץ די אור־זיידעס געזעסן,
זיך קוויקנדיק אין שאַטן, ס'קילע וואַסער דאָ געטרונקען.

אַט דאָ געגאַנגען איז אַמאַל, אַמאַל אַברהם אַבינו,
צי אויף אַ ניד־ריק קליינעם אייזעלע פאַרבנגעריטן.
אַהער פלעגט קומען אַפט נאָך וואַסער אונדזער מאַמע שרה
מיט קרוג אויף אַקסל, אַדער אין דער הויך אויף קאַפּ צעבליתן.

און ערגעץ דאָ בשכנות האָט אַמאַל אַברהם אַבינו
אין שאַטן פון געצעלט די פרעמדע אורחים אויפגענומען.
דאָ האָט ער זיי דערלאָנגט דעם פּינעם כיבוד: צונג מיט זענעפט,
וואָס איז געוועזן מלא טעם און זיס צו זייער גומען.

און דאָ האָט אויך אַברהם געטאַן די גוטע בשורה הערן,
אַז ס'וועט זיין אַלטע שרה „מירצעשעם“ אַ זון געבוירן;
אַז ס'וועלן זינע קינדס־קינדער ווי זאַמד זיין און ווי שטערן;
אַז ס'וועט צו זיי דאָס שיינע לאַנד כנען אַמאַל געהערן...

מיך שמידין־צו די אַלטע, אַלטע ברונעמס פון באר־שבע...

ט. אין נגב

צעווישן מדבריות פון נגב
אַ יישוב אַ נזיער זיך שפּרייט.
דאָ בויט מען, דאָ גראַבט מען, דאָ שאַפט מען,
דאָ ווערט שוין געאַקערט, געזיט.

זעסט פנימער ברוינע, פארברענטע
פון זון, פון חמסין און פון ווינט.
תימנים מיט פיאות געדרייטע,
תימנים מיט ווייב און מיט קינד.

דאָ לאַקט אין דער שורה פון הייזקעס
אַ גרינער, אַ שלאַנקער ציפרעס,
און דאַרטן — אַ פאַלמע צעשפרייטע
דערציילט פונעם ייִדישן נס, —

פון ייִדישן נס אין דער מדבר,
ווי ס'גייט־אויף אַ לעבן אויף ס'נצי...
דאָ בויט מען, דאָ גראַבט מען, דאָ זייט מען —
און וויסטקייט צעבליט זיך ווי מני.

י. מאַמע רחל

קול ברמה נשמע
רחל מבכה על בניה.

דאַרט הינטער עיר ירושלים, אויף אַ דאַך פון „רמת־רחל“,
בין איך געשטאַנען לאַנג, אין שקיעה־ציניט, פאַרבענקטערהייט.
ס'איז ערגעץ נאָנט דען עלנט קבר — פאַר דער אַלטער שטאַט בית־לחם,
וואָס ליגט אַנטקעגן אויף אַ ברייטער הויכקייט אויסגעשפרייט.

איך האָב זיך צוגעהערט אין שטומקייט פון די שווינגענדיקע הימלען
און האָב פון וויינט פאַרנומען, דוכט, דען שטיל און טרייב געוויין:
עס האָט דער אומגעשטילטער רויש פון טינכן בלוט און טינכן טרערן
פון דענע גלות־קינדער צו דען רו געטאָן דערגיין.

און ס'הערט נישט אויף גאַר דען געוויין אויף אַלע קינדער, וואָס געשאַכטן,
דו מאַנסט דורך טעג און נעכט פון שטומען הימל משפט, דין.

אַ מאַמע! בייַן יום־הדין פאַרנעם אייך טרייסט כאַטש: הערסט אין קבר
ווי ס'קערן־אום צו זייער גבול איצט דענע בידנע זין? — —

תל־אביב — ירושלים, 1950

י"א. צו ישראל

עס קלאפט דאָס ייִדישע וואָרט אין דנין טויער :
— עפן מיר, לאָז אַרײַן!

איך קום מיט שבתים, מיט ימים־טובים.
כ'קום מיט פרייד און מיט פנין.

איך קום מיט ניגונים אַלטע פון דורות,
מיט קדושה און מיט וואָך ;
מיט וויגליד פון גוטע ייִדישע מאַמעס.
מיט שמחה און מיט בראַך.

איך קום מיט לידער פון ראַזשינקעס־מאַנדלען,
מיט פלאַפּל פונעם קינד ;
איך קום מיט ברכות, מיט מאַמעשע תחינות,
מיט „וויי איז מיר און ווינד“.

איך קום מיט די טרערן פון מנדאָנעק,
מיט זיפּץ פון אַשוויענטשים — —
מיט רוף דורך שריפות, דורך געטאַס אין פלאַמען :
„ווער זשע פאַרנעמט אונדזער שטים?“ ...

איך קום דורך די פלאַמען, כ'קום דורך רויכן,
כ'קום דורך אַש און דורך שטויב.
איך קום מיטן אַלטן שמע־ישראל,
מיט רום פון אויפשטאַנד, מיט לויב — —

עס קלאַפט דאָס ייִדישע וואָרט אין דנין טויער — —

פּאַרײַז, 1951

אין שנייִקע טייַגעס

1. אַ פּאַטאַגראַפֿיע

איך בין „פאַראַייביקט“ ... כ'לאַך און קנין : קוקט אָן אַקאַרשט
דעם אַרעסטאַנט!
דעם נומער דעם פיר־ציפּערדיקן פאַרנט אויף מיין ברוסט!

דעם שווארצן פינגער־אָפּדרוק און די ליניעס פון דער רעכטער האַנט.
אַ, מײַנע פּרײַנד! אַז איך בין בויכשנײַדער האָט איר געװוסט? ...

דאָס העמד צעכראָסטעט אויסטערליש, די לאַנגע האָר צעשױבערט װילד,
װי תיכף נאָך אַ מאָרד גלייך אין דער אַטעליע געבראַכט.
אַ גאַט! באַװיז אַ נס און װיז מײַן חבר הומאַריסט דאָס בילד, —
װי װאָלט ער זיך ביז בויכטװײטאַג צעקאַטשעט און צעלאַכט!

העי, פאַרויכטיק! אַט פירט מען מיך מיט אמתער פאַראַד־מוזיק.
פאַרשטייט זיך, רונד־אַרום אַ שומרים־קייט מיט ביקס און שװערד.
עס שרעקן קינדער זיך: „אַ מאַמע, מאַמעלע!“ ... און שנעל צוריק! ...
עס ציטערן און שאַקלען זיך פון פחד זקנים־בערד ...

איך בין „פאַראַייביקט“ ... כ׳לאַך און קײך: קוקט־אַן אַקאַרשט
דעם אַרעסטאַנט!

װי גערן װאָלט איך אָפּגעשיקט דעם „זכר“ אין מוזײ:
למען יראו! זעט, אַ זעט דעם בויכשנײַדער, די „שוואַרצע האַנט!“
אַ ציטער. שרעק זיך, דומע װעלט, אַז װינד איז דיר און װײ ...

2. מיר פאַרן ...

עס שנײַדט זיך דער צוג פונעם מערב אויף צפון,
ער שנײַדט זיך דורך טאַג און דורך נאַכט.
איין חלל אין קראַטן איז אויבן גאַר אָפּן,
מיר זײַנען פון ביקסן באַװאַכט ...

מיר פאַרן, מיר פאַרן ... װװײן און ביז װאַנען?
עס נעמט גאַר קיין סוף נישט דער װעג.
מיר פאַרן, װוּ בערן װוּ װײסע פאַראַנען,
װוּ ס׳איז פונעם לעבן דער ברעג ...

אַלין װײַטער, אַלין װײַטער ... פון װעלט שױן אַנטלאָפּן ...
נישטאַ שױן נישט דאַרף און נישט שטאַט.
גאַר „זאַנעס“, גאַר „זאַנעס“ ... עס שמעקט שױן מיט צפון.
גאַר „זאַנעס“ פאַרצאַמטע מיט דראַט ...

מיר שניידן דורך וועגן, וואָס, דוכט זיך, אָן ענדע,
צו אייביקע שנייען און קעלט...
מיר זינקען, מיר זינקען אין שוואַרצער לעגענדע,
פאַרלאַזנדיק לעבן און וועלט — —

3. די „זאָנע“

אַ הויפּן באַראַקן מיט נאַרעס —
דער טאַל פונעם מענטשלעכן וויי.
זומער — מיאַזמען, קאַמאַרעס,
ווינטער — אין ימים פון שניי.
אַרום נאַר די סופלאָזע טינגעס,
קיין סימן פון לעבן, פון וועלט.
פאַרוועלקסטו אין עלנט און דאגות,
ווי בלומען אין פראַסט און אין קעלט...

4. אויפן ווינטן צפון...

אויפן ווינטן צפון,
אין דעם ים פון שניי,
שטום גייט־אויס דען האַפּן,
לעשט זיך אויס אין וויי.
אין דעם יאָך געבויגן,
אין דער טינגעס קעלט —
קוקן דענע אויגן
צו דער ווינטער וועלט...
טאַמער וועל איך פאַלן
אונטער האַק און זעג —
זון! דורך דענע שטראַלן
כ'גריס מיין היימיש ברעג!...

צעקנאָדערטע מאַסע פון גופים,
אין לאַכעס, אין טראַנטעס פאַרהילט.
עס סטאַרטשען צעווייטיקטע אַברים,
אַזוי ווי פאַרגליווערט, פאַרקילט.

צעבראַכן פון יאָך און פון פראַצע
אין טינגע מיט זעג און מיט לאַם —
איז ליגט זי, די מאַסע פון גופים,
פאַרזונקען אַזוי ווי אין תהום.

עס טרעפט, אַז עס זעט ווער אַ חלום:
אַ ליבסטע, אַ פרוי און אַ קינד,
ווי איינער, וואָס עפנט די אויגן,
וואָס לאַנג, לאַנג געווען זינען בלינד.

נאָר ברודיקע מאַסע אין ענגשאַפט
אַ חלום אַזאַ באַלד דערדריקט.
און שפעטער דער בעל־החלומות
אין טרערן אין הייסע שוין ליגט...

עס ברעכן די גלידער פון מידקניט,
פון פראַצע, פון טינגע, פון עיל,
וואַלט דויערן אייביק דער חושך,
קיין טאָג זאָל נישט זיין גאָר קיין מאַל.

נאָר ס'הילכט באַלד — „פאַדיאַם!“ * — און די נארע
צעראַיעט זיך פונקט ווי אין מיסט.
אין דרויסן — אַ פראַסט אַ צעגליטער,
אַ חושך אין טינגע און וויסט.

— העי, מאַרש! העי, דאַרט ווייטער געגאַנגען! —
עס טאַפּטשען אין שנייען די טריט.

* אויפשטיין!

עס קלעפן זיך אלץ נאך די אויגן.
עס ברעכט נאך איעטוועדער גליד.

עס קריכן אזוי די בריגאדעס
דורך טינגע, דורך נאכט און דורך שניי.
פאר וואס? און פאר ווען? און פאר וועמען?
עס רופט זיך נאך אפ די זאויי.

6. בריגאדעס

געענדיקט דער טאג שוין אין וואלד.
די „פראסיעקעס“ * אלע געמאכט.
די ביימער אין סטאסן צעלייגט.
געווארן מיט מזל איז נאכט.

עס קלייבן זיך מענטשן צונויף,
פארהונגערטע, מיד אין דער ריי.
ווי שאטנס אין טינגישער נאכט
עס טאפטשען בריגאדעס אין שניי.

א שווינגן. מען רעדט נישט קיין ווארט.
קיין כוח צו ריידן נישטאָ.
פון פינצטער ביז פינצטער. דער טאג —
קיין אנהייב, קיין סוף האט ער דאָ.

מען ציט צו באַראַקן — די „היים“ —
פאַרצוימטע מיט שטעכיקן דראַט.
פאַרוואַרפן פון לעבן און וועלט.
פאַרבאַרגן פון מענטש און פון גאַט ...

עס וואַרטן דאָרט נאַרעס אין קויט,
און קורץ איז די רו דאָרט אויף זיי.
ווי שאַטנס אין טינגישער נאכט
עס טאפטשען בריגאדעס אין שניי.

* וואַלד־וועגן, אויסגעהאַקטע דורכגענג.

ס'איז שווער איצט צו טראָגן די האַק,
ס'איז שווער איצט די זעג און דער לאַם.
און שווער אויך דער אייגענער גוף.
ס'גלוסט פאַלן איצט כאַטש אין אַ תּהום! ...
עס טאַפּטשען בריגאַדעס אין שניי — — —

7. די וויסע נעכט

די וויסע נעכט דאָ זינגען נישט פאַר שיינקייט.
ס'לייגט קיינער נישט אויף זיי קיין ביסל אַכט.
עס צויבערט קיינעם נישט די פּראַכט פון הימל,
זיין פאַרבן-שפּיל אין טינגעס צוועלף ביי נאַכט.
די וויסע נעכט, זיי ווערגן נאָר די שקלאַפּן:
צוויי שיכטן אַרבעטן אין וויסע נעכט.
ס'הערט גאָר נישט אויף אין טינגע גרילץ פון זעגן.
עס קרעכצן אינעם יאָר די בידנע קנעכט.
אין וויסע נעכט צעהוליען זיך אינוועקטן,
צעבניסן לייב און פנים פונעם שקלאַף.
די וויסע נעכט דאָ זינגען נישט פאַר שיינקייט —
און ס'שילט דער מענטש דערדריקטער גאַטס באַשאַף! — — —

8. קיין מאַל נישט ...

קיין מאַל נישט קיין בלוט פאַרגאַסן,
נישט געשאַכטן פרוי און קינד ... —
זאַגט, פאַר וואָס דער האַרבער עונש?
זאַגט, פאַר וועלכע שווערע זינד?
זאַגט, פאַר וואָס די וויסטע טינגע
און דער צאַם פון שטעכיק דראַט?
זעסט נאָר זעג, און האַק, און רידל,
און — די ביקס, וואָס תּמיד דראַט.

האקסטו ביימער, גראַבסט קאַנאַלן
סײַ אין פראַסט און סײַ אין ווינט. —
זאַגט, פאַר וואָס דער האַרבער עונש?
זאַגט, פאַר וועלכע שווערע זינד? —

און וויפל נאָך וואַנדערן?

און וויפל נאָך וואַנדערן? וויפל נאָך וואַגלען?
ווי איז יענער הימל? ווי איז יענע ערד?
ווען וועל איך צו ערגעץ אַ ברעג שוין דערשווימען?
ווי איז מיר צו לעבן און שטאַרבן באַשערט?

די וועלט אַזוי ברייט, אַזוי שיין, אַזוי הערלעך!
אין טויזנטער ריטמען דאָס לעבן צעשפּילט.
נאָר איך דריי זיך אום זיי אַ שערבל פון חורבן,
מיט אַש אויפן קאַפּ און אין שוואַרצן געהילט.

כ׳זע תמיד אין לופט נאָך דאָס אַש פון מנין מאַמען,
וואָס איז אין די אויוונס טרעבלינקער פאַרברענט.
אין שטילקייט פאַרנעם איך אַ ווינטן געיאַמער,
עס ציען פון פלאַמען זיך בעטנדע הענט — —

איז ווי זשע דען קען איך פון טרויער אַנטריבען?
נישטאָ אַזאָ הימל, נישטאָ אַזאָ ערד.
איך ווייס: ער וועט אומעטום זיין מנין באַגלייטער,
ווי ס׳איז מיר צו לעבן און שטאַרבן באַשערט — —

וויטעל, 1952

פרעמדע ערד

(סאַנעט)

ס׳קלינגט אומעטיק דאָס ליד אויף פרעמדער ערד.
מעג זיין די פרעמדע ערד ווי שיין און רייך.

דערפאר האט אין געזאגט זיך א געוויין געהערט
אמאל נאך בני א יעדן בבלס טינג...

די ערד, די פרעמדע ערד, וואס דיר באשערט,
איז תמיד צו א שטיפמאמע דיר גלייך.
דו וויאנעסט ווי א פלאנץ און ווערסט פארצערט
אין קאלטן, שווארצן טרויערס קיניגרייך.

מדבריות. בערג. א פאלמע וויניט-ווי.
עס ברענגט דיר נישט קיין פרייד, עס ברענגט קיין רון
נישט פרעמדער הימל און נישט פרעמדער פליין.

ס'האט א געווייטער ווייט דיין היים פארשעמט,
פארווארפן דיך אין ווייטער, קאלטער פרעמד.
דעריבער קלינגט אין ליד בני דיר געוויין...

בוענאס איירעס, 1955

אונטער א פאלמע

די רחבותדיקע יוסט-צעשפרייטע פאלמע
אין הייסער מדברס מיט,
צעווישן זאמדן, שטעכעדיקע דערנער,
פון שריפה-זון צעגליט, —

די שלאנקע, גרינע, ווונדער-צארטע פאלמע,
זי איז מנין טרייסט געווען:
כ'בין מיד געלעגן אין איר גרינעם שאטן
און האב מנין היים געווען.

מנין ליבע היים, מנין ווייטע היים צעשטערטע
פארלאזן און פארשעמט.
איך טוליע צו זיך צו דער פרעמדער פאלמע
אין אייביק פוסטער פרעמד.

עס קען די וויסצעניש קיין רו נישט געבן
דעם וואַגלעך אין זיין וועג.
די שטעכל-דערנער, ווילדע זון און ווינטן —
נאָר פלוך, נאָר פלוך פון טעג — —

פלאַטאַנאָס, 1953

אַרגענטינער פייזאַזש

די פלאַכקייטן פאַרלירן זיך אין אַלע האַריזאָנטן.
ס'פאַרטשעפעט נישט דעם בליק קיין בערגל נישט, קיין וואַלד.
עס גיסן זיך צונויף די אַלע ווינטן מיט די נאַנטן.
דאָס ווילדגראַז אויף די פאַמפאַס, דוכט, ווי וועלט איז אַלט.

עס הויערן די סטאַדעס פי ווי הפּקרדיק אין גראַזן.
זיי קריכן דאָ אַרום ווי נאָך פון אַדמס צייט.
צעווישן גרינער ווילדעניש צעהוליעט שפּרינגען האַזן,
און מחנות רויבפייגל צעשרייען זיך פאַרשייט.

אַט רייט אַ גאַוטשאַ אויף אַ פּערד, אין ווילד גאַלאַפּ נאָך סטאַדע.
דאָס רויע פנים ווי פון קופּער, שטייף און ברוין:
דער מענטש דער סטעפּישער פון אַלטע אור-צייטן אַוודאי,
וואָס איז נאָך נישט פאַרשקלאַפּט פון הערשערישער קרוין.

ווהיין פאַרפירן קען דער צוג, וואָס שניידט זיך אין די ווינטן?
יא, זיכער, אַז צום סאַמע עק פון אונדזער ערד.
צי ווינט עס נישט אַז אור-גאַט מיר די אַלטע גוטע צייטן,
ווען ס'האַט נאָך נישט געלעבט דער מענטש פון מאַרד, פון שווערד? — —

אין צוג, 1954

דאָס טייכל אין בערג

דאָס קלאַרע טיכל אין די בערג דערציילט, דערציילט פון אייביקייט.
עס זינגט אַזוי אַן סוף אין קרומען שטיינער-וועג:

ווי אַ בציבורדיק און שטענדיק דאווענען, אָן הפסקה גאַר,
אַ לאַנגער הלל, וואָס עס רוישט דורך נעכט און טעג.

עס קוקן גוט און פרום אַרויס געוואַשענע, געלעטערטע
די וויסע שטיינדעלעך פון וואַסער-דעק, פון טאַל.
און איבער טיכל נייגן זיך די ווינענדיקע ווערבעס שטום
און ציען-אויס, ווי גרינע ליכט, די צווינגן שמאַל.

איך ווער אַזוי פאַרוויגט אין שטיינער-טאַל בנים טיכל רוישיקן:
עס גלעט דאָס ליד פון אייביקייט, פון אייביק זײַן.
אַפילו ס'מינדסטע שטויבעלע איז זיך מצרף פרום
אין לויב צום אייביקן באַשאַף — וועלט-אויס, וועלט-אַזן...

מינאַ קלאַוועראַ, 1954

יאַנוש קאַרטשאַק מיט זיינע קינדער

קינדער יידישע פון שול-פּאַלאַצן וויסע!

כיוועל דערציילן אַנד אַ טרויעריקע מעשה:

אויך פון קינדער, פונקט ווי איר, פון טאַטן-מאַמען.
ס'האַבן ווילדע חיות זיי געיאָגט אין פלאַמען.

מ'האַט זיי פון אַן אַרעם קינדערהיים גענומען —
אַלע ווי די קנאַספּן, אַלע ווי די בלומען.

ס'האַט דער לערער קאַרטשאַק זיי געטאַן באַגלייטן:
האַבן זיך געטוליעט איינער צו דעם צווייטן.

און אַזוי אין גאַסן לעצטן וועג געגאַנגען.
איבער זיי דער הימל טרויעריק געהאַנגען.

ס'האַט געטריפט מיט טרערן פון אַ וואַלקן טריבן,
ווען די דייטשן-רוצחים האָבן זיי געטריבן.

ס'האַבן גאַר די קינדער נישט געקענט זיך שיידן
פון דעם גוטן לערער, פון דעם גוטן זיידן.

איז דער גוטער לערער אויך מיט זיי צוזאמען
לעצטן וועג געגאנגען, אין דעם גרויל פון פלאמען.

קינדער יודישע פון די פאלאצן ווייסע!
נישט פארגעסט קיין מאָל די טרויעריקע מעשה:

פון דער גרויסער ליבע, וואָס עס האָט קיין ברעגעס,
פון דער טרייסט, וואָס מונטערט ביז די לעצטע רגעס.

אין די שול-יום-טובים, אין די שפילערניען,
ווען איר טוט מאַרשירן אין די גלייכע רייען, —

ווען איר שפרייט פונאַדער די בלוי-ווייסע פאַנען —
יענעם לערער, יענע קינדער טוט דערמאָנען...

בוּענאַס־אַירעס, 1954

19] וועלדער פאַרטיזאַנישע...

(אויפן טייט פון שמערקע קאַטשערגינסקי)

פון וועלדער פאַרטיזאַנישע ביסטו צו אונדז געקומען.
אין געטאָ ווילנע האָט גערניפט דיין מוט אין פּפּן און צער.
פאַר קינדער פאַר געשאַכטענע נקמה האָסט גענומען,
פאַר מאַמעס פאַר געקוילעטע אין גריבער פון פאַנאַר.

פון וועלדער פאַרטיזאַנישע ביסטו צו אונדז געקומען,
ווען שונא איז געלעגן שוין באַשפּיגענער אין שאַנד.
געקומען אַ צעזונגענער, ווען טיכען בלוט פאַרשווומען,
אין געטאָ-חורבות אויסגערויכערט שוין דער לעצטער בראַנד.

פון וועלדער פאַרטיזאַנישע — מיט ווילנעס ליכט און גלויבן!
באַפּליגלט האָסט פאַראַבלטע מיט פרייד און מיט געזאַנג.
דו האָסט אַליין געשוועבט און אַנדערע מיט זיך דערהויבן,
אַריבער אַש צעשפּרייטן — אין גאולהישן געקלאַנג...

פון וועלדער פאַרטיזאַנישע ביסטו צו אונדז געקומען,
געקומען אַ צעזונגענער צו אונדז, אין אונדזער מיט.

נאָר וויי! ביסט ווי אַ טרוים אין לעצטן אַדלער־פּלי פּאַרשוומען,
און ניט געענדיקט נאָך, און ניט דערזונגען נאָך דיין ליד — — —

בוענאָט־אירעט, מי 1954

פון בוך: „ווערבעס ביים וואַסער“

אַ פּרעמדע

אַ פּרעמדע איז געווען דאָס הויז פון טאַטע־מאַמען.
אַ לעבן אָפּגעלעבט צעווישן פּרעמדע ווענט.
קיין ביימל און קיין איינציק שטיין, וואָס זאָלן שטאַמען
פון היים ירושהיקער — די מי פון אַבות' הענט.

דעריבער האָב איך קיין מאָל נישט ווהיין צו קומען
אין טעג פון נע־ונד, מיט שטומער גרויער פּיין.
מיך נעמט נאָר אויף דאָס פעלד מיט ווערבעס, ווילדע בלומען,
נאָר ס'עפנט זיך קיין היימיש' טיר, איך זאָל אַרביין.

איין־אייגן אַרט איז איצט מנין טאַטנט קליין פאַרמעגן:
די דלד אַמות, וואָס ס'איז איטלעכן באַשערט.
אַהין קום איך צוגיין אַ מאָל פון אַלע מנינע וועגן,
און דאָ דערשפיר איך ערשט די היימישקייט פון ערד.

וואַרשע, 1931

אַ שטאַטישער פּייזאַזש

איך זוך מיר אויס אין שטאַט די ווינטטע־ווינטע פּלעצער
צעוואָרפן פשוט אַרעמע, דאָ־דאָרט אויף באַרג און טאָל.
כ'האָב ליב די אַלטע פאַרקאַנעס, די קינדער־שפּיל אויף קלעצער,
די כאַטקעס קליינע הילצערנע, וואָס ריידן פון אַמאָל.

עס איז מיר דאָרטן נאָנט די אַרעמקייט, די בלייכע, גרויע,
דע העכער גרין און שימלדיק, די ווענט פאַרקלעפט מיט ליים.

און ערגעץ אויף א פלאץ אַ בידנע ציג זוכט מיט הנאה
אַ קרייטעכצל, אַ גראָז, — ווי דאָרטן, אין מײַן אַלטער היים...

אַט צופֿון, פֿיקן זיך צוויי הענער בײַ די רויטע קאַמען,
דאָרט עפעס אַ משוגענער מאַכט קונצן, זינגט און לאַכט.
און אַט־אַ גייט אַ פֿרוי פֿאַרבײַ — דערמאַנט זי מיר מײַן מאַמען:
איר פֿנים איז מיט קנייטשן פֿול און אַרעם איז איר טראַכט...

כִּ׳גיי זױנטער: אַ קאַנאַכל. קינדער באַדן זיך — אַ ״מאַכל״!
עס גייט אַ ״שווימערײַ״ — מען רײַכט זיך אָפֿ אין זאַמד דעם בױך.
איך וואָלט געשווירן — ס׳איז מײַן היים! דאָס איז דעם גלחס טײַכל... —
ווען פֿלוצלינג שוועבט נישט דורך אַ צוג מיט אימפעט און מיט רױך.

וואַרשע, 1939

אומעט אין שלייער

ס׳איז בלײַ די פֿרעמדקייט צווישן מויערן־גיגאַנטן,
ס׳איז גרויל די איינזאַמקייט צעווישן אַ מיליאָן.
דער אומעט שפּרייזט־אַרום אין שלייער עלעגאַנטן
גאַס־אַינן, גאַס־אויס, ווען אַוונט שטאַטישער קומט־אַן.

ר׳באַגלייט דיך אומעטום אויף אַלע דײַנע וועגן:
ער זיצט לעם דיר בײַם מאַרמאַר־טישל אין קאַפֿי;
אין קלאַנגען פֿון אַרקעסטער קומט ער דיר אַנטקעגן;
אין טונקל פֿונעם קינאַ זיצט ער בײַ דײַן רײַ.

ער רעדט צו דיר אין צירק דורך בונטע אַרלעקינען;
ער הויכט אויף דיר אַראָפֿ פֿון זילבערנעם עקראָן.
און קומסט אין חדר דײַנעם — וועסט אים גלײַך געפֿינען.
ער איז דאָ שטענדיק פֿריער נאָך פֿון דיר פֿאַראַן.

איך זע, איך זע אים אומעטום, דעם אַלט־באַקאַנטן —
אין שענק אין רױכיקן, אין גלאַנץ פֿון דעם סאַלאָן.
ס׳איז בלײַ די פֿרעמדקייט צווישן מויערן־גיגאַנטן,
ס׳איז גרויל די איינזאַמקייט צעווישן אַ מיליאָן —

וואַרשע, 1930

א שטאַט — א פלאַנטער

א שטאַט — א פלאַנטער. גאַסן — לאַנג, פיל־וויאַרסטיקע.
ווי אַדערן געקרייצט געדיכט אַהין־אַהער.
און לעבנס אַ מיליאָן אין נעצן האַרטע, שטייניקע.
אַן עמעץ יאַגט און טרייבט מיט האַסט — ס'ווייס קיינער ווער.
און קומט דער אָונט אָן — אָן אומרו כאַפט די בלאַנדזשיקע,
ס'איז יעדער טראַטואַר — אַ טינד! אַ מענטשן־שטראַם!
ס'איז נישט לבנהס רייך, וואָס לאַקט — זי איז אַ נסתר דאָ.
דאָס האַט אַ שד אַזאַ געעפנט דאָ אַ תהום...
און פרוווסטו זיך באַהאַלטן ווען אין ווינקלען איינזאַמע —
דאָן יאַגט עס דיך אַרויס: פילסט קראַמף פון דעם מיליאָן.
און אויף דער שטראַמען־גאַס ביסטו נישט דו — אַ שטויבעלע,
אַ שווימיק שטרויעלע, וואָס האַט נישט קיין רעזאָן.
עס רוישט דער שטראַם דער גאַסיקער, דער רויער, לאַכיקער.
עס ווערט די שטאַט פאַרכליניעט אַזש פון קאַלטער פראַכט.
און וויל זיך ווער פאַרשיכורן פון גרויער נישטיקייט —
אַ לילית־טאַכטער גיט אים אַפ איר טומאה־נאַכט — —

וואַרשע, 1930

דער לעצטער מענטש

ס'וועט דער לעצט־לעצטער מענטש זיין שוין קליגער און שענער,
פול חכמה, פאַרשטאַנד פון מיליאָניקסטן יאַר.
אין די אַדערן זינע וועט בלו־בלוט נאַר פליסן —
געמאַסטן, געווויגן, ווי ס'פאַסט פאַר זיין דור.
ער וועט פליען מיט פליגל ווי איצטער די פייגל
(דאָן וועט שוין פאַר פייגל צו קאַלט זיין די ערד);
ס'וועט זיין בענקען און ליבע, זיין טרוים און זיין תאוה
דורך מאַטאַרס און דראַטן דאָן ווערן גענערט.

סני דער גרונט פון די ימים, סני הייך פון די הימלען —
ס'וועט זיין פאר אים אלץ ווי אן אפענער בוך.
אבער קאלט וועט אים זיין, און ער וועט זיך פארבענקען
נאך פשוטער שווארצערד, נאך פעלדער-גערוד.

אבער גליווערן וועט אלץ די זון אין די הימלען,
טויט-פעלדזיק וועט ווערן די ערדישע טראכט.
ווען עס גליקט אים א „וועלט-מאטאר“ שאפן — דאן וואלט ער
די אדם- און הווה-ציט ווידער געבראכט.

ווארשע, 1931

א טאנגא

אין א רושיקער קנעפע, פול רויך און גערייד.
כ'האב געקוקט אויף דיר לאנג, כ'בין געזעסן אליין,
האסט אזוי פיל געשמייכלט, אזוי פיל גערעדט.
דורך קארמיניקע ליפלעך, וויס-פלאמיקע ציין.

ס'האט זיך גליקלעך געשמאלצן דיין פליכיקער מאן,
וואס אין גאנצן בארוישט פון דיין זוניקער פרייד. —
האב איך אויך פון דער ווייטנס געגנבעט א שטראל —
אין דער קנעפע, וואס פול איז מיט רויך און גערייד.

אט הייבט אן דער ארקעסטער א טאנגא פארבענקט.
ווערסט אנטשוויגן אין אומעט, דיין שמייכל אדוועק.
אין דער רגע געווארן מיר ביסטו אינטים,
ווי א ליד, ווי א ליד פון פארלוירענע טעג...

כ'האב געוואגט און פארנייגט זיך, געבעטן צום טאנץ.
ס'איז געבליבן אליין דאן דיין פליכיקער מאן.
ס'האט געשפילט דער ארקעסטער דעם טאנגא פארבענקט.
אין מיין ארעם געציטערט האסטו ווי א שוואן.

— ביסט דאך שלאגן, ביסט דאך שייך! — שטיל געוואגט האב איך דיר,
און געקוקט אין די אויגן — אין לאַקיקן תהום.

— „אַך, מײן מאַן . . . אַך, מײן מאַן . . .“ — קױם געפליסטערט האַסטו
און מיך ווייטער געצױגן אין טאַנציקן שטראַם.

האַסט געוויגט זיך דאָ ווייט און דאָ וואַנזיניק נאַנט!
ס'האַט דיין מאַן פון דער ווייט אַזש געגליט אין זײן רױך.
נאָר די רגעס פאַרחתמעט געווען שױן אין מיר.
אין דער קנעפּע געבליבן איז פרייד בײַ מיר אױך.

ס'איז דיין מאַן דאָן אַ בייזער מיט דיר גלייך אַוועק.
כ'בין נאָך שפּעט דאָרט געזעסן אין רױך און גערייד.
כ'האַב געאַנט, ווי דו פּלאַטערסט אין זינד־העמד און וויינסט,
ווען אַ „פליך“ האַט געזעצלעך געמאַנט בײַ דיר פרייד — — —

וואַרשע, „זשעמיאַנסקאַ“, 1931

VIII

אויף פרעמדער ערד

(בוענאָט־איירעס, 1962)

פרעלוד

לידער מײַנע — בלױע פּלאַמען
פון מײַן דעמעַרדיק געמיט.
אין מײַן געװנד צוואַמען
שטענדיק איז מיט מיר מײַן ליד.
איבער וועגן, איבער שטעגן,
איבער מדבר, איבער ים —
מעג עס זײַן דעם טױט אַנטקעגן —
שטענדיק מיט דעם בלױען פּלאַם — —

רויכן פון מיידאַנעק

די ערד איז נאָך אין ווונדן פול — די מאַסן־קברים;
מנדאַנעק־אַש — ער גליט און שרפעט נאָך ווי שחין.
ס'זועט דורות, דורות פרעסן דער געוויסן־וואַרעם,
אין קיין־שאַרבנס לעכערן דעם מוטנעם זין.
קיין הימל־תכלת וועט אויף אייביק נישט פאַרדעקן
די ערד די פּוילישע, וואָס בליט און גרינט אויף ס'נײַ:

עס שרײַט דאָס בלוט פון טיף אַרויס מיט אַלע שרעקן —
מעג זײַן אין מיטן רײַז פון אַ צעשטראַלטן מײַ.

מעג שנאה יובלען דאָרט, וווּ טײַכן זײַנען טרערן;
מעג האָס פאַריאַגן אויך דעם לעצטן אַבלייַד, —
ווער ס'האַט אָן אויער, וועט אין נאַכט־שטילקײַט דערהערן
געיאַמער אינעם וואַלד־גערויש, אין פּײַגל־ליד.

מײַדאַנעק־רויכן בלאַנדזשען אום אין אַלע רוימען,
פאַרטונקלען אַרגיעס שיכור־שוימיקע פון וועלט.
דעם „שמע ישראל“ פון פאַרגאַזטע ווער קען צוימען?
ער גרייכט צו רויקסטע מיט שוידער און מיט קעלט — —

בוּענאַס־אַיַרעס, 1957

פון יענער ערד ...

מיט רעשטלעך פון די לעצטע ייִדן
פון יענער ערד בין איך אַוועק.
די היים, וואָס איז אויס היים געוואָרן,
געטוישט אויף נע־זונדן וועג.

געלאַזט דאָס אַש, געלאַזט די חורבות,
דעם שטומען יאַמער אין די נעכט:
די טויטע אָן תּכּריכּים, קברים —
זיי מאַנען, מאַנען זײַער רעכט.

געלאַזט דעם צער פון פּוסטע שולן,
בית־עולמס אָן אַבליים גאַר:
אַז די אַבליים אויך פאַרברענט דאָך,
אין פּלאַמען איז אַוועק אַ דור — —

איז וואַגל איך אין וועלט אין פרעמדער —
אַ ניט־דערקוילעט בידנע שאַף,
ס'וויל קײַנער הערן פון די גרוילן,
וואָס רויבן רו, וואָס רויבן שלאַף.

ס'גיט אָן אין שטעט די שפּיל פון לעבן,
און ס'קען נאָך לאַכן אויך אַ ייד.
ווער וויל, ווער דאַרף דעם בעל-מקונן
און די יסורים פון זיין ליד? —

נאָר איך — דער ניט-דערברענטער קרבן —
געבליבן בין איך נאָר דערצו:
דער וועלט צו וואַרפן אַלע פּטנען
און דווקא רויבן שלאָף און רו —

טשאַפּאָדמאַלאַ, 1957

אַשמנו...

שוין פאַרטיק בנים וועלדל דער גראַבן דער לאַנגער,
די יידן עס שטייען בנים ראַנד.
אַליין זיך געגראַבן דעם קבר בציבור,
זיי קלאַפן אין האַרץ מיט דער האַנט:

— אַשמנו... בגדנו... — עס מורמלען די יידן,
מיט אויגן צום הימל געווענדט.
אַט באַלד — און אַ זאַלפּ וועלן געבן די רוצחים,
אַט באַלד — און זיי ווערן פאַרלענדט.

— אַשמנו... בגדנו... — פאַרהילט אין זיין טלית
עס זאָגט מיט דער עדה דער רב.
און ס'זאָגן נאָך אַלע אין שטילער יללה,
אַט באַלד — און זיי פאַלן אין ראַוו.

— אַשמנו... בגדנו... — ווער איז אויף אַן אמת
דער זינדער: די יידן, צי גאַט?
און ווער איז דער בוגד? צי גאַר כביכול,
צי פאַלק, צי די עדה פון שטאַט?

איז ווער זשע דער שופט און ווער זשע דער דיין?
און ווער טראַגט אַרויס דעם גזר-דיין?

— אַשמנו... בגדנו... — בנים ראוו שטייט די עדה
און ס'צילט דער פלוטאן שוין אהין — — —

קאסטעלאַר, 1960

אַתה נגלית...

אַתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם.
(פון די ימי-נוראימדיקע תפילות)

דו האָסט זיך אַנטפלעקט אונדז אין וואַלקן,
אין גרויסקייט און רום;
פון הימלען דיין קול געלאָזט הערן
אין גאַנצן אַרום.

דו האָסט זיך אַנטפלעקט אויפן סיני
אין לויטערסטן שנין;
דו האָסט אונדז געלערנט: „לא תרצח!“
ווי ייִדן צו זיין.

דורך פלאַמען, דורך דונער און בליצן,
דורך שופרות-געשאַל.
אַ בונד מיט דיין פאַלק האָסט געשלאָסן
אין שכינה-צעשטראַל.

פאַר וואָס דעם „לא תרצח“ געלערנט
האָסט אונדז נאָר אַליין?
נו, האָבן אונדז אומות געשאַכטן,
כאַטש מיר זינען ריין.

און דו האָסט געקוקט און געשוויגן
פון הימלשער הויך —
ווען מ'האַט אונדז אין אויוונס געוואָרפן,
אין פלאַמען און רויך — — —

אוי, אַתה נגלית... צו אונדז נאָר...
אויף סיני... אַמאַל...

פאַר וואָס אויך צו זיי מיט „לא תרצח“
עס שאַלט נישט דען קול? — — —

בוּענאַס־אַירעס, 1956

אין די חרובע שולן

איבער שטעט, איבער שטעטלעך פון פוילן
די שכינה פאַראַבלט גייט אום;
קוקט אַרײַן אין די שולן די פוסטע.
אין די פענצטער קיין ליכטל. טויט־שטום.
נישט קיין יידן און אויך נישט קיין תפילות —
אַז די יידן אַוועק מיטן רויך.
גייט נישט אויף מער קיין בכיה צו הימלען,
צו דעם כסא־הכבוד דאַרט הויך.
ס'איז נישטאָ וועמען משפטן איצטער
אין די הייליקע פאַרכטיקע טעג.
אַז געשוויגן האָט אויך דאָך דער הימל,
ווען די עדהס צו שחיטה אַוועק.
איצטער חרוב די שולן און פינצטער
און די שכינה, זי וואַגלט אַליין...
פול מיט צער און אין וויי פון אַבלות
זינקט די שכינה אין טיפן געוויין — — —

בוּענאַס־אַירעס, 1958

אין אַ פרעמדן וואַלד

די הויכע, שלאַנקע סאַסנעס פונעם פרעמדן וואַלד
דערמאַנען מיר מיין וויסטע חרובדיקע היים.
דאַרט ווייען איצטער ווינטן הפקרדיק און קאַלט,
אַלץ ליגט אין חורבות דאַרט, אַלץ ליגט אין קופעס ליים.

די פרעמדע סאָסנעס פליסטערן מיר טרוי'ריק־שטיל
פון מאַמע פון געשאַכטענער אויף יענער ערד.
אין וואַלד־גערויש איר „שמע ישראל“ כ'הער און כ'פיל
איר לעצט געשריי פון אונטער דעם רוצחס שווערד.

די פרעמדע, שטילע, גרינע סאָסנעדיקע וועלט —
זי קען נישט געבן מיר קיין רגע רו, קיין פרייד:
די ווייטע הימלען ברענגען מיר פון דאָרטן קעלט,
און ווינטל מיט אַ ווייטן גרוס פון קברים ווייט...

לאַט טאַטקאַס (אורוגוויי), 1959

רעמיניסצענצן

די גריין־צעשפרייטע ווערבע בייַ מנין פענצטער
פון שטעטלדיקער אַלטער היים;
דאָס קליינע שטיבל אַרעמע און גרויע,
די ווענט מיט פלעקן געל פון ליים;

די אַלטע גוטע, פרומע טאַטע־מאַמע,
געבויגענע פון זאָרג און גויט
(אַ שטענדיק פול געווען די לופט פון שטיבל
מיט פחד פאַרן ביסן ברויט...);

די כאַטקעס הילצערנע, די קליינע געסלעך,
דער בית־המדרש אין דער מיט
(אַ וויפל קדושה כ'האַב פון דאָרט געירשנט,
דאָרט אויך געוועבט מנין ערשטלינג־ליד) —

דאָס אַליץ איז מער נישטאַ, ווי נישט געווען גאַר,
מיט קברים פול גאַר יענער אַרט.
געבליבן גאַר חלומות, וואָס גענומען
איך האָב אין גרויסער וועלט פון דאָרט.

דאָך זע איך פאַר די אויגן אַליץ יענץ שטיבל,
די ווערבע וויגנדיק זיך שטום;

מזין טאטן אין זיין אַרעמאַנסקן טלית.
מזין מאַמען בני איר סידור פרום.

זי בעט פאַר מיר אין מזינע שוואַרצע שעהען,
אין מזינע געזונדע טעג...
כיוועל פילן אירע טרערן און איר ליבשאַפט
בנים סוף אויך פון מזין וואַגל-זוועג — — —

טשאַפּאַדמאַלאַל, 1960

אין קיינעמס לאַנד

כ'בין ווי אין קיינעמס לאַנד פאַרבליבן,
דאָ גייען מזינע טעג פאַרבני.
און כ'קען נישט אונטער פרעמדע הימלען
זיך אויפשטעלן אַ היים אויף ס'נני.

איך בין געבליבן ווי אַ פרעמדער
אין טומל פון אַ ווייטער שטאַט.
מיך לאַקן נישט די פלאַכע פריידן,
ס'איז פרעמד מיר דאָ אי מענטש, אי גאַט.

עס איז מזין גורל פון אַ וואַגלער —
נאָר מדבר, פוסטקייט פילן, זען...
צו לעבן נאָר מיט די זכרונות,
נאָר מיט דער וועלט, וואָס איז געווען...

נאָר מיט דעם נעכטן, וואָס פאַרשווונדן,
וואָס אַפגעמעקט דורך מאַרד און בראַנד.
אַזוי איז שוין מסתם מזין גורל —
צו אויסגיין אויך אין קיינעמס לאַנד — — —

טשאַפּאַדמאַלאַל, 1960

וואָס ווייטער...

וואָס ווייטער ס'רוקט זיך אָפּ די צייט פון אונדזער חורבן,
וואָס ווייטער ס'ווערן יענע אַבל-שוואַרצע טעג;
וואָס מער פאַרוואַקסן ס'ווערן אַלע מאַסן-גריבער,
וועהן געגאַנגען איז מיין פּאַלק אין לעצטן וועג;

וואָס מער די וועלט וויל אַפּווישן פון איר געוויסן
דעם הבל-מאָרד, דעם גרעסטן שוידער פון דער צייט, —
אַלץ ווילדער און אַלץ שוואַרצער שווימט ער אויף גאר.
דאָס בלוט עס שרייט פון ערד אַרויס, עס מאַנט און שרייט.

און ס'הערט נישט אויף צו מאַנען, ס'הערט נישט אויף צו שריינען.
עס מוז, עס מוז נאָך קומען ווען דער טאָג פון שטראַף.
עס האָט איין פּאַלק אַ פּאַלק במזיד אויסגעשאַכטן,
אַזוי ווי ס'קוילעט אויס אַ שוחט בידנע שאַף.

וואָס מער די וועלט וויל מאַכן אונדז אַן אַלץ פאַרגעסן
און אַפּווישן מחילהדיק די מערדער-האַנט, —
אַלץ מערער שאַטנס טויכן-אויף פון מאַסן-גריבער
און וואַרפן אויף די האַרן פון דער וועלט די שאַנד.

וואָס מערער גראַז פאַרדעקט שוין אַלע ברידער-קברים,
אַלץ פּינלעכער איז אונדזער קדיש איבער זיי.
עס וועלן דורות גיסן טרערן איבער קינות,
און אייביק וועט נישט אַננשטילן ביים פּאַלק דער וויי — —

נעקאַטשעאָ, 1956

סדנא דארעא

ס'איז סדנא דארעא חד הוא,
מיט שיינקייטן אַלערליי, —
איז ווילט זיך די ערד נישט פאַרלאָזן
נאָך איידער געזען האַסטו זיי.

איז ציט דיך אין שטעט און אין לענדער,
דורך וועגן, דורך באַנען, דורך ים.
אַז אומעטום לאַקט דיך אַ שיינקייט,
פון שקיעות — דער פאַרביקער פלאַם.

אַ פאַלמע דיך גריסט מיט איר רחבות;
אַ באַרג צו זיך הייכעניש רופט;
אַ וואַלד דיך פאַרבעט אין זיך שאַטן;
אַ רויז-קוסט פאַרשיכורט מיט דופט.

דאָ רוישן קאסקאַדעס צעהפּקרט
און שפּריצן מיט זילבער אַראַפּ;
און אונטן אין טאַל יאָגט אַ טיכל,
עס יאָגט זיך אַזוי אין גאַלאַפּ.

אַ בין זשומט פאַרבני מיט אַ ניגון,
אַ שוועלבל אין לופט טוט אַ יאָג.
ס'איז אַלט שוין און ניי ווי דער פּרילינג,
און ניי איז אויך תמיד דער טאַג.

אַ שמייכל פון אויגן פון שוואַרצע
פאַרכישופט מיט פּרויזשן חן.
אַז אומעטום פּריידן דערוואַרטן —
וועהן זאַלסט ניט שוועבן און גיין.

אַז סדנא דארעא חד הוא —
און אייביק די שיינקייט און ניי.
חטוף ואכול — כאַפּ די שיינקייט
נאָך איידער זיין ליד איז פאַרבני — — —

אַטלאַנטישער אַקעאַן, 1960

ווי אַ גוטע מאַמע...

אַ, נאַר מיך, בלענד מיך ווידער, פּרילינג,
אַן נאַרעריי ווי שווער!

ווען דו פארוויגסט מיט בלויצען כישוף —
א פערל ווערט די טרער.

פארשיט מיט דינע רויטע רויזן,
מיט דופטיק וויסן צווייט;
און לאז דיין פייגל-כאָר פאָרוינגען
מיין טרויעריק געמיט.

א. פּרילינג, ברענג מיך, פיר מיך ווידער
אין די בראשית-טעג.
פאָרוויג מיך ווי אַ גוטע מאַמע,
ווען ס'ווינקט דער שוואַרצער ברעג — — —

בוּענאַט־אַיַרעס, 1961

ווען די בלויקייטן לייגן...

גיי וואָס ווייטער און קלעטער. שטינג העכער.
צום שפיץ פונעם באָרג איז נאָך ווייט.
טיף אין טאָל ווערן קלענער די דעכער.
דו פאָרגעס אינעם שטינג אָן צייט.

ווענד די אויגן צו בלויקייט, צום אויבן,
און ניט שענק מער צום נידער דיין בליק.
ווייס, דאָס שטינג גיט פליגל, גיט גלויבן;
ווייס, דאָס שטינג גיט הדווה און גליק.

ווי אַן אַדלער אין שטינג וועסט ווערן,
מיט די רחבותן בלויצע באַנאַנד.
מיטן האַרץ צו דער זון און צו שטערן,
און געשטרעקט צו דעם הימל די האַנט.

באָרג־אַרויף איז אַ חלום אַ בלויער,
באָרג־אַרויף איז אַ מעשה־לע שײַן.
עס פאָרגעסט זיך די ערד מיט איר טרויער,
עס פאָרגעסט זיך דער צער פון פאָרגיין — —

כאַטש פון שפיץ — אויב דו גרייכסט — קען דיר פירן
 נאָר דער וועג באַרג־אַראָפּ. נאָר צו ערד;
 כאַטש וועסט דעמאָלט דעם חלום פאַרלירן,
 נאָר פיר איילן סוף־סוף דיר באַשערט... —
 דאָך איז גוט נאָר אַלץ העכער צו שטענגן,
 צו פאַרשווינדן דערווייל כאַטש אין בלוי;
 עס איז גוט ווען די בלויקייטן לענגן —
 שייַן צו לעבן און שטאַרבן אַזוי — — —

בוּענאָס־אַירעס, 1960

דער לוח

עס שווינדן טעג ווי בלעטלעך פון אַ לוח —
 מען רייסט זיי אָפּ, מען וואַרפט זיי אויף דער גאַס.
 פאַר וואָס זשע אַזוי שנעל? פירסט אַ וויכוח
 מיט בורא־עולם פאַר זיין לעבנסשפּאַס.

דו רייסט די בלעטלעך מיט נשמה־פלאַטער,
 ס'ווערט דיגער אַלץ דער לוח אויף דער וואַנט.
 אַט נאָך אַ בלעטל... — ווערסט אין ציילן מאַטער,
 און שוואַרצע שאַטנס הילן דעם פאַרשטאַנד.

עס שווינדן טעג ווי בלעטלעך פון אַ לוח,
 און וויפל נאָך געבליבן ביזן סוף?
 אַלץ גייט אַהין... געטריבן פון אַ רוח,
 עס גייט אַהין די בידנע סטאַדע שאַף — — —

בוּענאָס־אַירעס, 1961

אין קאַראַהאַד

פליען אין קאַראַהאַד לאַנקעס און פעלדער,
 דרייען זיך בערג אין אַ פריילעכען טאַנק;

טאנצן אויך מיט די צעפאליעטע וועלדער,
שלענגלט אַ טנץ זיך מיט זילבערנעם גלאַנץ.

לויפן אָן דערפער און שטעט פון אַנטקעגן —
רויטע די דעכער און וויסע די ווענט;
העלע שאַסייען און דאַרפישע וועגן
ציען זיך, ציען ווי שטרעקיקע הענט.

אַט איז אַ כאַטקע באַהאַלטן אין ביימער.
פאַרנט אַ גערטל מיט רויזן אַ ים.
פליסט דאָ אַ לעבן אין גרינקייט געהיימער.
כישופט מיט ליבשאפט אַ פרוי מן הסתם.

טראַגט זיך דער צוג אין די ווינטן און ברייטן.
עפנט זיך וועלט און איר שיינקייט אַנטפלעקט.
ציט זיך און לאַקט זיך אין הפקר צעשפרייטן.
בלויקייטן, גרינקייטן, רייצט זיך און וועקט.

דאַרפסטו ניט שטאַט און דו דאַרפסט מער נישט קיינעם.
ליב די מנוחה אין מלכות פון פאן.
פרייען זיך, זינגען מיט פייגל אין איינעם.
דוכט, גאָר אין שטילקייט אַ זין איז פאַראַן.

פליען אָן פעלדזן אין שניי ווי עטרות.
צערטלען זיי וואַלקנס ווי העל־בלויער רויך.
ווינט זיך אין טאָל גאָר אַ גרין בית־הקברות, —
ווינט ער דעם סוף פונעם שטענגן אין הויך — — —

אין וועג זשענעוו—פלאָרענץ
יולי 1960

כ'קום אלע מאָל...

כ'קום אלע מאָל צום האַפן
און קוק פאַרבענקט זיך צו:
עס גייען אַפעט שיפן
אין בלויען ערגעץ־וווּ.

מיך האַט אַ שיף געבראַכט דאָ
אויך פון דעם ווינטן בלוי:
פאַרגעסן מיך צו נעמען,
געלאָזט מיך דאָ אַזוי.

געלאָזט מיך מיט מנין טרויער
אויף ווינטן, פּרעמדן ברעג.
איז קום איך צו דעם האַפן
אין מנינע טריבע טעג.

איך וואַרט, דערוואַרט מנין שיף אַלץ, —
וועט זי נאָך קומען ווען?
„ס'איז קיין צוריק נישטאַ מער
פאַר אַלץ, וואָס איז געווען“... —

דאָס פליסטערט מיר אַ דעמאָן
און לאַכט און לאַכט אַזוי.
און שיפן קומען, גייען
אין ווינטן, ווינטן בלוי...

נעקאַטשעאָ, 1956

דער דופט פון גראַז...

דער דופט פון גראַז געקאָסיעטן האַט אויפגעבראַכט אין מיר
די לאַנקע היימישע, וואָס פאַזע בני דעם וועג.
אַ האַנט געהיימע אויפגעמאַכט האַט פון אַמאָל די טיר,
געבראַכט מיך ווידער צו דעם אָנהייב פון די טעג.

אין מיט פון דינע יאָרן — שטורעמס... חורבות... אַש און בלוט...
אַ מבול האַט פאַרפלייצט דיין גאַנצע ליבע וועלט.
נון, אין דיין האַרבסט — נאָר געוונד. האַסט רעכט נאָך נישט גערוט.
האַסט אַלץ קיין רוזק ווינקל נישט פאַר דיין געצעלט.

כילויף תמיד פון דער שטאַט, זוך ווינקלען איינזאַמע אַרום.
אַ פעלד, אַ בוים, אַ טיכל. ווינט פון שטאַט און מענטש.

אַז ס'פרעסט מיך אויף די קאלטע פרעמדקייט וווּ איך גיי און קום.
אַ דופט פון גראַז! כ'פיל היים... גלוסט תפילה טאָן און כ'בענטש...
בוּענאַס־אַירעס, 1956

אויף אַרגענטינער ערד

א. פּרילינג אין בוּענאַס־אַירעס

מיט יעדן טאָג אַלץ גרינער, זוניקער די גאַסן.
מיט פרישן טוי פון נאַכט די ביימער וואַכן־אויף.
גלפּך ווי טונעלן גרינע לאַקן אַווענידאַס,
זיי ציען זיך אַוועק אַן אַנהייב און אַן סוף.
דאָ־דאָרט פון אַ טשאַלעט דערהויבן שטאַלצע זיך ציפּרעסן,
מיט לאַנגע שפיצן רייסן זיך צו הימלס בלוי.
און אַט אַ גאַרטן מיט אַ שורה הויכע פּאַלמעס,
מיט לאַנגע בויגן־בלעטער רחבותדיק אַזוי.

אויף פּלאַסאַ דע קאַנגרעסאַ פּול איז הננט מיט קינדער,
מיט פּרילינג אין די אייגעלעך, צעלאַכט, צעשטיפּט.
און מחנות טויבן בלאַנקען, אַזוי צוגעלאָזט צו מענטשן,
פון דעם פּאַנטאָן אַ זילבער־רעגן טריפט און טריפט.

און אויף די סקווערן־בענק עס דרימלען זקנים, זקנות,
צעוואַרעמטע פון מילדער פּרילינג־זונס אַ שטראַל.
דערמאַנען זיי די טעג פּאַרשוועבטע און די יאָרן:
געווען אַמאַל... אַ רוישנדיקער מאַסקבאַל — — —

בוּענאַס־אַירעס, 1961

ב. די ערד פּאַרוואַרלאַזטע

די אַרגענטינער ערד פּאַרוואַרלאַזטע, אַ ווילד־פּאַרוואַקסענע
מיט דערנער און מיט שטעכלקעס, מיט ווילדן, דאַרן גראַז.
עס שפּרייטן זיך די וויסטענישן אין דער בלויער ווינטעניש,
באַלעבט פון אַ מאַסקיטן־שאַר, פון אַ צעיאַגטן האַז.

מדבריותן אן אנהייב און אן־סופיקע, פארטריקנטע, שטום ליגן אונטער א צעשרפעטער, צעגליטער זון. און ווי נישט ווי פארצוימונגען פון פלאכקייטן פון הפקרע: פון אקסן איין־קאליריקע א ריזיקער טאבון.

קיין פאסטעך און קיין פאסטעך־ליד. עס קריכן־אום די טשערעדעס אליין, גלייך ווי אויף אייגענעם און הפקרן באראט. פון מאל צו מאל דערמאנט זיך ווער און עפנט די פארצוימעניש און פירט א טייל באשעפענישן פאר דער יאטקע־שטאט.

די שטעט צעבלאנקטע און צעוויסלטע, אין די מדבריותן — גלייך ווי אאזיסן דאָדארט אויף טרוקן, וויסער ערד. און הינטער שטעט צעוואָרפענע — באַלד ווידער די מדבריותן, מיט גראָזן אויסגעטריקנטע, פון היצן אויסגעצערט.

און אַט אַ דאָרף — אַ ראַנטשאַס־דאָרף. אַ נעסט פון סאַמער אַרעמשאַפּט. עס וואָלגערן זיך קינדערלעך האַלב־נאַקעטע, אין קויט. קדמונים־צייט נאָך פינצטערע. פאַרזונקענע די ברואים דאָ אין פלאַגעניש, אין ראַנגלעניש. בן־בית איז דער טויט ...

די אַרגענטינער ערד פאַראַרעמטע, פאַרעלנטע, פאַרלאָזענע — זי בענקט אין אירע טיפענישן נאָך אַן אַקערס שניט. זי בענקט נאָך שטאַלצן, פולן זאַנג, נאָך גראָז צעדופטיקטן, נאָך תבואה־גאָרבו גאַלדענע און נאָך אַ שניטערס ליד ...

קאסטעלאר, 1959

ג. אין הייסן טאָג

מיט שווערקיט בליצענער איז אַנגעפילט דער חלל, מיט פייער אַטעמען די נידעריקע הימלען. די וויסע קאקטוס־בלום פאַרחלשט שרומפט זיך איינעט. אין שאַטן פון אַ פאַרקאָן הינט צעלייגטע דרימלען.

קיין ציטער נישט, קיין ווייע פון קיין ווינטל. קיין וויג זיך פון קיין צווינגל, פון קיין שטילן גרעזל.

די ברייטע פאמפא אויסגעשפרייט ווי גרויער מדבר.
א טויטע וועלט. ס'לויפט דורך נאָר ווו געשווינד אַ העזל.

פון לעכצעניש די גראָזן דאָר און אויסגעסאָכניעט,
די וויסטע דערנער אינעם הפקר סטאַרטשען מידע.
אַלץ לעכצט נאָך רעגן, לעכצט נאָך קילע, פרישע טראָפנס
וואָס זאָלן אַפּלעשן די גאַנצע ערד צעגליטע.

באַהאַלטן ליגן קלוגע בעלי־חי — די מענטשן —
און זוכן קילקייט ווו אין טונקעלע חדרים.
אַלץ לעכצט נאָך רעגן, לעכצט נאָך היילנדיקן שטורעם,
וואָס קומט מיט בליץ און רעש, מיט דונערדיקן שברים.

בוּענאַס־אַיַרעס, 1960

ד. פּליזענדיקע לחיות

וואָס פּליזען אַזוי די לוויות און יאָגן?
ס'אָן אַזלן גאַס־אַזן און גאַס־אויס.
נאָר קאַטשן געצייילטע מיט אַבלשן קלאָגן
נאָך איטלעכן אַרון פאַרויס.

אַרונות זיך טרינקען אין בלומען, אין קראַנצן,
באַהויכטע מיט טרויער און צער.
איז וואָס זשע, אָז קאַטשן־לוויה טוט גלאַנצן? —
ביים סוף בליַבט בן־אָדם דער גאָר.

ביים סוף, ווען מען ליגט שוין אין קאַסטן פאַרריגלט,
מיט אַלע חלומות דערין...
אַלץ איינס, צי דו לאַזסט אַ טשאַלעט, וואָס עס שפּיגלט;
צי ראַנטשאַ, וואָס זשאַווערדיק־גריין.

וואָס פּליזען אַזוי די לוויות און יאָגן?
וואָס איז דאָ אַזוי דאָס געאַזל?
אויב "ער" איז אין אייביקייט שטום שוין פאַרטראָגן —
זאָל שטאַט "אים" כאַטש זען נאָך אַ ווייל.

און זאלן „אים“ שטערבלעכע שענקען באדייער,
צום לעצטן מאָל, כאַטש אַ מינוט.
און זאל „אים“ באַגלייטן די רגע פון טרויער
ביז קברשער נאַכט, וווּ מען רוט.

צי וויל עס דאָס לעבן אָן טויט גלייך פאַרגעסן —
אַזוי ווי גאָר קיין מאָל געווען ? —
סײַ ווי די לוויות דאָך אַלע מעת-לעתן,
כסדר עגלות צו זען ...

עס פליען לוויות דורך די אַווענידאָס, —
טאַבלאַדאַ * איז גרויס און איז ברייט.
עס גלאַנצן די קאַטשן, עס גלאַנצן די מיטהס
אין בלומען, וואָס ברענגען קיין פרייד — — —

בונואַס־אירעט, 1956

ה. סעמענטעריאָ

די אַלע טויערן אויף טשאַקאַריטאַ ** זינגען אָפּן —
די טרויער־קאַראַוואַנען קומען־אָן פון אַלע זייטן.
די שטאַט איז גרויס — מען שטאַרבט אויף מזרח, מערב, דרום, צפון.
אַלץ קומט אַהער, אַלץ קומט אַהער פון נאַנטן און פון ווייטן.

אין סעמענטעריאָ ציען לאַנגע גאַסן זיך, אַלייען.
פאַלאַצלעך — מיניאַטורן, פענצטערלאָזע, אַלע סטילן.
די זומערס און די ווינטערס אינעם שווינגן דאָ פאַרגייען.
די טויטע נעכט מיט זייער בלינדער שוואַרצקייט אַלץ פאַרהילן.

ביי טאַג נאָר קומען תמיד אָן די שוואַרצע קאַראַוואַנען.
די שטומקייט אייביקע דאָן פון געוויינען ווערט צעריסן.
אויף פרישע בערגלעך לאָזן פרויען איבער טוליפאַנען,
באַטויט מיט הייסע טרערן, וואָס פון אויגן־קוואַלן פליסן.

---

* אַ יידישער בית־עולם.
** אַ קריסטלעכער בית־עולם.

שפינט צינט, די גרויע צינט אזוי חדשים דא און יאָרן
אריבער שטויב פון לעבנס און חלומות, וואָס פאַרפלוּיגן — —
פון יענער זייט רוישט שטאַט. אין ווייך געבעטע קאַטשן פאַרן
פאַרליבטע ... וויפל גליק, אַ וויפל גליק אין אויגן! — —

בוּענאַטי־אַינרעט, 1956

מאַנטעווידעאַ

געבערגלטע גאַסן און געסלעך,
זיי פליען אַראָפּ צו דעם ים:
אַספּאַליק צעגלאַנצט און באַביימערט,
ביז ראַמבלאַ * — האַלב־קרניזיקע ראַם.
לאַ־פּלאַטאַ פּאַלט צו מיט די כוואַליעס
צו ברעגעס פון שטיין און גראַניט.
בני טאַג און בני נאַכט רוישט דער ניגון,
רוישט אייביק דאָס ברויזיקע ליד.
עס קוקן פון הויכקייטן טורעמס
צו וואַסערן־רחבותן ווינט.
קוקט רונדיקער סיערראַ־באַרג רויק,
דער עדות דער שטומער פון צינט.
קוקט־צו זיך צו מענטשעלעך אונטן,
וואָס ראַיען אויף פּלאַסאַס דאָ־דאַרט.
די געסלעך צוזאַמענגעפּלאַכטן
און לייון זיך אויף בני דעם פאַרט, —
ווי שיפן עס קומען און גייען,
זיי קומען מיט ווינט און מיט רויך;
דער סיערראַ־באַרג שיקט זיי אַנטקעגן
די גרוסן די שטומע פון הויך.

* פּראַמענאַדע בניס ים.

אַרטיגאַס מיט שטאַלץ אויף זיין בראַנדז־פּערד,
צווישן די פּאַלמעס אין סקווער,
באַוואַכט דאָ פון פּאַלק זינס די פּרעהייט, —
ברענגט פּאַלק אים פיל בלומען אַהער.

אין נעכט שעמערירן געאַנען,
בולוואַרן אין מענטשישן שטראַם.
מען זעט אויך אויף געסעלעך שמאַלע,
אויף ראַגן די פרויען פון תהום.

אַרום אַזאַ גלאַנץ, אַזאַ ריכטיקייט —
פאַר וואָס זשע דער האַנדל מיט גוף?
די פרויען די ווייטע, די שוואַרצע,
זיי שיקן מיט בליקן דעם רוף.

מאַנטעווידעאַ, 1956

אַ באַגעגעניש אין פּאַריז

דיין קאַפּ שוין אַשיק־גרוי, דאָך דיין געזיכט נאָך יונג.
די אויגן היטן נאָך דאָס פּניער פון אַמאַל.
דו האַסט נאָך ליב אַוודאי טאַן אַ טאַנץ, אַ זונג.
כ'געדענק נאָך גוט דעם זיסן טעמבער פון דיין קול.

כ'געדענק אויך די ציגנינערשע ראַמאַנסן נאָך,
מיט וואָס פּלעגסט תמיד צוציען אַזוי צו זיך.
מיט דיר פאַרגעסן פּלעגן אַלע גרויע וואָך.
געווען אַ צייט, ווען אויך געפאַנגען האַסטו מיך.

איצט ליגט שוין הינטער אונדז כמעט אַן אייביקייט.
ס'ליגט חורבן ... אַש און קברים ... וואַגל ... טריבע וואָר ...
ביסט בראַוו, האַסט אַפּגעהיט אַ פונק פון גלויביקייט, —
כאַטש ביסט דאָך אויך אַ קרבן פון די וויסטע יאָר.

איז גוט אַזוי דערמאַנען זיך מיט דיר אינטיים,
אויף מאַנפּאַרנאַס, ביים וויין, אין רושיקן קאַפּיי.

אַרקעסטער שפּילט. פאַרציסט אַ ניגון. ס'גלעט דינן שטים.
נאָך יונג. איך זע דיך ווי אַמאָל אין וואַלס-געדריי.

דוכט, ווידער יונג — סני דו, סני איך. און וואָס געווען —
אַ וויסטער חלום נאָר, אַ פינצטערער קאַשמאַר.
זינג, זינג, מיין פּריןד. איך שווער, ס'איז גאַרניט נישט געשען,
פאַרצי ציגננעריש, צי עפעס פון „קאַבואַר“*.

מיין פּריןד, האָסט ווידער צוגעוואַרפן מיר אַ פונק.
און גלויב, ס'גלוסט אָנהייבן פון בראשית אין קאַפּיי —
ווי דאָן, ווען ביידע אַזוי שטיפעריש און יונג;
ווי דאָן, ווען אויפן קאַפּ קיין שפור פון אַש און שניי — —

די פרעמדע שטעט

די פרעמדע שטעט מיט קאַלטן אומעט אויף מיר ווייען,
די וויסע קלויסטערס זינען אַזוי פּינטלעך, פרעמד.
המונים בעטערס קנענדיקע אין די רייען
פאַר יענעם ייד געקרייזיקטן אין בלויון העמד.

מיט ווינרויך אָנגעזאַפט, המונים פרומע זענען
נישט אין מאָל שוין אַרויס מיט לאַנגע מעסערס, העק;
אין מערק, אויף שניטערס, פלעגט מען ברידער מנינע ברענען,
מיט „שמע ישראל“ זינען זיי אין פלאַם אַוועק.

די פרעמדע שטעט... בחינם זוכן מנינע אויגן
אַ מקום קדוש פאַר אַ יידס אַ תפילה, טרער.
און, דוכט, דער נאַזאַרעטער ייד וואָלט אויך געפלוּגן
פון קרייץ... אויך אים אין דערנער-קרוין ווערט ענג און שווער.

אַז אין זיין נאַמען שעכט מען זינע אַלטע ברידער;
אַז אין זיין נאַמען פליצט דער מבול יידיש בלוט...

* שוויטשענקאָס לידער-בוך.

און אפשר ווי אַ ייד צו יידן ציט אים ווידער
און ר'טרוימט פון טעג, ווען ציגעלע מיט לעמפערט רוט?

די פרעמדע שטעט מיט אומהיימלעכקייט דריקן, שטיקן,
די וויסע קלויסטערס סטאַרטשען תקיפותדיק און גרויס,
אַז נאַנט אַן אַרעם שולכל ס'איז פאַר מײַנע בליקן,
דער עמוד, „שוית“ אינעם שאַטן פון גאַטס הויז.

אַז נאַנט די לחות, כתר, אַרון און פרוכת,
די קדושה צווישן יענע שטילע, פרומע ווענט,
און דודס תהילים, פון יום־כיפור־ליכט די ריחות —
דאַרט האָט מען קיינעם נאָך אויף שײַטערס נישט געברענט — — —

מאַרדענ־פּלאַטאָ, 1962

די רויטע שחיטה

געהייליקט דעם זכר פון די פארטיליקטע
ידישע פען־ברידער
אין סאַוועט־היסלאַנד, אין 1952.

אין אַרגיע אין צעיושעטער פון סטאַלינשע טיראַנען
געפאַלן איז אויף קעפ די קאַלטע רוצחים־שווערד.
און זיכער האָט בײַם סוף פון די סאַוועטישע מאַראַנען
אַ „שמע ישראל“ געבן „ווענטל“ זיך דערהערט ...

געווען אַ פריילעכע כאַליאַסטרע, הערצער פול געזאַנגען,
אין ריי אין פאַדערשער, מיט פלאַקער און מיט ליד ... —
אַזוי זײַנען די פען־ברידער פאַרשיכורטע געגאַנגען,
און איינער האָט צעזונגען זיך: „איך בין אַ ייד!“ ...

און ס'האַט צעצאַרנט זיך אַכזריותדיקע שנאה אַלטע,
וואָס איז פאַרדעקט געווען מיט רויטן פּייַגנבלאַט.
אַ תהום געעפנט זיך ... צעפלייצט אַ לאַווע גיפּט אַ קאַלטע ...
דער געץ באַזונגענער געווען איז גאַר אַ קאַט ...

דער סוף דער טרויעריקסטער פון אן אננגערעדטן גלויבן.
די תשובה זייערע געקומען שוין צו שפעט.
דער געץ אין רויטער טאגע האט מיט שוים די שווערד געהויבן —
אין מיטן ווידוי זייערן און דעם על-חטא ...

ווער ס'האט געקלאַמערט זיך ביז סאָמע סוף אן יענער טומאָה,
אַלץ ראַטעווען די בידנע חיי-שעה געוואָלט ;
אין בלענדעניש געפעלשט אין אייגן פאַלק, אין אַלטער אומה —
אַלץ איינס האָט ער אין גרויל מיט נפש אייגענעם באַצאַלט ...

ווער ס'האט אין צינט דערשפירט דעם שוידער פונעם גרויסן ליגן,
בצינעה תפילהדיק פאָרגאָסן טרער נאָך טרער, —
אים האָט אין לעצטן וועג באַגלייט דער דורותדיקער ניגון —
ביז אַ פלוטאָן האָט אָפגעפניערט דאָס געווער ...

מיר זענען מוחל זיי, די אַלע פיל געפלאַגטע ברידער —
ס'איז אָפגעוואָשן זייער זינד מיט זייער בלוט.
און איינער — דער „אַפּאַלאַ“ מיט די אויפגעברויזטע לידער —
אַ שפני געטאָן מיט האָס האָט אויף דער מערדער־רוט.

מיר זענען זיי מצרף צו דער גרויסער קדושים-אומה,
צו די פאַרפניקטע, פאַרגאָזטע זעקס מיליאָן.
פאַרברידערט איז דאָס אַש פון אונטער פוילנס הימלען שטומע
מיט זיי פון דאַרט, ווו ס'פלאַטערט כלומרשט רויטע פאָן — — —

בוענאַס־איבערט, 1961

זיי גייען אַוועק...

געהייליקט
מזינע פריציפטיק אַוועקגעגאַנגענע
וואַנדער־חברים.

זיי גייען איינציקווייז אַוועק, די וואַנדער־ברידער,
די שותפים פונעם גורל און פון וויי.

גלייך ווי געפלאצטע סטרונעס, ווי פארשטומטע לידער,
און קירצער, קירצער ווערט אלץ אונדזער ריי.
זיי נעמען-מיט מיט זיך די אלע גרוילן, פנינען
פון וויסטן נעכטן אין דעם קאסטן שמאל.
די עדות — די מקוננים — אלץ קנאפער זינען,
ווען איסהס רעכט נישט אויסגעקריצט צו מאל.
ווען ברייטע, וויסע פארמעטן נאך בלויזע בלייבן,
מגילות נאך נישט אויסגעקריצט מיט פען.
ווער וועט פאר דורות אונדזער גרויסן בראך פארשרייבן —
אן די, וואס אינעם גרויסן בראך געווען? — —

צו ה. לייבוויקן

(צו זמן ווערן א בן שבעים)

וועסט שפאנען נאך העכער, וועסט שפאנען נאך ווייטער
אין גאנג צו גאולה פון מענטש און פון ייד.
פון קייטן סיבירער און אשן טרעבלינקער
געשמידט און געלייטערט דיין ווארט און דיין ליד.
צו וועלט פון ענויים, צום דנגא פון יסורים
געבראכט האסטו ליכט פון משיחישן פלאם, —
ווען רוצחישע האק האט געשאכטן דיין אומה,
פארגאסן די ערד האט א בלוטיקער ים.
באזינגער, מקונן פון קרבן פון שטומען
אין גאנג צו עקידה אין לעצט-לעצטן וועג;
פארדאמער פון טומאה-מזבחות, פון מולך;
בעל-חלום און טרייסטער אין איובשע טעג.
וועסט שפאנען נאך העכער, וועסט שפאנען נאך ווייטער —
צוזאמען מיט פאלק אין זיין אייביקן גאנג.
פון געטאס, טרעבלינקעס ביז ירושלים
צעטראגט ווי א טרייסט זיך פון ליד דינסט דער קלאנג.

קאסטעלאר, 1959

אין צייט פון אטאמען

(צייט-מאטיוו)

אין צייט פון אטאמען נאך קלענער
געוואָרן דער מענטש אויף דער ערד.
פול חכמה: אַלץ ווייס ער, אַלץ קען ער,
דאָך ס'לעבן זינס — קנאָפּער אין ווערט.

הינט קען מען שוין טייטן מיליאָנען —
איין קנעפל צו געבן אַ דריק.
די שטעט וועט מען דאָן נישט דערקאָנען —
אַ תּוהו ובוהו צוריק.

הינט הערשער קען ווערן אַ שעכטער,
הינט פירער קען ווערן אַ קאָט.
אויב ר'קען נאָר — בלייבט ער דער גערעכטער
און שרייבט אין געשיכטע אַ בלאָט.

ר'קען גיין איבער שאַרבנס, דורך תּהומען,
פאַריאָכן אַ לאַנד נאָך אַ לאַנד.
מיט כּוח פון שדיים-אַטאָמען
דערפירן די מענטשהייט צום ראַנד.

אין צייט פון אטאָמען — דאָס לעבן
פאַרלירט גאָר דעם כּישוף און גלאַנץ.
די גאַנצע יצירה קען געבן
גאָר פּלוצלינג אין תּהומען אַ טאַגץ — — —

בוענאָט-אינרעס, 1959

ישראל-מאָטיוו

א. כּוּם ווידער...

כּוּם ווידער איצט צו דינע ברעגן,
צו דער פאַרהייליקט אַלטער ערד.

אויף דינע הויכקייטן און טאָלן
צו שפּרייזן איז מיר נאָך באַשערט ;

מתיחד זען זיך מיט דינן שיינקייט,
זיך אַנטרינקען מיט הימלס בלוי ;
מיט גרינקייט פון באַלעבטן מדבר
און מיט דער פּרישקייט פונעם טוי ;

פאַרנעמען דעם געזאַנג פון שניטער
אויף תבואה-פעלדער, וואָס צעשפּרייט.
געזייט מיט בלוט, געזייט מיט טרערן —
איז קומט דאָך שנעלדן איצט מיט פּרייד.

אין וועלט פון האַס, אין וועלט פון שנאה —
אַ ליכטיק פינטעלע אויף דר'ערד.
איז גלוסט זיך פון דינן ליבשאַפט שעפּן,
דינן טרייסט־רוף כ'האַב אין פּרעמד דערהערט.

כ'קום ווידער איצט צו דינע ברעגן ;
עס גריסט דער כרמל שוין פון ווינט.
ער ברענגט דעם גרוס פון חדר־יאָן,
פון שיינער ליבער חומש־צינט — —

זיפה, אפריל 1960

ב. ירושלים

ירושלים! האַסט באַרירט אין מיר די דינסטע סטרונעס
נאָך איידער, איידער כ'האַב געזען דינן ווינדער אויף דער וואַר.
איצט גיי איך אַ פאַרחלומטער אויף דינע שטילע גאַסן,
אַיעדן טאָג מיך וועקט די בלויקייט אויף פון דינן קאַיאָר.
ווי נאַנט מיר דינע שטיינער, דינע בערגליקע געסלעך,
די גרויע בערג די פעלדזיקע, וואָס רינגלען דיך אַרום.
פון הר־ציון דער מגדל־דוד רעדט צו מיר אַריבער
מיט חומש־שפּראַך רמזימיק פון דורות לאַנג שוין שטום.

איך בלאַנקע אום. מיך ציט, מיך לאַקט אין די הרייִיהודה.
איך זע דאָ איצט באַשנימפערלעך, איך זע דאָ דעם אַמאַל.
פון אַט די הויכקייטן גענידערט האָבן די נביאים
מיט פּניערדיקן וואָרט יהוהס, מיט זיין הייליק קול .

אַז אומעטום וווּ כ'גיי און שטיי — איך שפיר די טריט פון אַבות,
פון זיין געלניטערט אין געראַנגל פאַר דער אייגן ערד.
ויהי... געווען אַמאַל... ס'רעדט אומעטום דער אַלטער עבר,
און מיר איז אויף די וועגן דאָ צו טרעטן איצט באַשערט.

אויך זיין און טעכטער הניטיקע געגאַנגען אין די שפורן
פון יענע חשמונאים־זיין, מיט זעלבן קדושה־פלאַם.
אַן עדות די מצבות פיל דאָ אויף הרי־הזיכרון
פון העלדן פון געפאַלענע פאַר ארץ און פאַר עס.

ירושלים, מנח 1960

אַ דערמאַנונג

די דאָזיקע עלעגיעס זיינען געשריבן געוואָרן אונטערן
פרישן רושם פון יונג־פאַרשטאַרבענעם פּאַעט, מיין יוגנט־
חבר לייב ננדוס ז"ל.

מיט דעם ערשטן ליד האָב איך פאַרענדיקט מײַן הספד־
וואָרט בײַ ננדוסעס אַפּענעם קבר (24 דעצעמבער 1918, אין
גראַדנע).

די עלעגיעס זיינען בשעתם געדרוקט געוואָרן אין דער
גראַדנער צוויי־שפראַכיקער צייטונג „נאַשען אוטראַ — אונ־
דזער מאַרגן“.

א. בײַם אַפּענעם קבר

פאַרחתמעט שוין די ליפן און פאַרשלאַסן,
די אויגן שוין אויף אייביק שטום פאַרמאַכט;
דאָס יונגע לעבן ווי אַ חלום שוין פאַרפלאַסן,
עס הייבט זיך אַן די לאַנגע קבר־נאַכט.

דין מזרח-הימל איז אין קרעפ פארצויגן,
ס'איז קאלט און טריב דין ליבלינג — דער אריענט, —
ווי דינע אויסגעלאָשענע, פארמאכטע אויגן,
ווי דינע בלאַסע, קאלטע, טויטע הענט.

די אלע וועלטן דינע, טרוימען און חלומות
געשטארבן ווי אַ ווייטער קלאַנג פאַר דיר, —
ווי נאָר דער שוואַרצער גאַסט געבראַכט האָט דיר געהיימעס,
ווי נאָר דער טויט געעפנט האָט דין טיר.

געשטארבן דינע וועלטן, פינצטער דינע פארבן,
די ביימער זיפצן טרויעריק און שטום;
עס בלייבן איינציקווייז די שטערן און זיי שטארבן,
עס וועלקט אין צער און טרערן בלום נאָך בלום.

דו האָסט דין טרוים אין גאַנצן נישט דערשפונען,
דין האַרפע וואָלט געשפילט נאָך אַן אַ שיעור; —
דו האָסט נאָך נישט אַנטפלעקט אונדז אלע זונען;
פאַרגאַנגען פאַרן אויפגאַנג גלייך מיט דיר.

דין אַדלער-ליד איז נישט דערזונגען ביז צו ענדע,
געפלאַצט די סטרוגעס אין דער מיט, אַן סוף...
אַ, כורעים פאַלט, אַ קניט פאַר דער לעגענדע,
פאַר דעם, וואָס גייט אַוועק אין שוואַרצן קבר-שלאַף — —

ב. דו ביסט נישטאָ...

ווי גליקלעך ס'איז צו טראַכטן: ביסט פאַראַן...
עס לעבט נאָך און עס שאַפט דין גניסט,
וואָס ווערט פון שיינקייטן געשפּיזט. —
ווי גליקלעך ס'איז צו טראַכטן: ביסט פאַראַן...

ווי גוט צו טראַכטן, אַז דו ביסט געווען...
האַסט פאַר דער אייביקייט געלעבט
און זונען-ליכט פאַר איר געוועבט. —
ווי גוט צו טראַכטן, אַז דו ביסט געווען...

ווי שווער צו טראַכטן, אַז דו ביסט נישטאַ...
עס האָט פאַרשטומט אין קבר־נאַכט
דאָס ליד פון זון, דאָס ליד פון פראַכט. —
ווי שווער צו טראַכטן, אַז דו ביסט נישטאַ...

פּאַס ט ל ו ד

געזונגען, געזונגען און נישט דערזונגען,
נאָך אַלץ נישט פון ליד דער סוף.
עס איז נאָר אַ מעשהלע וואָס פאַרקלונגען,
אזוי ווי אַ טרוים אין שלאָף.

ס'איז אייביק בראשית אין דער יצירה,
ס'קומט יעדער טאָג מיט זיין נס.
כ'וואָך־אויף אין קאַיאָר צו נעער שירה,
אין יונגן בלויזען מעת־לעת.

אַז תמיד שטראַלט־אויף אַ נעער באַגינען
נאָך איטלעכן זון־פאַרגאַנג.
ווי קען איד מנין טרוים ביז סוף דערשפינען
און ענדיקן מיין געזאַנג? — — —

IX

פון הייסן אש

(בוטנאָס־אײַרעס, 1967)

פון הייסן אש

(סאַנעט)

אַפֿט גלייבט זיך נישט, און איך אליין נאָר, איך נאָר איינער
איין לעבעדיקער פון די אַלע פיל מיליאָנען, —
און כ׳בין אַרויס אַ גאַנצער פונעם טאַל פון ביינער...
אַפֿט גלייבט זיך נישט, איך קען אַ מאָל עס גאָר נישט אָנען.

מסתמא בין איך אויך אויף אש פאַרברענט געוואָרן
ווי יענע, גלייך ווי אַלע מנינע שוועסטער, ברידער,
געברענט, געברענט ווי חומשיקער מדבר־דאַרן
און בין פון הייסן אש אַרויס צום לעבן ווידער.

נאָר ווי און ווי אַזוי — מיר דינט נישט דער זכרון,
גלייך ווי עס וואָלט אויף ס׳נני אַ מוטער מיך געבאַרן: —
צו שרניען צו דער וועלט, אַ חשבון־צדק מאַנען

פאַר אַלע טויטן דורך די גאַנצקאַמערס, דורך פלאַמען;
פאַר די געשאַכטענע — פאַר יעדן קינד און מאַמען, —
דעם גאַנצן לאַנגן חשבון פאַר די זעקס מיליאָנען — — —

ארפן וועג פון קדושים

דאָרט אויפן וועג פון מחנות קדושים האָבן זיך באַגעגנט
מזן גרויע מאַמע מיט מזן „קדיש“ — מיט מזן זון.
זיי האָבן זיך געטוילעט אין דעם לעצטן וועג צוואַמען,
געטריבן אונטער אַ פאַרשעמטער טריבער זון.

עס האָט געוואַרט אויף זיי דער לאַנגער טויטן־טאָל פון ביינער —
אויך זיי צו ליגן דאָרטן איז געווען באַשערט.
מיליאָנען ברידער־יידן האָבן פול געמאַכט יענץ טאָל דאָרט —
ווען ס'האָט אַ מבול בלוט פאַרפלייצט די קללה־ערד.

מזן אַלטע גרויע מאַמע און מזן יונגינקער בן־יחיד
מיט זינע זיבעצן ערשט אויפגעבליטע יאָר ... —
איצט צינד איך ליכט אין יאָרצייטן, זאָג נאָך מזן מאַמען קדיש
און קדיש נאָך מזן „קדיש“ אין אַבליס־כאָר — —

בוּענאָס־אַירעס, 1963

אין די פלאַמען

דעם הייליקן זכר
פון מזן בן־יחיד אַלעקסאַנדער.

ביסט אויפגעגאַנגען אין די קרעמאַטאָריע־פלאַמען
מיט נאָך ניט־אויסגעלעבטער קינדיש־יונגער פרייד;
מיט גלידער צארטע, אויסגעפיעשטשעט דורך אַ מאַמען —
אויך זי האָט דיך אין יענעם פלאַמען־וועג באַגלייט.

גענערט פון טיפער ליבשאַפט אין די דלד אַמות;
דורך שויבן ליכטיקע אַ זון האָט מילד געגלעט;
געוואַקסן ווי אַ בוים — די פרייד פון טאַטע־מאַמעס;
מיט ברכה זיידע־באַבעס אין אַ פרום געבעט.

עס האָבן הימלען בלויקייטן פאַר דיר געשפונען,
דיר אַנגעגרייט אַ העלן, שטראַלנדיקן וועג.

נאָר פרי — צו פרי, מנין קינד — דעם טויט האָסטו געפונען,
אין פלאַם פאַרצערט די לויטער־אויפגייענדע טעג.

דיין אַש צעשפרייט אויף פוילנס וויסטער ערד געבליבן.
איצט שאַקלען ווידער זיך שוין גראָזן דאָרט אויף זיי.
דיין טאַטע־אַבל אין דעם ווינטן וואַנדער טריבן
אָוועק איז מיט זיין שוואַרצן טרויער און זיין וויי — — —

בוּענאַס־אַיַרעס, 1963

שלום עליכם אין די געטאָס

ער האָט געמאַכט אונדז לאַכן
אויך אין דער טיפסטער פיין, —
ווען אונדזער וועלט געוועזן
גאַר אָן אַ ברעקל שניין.

ווען ס'איז מיט שוואַרצע כמאַרעס
דער הימל אונדז געווען;
און אויף דער ערד די שטריק נאָר
דעם תליונס מ'האַט געזען.

ווען בלוט האָט זיך געגאַסן
פון זקן און פון קינד;
אַ סדום די וועלט געוואָרן,
אין הפקר און אין זינד.

ווען כלו כל הקיציין,
קיין שטערנדל אין נאַכט;
ווען גאַט דער שער הרחמים
האַט אויך פאַר אונדז פאַרמאַכט... —

אין געטאָס דיין געלעכטער
די טרייסט איז דאָן געווען;
אין רוצחים די נקמה,
זיין סוף האָט מען דערזען.

געטרייסט האָט דאָן דײַן טוביה
מיט גוטע רייד, מיט טרער.
דער שטיין געוואָרן גרינגער,
געדריקט נישט אַזוי שווער.

דערגרייכט האָט דײַן געלעכטער
אין קרבנס אונטערערד, —
ווען אויבן האָט געלויפערט
דער תליון מיט זײַן שווערד.

דו האָסט געטרייסט... דערוואָרט זיך
פון שחיטה-טעג דעם סוף.
אויף תליה הענגט דער תליון,
ווען טויט די בידנע שאַף — —

בוּענאַט־אַירעט, 1964

אין אַ טאָג פון יזכור

צום יאַרצײַט פון מײַנע פאַרטייליקטע
נאַנטע אין געטאָ וואַרשע
און געטאָ גראָדנע.

אויב נישט אין וואָר — איז אין מײַן חלום
איך זע זיי אין די נעכט.
זיי קומען פון די אַשן, שטויבן
און מאַנען זייער רעכט.

זיי קומען מײַנע אַלע נאַנטע,
ווי שאַטנס, גאַר אַן גוף.
און אין דער פינצטערניש פאַרנעם איך
מיט ציטער זייער רוף.

און ס'ווילט זיך בעטן זיי מחילה
וואָס כ'בין נישט צווישן זיי;

וואָס מיר באַשערט איז נאָך צו טראַגן
דעם אומגעשטילטן וויי.

אַז כ'קוק מיט חשד צום ווייטן הימל,
צום שמייכלדיקן בלוי.
מיר דוכט אַלץ: ס'בלאָנדזשען הויך נאָך רויכן
פון אוישוויץ-בירקענוי.

זיי מאַנען די צעפליקטע לעבנס,
די ניט־דערלעבטע יאָר... —
ווען די תליונים נישט אין חלום,
נאָר לעבן אין דער וואַר.

זיי לעבן נאָך. אין מענטשן־מאַסקעס
באוועגן זיי זיך פריי.
זיי טרוימען נאָך פון נייַע תליות,
פון מאַסן־טויט אויף ס'ניי.

די פּרעמדע וועלט פאַרגעסט, איז מוחל,
ס'איז גרינג איר מוחל זיין.
נאָר מיר — מיר טראַגן אונדזער יזכור
אין אייביקייט אַרײַן — — —

בוענאַס־איירעס, 1966

11/11/66

די סעפטעמבער־טעג

אַ יענע טעג, סעפטעמבער־טעג פון נייַנצן נייַן און דרייסיק —
דער ערשטער שוואַרצער אַנזאָג פון אַ פּאַלקס פאַרגאַנג.
אין די מגילות ייִדישע זייַט איר פאַרחתמעטע פאַרבליבן
מיט אותיות פון אונדזער בלוט אויף דורות לאַנג.
דער הימל איבער וואַרשע כלומרשט בלוי איז דאָן געוועזן,
מיט פאַלשן תכלת אינגעהילט די גאַנצע שטאַט.
אַריבער די ממשלה איז צו שדים, צו משחיתים,
פאַרלאָזן האָט דעם ייִד דער אַלטער, אַלטער גאַט.

פון הויך צערעוועט האָבן זיך מעטאַלענע פאַרדאַרבערט,
די זון האָט פון דער זינט להכעיס נאָך געלאַכט.
אַזוי ווי קאַרטן־שטיבלעך בלאַקן גאַנצע אינגעוואַלגערט
און שריפות אויפגעפרעסן אַלץ דורך טאַג און נאַכט.

דאָס איז דער שוואַרצער אָנהייב נאָר אין וואַרשע דאָן געוועזן,
די בשורה נאָר פון ימים בלוט, פון ווינד און וויי.
דער אָנהייב פון דער גרעסטער, פון דער פינצטערסטער עקידה,
דער אָנהייב פונעם בראַך, פון ייִדישן פאַרגיי — — —

בונואַט־אירעט, 1962

פון די שנייִקע טייִגעט

1. עס טראַגט מיך דער חלום

ס'טראַגט אָפט מיך דער חלום אויף פליגל
צוריק צו די טינגעס, צו שניי,
ווי גורל געשמידט מיך אין קייטן,
ווי טרערן געקאַפעט אין וויי;

ווי וועלדער אוראַלטע און פליינען,
אין ווינסקייט פאַרלירט זיך דער בליק;
ווי „זאַנעס“ פאַרצאַמטע מיט דראַטן,
באַוואַכט פון טשעקיסטישן שטיק.

זעגסט יאַלקעס, האַקסט ביימער, גראַבסט קושאַקעס,
זיין חבר — די האַק, צי די זעג.
פון פינצטער ביז פינצטער — נאָר שנייען
באַלנכטן די קאַטאַרגע־טעג.

— „העי אַרבעט! פויליאַקעס, די נאַרמע!“
„אומזיסט אייך אַ פּינקע“ — דאָס ברויט? !! —
גרילצט דער בריגאַדיר, אַט דער נוגש,
דער שומר, דער שליח פון טויט.

און אַט אַ צערעוועט אַ ווינט זיך,
אַ ווירבל, אַ וויסטע זאָווי;
פאַרהילט ווערסטו ווי אין תכריכים,
פאַרשאַטן מיט גליווער, מיט שניי.

עס פּאַלגן די פּיס נישט, די אברים,
עס פּאַלגט שוין די זעג נישט, די האַק,
די פינגער פאַרשטענפט שוין ווי קלעצלעך,
דוכט דאָ איז דײַן קבר בײַם קזשאַק.

ביז צפון־טאָג טונקעלער ווערט שוין
און שטאַרקער דער פּראַסט ווערט צעברענט, —
עס טאַפּטשען אין שנייען בריגאַדעס
צו קאַלטע באַראַקישע ווענט.

און דאָס איז די „היים“, די „מנוחה“
אויף נאַרע, וואָס שמוציק און האַרט;
קומט שלאָף און פאַרמאַכט דיר די אויגן —
דערויף האַסטו קוים זיך דערוואַרט — —

ס'טראַגט אַפּט מיך דער חלום אויף פּליגל —
כאַטש ווייט יענע „זאַנע“, העט ווייט.
כאַטש ווייט שוין פון יענע „דערלייזערס“,
פון קנעכטשאַפט, פון פינצטערער צייט — —

בוּענאָט־אַרעט, 1966

2. קברים אין טינגע

כ'פאַרגעס נישט די עלנטע קברים אין טינגע,
זיי ליגן דאָרט נאַמענלאָז אונטערן שניי.
גאָר פּלאַכע די קברים, פון קנעכט קאַרג פאַרשאַטן, —
פאַרשיט זיי דערפאַר מיטן שניי די זאָווי.

נאָך יאָרן פון מאַטער מיט זעג און מיט קירקע,
פאַרוואַרפן פון וועלט און פאַרוואַרפן פון היים;

נאך שמוין פון באַראַק אויף די ברעטער די האַרטע —
ווי גוט זינען לעצטע פיר איילן פון ליים.

דו דאַרפסט שוין נישט מערער די „פּייקע“ פון קלינען,
ס'יאַגט מער נישט ביים קארטשעווען דער בריגאָדיר;
זעסט מער נישט דעם שומר מיט ביקס אַנגעלאָדן,
וואָס לאַזט נישט אַראָפּ גאָר די אויגן פון דיר.

זעסט מער נישט בני אים אויף דער ברוסט די מעדאַלן,
דעם „האַמער און סערפּ“ אויפן לאַץ פאַר זיין „רום“.
שוין פטור פון אַלץ אין דער גרוב אונטער שנייען,
נאָר אייביקע, עלנטע שטילקייט אַרום — — —

בוּענאָס־אַירעס, 1967

דער בלויער ערגעץ

כאַטש כ'ווייס, אַז ס'האַט דער ווינטער בלויער ערגעץ
קיין גרענעץ נישט, קיין סוף, קיין ברעג —
דאָך גוט איז לאָזן זיך אין הפּקר־וואַגל,
אין שיינעם אומבאַקאַנטן וועג.

כאַטש כ'ווייס, דער לאַקנדיקער בלויער כישוף
ער ברענגט קיין מאָל אין ערגעץ ניט;
אַז ר'נאַרט דיך אָפּ ווי ס'נאַרט אַ חלום,
ווי ס'נאַרט אַן עכאַ פון אַ ליד... —

כאַטש כ'ווייס... דאָך דווקא וויל דיין קאַפּ אַש־גרוער
פאַרגעסן גאָר די טריבע וואָר.
די טריבע וואָר, וואָס קריצט די טיפע קאַרבן
מיט יעדן אויסגעלעבטן יאָר.

ווילל בעסער איז דיר, ליכטיקער צו בלאַנקען
אין ווינטקייטן מיט בלויען טרוים... —
מעג ערגעץ לזיערן פאַרפירערישער שטן,
וואָס טראַגט דיר שוין דעם לעצטן תהום — — —

בוּענאָס־אַירעס, 1965

אין בלוי פון ספערן

פאניען

פאראן אויך טעג, ווען קענסט פארגעסן;
דו טוסט זיך אויס פון לעבנס יאך.
דו טרינקסט די גאלדענע מעת-לעתן,
מיט כולו יום-טוב ווערט דיין וואך.

לעבסט-מיט מיט זוך, מיט בערג און טאלן
און מיטן כישוף פון לאזור;
פאלסט-צו צום ים, די כוואליעס זאלן
פון זארג פארשווענקען יעדן שפור.

אין בלויקייט זינקט דיין הנגט, דיין נעכטן,
פארהילט אין זילבערנעם געשפין;
די כוואליעס זינגען און זיך פלעכטן
אין שפיל פון זילבער און פון גרין.

פילסט אייביקייט אין בלוי פון ספערן
און דו — דו ביסט אין סאמע מיט.
און א באַפרייטער צו די שטערן
דיך טראַגט, דיך טראַגט אַוועק אַ ליד — — —

מענטאן, 1965

די גרינע פרייד

מיך רייצן נישט די גלאַנציק-אַספּאַלטירטע אויטאָסטראַדעס,
וואָס ציען זיך אין אומבאַקאַנטער ווינט אַוועק;
מיך לאַקן ליבערשט יענע דאַרפיש-שטילע, גרינע וועגן,
די ליבע וועגן פון די ווינטע עבר-טעג.

מיך רייצן נישט די פלינקסטע שווינדלענדיקע עראַפלאַנען,
וואָס שניידן ווי די רוחות הימלס פרייען רוים;
מיך לאַקן ליבערשט וויסע וואַלקנדלעך, ווי סטאַדעס שעפּסלעך,
וואָס שוועבן אין די בלויקייטן ווי בלויער טרוים.

מיך רייצן נישט די וואַלקנקראַצערס אין די שטעט מאַדערנע,
וואָס רייסן פרעך און גאוועדיק זיך אין דער הויך;
עס איז מיר ליבער אַ קליין שטיבעלע צעווישן גרינקייט,
און פון זיין קוימענדל זאָל גיין אַ בלויער רויך.

און פאַרן שטיבעלע — אַ קליינטשיק פאַרביק בלומען-גערטל,
אַ יונגפרוי זינגעוודיק באַגיסט מיט קאַן דאָס בייט.
מיך לאַקט גאַטס שטילקייט צווישן תפילהדיקע פעלדער-וועלדער,
מיך לאַקט, מיך ציט די הייליקע, די גרינע פרייד —

רואַ-האַנדאַ, 1963

ס'איז ווידער פּרילינגדיק

ס'איז ווידער פּרילינגדיק מײַן שאַטנדיקע גאַס. פון ביידע זײַטן
זיך צײַען לאַנגע, אויסגעמאַסטן-גלײַכע שורות גרין.
און איבער גרויען ים פון דעכער שפּרייט אַ הימל זיך אין ווײַטן
און מאַרגן-זון צעוויקלט הויך איר גאַלדענעם געשפּין.

דו זיצסט במסובין, יום-טובדיק אויף דעם באַלקאן דײַנעם אין לופטן
אין לאַזסט זיך קושן צערטלעך פון דער זון אין פנים בלאַס.
אַ בשמים-ווינטעלע דיר ברענגט פון ערגעץ וווּ אַקאַציע-דופטן —
אַ גרוס פון פעלדער-וועלדער צו דײַן טריבער, גרויער גאַס.

עס ציט צו שוועבן, וואַנדערן. עס דוכט דיר, ערגעץ וועסט געפינען
אַ צויבער-וועג, וואָס פירט צו יענע ווײַטע, יונגע טעג.
אין מילדער בלענדעניש פון זון, אין פּרילינגדיקן נס פון גרינען
דיר דוכט, אַז אויכעט דו וועסט אָנהייבן אויף ס'נײַ דײַן וועג —

פאַרמאַכסט די אויגן אונטער זון. אַ ווונדער-שפּילעריי פון פאַרבן:
אַט פּיאַלעט מיט גרין און געל, אַט גרוי מיט פּלאַמיק-רויט.
ווערט אַלץ אַ שפּיל. אַן אייביק-לאַנגע שפּיל. אַ ליגן גאַר דאָס שטאַרבן.
ס'האַט עמעצער אַ בייזער לץ גאַר אויסגעטראַכט דעם טויט — —

בוענאַט-איירעס, 1964

מיד לאקן ווייטקייטן

מיד לאקן ווייטקייטן, אין-סופן,
דוכט, ס'ליגט דאך ווו דאס ערגעץ-לאַנד.
איעדער וועג ליגט פרייז און אָפן,
ציט יעדע ווייט, וואָס אומבאַקאַנט.

האַסט קיין מאָל דאך אין הפּקר-וואַנדער
נאָך נישט דערגרייכט צו יענעם ברעג;
דיין טרוים גייט תמיד זיך פּונאַנדער
מיט דינע נעכט, מיט דינע טעג.

דערפאַר דער אומרו אייביק יאַגט דיך
דורך ברייטע ימען, פרעמדער ערד.
און כאַטש דו ווייסט, אַז אומרו טראַגט דיך
צום סוף, וואָס איטלעכן באַשערט, —

דאך גוט איז מיט אַ חלום לעבן,
ס'מאַכט שענער דינע טריבע טעג.
געפינסט אַ מאָל אויך רו אין שוועבן,
אין יעדן אומבאַקאַנטן וועג.

אין נעכט דיר שמייכלען ווייטע שטערן —
די וועלטן קאַסמישע צעשפּרייט.
ווען ס'זינגט דער ים, ווען ס'זינגען ספּערן,
זינגט-מיט, בן-אדם, אויך דיין פּרייד — — —

בוּענאַט-אַרעט, 1965

דער שלייער פון לבנה

(צייט-מאַטיוו)

דאָס כישוף-בלויע זילבער-פנים פון לבנה
ווערט אזוי אַפט אַצינד פאַר אַלעמען פאַרשעמט:

עס גרייכן סאטעליטן צו איר ווינטער זאָנע,
פאַרטערטלעך־אַפּ איר גאַקעטקייט, אָן בלויען העמד.

פאַרוואַרפן אונדז פון הויך מיט פאַטאַס; דעמאַסקירן
לבנהס שמייכל, וואָס איז צאַרט און מלא חן;
אַ שמייכל, וואָס האָט יונג און אַלט געטאַן פאַרפירן
אין ליבע־נעכט פון פּרילינג, נאָכן זון־פאַרגיין.

איצט וויזט מען אונדז די וואַרע פאַטאַס פון לבנה:
גאַר אַ פאַרזעעניש, צעפאַקט און פול מיט קרעץ.
האַט אָנגעטאַן אַ שלייער, גלייך ווי אַ מאַדאַנע,
און האָט געפאַנגען אונדז אין בלויען כישוף־נעץ.

דאָך גלייבט: זי וועט נאָך ווינטער שטראַלן־נעצן שפיגען
און בלויען חלום שענקען אונדז אויף טריבער ערד.
זאָל זיך ס'איז שמינקע, פּונעמדער בלוי — דאָך אונדזער זינען
ווערט אַנגעזויגט אין טרוים און ס'לעבן שענער ווערט — — —

בונואַט־אירעט, 1966

נישט יאָג אַזוי

נישט יאָג, נישט האַווע, פּריינד, אָן אויפהער,
געדענק דעם חשבון פון די טעג.
פאַרגין זיך נהנה זיך פון שיינקייט,
וואָס וויזט זיך דיר אין גורל־וועג.

קוק־צו ווי ס'בלויט דאָס קאַרן־בלימל,
פאַרנעם דעם פּויגלס טרילערני;
ווי העזל שפּרינגט דורך גרינער לאַנקע,
ווי טיכל פּליסט מיט פּלאַפּלערני.

ווי וואַלד זיך ציט ביז האַרזאָנט אַזש,
דער סאַסנע־דופּט איז ווי האַשיש. —
בלייב שטיין אַ ווייל און טיפּער אַטעם,
און זאָג אַ שבח: „אַשרי האיש“.

נישט יאג, האָב צײַט. וועסט אַלץ איינס קומען
צום סוף, וואָס אַלעמען באַשערט.
מתייחד זײַ זיך מיט די ווונדער,
מיט גרינער שיינקייט אויף דער ערד — —

קאַלאָניאַ סוּסאַ (אורגאָניז), 1964

דאָס פּישעלע אין גלות

דאָס קליינע בונטע פּישעלע אין גלעזערנעם אַקוואַריום
אין אומרו שטענדיקן שווימט-אומעט הער און היך.
דער אומרו יאָגט עס אַלץ אין מעטערדיקן גלות-ימל,
פּאַלט-צו עס מיטן קעפל צו די גלאַז-ווענט גריין.

דאָס קליינע צאַרטע פּישעלע האָט שפּיץ גענוג צו נאָגן:
עס זאָרגט דערפאַר אַן עמעצער, אַן אומבאַקאַנטע האַנט.
און פאַרבן האָט עס לאַקנדע די קליינע יפה-פּיה,
דאָך יאָגט עס אַלע וויילע צו אַן אַנדער וואַנט.

עס שלאָפט צו מאַל צעווישן גרויע פעלדזן-מיניאַטורלעך,
וואָס אויפן גרונט פון גלאַז ס'איז חכמהדיק געמאַכט.
נאָר ס'קליינע פּישעלע כאַפט-אויף זיך מיט אַ פּרישן אומרו.
אין די אַקוואַריום-וואַסערן — ווי ענג, עס שמאַכט.

עס שמאַכט, עס בענקט נאָך ליאַרעמדיקער אַקעאַנען-סטיכיע,
נאָך כוואַליעס ברויזיקע אין אומענדלעכער ווייט;
צו שווימען פּרייז אין רהבותן, אין ווינט-געוואַי, אין שטורעם,
אַן גרענעצן, אַן גלאַז-ווענט פון אַיעדער זײַט — —

קאַלאָניאַ סוּסאַ, 1964

אין אייביקייט אַרײַן

די הויכע ווילדע בערגשפיצן, די פעלדזן גרוי און גריין,
זיי וועלן סטאַרטשען דאָ אין ווייטער אייביקייט אַרײַן.

דער וועלט־באַשאַפּער האָט צעוואָרפּן זיי אין זיין קאַפּריז
פאַר דער אומענדלעכקייט, ווען דו בר־נש, וועסט שוין נישט זיין.

עס וועט אַ דור אָן אַנדערער פון שווימענדיקער צייט
באַוונדערן די שיינקייטן פון אַט דער פעלדזון־קייט.
און אפּשר וועט ער אויסגעפינען פון קאַפּריז דעם פּשט,
און אויך דעם פּשט פון דעם בר־נש, וואָס קומט און וואָס פאַרגייט.

אין דעם באַשאַף פון וועלטן פון מיליאָסן עד אין־סוף,
וואָס וואָרפּן זייער שניין דורך גאַנצע אייביקייטן ווינט, —
דורך מדבר־רוים, צום טל־ומטרדיקן ערד־פּלאַנעט —
איז אַלץ מיט חשבון דאָך, געמאַסטן ווי די גרויע צייט.

האַט עפעס דאָך אַ זין אויך אַט דער ווילדער בערג־קאַפּריז,
און ס'מוז דאָך האָבן אויך אַ זין בן־אַדמס קורצער זיין.
געוויס נישט סתם אַזוי די שפּיל פון לעבן און פון טויט, —
ס'איז דאָך אַ שפּיל, וואָס פּלעכט זיך ווייט אין אייביקייט אַריין — — —

וואַזשע הערמאַטאָ, 1966

אין פּלאַס פון שקיעה

אויף העכסטן באַרגשפיץ זינקט די שקיעה
און נעמט מיט פּלאַמען אים אַרום.
אין שטילער פּורפורנער באַהעפטונג
אַליין די שכינה רוט דאָרט שטום.

דאָרט גאָט אַליין איצט דאַוונט מנחה,
די תפילה שפּרייט זיך קלאַנגלאָז, שטיל.
אין כאָר אין הימלישן דעם „אַמן“
פּרום ענטפּערן די כּרובים פּיל.

וואַזשע הערמאַטאָ, 1963

פאַריזער רעפּלעקסן

כ'בין ווידער אין דער אַלטער ליבער „שטאַט פון ליכטער“,
וואָס תמיד איז זי אין זכרון מײנעם פריש.
איך זע זי אַלץ נאָך אין פאַרוואַרפּענע מרחקים,
ווען איך אַ מאָל אָן עבר-בלעטל טו אַ מיש.

איצט גיי איך ווידער איבער גאַסן און בולוואַרן,
מאַנמאַרטערס שמאַלע געסלעך ווי אַמאַל געווען.
די קנײפּעס ליכטיקע, דער סען און די קלאַשאַרן.
פיגאַל ... מעטראַ באַרבעט — און „אונדזער“ גי-פּאַטען ...

די גי-פּאַטען-חברים לאַנג אין וועלט צעפּלויגן.
און דער און יענער שוין נישטאַ אַצינד בכלל ...
כאַטש כ'הער די זעלבע לידלעך דאָ פון קנײפּעס גרעלע,
דאָך אומעטיק פאַר מיר איז איצטער דער פיגאַל.

מיד לאַקט, מיד ציט אין די קאַפּיען מאַנפּאַרנאַסער.
ווי נעכטן ערשט געווען, ווי תמיד דאָ געדיכט.
אַט זיצט נאָך קינסטלער איקס; אַ פרוי לעם אים עקסצענטריש
און איגרעק אויכעט דאָ — באַבערדלט דאָס געזיכט.

מען זופּט דאָ ווײַן, אַפּעריטיוון; מען באַרעדט זיך.
און פרויען האַלטן מיט דעם פּלוידער וויבלעך, צאַרט.
ווער איז דאָ אויפן מאַנפּאַרנאַס איצט דער געזאַלבער?
מסתמא יעדער די אומשטאַרביקייט דערוואַרט ...

און כ'בלאַנקע אויך אין שמאַלע געסלעך פונעם „פלעצל“,
ווי כשר-יידישקייט פון קרעמלעך קוקט אַרויס.
דאָ שמעקט מיט שטעטל נאָך פון אומגעבראַכטן נעכטן,
געפּינסט אַ מקום-קדוש נאָך, אַ יידיש הויז.

דאָ-דאַרט אין שויפּענצטער זעסט אותיות מרובעות —
מסתמא נאָך אַ יידיש-לייענער פאַראַן.
פון דאַרט דיך טראַגט צום דענקמאַל נאָך די זעקס מיליאָנען:
עס איז אין שכנות, פון דער ריוואַלי אַ שפּאַן.

אין הויף באגעגנט דײך אַ דענקמאָל נאָך די לאַגערס:
מאַסיווער „אוהל“ פונעם טרויער־מאַנומענט.
און דרינגען אויף די ווענט, אין בילד — די אַלע גרוילן!
אַ וועלט, אַ גאַנצע וועלט, וואָס איז פאַרלענדט, פאַרברענט — —

אויפן אַטלאַנטיק, 1965

אַלע טאַג

אַלע טאַג קומט די זון מיט אַ בשורה,
מאַכט ליכטיק, צעשטראַלט מײַן געמיט;
צינדט אָן פרייד — כל עצמותי תאמרנה,
צעקלינגט זיך מיט פרייד אויך מײַן ליד.

כ׳גיי אַרום טיף באַרוישט איבער גאַסן,
איך טייל מיט די מענטשן מײַן פרייד.
אַזוי גוט צו מיר אויבן דער הימל,
מיט בלוי איבער ערדן צעשפרייט.

אַלע נאַכט מיך באַפאַלן די שאַטנס,
ווען זון אינעם מערב גייט־אויס.
איך געפין גישט קיין מקלט פון טרויער,
דער טויט, דוכט, גענענט צו מײַן הויז.

איך אַנטלויף פון די אייגענע ווינקלען,
איך זוך מײַן פאַרשוונדענע פרייד.
אַבער קאַלט איז דאָס ליכט פון נעאַנען,
ווען זון פונעם הימל פאַרגייט.

אַלע טאַג קומט די זון מיט אַ בשורה,
ווערט ליכטיק אַזוי אין געמיט...
אַלע נאַכט לעשן אויס זיך די פריידן
און טרויער פאַרכליניעט מײַן ליד — —

בוּענאָס־אַירעס, 1966

כ'בין מקנא

כ'בין מקנא דעם ים, וואָס וועט וויגן זיך אייביק,
וועט שטורעמען תמיד דעם ברעג —
מיט כוואַליעס געבערגלטע, ווינסע פון שוימען,
מיט רוישן דורך נעכט און דורך טעג.

די שפּיל פון די כוואַליעס כסדר וועט אַנגיין,
די זון וועט זיי פאַרבן אין ראָז —
ווען ס'וועט פון מנן דור שוין קיין זכר נישט בלייבן,
אויף זייערע קברים לאַנג גראָן.

די כוואַליעס זיי שפּריצן מיט זילבערנע פונקען
בנים פעלדזיקן ברעג פונעם ים.
זיי קילן מנן שטערן, נאָר קענען ניט שטילן
דעם טרויער אין האַרצן, דעם סם.

מאַרדעל־פּלאַטאָ, 1963

רוישט דער ים

בלינדע נאַכט. ס'רוישט דער ים הינטער פענצטער.
עס קרעכצן די לאַדנס פון ווינט.
וועמען האָט עס דער גורל פאַרשאַלטן?
פאַר וואָס און פאַר וועלכענע זינד?

ווער פאַרוואַגלט פון היים איז געוואָרן,
פאַרלוירן אויף אייביק זנן וועג?
און ער האָט עס די וועלט איצט פאַרלאָזן,
אין אייז־קאַלטע אַרעמס אוועק?

אין די אייז־קאַלטע ימישע אַרעמס
געפונען זנן אייביקע רו.
ווייל צו גרויס געווען זינע יסורים,
צו ווייניק די כוחות דערצו — —

אין דער ים האָט עס אים אויפגענומען
אַזוי ווי אַ מאַמע אַ קינד.
און דער ים אין דער נאַכט דאָס באַוויינט אים
און טרויעריק קלאַנגט אויך דער ווינט — — —

מאַרדעל־פּלאַטאָ, 1964

דער שוואַרצער גאַסט

דער שוואַרצער גאַסט קומט אומגעבעטן,
ער קומט גאַר אומגעריכט.
ער טוט אַ פּאָך מיט שוואַרצע פּליגל,
לעשט פּלוצלינג אויס דאָס ליכט.
ער ווייזט זיך תמיד, ווען דו גלייבסט נאָך,
מיט זומער שמעקט דיין וועלט;
ווען ס'בלויט דער הימל, שטערן גריסן
מיט פריד צו דיין געצעלט.
עס רוישן וועלדער, ס'זינגען קוואַלן,
פון פרייד ביסט קיין מאָל זאָט.
דאָס לעבנסבוך פאַר דיר ליגט אָפּן,
מישסט דורשטיק בלאַט נאָך בלאַט.
דו גלייבסט, דו האָסט נאָך לאַנג צו מישן,
נאָך וויינט צום עפּילאָג.
דער גאַסט דערשיינט ערשט אומגעבעטן
און זאָגט: „ס'איז לעצטער טאָג“...
ער טוט אַ פּאָך מיט שוואַרצע פּליגל,
לעשט פּלוצלינג אויס דאָס ליכט.
אַ לעצטער שמייכל בלייבט פאַרגליווערט
אויף בלאַסקייט פון געזיכט.
חלומות בלייבן ניט־דערחלומט,
די ליבשאַפט — אַן פינאַל.

גלייך ווי א סטרונע א געפלאצטע,
גלייך ווי א שקיעה־שטראל.

און ס'הייבט זיך אן די נאכט פון קבר,
די נאכט וואס האט קיין סוף.
א בליץ, אן אויפפלאַם — און פארלאַשן
אין אייביק קאלטן שלאָף — — —

בוּענאַט־אַירעט, 1964

צו די אומשטערבלעכע

איר האָט באַשאַפן גאַנצע וועלטן,
פאַרחתמעט זיי אין שריפט;
ס'טריפט אַינער גניסט אין די געצעלטן,
ווי טוי פון הימל טריפט.

ס'וועט אַינער גניסט דערנערן דורות,
צום שווינג באַפליגען זיי, —
כאַטש איר, די שעפער פון די תורות,
וועט זיין אין קברים־ריי.

אין קברים־ריי אויף אַ בית־עולם,
מיט גראַז פאַרוואַקסן ווילד.
כאַטש גוט, וואָס איר דעם גרויסן אומזין
אין קבר שוין נישט פילט.

די קבר־נאַכט אין קאַלטע אַרעמס
אין אייביקייט אַינך פרעסט.
באַוויינט אַינך אויבן נאָר אַ פויגל,
וואָס האָט דאָ וווּ זיין נעסט.

איר האָט באַשאַפן גאַנצע וועלטן —
דאָך נישט פאַר זיך אַליין:
ווי אַלע שטערבלעכע פאַרמשפט
פאַר ווערעם אונטער שטיין — — —

בוּענאַט־אַירעט, 1966

איך האָב מיינע יאָרן

איך האָב ממנע יאָרן צעטרענצלט.
איך ווייס גאָר נישט ווי, כ'ווייס נישט ווען.
דאָס האָט מיט אַ דיכטער צעשטרייטן
געקאָנט נאָר אַזעלכעס געשען.

פאַרגאַפט זיך אויף שטערן, לבנה,
אויף פּורפורנעם זונען-פאַרגאַנג;
פאַרשיכורט מיט דופטן פון וועלדער,
פאַרוויגט פונעם פייגל-געזאַנג.

געלאָזט זיך פון פרויען באַרוישן —
פון באַכוסעס טעכטער אַ קראַנץ.
און אַט אַזוי יאָרן צעטרענצלט
אין רויש פונעם פריילעכן טאַנץ.

האָב פּלוצלינג דערזען זיך אין שפיגל —
אַ, גאָט! ממנע לאַקן שוין גרוי.
שוין האַרבסט... און עס וויאַנען די רויזן,
עס נערט זיי קוים האַרבסטיקער טוי.

כ'וואַלט גערן אויף ס'נני אַנגעהויבן
דעם חשבון — דעם לעבנסגעוועט.
נאָר ס'האָבן אַפנים די געטער
קיין צוטרוי מער צו אַ פאַעט — — —

בוענאָט-אירעס, 1966

אין ווייטן עתיד

כ'הער קלוגע רייד פון ביכער, פון דער חכמה אויסגעליען,
ווי ס'וועט דער מענטש פון ווייטן עתיד זיין פון גליק באַהעלט;
זיין לעבן — ווי אַ חלום; ווי אַן אַדלער וועט ער פליען.
און ס'וועט לכוף שוין אַ גן-עדן וואַרער זיין די וועלט.

עס וועט דער מענטש דערהויבן זיך צו ווינטסטער סטראטאספערע.
לבנה ... מאַרס ... — פאַר איטלעכן אַ פריילעכער שפּאַציר.
באַחרית־ימים אמתער נאָך דורות לאַנגע, שווערע,
און פרידן אייביקער וועט זיין אויף ערד דער שענסטער ציר.

קיין קיין און קיין הבל. אַלע, אַלע גלייכע ברידער.
קיין שעיר לעזאָזל מער, דער ייד — אויס אַהאַספּער.
און פּאַלק צו פּאַלק, און מענטש צו מענטש וועט זינגען ליבע־לידער,
אין אַקעראַנזן לאַנג פאַרוואַנדלט זיין וועט דאָס געווער.

איין שוואַרצע קללה נאָר וועט אייביק בלייבן פאַר די צייטן —
דער טויט! דער טויט וועט שאַטענען פאַר אַלע גלייך.
עס וועלן קיין אַנטרינונג זיין פאַר אים די ווינטסטע ווינטן,
כאַטש ס'וועט די חכמה זיין שוין אַזוי טיף און אַזוי ריך — —

פּיראַפּאַליט, 1967

צו מיין מוזע

וועסט קומען צו מיר אין די נעכט אין די שוואַרצע
און טרייסטן און וועקן געזאַנג;
וועסט צינדן דעם הייליקסטן פּלאַם אין נשמה
און ליטערן ווערטער אין קלאַנג.

פאַרטרייבן פון מיר וועסט די פינצטערסטע רגעס,
ווען טויט, דוכט, שוין לוייערט ביים שוועל.
קאַנסט ווייזן דעם כישוף, ווען די מרה־שחורה
צעזינגט זיך אויך לוסטיק אין זעל.

ס'פאַרראַט ווען אַ פּרענד, צי אַפילו אַ חבר,
זיין דורכפאַל אַ מאַל ברענגט אים פרייד.
נאָר דו, מנין באַשערטע, מנין מוזע געטרעיע,
ביסט תמיד צו טרייסטן מיך גרייט.

דערשניסט צו מיר דעמאַלט, באַפּליגלטער מלאַך,
און שטעלסט זיך געטרעט נעבן מיר.

און ליכטיק ווערט דאן מיר, כ'צעשטראל זיך, צעזינג זיך
ווי כ'פיל נאָר דיין פליגל-באָריר.

און כ'זוייס, וועסט אַזוי מיך כסדר באַגלייטן
ביז רגע ביז לעצטער אין וועג.
מיט ליד איז אויך גרינגער די לעצטע צעשיידונג,
ווען טאָג גייט אַוועק, גייט אַוועק — — —

מאַרדעל-פּלאַטאָ, 1963

גאַסטראָל

דו קומסט, בן-אָדם, אויף דעם ערד-פּלאַנעט נאָר אויף גאַסטראָל.
ס'איז ווי אַ מעטעאָרן-גלאַנץ נאָר אויף אַ קורצער ווייל.
ס'איז אַ גאַסטראָל אויף נאָר איין איינציק, נאָר איין איינציק מאָל, —
טאָ דאַרפסטו אין דער קליינער ווייל דערזען כאַטש אויף אַ מזל.
קוק רעכטס און לינקס און נעם, אַ נעם די גאַנצע וועלט אַרום,
דעם בלוי פון ווינטן הימל און דעם רייך פון בונטער ערד,
דעם כישוף פון דער ווינטער זון, דעם ספינקס פון כל היקום;
פאַרנעם זשע דאָס געזאַנג פון פּרילינג, וואָס דיר איר באַשערט.
עס דויערט דיין גאַסטראָל אויף ערד-פּלאַנעט דאָך גאָר נישט לאַנג —
אַ גענעץ נאָר אין אייביקייט אַרניך, נישט מער, נישט מער. —
טאָ זאָל דיין קורצער זיין כאַטש בלייבן ווי אַ שיינער קלאַנג,
אַ ליד, וואָס האָט פאַרבלאַנדזשעט דאָ פון ווינטער סטראַטאַספּער — — —
פּיראַפּאַליס, 1967

אין איינזאַמסטער שעה

איך וואָלט געוואָלט, אַז דו זאָלסט זיין בני מזן צוקאַפּנס
ווען קומען וועט אַ מאָל צו מיר די לעצטע שעה;
ווען הימל ווערן וועט אַלץ ווינטער, אויסגעלאָשן;
ווען קיינער שוין, ווען קיינער איז שוין מער נישטאָ.

כ'וואלט וועלן מיטנעמען דיין אפשייד-בליק דיין שטומען,
דיין צארטע האנט אין מינער ווי א לעצט געשאנק;
די לעצטע ליבשאפט אין דער לעצטער, לעצטער רגע,
ווען אינשלאפן וועט לאנגזאם, לאנגזאם דער געדאנק.

זאלסט שטיין אזוי לעם מיר פארשטומט און מיט דיין טרייסטשאפט
און פאלן זאל אויף מיר דיין ליבשאפט דורך א טרער.
קאן זיך, כ'וועל פילן עס, כאטש כ'וועל שוין שווינגן, שווינגן;
קאן זיך, ס'וועט אויך דערגיין דיין כליפ צו מיין געהער.

איך וואלט געוואלט, אז דו זאלסט זיך בני מיין צוקאפנס,
מיך שרעקט דער טויט אין שטומע עלנטע פיר ווענט, —
ווען דורכן פענצטער קוקט א גלייכגילטיקער דרויסן;
ווען לעצטע רגעס אין יסורים אויסגעברענט — — —

בוטנאט-איירעט, 1965

ווארט נאך

א, ווארט נאך, זון, אין מערב,
און אייל זיך נישט, א, נאכט:
איך האב נאך אלע גארבן
אין שיער נישט געבראכט.

זיי ליגן נאך צעווארפן,
אויף ברייטן פעלד צעשפרייט.
א, לאז נאך, זון, מיר זאמלען,
פארגין מיר, נאכט, די פרייד.

איך האב געזייט די קערנער,
מיט ליבשאפט זיי גענערט.
איז קומט דאך מיר געניסן
די גאבן פון דער ערד.

איז ווילט זיך אלע גארבן
צונויפזאמלען אצינד.

טא קום נישט, נאכט, פריציטיק,
גלייך ווי א שטורעמווינט.

א, ווארט נאך, זון, אין מערב,
און אייל זיך נישט, א, נאכט.
איך האב נאך אלע גארבן
אין שניער נישט געבראכט ...

בוונאט־איירעט, 1966

ראַנטשאַט אויף די וועגן

(ארגענטינער מאַטיוו)

פאַר וואָס אַזוי פיל ראַנטשאַט בײַ די וועגן לאַנגע, ווינטע —
געצעלטן פון דער אַרעמשאַפט אויף אַרגענטינער ערד?
די נאַרעס מענטשלעכע פון בלעכן, ברעטלעך, ליים און צווינגלעך —
אַזאַ סאַרט „היים“ פאַר מײַן פאַר „יחוסדיקן“ איז באַשערט.
עס שמאַקטן רעגנס, ס'וואַיען ווינטן אין די ראַנטשאַלעכער,
אין אַלטע טראַנטעס צויטיקע פון הפקר קליין און גרויס.
בשכנות וואַקסן פאַרביקע טשאַלעטן אויס און רייצן,
אין נעכט פון יענע פענצטער ווינקט און לאַקט די פרייד אַרויס.
זעסט בײַ די ראַנטשאַט קינדערלעך, פון היץ און קעלט פאַרשוואַרצטע,
און מאַמעס מאַכן פּייערן פאַר מאַגער־בידנע טעפּ.
דאָ וואַקסן מענטשן אויס ווי צאַברעס שטעכיקע דערנעבן,
מיט טונקל־ברוינע פּנימער, מיט פעכיק־שוואַרצע קעפּ.
און ס'וואַקסט אַזוי די אַרעמשאַפט אין אומענדלעכע פאַמפּאַס,
און ס'וואַקסט אַזוי דער צאַרן־פלאַם אין רויען מענטש פון נויט.
עס איז ווי אַ צו־להכעיס־שפּיל: פּאַלאַצן אין אַ שפּע —
און ראַנטשאַט דאָ און דאָרט צעשפּרייט, וווּ ס'פעלט דאָס ביסן ברויט —

רוז־האַנדאַ, 1963

ישראל-מאטיוון

א. ישראל

דו האסט זיך אינגעביסן טיף אין פעלדזן און אין שטיינער מיט היצער-בלאקן בלאַנקיקע, מיט שטעט זיך אויסגעשפרייט. געשניטן וויסטע, הארטע בערג, מדבריות אויסגעפלאסטערט, מיט גרינקייטן באצויגן פלאַכקייטן אין לענג און ברייט.

טרייבסט וואסער — לעבן! — אין די גרויע וויסטקייטן אוראלטע, וואס טויט שוין דורות-לאנג געווען, אן גרעזל און אן פלאַך. מחיה-מתימדיק צעגרינסטו ערד און ס'וואקסן-אויס ישובים, און קינדערלעך צעשפילן זיך, צעזינגען זיך אין קראַנץ.

פון גורל די פארטריבענע, דורך רשעותן און גרוילן, אן אייגן מקלט אויסגעוויילט, א קליינטשיק פונקט אויף ערד. מיט שווייס און בלוט געהייליקט איז איעדער שפאן געוואָרן, — די נעסט די אויסגעחלומטע מיט ספר און מיט שווערד.

וועסטו דעם מקלט אפהיטן פאר הינט און פארן מאַרגן, אַ שוץ אן איבערנע — די יונגע בראַווע טעכטער, זין, טאָ זאָל זשע כאַטש איין ווינקעלע דאָס וואַגל-פאַלק פאַרמאַגן, איין זיכער רוּק ווינקעלע צעווישן מענטשן-מין.

די פּננט אַרום זיי לויערן פון אַלע, אַלע זינטן, מיט בלינדער קנאה-שנאה אַטעמט נאָך די פרעמדע וועלט. נאָך ווייניק איז דיין מס פון בלוט, ס'איז נאָך נישט זאָט דער תליון, עס קאַכט, עס רייצט זיין צאָרן אויף דיין אויפגעשטעלט געצעלט.

אויף דיניע וועגן-שטעגן די מצבות דיר דערמאָנען : נישט אויף אַ טאַץ אַ זילבערנער געגעבן איז דאָס לאַנד. נאָך געטאָס, גאַזקאַמערס האָט הייליק אויפגעפלאַמט די גבורה, די גבורה מאַקאַביישע אין שלאַכטפעלדער, אין בראַנד — — —

גבעתיים, אפריל 1965

ב. יעדער שפאן

יעדער שפאן, יעדער פיצעלע גרינקייט,
יעדער ביימל, איעדער ציפרעס —
נאָר מיט שווייס און מיט בלוט אַלץ צו וועגן,
מיט געפאָרן, געראַנגל און נס.

נאָר מיט יונגע חלומות, מיט לעבנס,
איז די וויסטקייט צעגרינט און צעבליט.
נאָר מיט גבורה פון יונגע גיבורים
איז דעוואָרבן אַיטוועדער טריט.

ווער מיט טרערן עס זייט, שננדט מיט לידער,
איצטער קלינגט אויף די פעלדער געזאנג.
ווער עס מעסט איצט די בערג און די טאָלן —
וועט די שיינקייט אים בלייבן אויף לאַנג.

ווער איצט פּרילינג־ציט שפּאַנט דורך פרדסים,
וועט ער תמיד שוין פילן דעם דופט;
וועט ער שפעטער — אין פרעמדן און ווינטן —
תמיד הערן ווי ס'לאַנד יענץ אים רופט.

וועט ער בענטשן די הענט פון די בויערס,
ווער געאַקערט און ווער ס'האַט געזייט.
און ווי זיי וועט ער אויך זיך צעזינגען
און מיט זיי וועט ער טיילן די פרייד — — —

אויפן אַטלאַנטיק, 1965

היים־רעמיניסצענצן

אויף דעכער שוין שפילט זיך די זון,
כאַטש פּיכט גאָך, פון רעגן נאָך נאַס.
שוין פּרילינגדיק, דופטיק די לופט,
און קינדערלעך שפילן אין גאַס.

די פענצטער שוין פריץ אויפגעפראלט.
וואָס ווינטער פאַרקלאַפט געווען לאַנג.
אַ שטראַל איז אין שטיבל אַרײַן,
אַ צוויטשער, אַ פייגליש געזאַנג.

שוין פסח־צײַט. הימל איז בלוי,
און בלוי אינעם שמעטל איז אויך.
פון לאַנקעס דער שניי שוין אַראָפּ,
און שוואַלבן אין שורות גאַר הויך.

שוין מצות מען באַקט אין „פּאַדריאַד“*,
צום פסח אַיעדער זיך גרייט.
דער טאַטע אַ מלך וועט זײַן,
צו אונדז וועט אויך קומען די פרייד.

כאַטש אַרעם און טריב איז מײַן היים,
נאָר דלד על דלד אין נויט.
דער ווינטער פול דאגות און קעלט,
אַ נס יעדער פיצעלע ברויט.

דאָך פסח איז אויך אין מײַן היים,
מײַן טאַטע דאָך מלך איז דאָן.
מיט נסים ווערט מצה געגרייט
און מרור דאָך זיכער פאַראַן...

און אויב נישט קיין ווייץ — איז אויך גוט
אין כוסות גאַר פשוטער טיי.
צום סדר איז אַנדערש דער טעם
און זיס קען אויך ווערן דער וויי.

און אַט ברענגט דער טאַטע איין טאַג
פון בוידעם די כוסות אַראָפּ.
און איך וועל די קשיות די פיר
אים פרעגן מיט ניגון, מיט טראָפּ.

---

* בעקערײַ, וווּ מ'באַקט קאַלעקטיוו מצות.

און קומט ערב פסח נאָר אָן —
מיט טאַטן אין שולכל כ'גיי-מיט.
דער חזן מתיקותדיק זינגט
און ס'זינגט-מיט אַיעטוועדער ייד.

ליל שימורים. די נאַכט רוקט זיך אָן.
אין שטיבער מען „זאַגט“ און מען זינגט.
פון נסים אַמאַל בני דעם ניל
אין געסלעך אין שטילע פאַרקלינגט.

און ס'קלינגט „שפוך חמתך“ מיט פלאם
פון איטלעכן שטיבל אַרויס.
הינט גייט אליהו אַרום,
זיין כוס דאָך אין איטלעכן הויז.

און ס'פליסט שיר-השירים לסוף,
ס'קלינגט שלמהס געזאַנג אומעטום.
און נאַכט טראַגט דעם ניגון אַרויף
צום הימל, וואָס הערט זיך צו שטום — — —

ווי יענע ניגונים אַצינד ?
דער טאַטע פון ווייטן אַמאַל ? ...
די היים אַ בית-עולם איז איצט,
פון מענטשישע ביינער אַ טאַל — — —

בוענאַט-אַרעט, 1965

די הויף-בענטלערין

(אַן אַלט וואַרשעווער מאַטיוו)

גייט זי, בלאַנקעט איבער הויפן
מיט איר טאַרבע — איר פאַרמאַג.
רופט צו פענצטער, גוטע מענטשן,
רופט אַזוי זי אַלע טאַג:

אלטע ברויט,
אלטע זעמל,
אלטע חלה —
וואַרפט אַראָפּ!

עלנט, קראַנק, אין וויסטער עלטער.
קאלט אין קעלערשטוב און נאָס.
פלאַגט דער דלות, נאָגט דער הונגער.
בלאָנקעט זי פון גאָס צו גאָס.

אלטע ברויט... אַזוי.

וועט זי אויף די שטיינער פאַלן,
אויסגיין ביי אַ פּרעמדער שטוב, —
קיינער וועט קיין קדיש זאָגן,
רוען וועט זי שוין אין גרוב...

אלטע ברויט... אַזוי.

אין יונתים־היים

(קינדער־מאַטיוו)

כ'האַב קיין טאַטן, כ'האַב קיין מאַמען
אין דער גרויסער וועלט;
קיינער גלעט נישט, קיינער קושט נישט,
אַז אַ מאַמע פעלט.

קיינער טוליעט נישט צום האַרצן,
ווישט נישט אָפּ אַ טרער.
ס'שטייען בעטלעך גאַנצע שורות —
נאָר פאַרוויגט דען ווער?

קינדער, ווער קען זינגען לידער?
איינס־צוויי, איינס־צוויי, איינס!
לאַמיר זיך אַליין פאַרוויגן
מיט אַ ליד אַ שיינס.

אויף קבר־אַבות

כ'וואַלט וועלן גיין אויף קבר־אַבות.
צום היימיש אַלטן „גוטן אַרט“;
צו יענע שטילע גראַזן, יאַלקעס.
אַ שטילקייט אייביקע איז דאָרט.

כ'וואַלט וועלן קומען מיט מנין יזכור,
פאַרגיסן אין דער שטיל אַ טרער:
ס'האַט צו פיל צער זיך אָנגעקליבן,
עס איז אין האַרץ צו טראַגן שווער.

איז גוט אַרויסוויינען דעם טרויער
בני טאַטע־מאַמעס גרויען שטיין.
נאָר כ'קען אַהיין צו דעם בית־עולם
אויף קבר־אַבות קיין מאָל גיין.

ס'איז וויסט, אַ הפקר דער בית־עולם;
אַ פאַשע־פעלד איז עס אַצינד.
צעוואַרפן אַלינקע מצבות,
עס יאַמערט דאָרטן נאָר דער ווינט.

מיט טאַטנס קבר זיך געזעגנט
אין יענער טרויעריקער צייט, —
ווען ס'האַבן ליגנערשע „דערלייזערס“
פאַרוואַרפן מיך אין טינגעס ווינט...

מנין מאַמען נישט באַשערט קיין קבר —
פאַרב־ענט איז זי אויף אַש מסתם.
און אירע לעצטע זיקנה־טרערן
אַרנין אין גרויסן טרערן־ים.

נישטאָ צו וועמען איצט צו קומען,
אויף קבר־אַבות איצט צו גיין.
וואַקסט גרעסער אַלץ דער צער, דער טרויער,
נישט אויסגעוויינט איז דאָס געוויין — — —

בוטנאָס־אַירעט, 1964

ה. לייִוויקן

(צו זײַן ערשטן יאַרצײַט)

געבליבן ווי יתומים אָן אַ טאַטן דײַנע לידער,
אין גרויסן חלל טרויערט, יאַמערט דײַן געזאַנג.
עס דוכט זיך אַליין, פֿון הינטער אַ קורטינע קומסטו ווידער.
דו ביסט אַוועק בלויז צײַטווייליק, נאָר נישט אויף לאַנג.
עס דוכט, דײַן זילבער־ווייסער קאַפּ דערשײַנט באַלד און דערפֿרייען
וועט די פֿאַרליבטע און פֿאַרבענקטע נאָך דײַן וואָרט.
עס גלייבט זיך נישט, אַז ביסט געווען ווי אַלע וואָס פֿאַרגייען;
אַז אייביק ליידיק, פֿוסט וועט בלײַבן שוין דײַן אָרט.
מיט נײַט־געשטילטער בענקשאַפט תמיד פֿאַלק וועט דיך דערמאַנען, —
דערמאַנען, היטנדיק געטרייַ דײַן קרוין, דײַן רום.
האַסט מיט דײַן וואָרט באַפֿליגלטן געלאַקט מיט דיר צו שפּאַנען
צו שײַנקייטן, וואָס ליגן וווּ פֿאַרבאַרגן, שטום — — —

בוּנאַט־אַינרעט, 1963

פֿאַרלאַשן אַ שטערן

(אויפֿן טײַט פֿון אַהרן גלאַנץ־לעיִעלעס)

אַ ריטער פֿון לשון,	פֿאַרלאַשן אַ שטערן,
אַ ריטער פֿון ליד,	פֿאַרגאַנגען אַ ליכט.
באַקראַנצט מיט געזאַנגען	אין הימלישע ספּערן
ער האָט אונדזער וועלט,	אַוועק אומגעריכט.
מיט קרעפּ איצט באַהאַנגען	אַוועק מיט זײַן שמיכל,
איז ייִדיש געצעלט,	פֿאַרשטומט שוין זײַן וואָרט.
זײַן וועלט איצט — בית־עולם,	געבליבן אין היכל
אַבלים — אַ סך,	אַ ליידיקער אָרט.
און צווישן אַבלים —	אַ ליבשאַפט פֿאַרלאַשן,
זײַן ליד און זײַן שפּראַך — — —	אַ שטראַליקער ייד;

בוּנאַט־אַינרעט, 1967

צום ברודער — דיכטער

מיר קומען צו דעם פאלק מיט ריינסטע אידלשטיינער,
מיר ברענגען אים די שענסטע פערל פון געזאנג;
נאָר אין דער גרויער גאָס מיר טרעפן קאַלטע שטיינער.
ווער וואָרט אויף אונדזער ייִדיש ליד? אויף אונדזער גאַנג?

ס'האַט אונדזער לשון, אונדזער ליד אַזוי פיל שונאים,
צעווישן ברידער אייגענע די מחנות פּינט.
זיי ציען פרעמדע מאַסקעס אָן אויף זייער פנים,
פאַר תרחס תרפים בוקט מען זיך אַפילו הינט.

דאָך גייען מיר אין אונדזער גאַנג אַלץ ווייטער, ווייטער;
מיר זינגען פאַר יחידים אפשר אונדזער ליד.
עס גיט די פליגל אונדז דער עתיד — אַ באַנייטער, —
וואָס צינדט דעם קדושה־פלאַם אין טיפקייט פון געמיט — — —

פּיראַפּאַליט, 1967

פאַרשעמטע אותיות

פאַרשעמטע אותיות מרובעות,
פאַרטריבן פונעם ייִדיש הויז.
פון ביכער־פאַליצעס אין זאַלן
קיין צורת־אות קוקט נישט אַרויס.
מיט ראָזשינקעס און מאַנדלען מאַמעס
פאַרוויגן מער שוין נישט קיין קינד.
אין גלות — ייִדישע ניגונים,
אין היימען ווייעט פרעמדער ווינט.
אָוועק אין אייביקייט דער זיידע,
די גרויע באַבע אויך אָוועק.
מיט זיי דער מחזור, «קרבן מנחה»
אָוועק אויך אין דעם לעצטן וועג.

קיין צייכן יידישקייט געבליבן
אין הימען יידישע א סך.
אין די חדרים בלאזט א פרעמדקייט,
עס בלאזט מיט קעלט פון פרעמדער שפראך.

עס וואקסן קינדער, אויסגעכאָליעט,
גאַר אָן אַ טראָפּן יידיש חן.
דער אַלף-בית וועט זיי נישט ברענגען
אין לאַבירינטן טיף און שייך —

בוּענאַט־איירעט, 1964

י י ד י ן

ווער עס ליבט דיך, האָט ליב אויך זיין פּאָלק,
איז נאַנט אים זיין פּרייד און זיין לייד.
ביסט אַ קינד, וואָס געבוירן אין פּיין,
דיין וועג נישט מיט רויזן פאַרשפּרייט.

ביסט געבוירן אין וואַגל — דאָך ליב,
דאָך האַרציק בנים פּאָלק ביסט געווען.
ביסט געוואָקסן צוזאַמען מיט אים
בנים ווייסל, בנים רייך, צי בנים סען.

האַסט צעצווּנגט זיך אַזוי ווי אַ דעמב,
מיט זאַפטן מיט פּרישע צעבליט.
האַסט פאַרוועבט זיך אין מאַמעס געבעט,
אַריין אין נשמה פון ייִד.

זינט דעם ערשטן געפלאַפּל פון קינד,
פון וויגל ביז גריבל באַגלייט.
ביסט צוזאַמען אין וואַגל מיט פּאָלק,
אין גלותן פרעמדע צעשפּרייט.

נאָר נישט אַלעמען דאָך דו געפעלסט.
דינן יחוס נישט אַלעמען פאַסט.
ווי אַ שטיפקינד מען יאָגט דורך פון שטוב,
מען חוקט פון דיר און מען שפאַסט.

און אַפילו אין היימישן לאַנד,
ווי קינדער זיך זאַמלען פון פרעמד —
דאַרטן לאַזט מען צום טיש דורך נישט צו,
פון אייגענע ברידער פאַרשעמט.

דאַרטן האַלט מען דורך אַלץ פון דער ווינט,
מען וואַרפט דיר נאָר צו קוים אַ ביין...
דאָך דינן שיינקייט — אין טרויער פאַרהילט —
זי וויל נישט, זי וועט נישט פאַרגיין — — —

אויפן אַטלאַנטיק, 1965

מיר זיינען נישט די לעצטע

(מחשבות)

מלך ראָויטשן,
צו זיין ווערן אַ בן־שבעים.

אַ ניין! אַ ניין! מיר זיינען נישט די לעצטע זינגער
אויף אונדזער ייִדיש־ייִדישן פאַרנאַס.
עס וועלן מאַמעס נאָך פאַרוויגן קינדער
מיט לידער ייִדישע אין אונדזער גאַס.

מיט צאַרטע לידער וועגן ראָזשינקעס מיט מאַנדלען,
ווי אין דער אַלטער, ליבער, גוטער צייט.
פון פענצטער וועלן שבת־ליכט מיט קדושה פינקלען
אין שטעטלעך ייִדישע פון נאַנט און ווינט.

און חתן־כלה צו דער חופה וועט מען פירן
מיט קלעזמערס פריילעך דווקא צו דער שול;

מיט מצווה-טענצלעך שמחהדיק פון זיידע-באָבע,
מיט ליכט, הבדלות און מיט כוסות פול.

אין אַלטע שולן וועלן זקנים ברענגען ראיות
על-פי קבלה ווען משיח קומט.
אין די משמרים-געכט פון הינטער דעם פרוכת
אַ קול פאַרנעמען זיי — די שכינה ברומט.

און אין די אלול-טעג וועט פרום דער שופר שאַלן
בז שחרית אין בית-מדרש פון באַגין.
מגידיים — למד-וואָו — פון בימהס וועלן וועקן
צו תשובה, תפילה פאַרן יום-הדין.

און יוגנט ווידער וועבן וועט חלומות שיינע
פון עתיד ליכטיקן, אין ווינטער ווינט...
און ווידער וועלן לידער האַפענונג צעקלינגען
פון איין מאָל אַפגענאַרטער נייער צייט — —

עס וועלן דורות יידישע נאָך קומען, קומען
מיט כישוף פון פאַרשניטענעם אַמאָל...
פון מאַסן-גריבער וועלן ניסימדיק נאָך אויפגיין
די קדושים, וואָס כחול הים, אָן צאָל — —

אַ ניין! מיר זענען נישט די לעצטע... אונדזער יידיש לשון
וועט איבערגיין נאָך לאַנג פון דור צו דור.
בחינם די באַוויינערס און אומזיסט דער קדיש,
וואָס ס'זינגען-אויס קברנים אין אַ כאַר...

X

אווה שטילע וועגן

(בוטנאָס־אײַרעס, 1971)

פּרעלוד

אַ ליד מײַנס, כ׳וועל מיט דיר זיך קיין מאָל שײַדן —
אַפּילו ביזן לעצטן טאָג.

פון אַלע שײַנקייטן, פון אַלע פּרײַדן
ביסטו מײַן לױטערסטער פּאַרמאַג.

כ׳גיס אין געזאַנגען אויס מײַן הייסע תּפּילה,
מײַן פּרײַד, צי טרויער פון געמיט.
אין טעג פון װיסטן רעש, אין נעכט אין שטילע
ביסטו אַ טרײַסט פּאַר מיר, מײַן ליד.

פון אַלע מײַנע ליבשאַפטן אַ לאַגל
ביסט תּמיד דאָך פּאַר מיר געווען;
און אַלע טרערן, פּײַנען פון מײַן װאַגל
דער לאַגל אויפּנעמען אויך קען.

אַפּילו אין די סאַמע לעצטע רגעס
מײַן ליד װעט זײַן דער לעצטער זאָג;
די לעצטע תּפּילה בײַ די פּינצטער שטומע ברעגעס
פון יענער זײַט אין לעצטן טאָג — — —

עס האָט מיך מיין גורל ...

עס האָט מיך מײַן גורל פאַרוואַרפן
פון גרינער, פון היימישער ערד, —
אַזוי ווי אין ווינטיקן שטורעם
אַ גרעזל געשלינדערט עס ווערט.

פאַרוואַרפן אין ערגעץ אַ פּרעמדקייט.
ווי פּרעמד איז מיר הימל און ערד;
גייט־אויס די נשמה אין בענקען,
פון לעכצעניש ווערט זי פאַרצערט.

עס שנינען אין פּרעמדקייט אויך שטערן,
די זעלבע לבנה און זון;
נאַר ס'ווערט נישט מײַן בענקען געלאַשן,
עס ווערט מיר נישט גרינגער דערפון.

איך זע אַלץ די ווערבעס, בעריאַזקעס,
דאָס טינכל, די כאַטקעס פון ליים;
דערבני אויך דאָס בערגל־בית־עולם, —
ס'איז אַרעם געוועזן מײַן היים ...

די אַרעמע ייִדישע געסלעך,
געשטאַלטן פון ווינטן אַמאָל — —
(כאַטש כ'ווייס, אַז פון אלע געבליבן
נאַר טרוקענע ביינער אין טאָל — — —).

דאָך טראַגט מיך אַהין אַלץ מײַן בענקען,
כ'זע היים אַלץ אין חלום צי וואָר.
מײַן בענקען ווערט גאַר נישט פאַרלאַשן,
כאַטש ס'לעשט זיך אַ יאָר נאָך אַ יאָר — — —

אַנטלויפן אין חלום ...

עס גלוסט זיך אַנטלויפן אין חלום
פון גרויקייט, פון זשאַווער, פון יאָך.
אין חלום איז פאַרביק, איז זוניק,
אין יום־טוב פאַרוואַנדלט איז וואָך.

אין חלום דערזעסטו זיך ווידער
אין יונגער, פאַרלוירענער וועלט.
צעזומערט, צעדופטעט די וועלדער,
דער הימל צעבלויט און צעהעלט.

דערזעסטו די ווערבע ביים פענצטער
פון שטיבל, וואָס מער שוין נישטאָ.
איר רויש פלעגט פאַרשפינען אין טרוימען
אין שטומער, אין נאַכטיקער שעה.

דערזעסטו געשטאַלטן, געשטאַלטן ...
אַ ליבשאַפט, וואָס פול איבער ברעג.
דערזעסטו די לאַנקעס, די פעלדער,
דעם גרינעם, דעם דאַרפישן וועג.

דו בלאַנקעסט באַרוישט פון אַקאַציעס,
די זאַנגען זיך ניגן פאַר דיר.
דו פליקסט די „פאַרגעס־מיך־ניט“־בלימלעך —
דוכט, אַלץ איז פאַר מיר, איז פאַר מיר.

שפּרנזט־אום איבער שטעטלשע געסלעך.
ס'איז הייליקער שבת פאַרשפּרייט.
נשמה־יתירה אין היימען.
מיט שלווה פון פענצטער עס ווייט — —

אַזוי ווי ס'וואַלט גאָר נישט געוועזן
אין צווישן דער מבול פון בלוט — —
און יידן מיט טלית און תפילין
צום דאוונען זיי גייען באַרוט — — —

אָפֿט גלוסט זיך אַנטלויפֿן אין חלום
פֿון גרויקייט, פֿון זשאָווער, פֿון יאָך.
אין חלום איז פֿאַרביק, איז זוניק,
אין יום־טוב פֿאַרוואַנדלט איז וואָך.

מאַרדעל־פֿלאַטאַ, 1968

בגילופין

דער פֿרילינג קומט מיט כישוף, קומט מיט נייע פֿריידן,
מיט יונגער גרינקייט און מיט בלענדנדיקן צוויט.
ער ברענגט אַ גרוס מיר פֿון מזון ייִנגלשן גן־עדן,
וואָס האָט אַמאָל געבליט און לאַנג שוין אָפּגעבליט.

שווימט־אויף דעם גלחס סאָד, די לאַנקעס, פֿרניע וועגן,
מיט רייזן — פֿרץ דאָרטן גאַנצע טעג פֿאַרבראַכט.
און בלויער בעז פֿאַרשיטן פֿלעגט מיך ווי אַ רעגן,
און „איך־און־זי“־חלומות אין לבנה־נאַכט ...

טוט וויי, ווערט אומעטיק, צום גליק, איך קען פֿאַרגעסן,
ווער ממש שיכור מיטן דופֿט פֿון דעם זשאָסמין.
און זון פֿאַרכליניעט מנייע איצטיקע מעת־לעתן,
עס זשומט מיר ווי אַמאָל די זינגעוודיקע בין.

איך ווער אַזש בגילופין, שלינג דעם בלוי פֿון הימל,
שוועב מיטן וויסן וואַלקנדל אין בלויען רוים.
די סאַסנעס וויגן־אַבן מיך אין אַ זיסן דרימל,

און וואָר ווערט וואָס געוועזן; וואָר ווערט איצט דער טרוים — — —

בויענאַס־אירעט, 1969

סך־הכלען

איך וויל נישט אונטערצייען קיין סך־הכלען,
זאָל ווינטער גיין דער חשבון ווי ער גייט.

איך וויל נישט וויסן וואָס עס וועגט אַריבער :
צי צער און טרויער, אָדער רגעס פרייד.

כ'האָב מורא פאַר סך־הכלען אין מנין לעבן :
דער חשבון קען פאַרוואַלקענען די טעג.
עס האָבן דאָך די יאָרן, טעג אַ גרענעץ
און קניקלען זיך און קומען צו איין ברעג.

איז גלייכער מאַכן זיך אָן אַלץ פאַרגעסן
און לעבן מיט דער קאַרגער פרייד פון טאָג.
בענטש יעדן טאָג און בענטש די זון אין הימל
און צו דער בלויקייט שטיל אַ תפילה זאָג.

שלינג, אַטעם טיף אַריין די אַראַמאַטן
פון יעדן בוים, פון בלימעלע אין פעלד.
און זינג אַ שבת מיט שמעטערלינג צוזאַמען,
וואָס גאָר איין טאָג בני אים די גאַנצע וועלט — — —

מאַר־דעל־פּלאַטאָ, 1968

צעזונגענע כוואַליעס

און ווידער אַ בלויקייט פון ים און פון הימל,
און ווידער אַ מעוועס־געפלאַטער ביים ברעג ;
די זאַמדן וואָס בריִען, די פרויען וואָס בליִען,
דער רייץ פון אַמאָליקע זוניקע טעג.

עס רופן דיך, לאַקן דיך שוימיקע כוואַליעס,
די פרויען־געלעכטערס אין רויש פונעם ים ;
עס ריידן די לייבער פון טיפע באַגערן,
די אויגן, די ליפן — פון תאוהשן פלאַם.

פאַרגעסט אין די רגעס אָן לאַסט פון די יאָרן,
ביסט אויכעט אַ גאַסט אויף דעם יום־טוב פון פרייד.
דער הימל, דער ים, די צעזונגענע כוואַליעס —
פאַר אַלעמען גליַך איז דער יום־טוב געגרייט — — —

מאַר־דעל־פּלאַטאָ, 1967

אין פרעמדן ווינטער

כ'האָב אין ווינטער אין פרעמדן פאַרבענקט זיך
נאָך אַ וועג אונטער זילבערנעם שניי;
נאָך אַ שליטן מיט פערדעלעך פלינקע,
מיט צעפלאַמיקטע פערדעלעך צוויי.

ס'זאָלן שפילן בני סוסים די גלעקלעך
אין נאַכטיק געלאָף, אין גאַלאָפּ;
ס'זאָל מנין מיידל זיך טוליען און לאַכן:
— „כאַ-כאַ-כאַ! ווי עס דרייט זיך מנין קאַפּ“...

זאָל אויך לאַכן לבנה פון אויבן
צו אונדז ביידן אויף זילבערנעם וועג.
— העי, העי, פּורמאַן! טרניב גיכער, טרניב שנעלער
אין דער וויסקייט, וואָס האָט נישט קיין ברעג.

און אונדז זאָלן באַגלייטן אין קיטלען
ווינסע ביימער אין וועג בני דער זניט.
שניי און פרייד, שניי און יונגער געלעכטער,
שניי און פרייד און אַ סופלאָזע ווינט — — —

כ'האָב אין ווינטער אין פרעמדן פאַרבענקט זיך
נאָך אַ וועג אין לבנה און שניי —
ווען די גרויקייט דאָ פרעסט די נשמה,
ווי סקעלעטן די ביימער אין ריי.

בוענאַס-אַירעס, 1969

אייביקע שטילקייט

עס קוקן אַראָפּ מאַיעסטעטיש פון הויכקייט
די זקנים מיט גרייז-גרויע קעפּ:
די שניי-בערג — די מחנה פון פעלדזיקע ריוז —
אויף פאַן פונעם הימל-געוועב.

בן-אדם, קום לערן זיך פרידן און שווינגן —
די אייביקע געטלעכע שפראך.
די טויזנטער-יאָריקע זקנים — זיי וויסן,
זיי קענען דערציילן אַ סך.

צופוסנס פון אַטאָ די גרינז-גרויע זקנים
געברויזט האָבן דורות אַ ריי.
די מענטשלעכע מילכן געקומען, פאַרגאַנגען,
קיין צייכן געבליבן פון זיי.

זיי וויסן, די זקנים, פון לעבנס, פון קאַמפן:
די מילכן — אין אייביקער שלאַכט.
נאָר ס'שווינגן די ריזן, ווי עדות ווי שטומע,
אין אייביקייט תמיד פאַרטראַכט.

עס קוקן אַראָפּ מאַיעסטעטיש די זקנים,
פאַרריסן די שניי-ווייסע קעפּ.
אין אַזיערעס בלויע זיי שפּיגלען זיך אונטן,
באַצירטע אין הימל-געוועב.

באַרילאָטשע, 1969

עס וויגט זיך אַ שיף ...

עס וויגט זיך אַ שיף אויפן ים —
עולם קטן ... אין גאַנצן אַליין.
נאָר הימל און וואַסער אַרום.
און עס פּורפורט אַ זון בננים פאַרגיין.

וועהן ציט די שיף? וווּ איר ציל?
און צי זוכט זי אַן אַנדערע ערד?
אַן ערד גאָר אַן טרויער, אַן צער?
גאָר אַן טרערן, אַן בלוט און אַן שווערד?

ווער זינען די מענטשן אין שיף?
ווער איז פירער? ווער איז קאַפיטאַן?

עס וויגט זיך אַ שיף און זי זוכט —
ס'איז מסתם אַזאָ ערד וווּ פאַראַן.

דערוועגל זינקט די זון אינעם ים
און דער פורפור אין ווינטקייט צערינט;
און די שיף ווערט פאַרזונקען אין נאַכט.
אין געפאַנגשאַפט פון הוישך און ווינט — — —

מאַרדנעל־פּלאַטאַ, 1970

אין די וואַנדער־יאָרן

איך האָב אין מיינע וואַנדער־יאָרן
אַיעדן שפור פון דיר פאַרלאָרן.
פאַרבליבן ביסט פאַר מיר אין בלען,
ווען ס'פלעגט דיין כישוף לאַקן, ציען.
פלעגסט וועקן האַרץ, צעברויזן זינען,
גלייך ווי אַ רויז ביי מחנה בינען.
אַרומגערינגלט פון ריוואַלן,
ווי אַ בת־מלכה פלעגסטו שטראַלן.
נאָר שטורעם האָט צעשיידט, צעריסן,
ס'האָט מבול בלוט גענומען פליסן.
— — —
דערטרונקען לעבנס אין מיליאָנען — — —
פלעג איך דין אַשט, גאָר אַפט דערמאַנען:
צי האָסט דעם גיהנום אויסגעמיטן?
געגלייבט, ווי אַלע אויך פאַרשניטן — — —
איצט נאָך אַזוי פיל טריבע יאָרן
ביסט לעבעדיק פאַר מיר געוואָרן.
איך זע דין ווידער — אַלט, געבויגן,
איך גלייב אַליין נישט מיינע אויגן.

ווי איז דיין פלאם? אַלץ אויסגעלאָשן.
שוין נישט דיין שטים, שוין נישט דיין לשון.

אַ נעץ פון קנייטשן אויף דיין שטערן,
ווי נאָך אַ יאָר אַ לאַנגן, שווערן.

און ווייס דיין קאָפּ פון פּלאַג און דאגות,
ווי ווייס דער שניי פון יענע טינגעס.

אין טינגעס, ווי דו האָסט פאַרלאָרן
דיין וויכעלעכקייט און דינע יאָרן.

ס'איז יענע רויו שוין לאַנג צעטראָטן
פון ביזן שטורעם, ביזן שטן — — —

מאַרדעל־פּלאַטאָ, 1970

ערגעץ וווּ ...

ערגעץ וווּ איז דער ווינטער אַ ווינטער,
אונטער שנייען דער וועג און דער שטעג.
וויסע פּליטערלעך הימל טוט שיטן
און באַצירט אַזוי גרויקייט פון טעג.

ערגעץ וווּ שטייען וועלדער אין קיטלען,
אין שמונה-עשרה פאַרגליווערט און פרום —
ווי פאַרטיפטע אין תפילה בלחש,
אין דער שטילקייט פון וויסן אַרום.

אויף די טעלעגראַף־דראַטן די קראַען
זינען פּונקט ווי אין נאַטן צעשטעלט, —
קראַען־אויס זיי דעם זמר פון ווינטער,
אַט דעם זמר פון שניי־ווינטער וועלט.

ווערט אַ מאָל אויך די שטילקייט צעריסן
דורך אַ שליטל מיט גלעקלעך־געקלאַנג;

און אין שליטל אַ פּאַרל פּאַרליבטע
מיט געלעכטערס, מיט גלוסטיק געזאַנג.
ערגעץ וווּ... אַבער דאָ ליגן פּאַמפּאַס
נאַקעט-גרוי און פון ווינטער פּאַרשמאַכט.
סטאַרטשען דערנער בנים ראַנד פון די וועגן,
אונטער קאַלטער לבנה בני נאַכט.
אַרגענטינישער ווינטער איז — אומעט,
אַרגענטינישער ווינטער איז גרוי.
קומען נעפלען און פּיכטקייט און רעגן,
און זעלטן דער הימל איז בלוי.
און אַ גרויקייט קריכט אויך אין נשמה,
קריכט פון פּאַמפּאַ אין האַרצן אַרײַן.
און עס בענקט זיך נאָך וויסקייט פון שנייען
אונטער צאַרטקייט פון זוניקן שיין — — —

בוזנאָט־אַינרעט, 1970

מיינע אוצרות

כ'בין רינד, כ'בין אַן עושר — איך זאַמל און זאַמל:
דאָס גאַלד פון דער זון און דאָס זילבער פון ים;
די בלויע סאַפירן פון הימל אין פּרילינג;
די בליצן-בריליאַנטן פון העלישן פּלאַם.
איך זאַמל די איידלסטע פּאַרבן פון שקיעות;
די שאַרפע געווירצן פון בלומיקן בייט;
די זאַפטן פון בעכערלעך צאַרטע פון רויון;
די דינסטע פּאַרפומען, פון פּרילינג געגרייט.
די פּערל, וואָס כ'קליב פון צעטרילערטע פייגל;
דעם וויסן אַלבאַסטער פון מיידלשן ליב.
כ'בין רינד, כ'בין אַן עושר פון טייערע אוצרות.
אַ לעבן די שיינקייטן אַלע איך קליב.

איך האָב זיי, די טייערע אוצרות, פאַרשלאָסן
בעת הייליקע רגעס אין פּערוזן פון ליד...
נאָר וויי! ווער וועט זיין פון די אוצרות דער יורש?
אַז קנאַפּער ווערט אַלץ דאָך דער לייענער־ייד — — —

מאַרדעל־פּלאַטאַ, 1971

אַ קאַרשן־בוים

כ'האָב הינט געזען אַ קאַרשן־בוים אין וויסן בליען. —
אין אַ צעגרינטער ווילע בלוין איין קאַרשנבוים.
און ס'האַט דער אַראַמאַט אין עבר מיך פאַרטראָגן,
צום גערטל הימישן, וואָס לעבט נאָך אין מיין טרוים.
צו יענעם גערטל פון מיין אַלטער גוטער באַבען,
וואָס רוט שוין לאַנג אונטער אַ שטיין אויף „גוטן אַרט“.
אָודאי איצטער פאַשען דאַרטן זיך שוין ציגן
און ס'קלינגט נישט אַלול־צינט שוין קיין „אַל מלא“ דאַרט.
ווייל אַלע יידן דאָך אַוועק צו דער עקידה
און שטעטל איז געבליבן אָן אַ סימן ייד.
איז ווייס איך נישט וואָס איז מיט יענעם בוים געוואָרן,
וואָס האָט אַמאַל פאַר מיר אין וויסן זיך צעבליט...
כ'האָב הינט געזען איין קאַרשן־בוים אין סאַמע בליען —
אין וויסן בלי, וואָס האָט אַזוי פיל מיר דערמאַנט.
אַ גאַנצע וועלט פאַר מיר איז פּלוצלינג אויפגעשטאַנען,
געשטאַלטן, וואָס געווען מיר אַזוי ליב און נאַנט — — —

מאַרדעל־פּלאַטאַ, 1967

וויקל זיך איין

נעם וויקל זיך איין אין דינן חלום,
אין חלום פון בלויען געשפּין;

און שוועב אויף אַ וואַלקנדל וויסן
אין הויכקייט מיט האַרץ און מיט זין.

אַנטלויף פון דער ערד מיט איר גרויקייט,
איר זשאַווער, וואָס פּרעסט דײַן געמיט;
ווי אויסגעלאַכט ווערן חלומות,
צעטראַטן ווי רויז, וואָס צעבליט.

ווי ס'ווערן פאַרשעמט די גערעכטע,
די הייליקייט יעדע פאַרשוועכט;
פון גריבער יללה פון קדושים
עס טראַגט זיך אין פינצטערע נעכט.

אַנטלויף פון דער ערד, ווי רציחה
געוועלטיקט אָן משפט, אָן דין...
נעם וויקל זיך אַזוי אין דײַן חלום,
אין חלום פון בלויען געשפּין — —

בוענאַט'אירעט, 1970

טע לאַ ווי...

סיי ווי סיי וועסט אַלץ לאַזן אין מיטן,
נישט פאַרענדיקן אַלץ אויף דער ערד.
סע לאַ ווי — אַז אַזוי איז דאָס לעבן,
ס'איז פון אייביק אַזוי שוין באַשערט.

אַז דו ביסט נאָר אַ גאַסט אויף אַ וויילע,
נאָר אַ גלאַנץ טאָן האַסטו דאָ געקענט;
נאָר אַ שלונג טאָן פון זון און פון בלויקייט,
פלוצלינג ווערן אין שיינקייט פאַרברענט.

ס'וועט דײַן וועג צו קיין ציל קיין מאַל ברענגען,
כאַטש ווי אַזליק נישט זײַן זאָל דײַן טריט.
און ס'וועט איבערגעריסן גאָר ווערן
אַט אַזוי אויך אין מיטן דײַן ליד — —

איז נישט יאג זיך אזוי, דו בן-אדם,
און נישט פלאטער ביז ווערן פארצערט.
סע לאַ ווי — אַט אַזא איז דיין גורל,
ס'איז פון אייביק אזוי שוין באשערט — —

בוּנאַט־אײַרעם, 1970

מיט יעדן טאָג...

מיט יעדן טאָג ווערט מערער מיט אַ בלימל
אויף מנין באַלקאָן אין איטלעכן וואַזאָן.
עס וועקט זיי אויף דער פּרילינג ווי פון דרימל
אין גרויער שטאַט פון אַניז און בעטאַן.

ווערט פּריידיקער און ס'גאַרט נשמה זינגען,
דרינגט הימל-בלויקייט אויך אין מנין געמיט.
און אויף מנין שויב אַ שמעטערלינג טוט שפּרינגען
און רופט צו מיר, און וועקט מנין פּרייד, מנין ליד.

און ס'טראַגט אַוועק מיך פון דער שטאַט דער קאַלטער
אין ווינטקייטן אַריבער תהום און ים;
און ס'ברענגט מיך צו אַ טאַל, צו היים צו אַלטער,
ווי אויפגעאַנגען איז מנין ערשטער פּלאַם.

און זון פאַרבלענדט מיך, מאַכט אַ ווייל פאַרגעסן,
אַ היים איז חרוב דאָך אין אַש און שטויב...
און ווען פאַרבלענדט — דוכט: אַלץ איז ווי געוועזן,
און ס'זינגט אַרויס פון מיר צו וועלט אַ לויב — —

חאַר־דעל־פּלאַטאָ, 1970

ס'וואַלט גוט געווען

ס'וואַלט גוט געווען צו זיין איצט אַ חוני המעל
און צו פאַרזינקען אין אַ לאַנג, טיפן שלאָף;

פאַרשלאָפן אונדזער קראַנקן דור דעגענערירטן —
ביז נעמען וועט צו אַלע שוידערן אַ סוף.

פאַרשלאָפן גלוסט זיך איצט דעם סדום און דעם עמורה —
ביז אויסגעוואַרצלט ווערן וועט דאָס שלעכטס;
ביז ס'קומט דער סוף צו דער ממשלה פון טנזואַלים:
פון רויטן טניול לינקס, פון שוואַרצן — רעכטס.

אַז מוחל כ'בין די גאַנצע חכמה, טעכנאָלאָגיע,
די קאָסמאָס־פּלינעריי אין הייך און ווייט;
אַז מענטש געוואַרן חיה, וועלט — אַ וויסטער הפּקר,
די ערד אין טומאה זינקט. פאַר־מבול־צייט.

און כ'וואַלט געוואַלט זיך אויפכאַפן פון שלאָף פון לאַנגן
שוין נאָכן מבול, נאָכן אַלדאָס ביז, —
ווען אויפגיין וועט די זון אַריבער ערד באַננעטער
און מענטש וועט אָנהייבן פון אַלף־בית — — —

בוּענאַס־אַיַרעס, 1971

אַ יעדן זומער־טאָג...

איך בענטש אַיעדן זומער־טאָג פון מײַן באַשערטקייט —
געשענקטע ליבע גאַבן מײַנע אויף דער ערד.
איך טרינק, איך שלינג די זון, איך ווער אַזש בגילופין.
אַ יעדער וועג מײַנער אַ גרינער טעפּיד ווערט.

ס'באַגלייטן פייגל־כאַרן אין מײַן זומער־וואַנדער,
אַז פריילעכער זאָל זײַן דער וועג ווױהין ער גייט.
ווױהין ער גייט ... ווער ווייס דען וווּ דער „טערמינאַל“ איז...
איז כאַפּ, בר־נש, דערווייַל אַרײַן וואָס מערער פרייד.

איז בענטש איך יעדן זומער־טאָג פון מײַן באַשערטקייט.
דוכט: יוגנט מײַנע אָט דערשײַנט דורך בלוי און גרין.
דער רויש פון וואַלד וועקט־אויף פאַרלאַשענע חלומות.
לאַקט בלויע ווייטעניש — נישט פרעג, נישט פרעג: ווױהין? — —

בוּענאַס־אַיַרעס, 1971

שטערן מיינער!

א. שטערן מיינער! נישט פארלאזן מיר, לייכט מיר אין דיין גאנג.
מאך לאנגזאמער דיין ווייטן קרייז, דיין הימלשפאן.
מיר שרעקט, כוועל נישט באווייזן אויפזאמלען ביז אונטערגאנג
די אלע פרוכטן פון מיין פעלד — נאך פיל פאראן.
געזייט מיט מי, געזייט מיט טרערן — קומט מיר אויך דאך פריד,
נישט רינס אין מיטן איבער מיין צעברויזט געזאנג.
כוויל אלע פרוכטן אויפזאמלען נאך איידער זון פארגייט —
חלומות אויסגעחלומטע א לעבן לאנג.
כוויל אלע לידער אויסזינגען נאך איידער ס'קומט די נאכט.
מיר שרעקט די פינצטערניש, מיר שרעקט דער קאלטער שלאף.
א. שטערן מיינער! האסט דאך בשורות ליכטיקע געבראכט —
טא נישט פארלאזן מיר, היט מיר פונעם טרויער־סוף — — —

מאָרדעל־פּלאַטאָ, 1967

אין מיטן נאכט

אין מיטן נאכט, אין מיטן חושך
אפן מיינע אויגן.
ערשט זע איך קלאָרער, זע איך בעסער
אלץ וואָס איז פאַרפּלויגן.
איך זע אַ וועלט, וואָס איז שוין חרובּ;
וואָס אַוועק אין פּלאַמען.
איך זע געשטאַלטן, וואָס נישטאַ מער;
כּוּזע מיין שוועסטער, מאַמען.
איך זע מיין היים, די דלד אַמות
פּול מיט ליבשאַפט, פּריידן;
אַ קינד איך צערטל — מיין בן־יחיד.
גוט איז אונדז דאָן ביידין.

דורך פענצטער בלויט אַ רחבות־הימל,
זון בלענדט דורך די שויבן.
אין הויף צעזינגען זיך די פייגל,
ס'פליען וויסע טויבן — — —

אין ווינקל זינגט ווער דורכן ראדיאָ
אַריעס און דועטן:
עס הערשן נאָך אין וועלט פון שלום
זינגערס און פּאָעטן...

אין מיטן נאַכט, אין מיטן חושך
היים קומט ווי אַ חלום.
און אין דער פרי אויף יעדן קדוש
כ'זאָג עליו השלום — — —

מאַרדעל־פּלאַטאָ, 1969

צו זיין מאַיעסטעט דעם טויט

ביז דו וועסט זיך וועגן וועל איך נאָך אַלץ זינגען,
איך קען מיט מײַן מוזע זיך קיין מאָל נישט שיידן.
זי וועט אַ געטרענע, מיך תמיד באַגלייטן
אין וועגן פון טרויער, אין וועגן פון פריידן.

פון פּורפור פון רויטן, פון פּלאַמיקער שקיעה
איך וועל מײַנע פּערזן ווי זנד־פּעדים שפּיגען.
וועל טרינקען ביז שיקרות דעם ראַזיקן אויפּגאַנג
ווען טאָג ווערט געבוירן, אין יונגן באַגינען.

מעג טאָג זײַן ווי קורץ און זײַן בלענדן פּאַרגענגלעך,
אַ שמעטערלינג־פּלאַטער דאָס גאַנצענע לעבן, —
פון אייביקייט זינג איך, וואָס האָט נישט קיין גרענעץ.
מיט שירה אין הימלישע ספּערן כ'טו שוועבן.

ביז דו וועסט זיך וועלן וועט זיך ביי מיר יום-טוב,
א פרייד מיט לבנה, א חדוה מיט שטערן.
כ'וועל זינגען מנין שירה צו וועלט און צו לעבן
ביז כ'וועל מיט די שטערן פארלאשן אויך ווערן — — —

מאָרדעל־פּלאַטאָ, 1969

וועסט אַמאַל דערמאַנען

וועסט זיכער מיך אַמאַל דערמאַנען,
די רגעס בניס געברויזן פון ים, —
ווען כ'וועל נישט זיך שוין. נאָר אַ זכר
וועט זיך מנין ליד, מנין גראַם און שטראַם...

דער זעלבער ים, די זעלבע כוואַליעס —
זיי וועלן רוישן ווי אַצינד;
אין שפּיל אין אייביקן זיך יאָגן,
געטריבן פון אַ הפּקר־ווינט.

די זעלבע זון וועט שיטן זילבער,
ווען ים וועט שפּיגלען זיך אין פּריד.
וועסט מיך דערמאַנען דאַן מסתּמא —
דעם בעל־חלומות מיט זיך ליד — —

און אפשר וועל איך אויך דערשפּירן
דיין בענקעניש אין מנין ניט־זיך.
עס ווילט זיך גלויבן, אַז אַן עפעס
וועט בליצן ווי אַ ווינטער שנין — —

מאָרדעל־פּלאַטאָ, 1970

איבער די וואַסערן...

איבער די וואַסערן שווימען פּיל שיפּן,
שווימען זיי הין און הער.

איך האָב מײַן שיף אין אַ האַפּן פּאַרלױרן
און איך געפֿינן זײַ נישט מער.

בלאַנקע איך אום אויף אַ ברעג אויף אַ פרעמדן,
כױוואָרט אויף מײַן שיף אַלץ און וואָרט.
ס׳קרייצן אין ווינטעניש שיפּן און רויכן,
צאַפּלט נשמה און גאָרט.

כ׳האַב ערגעץ וווּ, ערגעץ ווען דאָך געהאַט אויך
היימישע ליבע פֿיר ווענט.
האַט מיך אַ שטורעם פּאַריאַגט און פּאַרטראַגן,
חרובּ די היים און פּאַרבּרענט.

איבער די וואַסערן שווימען פֿיל שיפּן,
צײַען מיך, לאַקן פּון ווינט.
כױוואָלט ווי אַ מעווע פּון פרעמדקײט געפּלױגן
צוריק, צו אַמאַליקער צײַט — — —

מאַרדעל פּלאַטאַ, 1968

ביסט אומעטום אַ גר

ווהיין דו זאָלסט נישט קומען — ביסט אומעטום אַ גר.
ביסט אומעטום און תמיד דער ייד דער אַהאַספּער.

די ווינטע שטעט און לענדער, די ראַסן אַלערליי,
די מענטשן אויף די גאַסן — אַ פרעמדער ביסט פאַר זײַ.

פון קיינעם נישט פאַרשטאַנען, פון קיינעם נישט געזען,
פאַרבלאַנדזשעטע נשמה, וואָס קיינער ווייס און קען.

עס ליכטן העלע פענצטער — דאָך פרעמד דער גלאַנץ, די פֿרייד;
און פרעמד די יום־טובֿ־טישן, די שמחות וואָס געגרייט.

זעסט פֿרויען־קעפּ דורך שויבן, זעסט שמייכלעך, הערסט געזאַנג, —
דערמאַנען זײַ דיין נעסט דיר, וואָס חרובּ שוין פון לאַנג.

קאלט דנין געצעלט אין וואָגל. נאָר ווינט צו גאָסט עס קומט.
באַווינט ער דנינע יאָרן. ער יאָמערט און ער ברומט.

אין לעכצעניש גייט אויסעט דנין חלום פון אַ היים.
בלויו זיכער די פיר איילן, באַשערטע וווּ אין ליים — — —

זאַרדעל־פּלאַטאָ, 1969

ווייט, ווייט ביים נייעמאָן

העט ווינט, העט ווינט ביים נייעמאָן איז פאַראַנען אַ בית־עולם;
נישטאָ שוין דאָרט קיין יידן מער — די קברים לאַנג פאַרוויסט;
קומט קיינער נישט אויף קבר־אַבות; פאַשען דאָרט זיך ציגן;
עס רוישן, קלאַנג נאָר די סאַסנעס דאָרט, נאָר הימל טרערן גיסט.

העט ווינט, העט ווינט ביים נייעמאָן — דאָרטן איז מײַן טאַטנס קבר.
דאָס „גליק“ צו שטאַרבן אין אַ בעט געווען איז אים באַשערט.
פאַרזונקען דער מצבה־שטיין שוין לאַנג בײַ זײַן צוקאַפּנס;
ער האָט שוין לאַנג קיין קדיש, קיין „אל מלא“ נישט געהערט.

דאָס איז דער קבר איינציקער, וואָס איז מיר נאָר געבליבן —
אַז אַלע מנינע נאָנטע דאָך אין פּניערן אַוועק;
די אַשן זייערע ציעיאַגט פון ביזע ווינטן, שטורעמס,
און ס'איז נישטאָ שוין לאַנג פאַר מיר צו זיי קיין שטעג, קיין וועג.

אין יאָרצײַט־טעג איך שיק צו זיי מײַן יזכור אין מרחקים,
איך זאָג מײַן קדיש אין דער שטיל און שיק אים דורכן ווינט.
דער שליח־ווינט וועט אפשר דאָרט אין פעלדער אויסגעפינען
די אַלע אַשן, שטויבן פון מײַן גאַנצן הויזגעזינד — — —

בױנאַט־אַנדעט, 1969

א חלום

עס זינען הינט בניאכט געקומען
צו מיר צוויי געסט צוזאמען:
אין שווארץ געהילט, ווי דעמער-שאַטנס —
מזן שוועסטער מיט מזן מאמען.

פון יענער-וועלט, פון אשן, שטויבן,
צעשפרייט אויף פוילנס פעלדער.
געבליבן זייער „שמע“ דער לעצטער
אין רוש פון יענע וועלדער.

זיי האבן זיך צו מיר גענענטערט —
מזן שוועסטער מיט מזן מאמען.
איך שוידער אויף: דאך ביידע זינען
שוין לאנג אַוועק אין פלאמען.

„א, זון מזינער!“ ... — פאלט צו מזן מאמע
צו מיר אין שלייער שווארצן.
און ביי איר קוש דערוואך איך פלוצלינג
מיט קלאפעניש אין האַרצן.

איך קוק מיט גרויל אין נאכט און חושך,
כ׳זע די מזנדאָנעק-פלאמען ...
אהין דאך זינען זיי געגאנגען
מזן שוועסטער מיט מזן מאמען — — —

מאַרדעל פּלאַטא, 1969

דורכן וואַגאַן־פענצטער

(פון ציקל: „אַרגענטינער פיינאזשן“)

עס טוישן זיך סטאָדעס אין סטעפעס אין ברייטע
אַזוי ווי אויף פאַן פון אַ גרינעם עקראַן.

אַט קײַלעך ברוינע, צעזייטע, צעשפרייטע;
אַט שוואַרצע — זיי צופֿן דעם סטעפישן מן.

אַט ווייזט זיך אַ מחנה פֿון אַקסן שוואַרץ־ווייסע,
זיי קריכן און פרעסן מיט גרויס אַפעטיט.
די אַקסישע קעפֿ — ס'איז זיי פרעמד יענע מעשה
פֿון חלף, וואָס טוט איבער העלדזער אַ שניט ...

אַט בלאַנקעט פֿון שעפעלעך ווייסע אַ סטאַדע;
ווער ס'מעקעט צום הימל, ווער ס'קניט שטיל דאָס גראָז.
אַט פֿערדלעך צעשפּילטע, שוין זאַטע אַוודאי,
און דאָרטן מאַכט פּיס אַ דערשראַקענער האָז.

אויף איינעם אַ פעלד צווישן ווילדגראָז און בלעטער
אַ בושעל שפּאַצירט, פֿול מיט גאווע, אַליין;
פֿאַרריסן דעם קאָפֿ הויך, נאָר רחבותן זעט ער;
באַוויליקט אַ שלונג טאָן אַ ווערעמל קליין.

אין צוג, 1971

דיין וועלט ווערט פֿוסטער

דיין וועלט ווערט פֿוסטער, שיטערער עס ווערט.
ווי אַפֿט די שוואַרצע רעמלעך שרעקן פֿון דער צייטונג־זייט.
לוויית טומלדיק צי שטיל — אַלץ איינס שלינגט־אין די ערד.
און ס'קומען אַט די „גרוסן“ סיי פֿון נאַענט, סיי פֿון ווייט.
דיין וועלט ווערט שיטערער, גלייך ווי אַן אויסגעהאַקטער וואַלד.
אַזוי זשע פֿאַלן דעמב נאָך דעמב, סיי אַלט, סיי יונג און צאַרט.
נישט איינעם די אומשטאַרביקייט ביים לעבן האָט געשטראַלט,
צו לעבן אין די דורות ווייטע יעדער האָט דערוואַרט.
נאָר אחרי מות... פֿאַרגעסנקייט אַכזריותדיק זיך שפּינט.
אויף פֿאַליצעס די ספרים מיט אַ שימל צוגעדעקט.
אַוועק די טרוימערס, יעדער אין זײַן גרוב זײַן רו געפינט.
מיט איטלעכן זײַן מאַס אומשטאַרביקייט אין פֿאַלק זיך עקט.

דו ציילסט די קברים פון חברים... זיכער, אָ דו ווייסט:
 מיט דען אַוועקגיין קיינער וועט דען חשובן פירן מער.
 קלערסט: אפשר שפעטער מיט אַ דור? דו זוכסט פאַר זיך אַ טרייסט.
 ס'איז די דעלזיע פראַסטיק־קאַלט, איז שוידערלעך און שווער.
 איז גלייב זשע בלית־ברירה: ס'וועט נאָך קומען ווען אַ דור.
 וואָס וועט צום קבר־בערגל דענעם ברענגען דיר דען קרוין.
 כאַטש ס'קבר וועט מיט גראַז פאַרוואַקסן זען פון יאָר נאָך יאָר,
 איז גוט כאַטש אין דעם ווייטן שפּעטער פונעם פּאַלק דער לוינ — — —
 מאַרדעל־פּאַטאָ, 1971

וועגן מיינע

וועגן, וועגן, מיינע וועגן,
 כּווייס ווהיין איר צילט:
 ערגעץ איז אַ ברעג פאַראַנען,
 אין אַ סוד פאַרהילט.
 ס'איז אַ ברעג — עס גייען אַלע
 סוף־כל־סוף אַהיין.
 מעג עס זען באַצירט מיט סאַסנעס,
 דופטיק, פּריש און גריין.
 ס'איז אַן אַרט פון בערגלעך, בערגלעך,
 שכנותדיק אין ריי. —
 קומט אַמאָל ווער מיט אַ בלימל,
 לאַזט אַ טרער אויף זיי.
 קלינגט אַ מאָל דאָס קול פון חזן,
 וואָס „אל מלא“ מאַכט.
 ס'זי ווי בלייבט אַליין דאָס בערגל
 אין דער לאַנגער נאַכט — — —
 ביז אַ צייט... ביז אויך דער „עמעץ“
 ווערט אַ שכן דאָ.

אזוי טוישן זיך די גייערס
אין א טריבער שעה ...

וועגן, וועגן, מיינע וועגן,
כיוויס ווהין איר צילט.
יעדער, ווער עס וויל איך מיינדן,
סוף-כל-סוף פארשפילט — — —

בוטשאַט אַרעט, 1971

שוואַרצע רעמלעך

ווי אַפּט, צו אַפּט די שוואַרצע רעמלעך
דיך „גריסן“ אין דער פּריי.
דין קרייז ווערט ענגער, אנגעשרומפן,
א טריבער אונטערצי.

דו נעמסט די צייטונג און דו ציטערסט:
ווער נאך פאַרלאָזט די וועלט?
א חבר ... א בן-דור ... א נאַנטער ...
עס ווייט מיט קבר-קעלט.

לוייה-טריט ... גייסט-מיט אין טרויער,
מיט ציטער אין די קניי.
ס'מאַכט אַ בעל-מספיד דעם סך-הכל,
דעם לעצטן אונטערצי.

ווערט גרעסער אַלץ די סביבה דינע
אויף אַט דעם „גוטן אַרט“.
ווערט שיטערער די מחנה היטערס
פון בידנעם יידיש וואַרט.

ווער ירשענען וועט די חלומות
פון דור, וואָס גייט אַוועק?
צי שטאַרבן זיי גלייך מיטן טרויער
אין לעצטן, לעצטן וועג?

ווערט יתומדיקער די אליינקייט
אין לעבנס-מדבר דײַן.
פאַר לעצטע פון א דור ווי טריב איז,
ווי טרויעריק צו זײַן — — —

מאַרדעל־פּלאַטאָ, 1968

רויטע ליכט

(א קאַשמאַר)

סטאַפּ! רויטע ליכט. בלײַב שטיין.
דו קענסט נישט ווייטער גיין.
באַלד ענדיקט זיך דער וועג.
דאָ איז שוין נאַנט דער ברעג.

פאַרויס אַ טונקלקייט.
אַ קראָ פליט־אַן פון ווייט.
זי קראַקעט און זי דראָט.
ווער שיקט זי: שד צי גאַט? ...

ווער האָט מיך דאָ געבראַכט
צו פינצטערניש און נאַכט?
איך שטעל אַ טריט צוריק —
אַ תּהום דערזעט דער בליק.

ווער האָט מיך דאָ פאַרנאַרט?
געמיינט: דאָס גליק דערוואָרט.
אַ שפּאַס, אַ טרוימערײַ.
אַ בלענד — און שנעל פאַרבײַ.

צום הימל כ'הויב דעם קאַפּ —
אַ כמאַרע קוקט אַראָפּ.
קיין שטערנדל, קיין שנין.
דוכט, כ'פּאַל אין תּהום אַרײַן.

סטאַפּ! רויטע ליכט. בלייב שטיין.
איך רוף — איך בין אליין.
איך פאל — איך זינק אין שלאָף.
זעט אויס, פיגלי. דער סוף — — —

מאַרדעל־פּלאַטאָ, 1967

פּינאַל

פּינאַל — ס'איז אַ קאַסטן: דײַן פּעקל מיט ביינער.
דעם גורל עס מײַנדט נישט אויס קיינער, אַ קיינער.

מנוחה אַזאַ אין אַן אייביקן דרימל.
פון אויבן אַ שטומער, אַ שווינגיקער הימל.

פון אויבן אַ בערגל פאַרוואַקסן מיט גראַזן.
אַן עלנטער שטיין אין זײַן אַלטקייט פאַרלאַזן.

ס'וועט קיינער נישט קומען. קיין קדיש, קיין „מלא“.
און דאָס איז, בן־אָדם, דײַן אייביקע דאָליע.

דו טרייסט זיך מיט ברעקלעך ביז לעצטן סך־הכל.
אַ בידנער „לחיים“, אַ פרומער „שהכל“ ...

עס וועט דאָך סײַ ווי קיין מאָל אַנדערש נישט ווערן:
וואָס העלפֿן דען בכיות? וואָס העלפֿן דען טרערן?

און דאָס „חי — געלעבט“ הייסט, און דאָס איז דאָס לידל,
אַ זונג און אַ טאַנץ און — דער סוף פון יאַרידל — — —

בוּענאַט־אַנרעט, 1968

כײַן אַליין

כײַן אַליין בײַ אַ ים־ברעג אַ ווילדן,
דאָרט וווּ אייביק אַ כוואַליעס־געברום;

ווינט פון שטאַט, ווינט פון מענטש, ווינט פון לעבן,
ווינט פון וועלט, ווינט פון כל היקום.

ווינט פון וועלט, ווו עס שעכטן זיך פעלקער;
ווי פאַר הערשאַפט עס מבולט מיט בלוט.
כל דאלים — ווער שטאַרקער עס רצחנט,
אונטער פּאַנען געוועלטיקט דער קנוט.

כ'בין אליין, כ'וויל אַן אליץ גאַר פאַרגעסן,
איך פאַרנעם נאַר דעם רויש פונעם ים, —
ווען אין וועלט רויט-געשלייערטער ליגן —
עס צעשפרייט זיך ווי טויטיקער סם.

כ'בין אליין, ווינט פון סדום ועמורה, —
גאַט, באַשאַף שוין אַן אַנדערע ערד!
שאַף אַן ערד נאַר פון ליבשאַפט — אַן קינס,
נישט בחרבת, נישט אויף דער שווערד — — —

מאַרדעל-לאַטא, 1970

פון וויי און וואַנדער

אויף טאַבלאַדאַ-פעלד * ליגן חברים
פון וויי און פון וואַנדער.
אַלדי גלותן וויסטע, פורעניות
זיי טיילן פונאַנדער.

האַבן שיפן געבראַכט זיי פון ווינטן
צו נניע געצעלטן.
יעדער איינער מיט זינע אַבידות,
פאַרלוירענע וועלטן.

נישט דערוואַרעמט די הימען די נניע —
אַ פרעמדקייט געבליבן.

---

* טאַבלאַדאַ — בית-עולם אין בוענאס-אירעס.

אַלטע היים נאָך אין האַרץ, אין נשמה,
שווער נניע צו ליבן.

פרעמד די פוסטקייטן ברייטע און ווייטע,
דער מענטש און דער דאָרן.
איז אַ יעדער מיט זינע תרעומות
פאַרלאַשן געוואָרן.

די יסורים, דעם וויי פונעם וואָגל
טאַבלאַדאָ פאַרשלונגען.
עס האָט יעדער זיין שטיין און זיין זכר,
אין רו שוין פאַרוונקען.

ס'איז בשכנות דער דענקמאַל נאָך קדושים —
פאַראַשטע אין פינען — —
און צו זיי אויך די ברידער פון וואָגל
מצרף מיר זינען — — —

חאַרדעל־פּלאַטאָ, 1967

ווינטער־רעמיניסצענצן

מיר פלעגן זיך שליטלען
פון באַרג־שלאַס צום נידער,
מיט קולות, געלעכטער,
מיט לוסטיקע לידער.

און וווּ יענע יידן?
די טאַטעס, די מאַמעס?
און „סענדערס בית־מדרש“?
און איטשע דער שמש?

דער פרוש — מײַן רבי,
זײַן ניגון, העזויה:
„אוי, אָמר רב פּפּאָ,
אוי, אָמר אַבײַ“ — — —

וווּ איז יענער ווינטער
מיט קווייטן אויף שויבן?
מיט רחבותן ווייטע,
מיט האַרץ פול מיט גלויבן.

מיט שטיבלעך אין קיטלען,
מיט געסלעך פאַרשיטע,
מיט קינדער אויף גליטשן
מיט בעקלעך צעגליטע.

מײַן קינדערשער שליטל,
געמאַכט פון מײַן טאַטן,
און וווּ די חברים,
די האַרציקע יאַטן?

ווי איז יענער ווינטער ?
די זון אויף די שנייען ?
אין לעכצעניש טעג דאָ
פאָרגייען, פאָרגייען — — —

צוויי ליכטיקע זיילן

(לזכר ישראל צינבערג
און שמעון דובנאָוו)

צוויי ליכטיקע זיילן פאַרמאָגט האָט מנין אומה,
וואָס האָבן אונדז יאָרן באַלויכטן דעם וועג :
פאַרשריבן לדורות די דברי הימים, —
און ביידע ווי קדושים צום אומקום אַוועק ...
אַ טיטול אַ „רויטער“ מיט פאָן פון „דערליזער“
פאַרלענדט מיט רציחה האָט איינעם פון זיי :
העט ערגעץ פאַרוואַרפן אין וויסטע מרחקים,
ווי ס'שמאַכטן קרבנות, ווי ימים פון שניי ...
אַ טיטול אַ „ברוינער“ פאַרלענדט האָט דעם צווייטן,
מיט מחנה פון קדושים אין קאַמער פון גאָז.
מיט שטאַלץ ר'איז געגאַנגען פון געטאָ מיט יידן
צום אומקום, געטריבן דורך רוצחים מיט שפּאַס.
צוויי ליכטיקע זיילן פאַרמאָגט האָט מנין אומה ...
אויף אייביק אין פאַלק איז געבליבן דער וויי.
אַליין זיך אַ דענקמאַל געשטעלט האָבן ביידע,
מיט יראַת הכבוד דערמאַנען מיר זיי — — —

בוּענאַס־אַיַרעס, 1970

אַ ישראלדיק וויגליד

געשריבן אונטער דער מעלאָדיע פון ה. ד. נאַמבערגס
„סילויפן, סײַאָגן שוואַרצע וואַלקנס“.

סײַלויפן, סײַאָגן עראַפּלאַנען

ווי אַ שטורעמווינט. —

שלאָף זשע רויק, אוצר מנינער,

שלאָף, מכן האַרציק קינד!

דאַרטן ביים סועץ זיין טאַטע

איז אַ גרויסער העלד.

קעגן שונא קעמפט ער מוטיק

סײַ אין היץ און קעלט.

דאַרטן וויזט זיין טאַטע ווונדער

אין זיין עראַפּלאַן —

ווי עס וויזט זיך גאַר דעם שונאס

רוצחים־קאַראַוואַן.

סײַקעמפט זיין טאַטע דאַרט אין סיני

פאַר ישראלס ערד. —

שלאָף זשע, קינד מנינס, אוצר שיינער,

סײַ איז אַזוי באַשערט.

סײַשיקט דערווייל צו אונדז זיין טאַטע

גרוסן פון דער ווייט. —

שלאָף זשע רויק, לאַמיר וואַרטן

ביז דער שלום־צינט — — —

בויענאָס איירעס, 1970

אונטער פאַרשוועכטע פּאַנען

(צום 50סטן יאַרטאָג פון דער אַקטאַבער־רעוואָלוציע)

אונטער פאַרשוועכטע רויטע פּאַנען

מיט האַמער, סערפּ באַצירט.

א לאַנד — צוויי הונדערט אַזש מיליאָנען! —
איז אָפּגענאַרט. פּאַרפירט.

שוין פּופּציק יאָר פּון יאָך פּון שווערן
אין גרויסן לאַנד פּאַרבנ.
פּון בלוט, פּון בלוט איז רויטער שטערן,
אין בלוט די שקלאַפּערני.

אַז די „דערלייזערס“ גאַר טיראַנען, —
איז ווינד דעם פּאַלק און וויי.
אַזוי אין יאָך מיליאָנען שפּאַנען
אין לאַנד פּון אַני און שניי.

סיבירער טינגעס ווייטע, קאַלטע
מיט קברים אויסגעזייט.
דאַרט פּוילן שקלאַפּן יונגע, אַלטע —
און קנעכטשאַפּט ווייטער גייט.

ביים „ווענטל“ אומגעבראַכט מיליאָנען
אין קעלערס דורך אַ שאַס.
עס וועלן דורות חשבון מאַנען:
„פאַר וואָס? פאַר וואָס? פאַר וואָס?“ —

„דערלייזערס“ אין דעם לאַנד זיך בניטן —
די קנעכטשאַפּט ווי געווען.
דער קרבן וואָרט אויף „נניע צייטן“,
עס זאָל אַ נס געשען.

אויף נסים אויך מנין פּאַלק טוט וואָרטן —
דער ערגסטער קרבן דאַרט:
פּאַריאַכט זיין גוף אין גורל האַרטן,
פּאַרחרמט אויך זיין וואָרט — — —

עס שעכטן זיך פעלקער

עס שעכטן זיך פעלקער מיט וואָפּן מאַדערנע.
מיט נייסטע מעטאָדן אַצינד.
די שווערד און די ביקס שוין געוואָרן פאַרעלטערט.
אַ שפּילעכל נאָר פאַר אַ קינד.

עס איז איצט עפּאָכע פון טויטן מאַסאָווע.
דער מאַסן־טויט גיט איצט דעם טאָן.
אַ בנישפּיל געגעבן נישט לאַנג האָט מײַן אומה:
מיט טויטן געצאַלט זעקס מיליאָן.

עס שעכטן זיך מענטשן פון אלע קאָלירן
נאָך הערשאַפט אין וויסטן געיעג.
ווער ס'כשרט די שחיטה אין נאָמען פון מאַרקסן —
און ס'גיסט אַזוי בלוט זיך אָן ברעג.

פאַרוואַנדלט חלומות אין בלינדער רציחה.
פון לאַנג רויטע פּאָן איז פאַרשוועכט.
פון פרזיהייט געניסן נאָר הענקערס, נאָר שעכטערס.
געטראָטן מיט שטיוול די רעכט.

אויף טראַגען איצט זיצן גאָר פעסט קאַניבאַלן,
מען פּוצט זיך אין שליערן רויט.
און ס'שפּרייט זיך דער ליגן מיט מאַכט פון ראַקעטן
דורך פּניער, געזון און טויט — — —

דאַרדעל־פּלאַטאָ, 1968

12טער אויגוסט 1952

(צום יאַרצייט נאָך די פאַרטייליקטע
סאָוועטיש־ייִדישע שרייבערס)

אַזוי פיל יאַרצייטן פון גורל תמיד אונדז באַשערט.
ווי נישט? ווען נישט? כל דור ודור. אויף יעדער גלות־ערד.

אמאל רוצח איז געווען דער ווילדער הינדאמאק,
אמאל א „רויטער גואל“ אויפגעהויבן האט די האק.

אמאל א „פירער“ פון א פארגעשריטן „דיכטער-לאנד“
געבראכט האט גרעסטן חורבן אונדז דורך שחיטה און דורך בראנד:

דורך „קולטורעלע“ טויט-פאבריקן און דורך גאז-„ציקלאן“:
עס האט געקאסט אונדז אין סך-הכל גאנצע זעקס מיליאן.

און ס'האט פארקוקט זיך אויף דעם „פירער“ אויך דער „רויטער“ קאט,
וואס האט דורך פנין און בלוט פארשריבן אויך א יידיש בלאט.

דער „גואל“-קאט, וואס האט אין רויט פאר פעלקער זיך געצירט;
פארשקלאפט מיליאנען און זיין אייגן ריזן-לאנד פארפירט.

איז יידיש פאלק אין יענעם לאנד שוין לאנג אין גענאסיד:
אין חרם אונדזער אלף-בית, אין חרם נאמען ייד.

האט יענער „רויטער גואל“-קאט א יארצייט אונדז געשענקט:
דעם 12טן אויגוסט יעדער ייד אין פרייער וועלט געדענקט.

ר'האט אויסגעוויילט די ליכטיקסטע, די שענסטע יידן דארט —
די סאמע פרינצן פון פארנאס, די פרינצן פונעם ווארט.

די זינגערס-זאגערס יידישע — קרבנות פונעם קאט,
געהערט דעם זאלפ האט נאר די נאכט אין יענעם קאזעמאט —

בוטנאט איירעס, 1969

... מיר וועלן דערמאנען ...

מיר וועלן איך שטענדיק דערמאנען,
איר מערדערס „אין רויטע כאלאטן“ * ...
די „פעלקער-באפרייער“, „משיחים“,
דעם געץ דעם געקרוינטן — דעם „טאטן“ ...

* פאראפראזע פונעם בילבול קעגן יידישע דאקטוירים — די „מערדערס אין וויסע
כאלאטן“.

איר שעפער פון לאַגערן, תפיסות.
ווי ס'לעזן זיך לעבנס מיליאָנען.
איר האָט אַליץ פאַרשלייערט אין רויטן,
אין פלאַמיקן פּורפור פון פּאַנען.

מיר וועלן דעם ייִדישן חשבון
פאַר וועלט אַנך דערלאַנגען און מאַנען.
דאָס בלוט, וואָס פאַרגאַסן „ביים ווענטל“,
פאַרדעקן וועט איר קיין מאָל קאַנען: —

דאָס בלוט פון אַ מאַרקיט, אַ נסתר,
פון האַפּשטיינען, פון בערגעלסאַנען —
עס שרעקט פון דער ערד און וועט אייביק
די רויטע תּליונים דערמאַנען.

ס'איז לאַנג, אוי, דער ייִדישער חשבון, —
אַ חשבון פון בלוט און פון טרערן.
איר וועט פון די אַלע רציחות
שוין קיין מאָל געלייטערט נישט ווערן — — —

בוּנאַט אַיַרעט, 1970

די גראַדנער תּפיסה

כ'האַב יאָרן לאַנג געזען די תּפיסה,
איר דיקע ווייניקע מויער-וואַנט;
נאָר ווי און וואָס געווען איז דרינען
געווען פאַר מיר איז אומבאַקאַנט.

כ'האַב יאָרן לאַנג געזען די תּפיסה
אין היימשטאַט, ביי דעם נייעמאַן-ברעג.
ביז אַנגעקומען אַ צעטרייסלונג
מיט פּחדים און קאַשמאַרנע טעג.

ס'האַט רויטע פּאַן מיט סערפּ און האַמער
געפלאַטערט איבער נייעמאַן-שטאַט.

די עיר ואם איז שטום געוואָרן,
פאַרשעמט געוואָרן מענטש און גאַט...

פון אינעווייניק יענע תפיסה
דערזען האָב איך צום ערשטן מאל:
ס'האַט רויטע מאַכט מיר דאָן געוווּן
פאַר מענטש דעם שוואַרצן יאָמערטאַל — — —

מאַרדעל פּלאַטא, 1970

צעלע נומער 16

(א דערמאָנינג)

אין תפיסה-צעלע נומער זעכצן,
אין היימיש-ליבער נייעמאָן-שטאָט,
געשמאַכט כ'האַב טאָג און נאַכט, אַ וואַכער,
אין קלעם פון „רויטן“ האַטענטאָט.

איך האָב געפילט, אַז מאַמע, שוועסטער,
זיי זינגען אויכעט תמיד וואָך.
איין הויז פון תפיסה-וואַנט, בשכנות,
זיי טיילן דאָרט מיין פיין און שמאָך.

כ'בין אויפן האַרטן דיל געלעגן,
צוקאַפנס — די פאַראַשאַ * נאַנט.
דורך קראַטן-פענצטערל אַ רוישן —
האַרמאַטן ציען עס צום פּראָנט.

דאָס אַיילן „רויטע“ צו „באַפּרייען“
אויך ליטע, ווי מיין נייעמאָן-שטאָט.
די וועלט פאַרוויקלט איז אין כמאַרעס,
אַלץ גייט אויף טיזוולשן באַראָט.

* נאַכט-צעבער פאַרן מענטשלעכן געברויך.

געשמאכט כ'האָב טאָג און נאָכט אין צעלע.
אין דמיון האָב איך אַלץ געזען:
לבנה-נעכט אויף ניצמאָן-ברעגעס.
די וועלט אַ חלום איז געווען ...

די סאַסנעס האָבן מיך פאַרשיכורט
מיט שטילן רויש און אַראַמאַט.
און יונגוואַרג זינגט פון נייע צייטן.
ווען אַלע מענטשן פריי און זאַט ...

ווען איבער שטעט און איבער דערפער
וועט פלאַטערן די רויטע פאַן — — —
געקומען די געגאַרטע „פרייהייט“,
מיט תפיסה גאַר זי הייבט זיך אָן.

מיט תפיסה און מיט אַ פאַראַשאַ
צוקאַפנס אויפן האַרטן דיל.
דערפון די יוגנט האָט געחלומט?
צי דאָס געוועזן איז דער ציל? — — —

און דער פינאַל — אַ פי-צוג לאַנגער,
געקראַטעוועטער עשעלאַן;
ער פירט צו טינגעס און צו שנייען,
ווי ס'הייבט די קאַטאַרגע זיך אָן.

און דער פינאַל — אין די מרחקים
אַ „זאַנע“ מיט אַ הויכן צוים — — —
איז דאָס געווען דער יוגנטס חלום?
איז דאָס געווען דער צוקונפֿט-טרוים? — — —

מאַר-דעל-פלאַטאַ, 1971

איך קען נישט פאַרגעסן

איך קען נישט פאַרגעסן פון צפון די שנייען,
די „זאַנע“, די טינגע, די שנייבערג, זאָויען.

די יאלקעס אין טנגע, גראב עטלעכע מעטער —
 גיי זעג זיי, גיי האק זיי בנחם פראַסטיקן וועטער.
 ווי קלעצלעך ווי שטייפע פון פראַסט ווערן פינגער.
 עס קרעכצן די שקלאַפן — צי עלטער, צי יינגער.
 עס „נוקען“, דערמאָנען אַלץ די בריגאָדירן:
 — „פּוילאַקעס, איר וועט דאָך די „פּינקע“ פאַרלירן“...
 נאָר ס'ברענט און עס שננדט זיך דער פראַסט אין די גלידער,
 דער אייניקער טויט פּרעסט די שקלאַפישע ברידער.
 געבראַכט זיי צום אומקום האָט גרויזאַמער שטן.
 נישט איינער עס בלייבט אונטער שנייען פאַרשאַטן.
 — „העי, זשיוואָ! ראַבאָטני! ¹ — עס גרילצן „סטריעלאַקן“ ².
 און אַט פּאַלט שוין איינער פאַרגליווערט — אַ זקן.
 די טייגע אומענדלעך און פּאָדערט קרבנות.
 מיליאָנען די קנעכט — און נישטאַ קיין רחמנות.
 מלוכה דאַרף שקלאַפן — נו, „שאַפט מען“ פאַרברעכער:
 פון פשוטע בירגער ביז ראַנגען אויך העכער.
 מ'דאַרף האַלץ, מען דאַרף קוילן און נאַפט פאַר מלחמות.
 מ'דאַרף פאַנגען דאָך פעלקער, פאַרקנעכטן נשמות.
 מען דאַרף דאָך פיל לענדער מיט כוח „באַפּרייען“,
 עס דאַרף „סערפּ און האַמער“ די וועלט דאָך באַנייען...
 די קנעכטשאַפט געכשרט מיט פּלאַם־רויטע פּאַנען —
 נו, מעגן אין לאַגערן שמאַכטן מיליאָנען — — —
 איך קען נישט פאַרגעסן פון צפון די שנייען;
 בריגאָדעס, וואָס טאַפּטשען, וואָס קריכן, וואָס גייען.

¹ העי, לעבעדיק! אַרבעט! — ² נ.ק.ו.ד.ר.שומרים מיט אויטאָמאַטן.

עס האָט זיי געבראַכט דאָ אַ שטן אַ בייזער —
אַ געזי, וואָס געקרוינט האָט זיך פאַר אַ „דערלייזער“ — — —

בונואַס־איירעט, 1969

פּראַיעקט פֿון אַ סטאַלין־דענקמאַל

אַ הויכער באַרג פֿון גאַלע שאַרבנס,
מיליאָנען שאַרבנס קאַמפּאַנירט.
די פאַרעם — ווי אַ פּיראַמידע,
פּראָנטאַן — מיט האַמער, סערפּ באַצירט.

און פאַר דער גרויסער פּיראַמידע,
פאַר אַט דעם הויכן טויטן־טראַן —
רופּט: „אַרבעטער פֿון אַלע לענדער“
אַ ברייט צעפּלאַטערט רויטע פּאַן.

אויף שפיץ פֿון אַט דער פּיראַמידע —
דער פעלקערס „פּאַטער“ פֿונעם לאַנד.
ער קוקט־אַראָפּ ווי אַ „באַפּרייער“,
מיט שאַרפּער קאַסע אין דער האַנט.

מיט קאַסע, וואָס האָט אויסגעשאַכטן
אַזוי פּיל שענסטע, בעסטע קעפּ.
און הויך זאָל זיין די פּיראַמידע,
צום שאַרבנס שפיץ כאַטש טויזנט טרעפּ.

און בני די פּיס פֿון דעם „באַפּרייער“ —
אַ גאַנצע גאַלערייע קנעכט,
מיט לויב פאַר אים און פאַר זיין קאַסע:
— „דיין משפּט, „פּאַטער“, איז גערעכט“...

אין דורות ווינטע, פּרינע וועט מען
צום דענקמאַל קומען אינעם לאַנד:
דערמאַנען וועט מען יענע קנעכטשאַפּט,
מיליאָנען טויטן און די שאַנד — — —

מאַר־דעל־פּלאַטאַ, 1967

א „לעבעדיקער“ גרוס

באקומען כ'האָב א „לעבעדיקן“ גרוס היינט
פון טויטער היים מ'זעט, פון היים פון אלטער:
קיינ ייד קיין איינציקער נישטאָ איצט דארטן.
און ס'נעמט מיך דורך פון גרוס א שוידער קאלטער.

איצט שטייען הייזער דארטן פעסטע, נייע.
און אנדערע די גאסן און די נעמען.
קיינ זכר שוין נישטאָ פון מקום-קדוש:
נישטאָ די יידן מער — נישטאָ פאר וועמען.

אויך דער בית-עלמין איז שוין אויס בית-עלמין.
איצט פאשען דארט בהמות זיך און ציגן.
מצבות לאנג אוועק פאר בוי-פלאַן נייעם.
ארט וועמען וואָס דאָ טויטע יידן ליגן? ...

געוואָרן א „סאָווכאָז“ איז איצט דאָס שטעטל.
„סאָיוז סאָויעטסקי“ * האָט דארט איצט וואַרשטאַטן.
צי אַרט איוואַנען וואָס געלעבט דאָ יידן?
די קברים פון אַ מאַמען? פון אַ טאַטן? — — —

באַרילאָטטע, 1969

פאַרפּאַלן ...

(סקערצאָ)

פאַרפּאַלן, איך קען זיך נישט שייַדן
מיט יאַמב, אַנאַפּעסט און טראַכיי:
זיי שליפּן מ'זען פרייד, מ'זען לייַדן,
שוין צוגעוויינט יאַרן מיט זיי.

* סאָויעטסקי סאָיוז — דאָס פאַרבאַנד.

צו שפעט זיי אצינד צו פארראטן,
אויף תמיד מיט זיי איך פארבלייב, —
אזוי ווי מיט מאמען, מיט טאטן,
אזוי ווי מיט אייגענעם ווייב ...

זיי מקריב זיין בלויז פאר דער מאדע —
בין איך נישט מחוייב. צו וואס?
ס'איז גוט מיר מיט ריטעם, — כ'ליב גראדע
פון ווארט די מוזיק און די מאס.

א „זינטשפרונג“ כ'קען מיר פארגינען
מיט פערזן מיט ווייסע, אן גראם.
נאר, גלייבט מיר, איך קען נישט געפינען
אין זיי דאן דעם אמתן טעם.

זינט מוחל דעם „פינצטערלינג“ דיכטער,
איר דיכטערס אן ריטעם, אן גראם ...
און זינט נישט קיין גרויזאמע ריכטער
אויב עמעץ נאך האלט פון א צאם ...

ס'איז זיכער באקוועמער און גרינגער
אנטלויפן פון גדר, פון עול ...
פארפאלן, כ'געהער צו די זינגער,
וואס זינען פארליבט אין אמאל — — —

בויענאט אפרעט, 1971

א י נ ה א ל ט :

געזאנג אין פארנאכט

20 — — — — — ה. צוויי חברים	6 — — — — — פון מחבר
21 — — — — — אין די געסלעך פון יהודה הלוי	7 — — — — — פרעלוד
21 — — — — — כ'האב ליב דאס געזאנג	8 — — — — — ביזן לעצטן טאג
22 — — — — — אין ראד	8 — — — — — מיין וועלט
23 — — — — — נישט נעם זיך איבער	9 — — — — — ספר-וויסנ
23 — — — — — אין א פארטאגיקן שטורעם	10 — — — — — צו פרצן
	11 — — — — — צוריקגאנג
	12 — — — — — דער גאסט דער אומגעבעטענער
24 — — — — — ו. אין ביט שאמאן	12 — — — — — אין א טאג א טריבן
25 — — — — — וו. אויף פערלאזשעז	13 — — — — — א יעטועדער חעג
25 — — — — — יעגע ערד	14 — — — — — אנוי פיל מאל
26 — — — — — אדרעסן	14 — — — — — איך בין געבליבן
27 — — — — — פאר וועמען ?	15 — — — — — „זאט אין יארן“
28 — — — — — צו מיינע גבורות	16 — — — — — מיין פאלק איז צעטיילט
29 — — — — — צווישן בלויקייטן	
30 — — — — — די וויפלע יוגנט	
31 — — — — — די יארן מיינע	17 — — — — — א. במם כותל המערבי
32 — — — — — אמאל א מארד	18 — — — — — ב. די צוואה פון קדושים
33 — — — — — רשעים	18 — — — — — ג. זייערע מאמעס
34 — — — — — די שפאניעריין	19 — — — — — ד. אזוי פיל קברים

I אקאָרדן

41 — — — — — שפעטער האַרבסט	37 — — — — — מיין האַרץ איז אַ האַרפע
41 — — — — — אַרום מיין קבר	38 — — — — — מיין גליק
42 — — — — — כ'האב פּיינט דעם טאָג	39 — — — — — במם קלאַוויר
42 — — — — — אַ ווינטער-מעשהלע	39 — — — — — אין וואַלס
43 — — — — — אַ גאַכט צווישן טויטע	40 — — — — — מיין מדינה

II רגעים פון טרורים

III צווישן פיר ווענט

55 — — — — — מתנות	54 — — — — — פרעלוד
56 — — — — — אויפן ראנד פון דען קבר	55 — — — — — דינע פינגער

63	א שפיל	57	ויסט איז שוין דאָס וועגעלע
64	פלאַנטער־אײַן	58	עס טרעפט אַ מאָל
65	נאָך מײַן טױט	58	פאַרגעסןקײט
65	לעצטע אַקאָרדן		אױף די פעלדער פון טױט :
66	ליטע	59	1. נאָך דער שלאַכט
68	ליטווישע שטעטלעך	60	2. צו דער קױל
69	דאָס אײביקע בערגל	60	אַ, װיפל זױן! ...
72	זױן־אונטערגאַנג אױפן נײַמאַן	61	צוקונפט
72	אין אַ װינטער־פאַרנאַכט	61	װאַס צײט מײַך ...
74	אין שניי־קן פאַרנאַכט	62	נאַקט־ױרן
		63	פאַראַן אױך רגעס זױניקע

IV שטאַט־קאַשמאַרן

83	2. מיר זינגען אַ פֿינערל	75	שטאַט־קאַשמאַרן
84	נישט פרעג! — — — —	78	כװעל גײן מײַן װעג
84	לעבנסבוך — — — —	79	אַ נאַכט
84	מײַן פרעלוד — — — —	80	כװיל אַנטלױפן
85	אַ האַרבסט־טאַג	80	װיסע בײַמער
	צײַט־פערזן :	81	װאַסער־פאַל
86	1. בלומען פון די װינטע פעלדער	81	דאָס ליד פון פרייד
86	2. שטן, לאַך — — — —	82	מיט דינע פרילינגס, װעלט
87	די ערד — — — —		יִם־געזאַנגען :
88	דורות — — — —	83	1. װיג זיך — — — —

V מױזן אַש אױבן קאַפּ

100	אַש — — — —	89	אײך פאַר צו דיר, פוילן
101	כװאַלט װעלן תפילה טאַן		אײן װאַרשעװער געטאַ :
101	צו װעמען ?	90	א. װוּ אײז דאָ געװעזן ?
102	אַ חלום — — — —	91	ב. קבר־אַבות
103	אײן אױבעקײסטאַן	91	ג. נאַלעװקעס
104	אײן אַ טשעכאַנאַ	92	ד. לעצטער גאַנג
104	בוכאַרע — — — —	93	ה. בײַם קבר פון געטאַ־העלדן
105	בײַם קאַספישן ים	94	ו. אױפן גענשער בית־עולם
106	תלײנים־מאַרש	94	ז. בײַם „אװהל פּרץ“
107	מײַן שװענטאַ־יערסקע	95	צום געקרייציקטן
108	קינדער — — — —	96	דורך חרובע גאַסן
109	דער אײנזיקער קבר		אײן מײדאַנעק :
110	נישט קײן רעקװיעם	97	א. אײך שטיי פאַר די אױונס
110	דער הענקמאַל פון שאַנד	98	ב. באַראַקן — — — —
111	איר, דיטשישע דאַמען!	99	מײַן שטעטלע אַמדור — — — —

115	— — — — —	112	— — — — —
115	— — — — —	112	— — — — —
116	— — — — —	113	— — — — —
117	— — — — —		
117	— — — — —	113	— — — — —
		114	— — — — —

VI יארן אין וואנדער

132	— — — — —		
133	— — — — —	118	— — — — —
136	— — — — —	119	— — — — —
134	— — — — —	119	— — — — —
137	— — — — —	121	— — — — —
170	— — — — —	121	— — — — —
171	— — — — —	122	— — — — —
171	— — — — —	122	— — — — —
172	— — — — —	123	— — — — —
172	— — — — —		
173	— — — — —	124	— — — — —
		125	— — — — —
		125	— — — — —
174	— — — — —	126	— — — — —
174	— — — — —	126	— — — — —
175	— — — — —	126	— — — — —
176	— — — — —	127	— — — — —
177	— — — — —	128	— — — — —
178	— — — — —	129	— — — — —
179	— — — — —	131	— — — — —
180	— — — — —	132	— — — — —

פון בוך: „ווערבעס בנים וואסער“

191	— — — — —	184	— — — — —
191	— — — — —	185	— — — — —
192	— — — — —	186	— — — — —
		186	— — — — —
193	— — — — —	187	— — — — —
193	— — — — —	188	— — — — —
194	— — — — —	188	— — — — —
195	— — — — —	189	— — — — —
		189	— — — — —
195	— — — — —	190	— — — — —

198	נאמבערגס לוויה	196	2. האַרבעט־קאַשמאַרן
198	מעמענטאָ מאַר! —	196	3. אַזוי פיל געלע בלעטער
199	צום דיכטער־מענטש	196	חניסע שטערן
199	דעם טאַטנס טויט	197	עלעגיע
205	דאָס ליד פון פאַרגיין	197	אַ פרעלוד

VII פון אלע נעיונדן

222	ד. מגדל־דוד	206	און ווידער טראַגט מיין גורל
222	ה. אויף הרי־יהודה	207	דער פרעמדער הימל
223	ו. צווישן זאַמדן	207	דער דופט פון עבר
223	ז. די גבורים פון יד־מרכי	208	אומעטום
224	ח. באַר־שבע	208	שאַטנס
224	ט. אין גב	209	קדושים
225	י. מאַמע רחל	209	איך גלויב נישט
226	י"א. צו ישראל	210	עלעגיע
	אין שנייקע טינגעס:	210	סאיז אייביק
226	1. אַ פאַטאַגראַפיע		די שטאַט פון טויזנט חנען:
227	2. מיר פאַרן	211	1. אַ יום־טוב אייביקער
228	3. די „זאַנע“	212	2. אין פאַרק מאַנסאָ
228	4. אויפן ווינטן צפון	212	3. אויף פלאַץ מאַלוהערב
229	5. אויף די נאַרעס	213	4. אויף די „גרויסע בלוואַרן“
230	6. בריגאַדעס	215	5. אַלט־פאַריו
231	7. די ווינטע נעכט	216	6. מאַנמאַרטער ביינאַכט
231	8. קיין מאַל נישט	217	7. אויף פלאַץ האַטעל דע וויל
232	און וויפל נאָך וואַנדערן	217	8. נאַכט אויף פינאַל
232	פרעמדע ערד	218	9. דאָס „פלעצל“
233	אונטער אַ פאַלמע	219	10. אַדיע, פאַריז!
234	אַרגענטינער פייזאַזש		אויף היימישער ערד:
234	דאָס טיכל אין די בערג	220	א. צום האַפן
235	יאַנוש קאַרטשאַק מיט זינגע קינדער	221	ב. אַבערן כביש
236	פון וועלדער פאַרטראַנישע	221	ג. הרי־ציון

פון בוך: „ווערבעס ביים וואַסער“

239	אַ שטאַט — אַ פלאַנטער	237	אַ פרעמדע
239	דער לעצטער מענטש	237	אַ שטאַטישער פייזאַזש
240	אַ טאַנגאָ	238	אומעט אין שלייער

VIII אויף פרעמדער ערד

243	פון יענער ערד	242	פרעלוד
244	אַשמנו	242	רויכן פון מינדאַנעק

257	— — — — ד. פלנענדיקע לחיות	245	— — — — אתה נגלית
258	— — — — ה. סעמענטערפאך	246	— — — — אין די חרובע שולן
259	— — — — מאַנטעווידעפּאָ	246	— — — — אין אַ פרעמדן וואַלד
260	— — — — אַ באַגעגעניש אין פאַריו	247	— — — — רעמיניסצענצן
261	— — — — די פרעמדע שטעט	248	— — — — אין קיינעמס לאַנד
262	— — — — די רויטע שחיטה	249	— — — — וואָס ווינטער
263	— — — — זיי גייען אַזעק	249	— — — — סדנא דארעא
264	— — — — צו ה. לייחוקן	250	— — — — ווי אַ גוטע מאַמע
265	— — — — אין צייט פון אַטאַמען	251	— — — — ווען די בלויקייטן לייגן
	— — — — ישראל-מאַטיוון :	252	— — — — דער לוח
265	— — — — א. כיקום ווידער	252	— — — — אין קאַראַהאַד
266	— — — — ב. ירושלים	253	— — — — כיקום אַלע מאַל
	— — — — אַ דערמאַנונג :	254	— — — — דער דופט פון גראַז
267	— — — — א. בכים אַפענעם קבר		— — — — אויף אַרגענטינער ערד :
268	— — — — ב. דו ביסט נישטאָ	255	— — — — א. פּרילינג אין בהענאַס-אַנירעס
269	— — — — פּאַסטלוד	255	— — — — ב. די ערד פאַרוואַרלאָזטע
		256	— — — — ג. אין הייסן טאָג

IX פון הייסן אַש

287	— — — — דער שוואַרצער גאַסט	270	— — — — פון הייסן אַש
288	— — — — צו די אומשטערבלעכע	271	— — — — אויפן וועג פון קדושים
289	— — — — איך האָב מינגע יאַרן	271	— — — — אין די פּלאַמען
289	— — — — אין וויינין עתיד	272	— — — — שלום עליכם אין די געטאַס
290	— — — — צו מיין מווע	273	— — — — אין אַ טאָג פון יזכור
291	— — — — גאַסטראָל	274	— — — — די סעפטעמבער-טעג
291	— — — — אין איינוואַמסטער שוועה		— — — — פון די שנייִקע טעגס :
292	— — — — וואַרט נאָך	275	— — — — 1. עס טראַגט מיך דער חלום
293	— — — — ראַנטשאַס אויף די וועגן	276	— — — — 2. קברים אין טעגע
	— — — — ישראל-מאַטיוון :	277	— — — — דער בלויער ווערגעץ
294	— — — — א. ישראל	278	— — — — אין בלוי פון ספּערין
295	— — — — ב. יעדער שפּאַן	278	— — — — די גרינע פרייד
295	— — — — היים-רעמיניסצענצן	279	— — — — סאינו חידער פּרילינגדיק
297	— — — — די הויף-בעטלערין	280	— — — — מיך לאַקן ווייטקייטן
298	— — — — אין יתומים-היים	280	— — — — דער שלייער פון לבנה
299	— — — — אויף קבר-אַבות	281	— — — — נישט קאָ אַזוי
300	— — — — ה. לייחוק	282	— — — — דאָס פּישעלע אין גלות
300	— — — — פאַרלאָשן אַ שטערן	282	— — — — אין אייבקיט אַרצן
301	— — — — צום ברודער-דיכטער	283	— — — — אין פּלאַם פון שקיעה
301	— — — — פאַרשעמטע אותיות	284	— — — — פאַרינער דעפּלעקסן
302	— — — — יידיש	285	— — — — אַלע טאָג
303	— — — — מיר זענען נישט די לעצטע	286	— — — — כּיבין מקנא
		286	— — — — ריישט דער ים

א אויף שטילע וועגן

323	ווייט, ווייט ביים נימאן	305	פרעלוד
324	א חלום	306	עס האט מיך מוזן גורל
324	דורכן וואַן־פענצטער	307	אַנטלויפן אין חלום
325	דיין וועלט ווערט פּוסטער	308	ביגלופין
326	וועגן מיניע	308	סך־הכלען
327	שוואַרצע דעמלעך	309	צענונגענע באַליעס
328	רויטע ליכט	310	אין פרעמדן ווינטער
329	פינאַל	310	אייביקע שטילקייט
329	כיבין אליין	311	עס ווייגט זיך אַ שוף
330	פון וויי און וואַנדער	312	אין די וואַנדער־יאָרן
331	ווינטער־רעמיניסצענצן	313	ערגעץ ווי
332	צוויי ליכטיקע זעלן	314	מיניע אוצרות
333	אַ ישראלדיק וויגליד	315	אַ קאַרשן־בוים
333	אונטער פאַרשוועכטע פּאַנען	315	וויקל זיך אַפן
335	עס שעכטן זיך פעלקער	316	סע לאַ ווי
335	12 אויגוסט 1952	317	מיט יעדן טאָג
336	מיר וועלן דערמאָנען	317	ס'וואַלט גוט געווען
337	די גראַדנער תּפּיסה	318	אַ יעדן זומערטאָג
338	צעלע גומער 16	319	שטערן מיינער !
339	איך קען נישט פאַרגעסן	319	אין מיטן נאַכט
341	פּראַיעקט פון אַ סטאַלין־דענקמאַל	320	צו זיין מאַיעסטעט דעם טויט
342	אַ „לעבעדיקער“ גרוס	321	וועסט אַ מאַל דערמאָנען
342	פאַרפאַלן	321	איבער די וואַסערן
		322	ביסט אומעטום אַ גר

ביכער פון אברהם זאק:

- אקארדן (לידער); גראַדנע, 1918.
- " (צווייטע אויפלאַגע); פאַרלאַג מ. י. פרייד, וואַרשע, 1921.
- רגעס פון טרוים (טאַנקעס); פאַרלאַג א. גיטלין, וואַרשע, 1919.
- צווישן פיר ווענט (לידער); פאַרלאַג מ. י. פרייד, וואַרשע, 1920.
- אונטער די פליגל פון טויט (צוויי אויפלאַגעס); פ"ג "די צייט", וואַרשע, 1921.
- " " " " (דריטע אויפלאַגע); בנימין האַרץ פ"ג, בערלין־ווין, 1929.
- אין שאַטן (נאַוועלן); פאַרלאַג א. גיטלין, וואַרשע, 1922.
- די הורבה און דער פּאַלאַץ (קינדער־מעשה); פאַרלאַג "אַלטי־ונג", וואַרשע, 1923.
- אַ זומער־חולט (נאַוועלן); פאַרלאַג א. י. שאַפיראָ, וואַרשע, 1923.
- אונטער היימישע הימלען (פיעסע אין 3 אַקטן); פאַרלאַג ח. בושאַזאָ, וואַרשע, 1926.
- שטאַט־קאַשמאַרן (לידער); פאַרלאַג ח. בושאַזאָ, וואַרשע, 1926.
- פּאַניע גב יאַ כראַניק); פאַרלאַג א. גיטלין, וואַרשע, 1929.
- די פרוי פון שטאַט (נאַוועלן); קאַאַפּי "ביכער", וואַרשע, 1931.
- מיט אַט אויפן קאַפּ (לידער); פאַרלאַג "דאָס נייע לעבן", לאַדזש, 1947.
- יאָרן אין וואַנדער (לידער און פּאַעמעס); פ"ג "דאָס פּוילישע יידנטום", ב. אַנרעס, 1949.
- צווישן שטאַטנס (דערציילונגען); פון דער סעריע "ביכער פון יוד פּען־קלוב", פאַריז, 1950.
- אין אומרו פון יאָרן ("וואַרשע 1939" א"אַנד); פ"ג "יידבוך", בוענאַס־אַירעס, 1954.
- (פרעמירט מיט דער סטאַלאַר־פרעמיע ביי "די אידישע צייטונג", ב"א, 1955).
- פון אַלע נענדן (לידער); הויפטפאַרקויף קולטור־קאָנגרעס, ב"א, 1955.
- קנעכט זינען מיר געווען (באַנד 1); פ"ג "דאָס פּוילישע יידנטום", בוענאַס־אַירעס, 1956.
- קנעכט זינען מיר געווען (באַנד 2); פאַרלאַג "דאָס פּוילישע יידנטום", (פרעמירט מיט דער סוראַוויטש־פרעמיע פון קולטור־קאָנגרעס, ניו־יאָרק, 1957).
- אויף שליאַכן פון הפקר (באַנד איינס); פאַרלאַג "יידבוך", ב"א, 1958.
- אויף שליאַכן פון הפקר (באַנד צוויי); פאַרלאַג "יידבוך", ב"א, 1958.
- (פרעמירט מיט דער לוזס לאַמעד־פרעמיע אין ניו־יאָרק, 1959).
- אויף פרעמדער ערד (לידער און פּאַעמעס); הויפטפאַרקויף קולטור־קאָנגרעס, ב"א, 1962.
- אין אָנהייב פון אַ פּרילינג (זכרונות); פאַרלאַג "דאָס פּוילישע יידנטום", ב. אַנרעס, 1962.
- אויף וועגן פון גורל (דערציילונגען); פאַרלאַג "דאָס פּוילישע יידנטום", ב"א, 1964.
- אין קיינאָרטיג פון יידישן וואַרט (עסייען און דערמאַנונגען); הויפטפאַרקויף: "יוואָ", בוענאַס־אַירעס, 1966.
- פון הייסן אַט (לידער און פּאַעמעס); הויפטפאַרקויף: יוואָ, ב"א, 1967.

געווען א יידיש פוילן (עסייען און דערמאָנונגען); אַרויסגעגעבן דורכן פאַרבאַנד פון שאַרית־הפּליטה, ב"א, 1968. (פרעמירט מיט הער צבי קעסל-פרעמיע אין מעקסיקע) אויף שטילע הענגן (לידער און פּאָעמעס); הויפטפאַרקויף קולטור־קאָנגרעס, ב"א, 1971. אין אָפּשנין פון דורות (עסייען און דערמאָנונגען); הויפטפאַרקויף: קולטור־קאָנגרעס, ב"א, 1973. (פרעמירט מיט דער ה. לייוויק־פרעמיע פון קולטור־קאָנגרעס, ניו־יאָרק, 1974).

פון אלע מינע יאָרן (אַנטלאָגניע פון מינע לידער און פּאָעמעס); הויפטפאַרקויף: קול־טור־קאָנגרעס, בוענאָס־אירעס, 1975.

א י ב ע ר ז ע צ ו נ ג ע ן :

פאַר שטוב און עסטראַדע (געזאַנג־נומערן, מיט אַן אָפּטיילונג נאָטן); פ"ג נ. שאַפּיראַ, וואַרשע, 1938.

מזירי (פּאָעמע פון מ. יו. לערמאַנטאָוו); „נייער פאַרלאַג“, וואַרשע, 1921.

דער פּאָטער (פּיעסע פון א. סטרינדבערג); פאַרלאַג „די צייט“, וואַרשע.

די זותנים (קאָמעדיע פון ג. וו. גאַגאַל); פאַרלאַג „די צייט“, וואַרשע.

דאָס רעכט אויף ליבע (פּיעסע פון מאַקס נאָרדוי); פאַרלאַג „אונזער בוך“, וואַרשע.

רוזין (ראַמאַן פון א. ס. טורגעניעוו); פאַרלאַג ת. בושאַזאַ, וואַרשע.

די ערשטע ליבע און קלאַראַ מיליטש (ראַמאַנען פון א. ס. טורגעניעוו); פאַרלאַג ת. בושאַזאַ, וואַרשע, 1923.

מאַצאַרט און סאַליערי (דראַמאַ פּאָעמע פון א. ס. פּושקין); „צוקונפּט“, ניו־יאָרק, יולי 1937.

דריי פאַר זינדענע זאַקן (ראַמאַן פון פּאַנטעליימאַן ראַמאַנאָוו); אין זשורנאַל „הויזפּרינד ביים „מאַמענט“, וואַרשע.

אַ ב ט אַ ל אָ ג י ע ס :

חורבן (פון דער סעריע „מוסטער־ווערק פון דער יידישער ליטעראַטור“); ב"א, 1971.

פּליטים צווישן פּיערן (פון דער סעריע „מוסטער־ווערק פון דער יידישער ליטעראַטור“); בוענאָס־אירעס, 1971.

א י ן ש פ א נ י ש :

Gimen los Bosques Siberianos (איבערזעצונג פון „קנעכט זינגען מיר גע־ווען“); פאַרלאַג „קאַנדעלאַבראַ“, ב"א, 1971.

א י ן ר ו ס י ש :

„פּאָד קריליאַמי סמעט׳׳ (איבערזעצונג פון „אונטער די פּליגל פון טויט“); פאַרלאַג „גאַס־זדאַט“, מאַסקווע, 1930.

ABRAHAM ZAK

A TRAVES DE MIS AÑOS

(Antología de mis cantos y poemas)

Distribuidor:

ASOCIACION PRO-CULTURA JUDIA

Ayacucho 483 - Buenos Aires

1 9 7 5

*ASOCIACION PRO-CULTURA JUDIA
210 AV. AYACUCHO 483 - BUENOS AIRES*